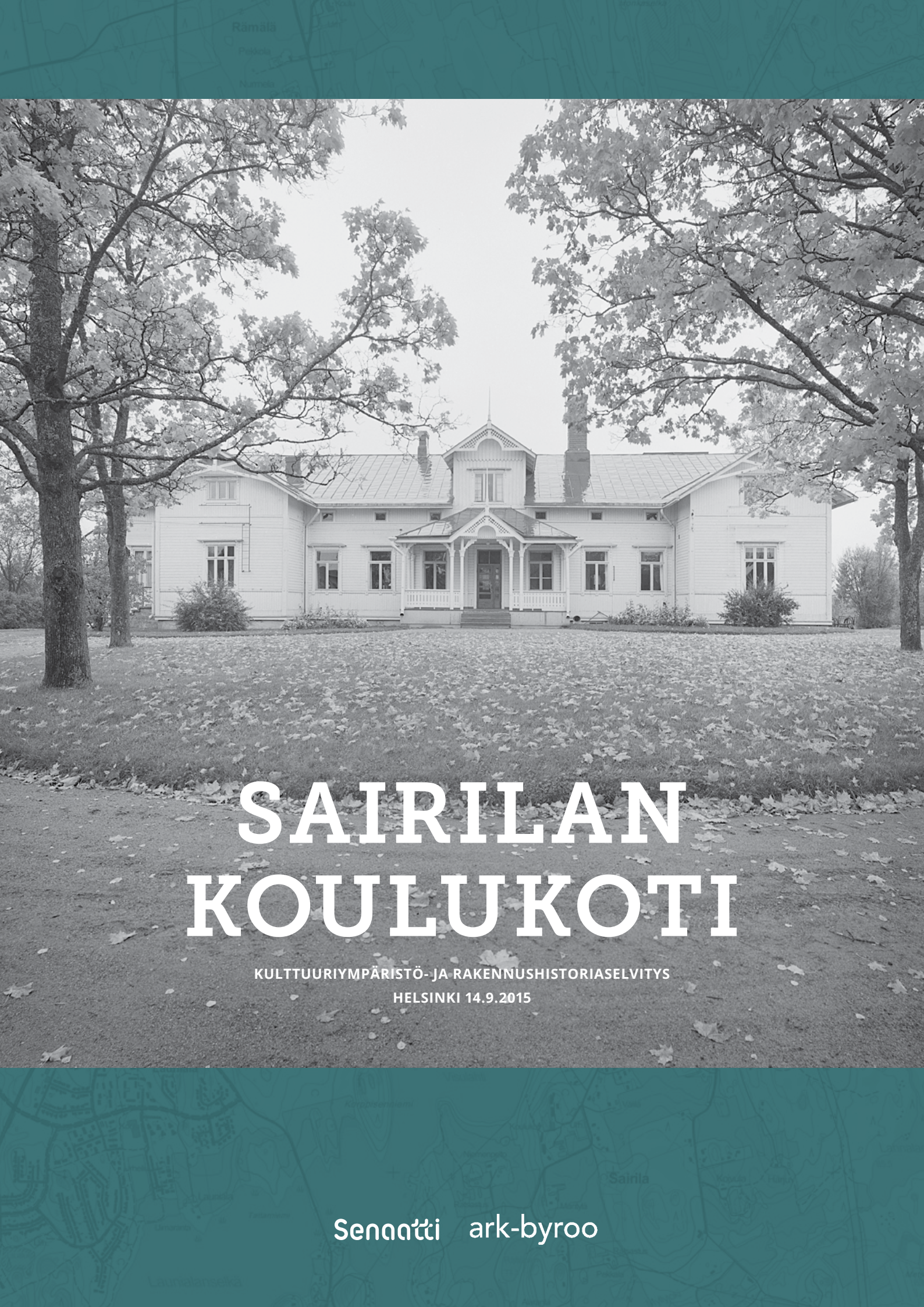

SAIRILAN KOULUKOTI

KULTTUURIYMPÄRISTÖ- JA RAKENNUSHISTORIASELVITYS
HELSINKI 14.9.2015

Sennotti ark-byroo

Tilaaja

Senaatti-kiinteistöt

Tilaajan edustaja: Jari Auer, asiakaspäällikkö, Senaatti-kiinteistöt

Konsultti

Arkkitehtitoimisto ark-byroo

Kustaankatu 3

00500 Helsinki

info@arkbyroo.fi

www.arkbyroo.fi

p. 010 2350 566

Työryhmä

Marianna Heikinheimo, arkkitehti SAFA, KuvM / vastaava rakennustutkija

Mia Puranen, arkkitehti SAFA / rakennustutkija

Matleena Muhonen, maisema-arkkitehti / tutkija

Noora Laak, Tkk / avustava tutkija

Annina Kivikari, graafikko MA / taitto

Sami Heikinheimo, OTK / dokumentointivalokuvaus

Nykytilavalokuvat

ark-byroo

Etukannen kuva

Sairilan päärakennus vuonna 1964. Valokuvaaja: Pekka Kyytinen. MV.

Suoritusajankohta

Työ on suoritettu ajalla maaliskuu– syyskuu 2015.

ISBN 978-952-7062-47-0

© Arkkitehtitoimisto ark-byroo

Käytetyt lyhenteet

KA	Kansallisarkisto
MRakVA	Mikkelin kaupunki, rakennusvalvonnan arkisto
MV	Museoviraston arkisto
Sk Helsinki	Senaatti-kiinteistöjen arkisto, Helsinki
Sk Kouvola	Senaatti-kiinteistöjen arkisto, Kouvola
Sk Mikkeli	Senaatti-kiinteistöjen arkisto, Mikkeli
SSM	Suur-Savon museo

Sisällys

1. JOHDANTO	4
1.1 Kohde	4
1.2 Tehtävä	5
1.3 Perustiedot	7
2. VALTION KOULUKODIT	12
2.1 Koulukotien toiminta	12
2.2 Koulukotien arkkitehtuuri	18
3. SAIRILAN TILAN VAIHEET ENNEN KOULUKOTIA	22
3.1 Alueen varhainen historia	22
3.2 Kuninkaankartanon aika 1556–1630	22
3.3 Kartano 1650–1932	24
3.4 Kartano pankin hallussa 1932–1945	30
3.5 Kartano valtion omistukseen 1945	37
4. SAIRILAN KOULUKOTI	39
4.1 Sairilan koulukodin ensimmäiset vuodet 1962–1969	39
4.2 Sairilan koulukodin myöhemmät vaiheet 1970–2015	50
5. RAKENNUSKORTIT	68
5.1 Päärakennus	70
5.2 Rakennukset 2–14	90
5.3 Kevyet rakennelmat ke1–ke6	114
5.4 Purettavat rakennukset A–C	116
6. MAISEMA JA PIHAPIIRI	122
6.1 Sairilan maisemakuva ja maiseman ominaispiirteet	122
6.2 Pihapiiri	124
7. JOHTOPÄÄTÖKSET	139
LÄHTEET	141

1 Johdanto

1.1 Kohde

Sairilan koulukoti on yksi kuudesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisesta valtion koulukodista, jossa järjestetään sijaishuoltoa, jälkihuoltoa sekä erityisopetusta huostaan otetuille 12–18-vuotiaille tytöille ja pojille. Sairilan koulukoti toimii valtion omistamalla, Senaatti-kiinteistöjen hallinnomalla Sairilan tilalla, viihtyisässä kartanomiljöössä Saimaaseen kuuluvan Visulahden rannalla Mikkelissä, noin seitsemän kilometriä Mikkelin keskustasta kaakkoon.

Sairilan kartanon omistushistoria on värikäs, sen maa-aloja on jaettu eri tiloihin ja käyttömuutoksia on vuosisatojen varrella ollut paljon ja sitä ovat hallinneet useat merkittävät aatelissuvut ja aatelittomat säätyläissuvut.

Sairila on Suur-Savon vanhimpia asuttuja seutuja. Sairilan kylä sai nimensä alueella sijaitsevasta, mahdollisesti keskiajalta peräisin olevasta Sairilan Linnavuoresta. Sairilan koulukodin nykyisellä alueella asui 1500-luvulla talonpoikia, joiden maat ja rakennukset kuningas Kustaa Vaasa lunasti, kun hän päätti perustaa vuonna 1556 Sairilaan kuninkaankartanon. Kuninkaankartano oli voutikuntansa hallinnollinen keskus. Asukkaita kuninkaankartanossa oli parhaillaan yli 100. Sairila toimi kuninkaankartanona aina siihen asti, kunnes kuninkaankartanolaitos lakkautettiin vuonna 1630, jonka jälkeen Sairila säilyi kruunun omistuksessa latokartanona.

Vuonna 1650 Sairila läänitettiin rälssisäteriksi. Reduktion jälkeen vuonna 1681 kartano palautui kruunun omistukseen ja siitä tuli säteriratsutila. Kartano ostettiin 1763 perintötilaksi ja se oli Malén suvun omistuksessa aina vuoteen 1868, jonka jälkeen sillä oli lyhytaikaisempia omistajia. Kartanon maaomaisuus oli suurimmillaan lähes 2000

hehtaaria. Usean omistajavaihdoksen jälkeen velkainen tila pakkohuutokaupattiin vuonna 1932, ja sen osti Suomen Maatalous-Osake-Pankin Mikkelin Tila Oy. Sairilan kartano oli jatkosodan aikana ylipäällikön päämajana ja marsalkka Mannerheim asui siellä. Sotien jälkeen tilaa lohkottiin ja sen kantaosa siirtyi valtion omistukseen. Vuonna 1947 kartanoon sijoitettiin valtion naisalkoholistihuoltola, joka toimi Sairilassa vuoteen 1961 asti.

Vuonna 1962 Sairilan kartanossa aloitti toimintansa tytöille tarkoitettu Sairilan koulukoti. 1980-luvun lopulla koulukotiin otettiin ensimmäiset pojat ja laitoksesta tuli sekalaitos. Vuoden 2000 alussa perustettiin Kasvun Yhteisöt Koivikko ja Sairila yhdistämällä hallinnollisesti Koivikon ja Sairilan aiemmin itsenäisinä laitoksina toimineet koulukodit. Vuoden 2014 alkupuolella kaikki toiminta keskitettiin Sairilan yksikköön. Tällä hetkellä Sairilan koulukodissa toimii erilaisia oppilasosastoja ja erityiskoulu, jonka lähtökohtana on kuntouttava kasvatusta ja perustaitojen oppiminen peruskoulun opetussuunnitelman mukaisesti. Sairilan koulukodissa on 35 oppilaspaikkaa, ja henkilökuntaan kuuluu noin 70 vakinaista ja kymmenkunta määräaikasta työntekijää.

Sairilan koulukodin nykyiseen rakennuskantaan kuuluu 16 rakennusta. Pitkä historia näkyy ympäristössä vain fragmentteina. Kuninkaankartanon ajalta on säilynyt maanalainen kellari. Nikkarityylinen päärakennus rakennettiin tulipalossa tuhoutuneen, 1800-luvun loppupuolella rakennetun kartanon paikalle noin vuonna 1905. Vanha kivinavetta on 1880-luvulta ja muutettu myöhemmin koulurakennukseksi. Myös vanha huvimaja on rakennettu alun perin 1800-luvun loppupuolella ja uudistettu 1970-luvulla. Muut

Sairilan koulukoti toimii vehreässä kartanoympäristössä. Kuvassa on koulukodin päärakennus kesällä 2015.

koulukodin olemassa olevat rakennukset on rakennettu 1957–2014. Osa rakennuksista on tällä hetkellä käyttämättöminä ja joitakin huonokuntoisia asuinrakennuksia on tarkoitus purkaa.

Päärakennus ja sen lähiympäristö on suojeltu valtioneuvoston asetuksella valtion omistamista rakennuksista. Sairila sijaitsee kapeiden vesistöjen äärellä, Visulahden etelärannalla. Läheiset järvenselät ovat tyypillisesti pieniä ja sokkeloisia. Alue on vaihteluisuudeltaan monipuolista, missä Saimaan polveilevat järvenselät muuttuvat karummaksi ja tasaisemmaksi, moreenivaltaiseksi Savonseläksi. Sairila sijaitsee Parkkilan, Rahulan ja Rämälän kylien naapurissa, avautuen mitä tyypillisimpänä eteläsuomalaisena kulttuurimaisemana. Sairila kuului alun perin Mikkelin maalaiskuntaan, joka vuoden 2001 alusta yhdistettiin Mikkelin kaupunkiin.

1.2 Tehtävä

Tämä kulttuuriympäristö- ja rakennushistoriaselvitys tarkastelee Sairilan koulukodin aluetta, rakennuksia, maisemaa sekä pihojen esihistorialliselta ajalta nykypäivään. Selvitys painottuu koulukotivaiheeseen 1962–2015. Selvitys laaditaan palvelemaan alueen kehittämistä ja ylläpitoa. Yksittäisten rakennushankkeiden tarpeisiin sitä voidaan myöhemmin täydentää tarkempien inventointien avulla.

Merkittävimpiä arkistolähteitä ovat olleet rakennuspiirustusten ja vanhojen karttojen osalta Senaatti-kiinteistöjen arkistot Helsingissä, Kouvolassa ja Mikkulissa, Kansallisarkisto sekä Mikkelin kaupungin rakennusvalvonnan arkisto. Vanhimmat löytyneet päärakennuksen piirustukset ovat 1950-luvulta. Alkuperäispiirustukset ovat mahdol-

lisesti palaneet talon mukana 1900-luvun alussa. Päämajatoiminnan aikaiset valokuvat ovat Puolustusvoimien sekä Suur-Savon museon kuva-arkistoista. Osa valokuvista ja lehtileikkeistä on saatu Sairilan koulukodin omasta arkistosta.

Keskeisiä kirjallisia lähteitä ovat olleet paikallishistoriateokset, kuten Hannele Wirilanderin 1982 julkaisema *Mikkelin pitäjän historia vuoteen 1865*, Matti Kinnusen ja toimituskunnan teos *Sairilan seudun historiaa, perinnettä ja nykyaikaa*, valtion koulukotien vuosikertomukset ja Ari Huovisen kirjoitukset Sairilan kartanosta. Selvityksessä on käytetty lähdeviitteitä ja lähdeluettelo on esitetty työn lopussa. Arvokkaita suullisia tietoja olemme saaneet koulukodin työntekijöiltä kuten Sairilan koulukodin johtajalta Assi Kukkoselta, entiseltä johtajalta Ilpo Huviselta, ja kesään asti rehtorina toimineelta Raimo Toivomäeltä, emäntä Sirpa Ripatilta, huoltomies Timo Heikkiseltä sekä Risto Vesaselta.

Sairilan koulukodin rakennusinventointi ja dokumentointivalokuvaus suoritettiin maaliskuussa sekä elokuussa. Maisemainventointi suoritettiin kesäkuussa 2015. Rakennusten eri lähteistä peräisin olevat tiedot on koottu rakennuskortteihin rakennuskohtaisesti. Päärakennuksesta ja myös osittain muistakin rakennuksista on esitetty rakennuspiirustuksia ja vanhoja valokuvia. Selvitystä varten olemme numeroineet Sairilan koulukodin rakennukset 1–14, kirjaimilla merkityt rakennukset on joko purettu tai aiotaan purkaa. Lisäksi alueella sijaitsee joitakin kevyitä rakennelmia, jotka on nimetty ke1–ke6.

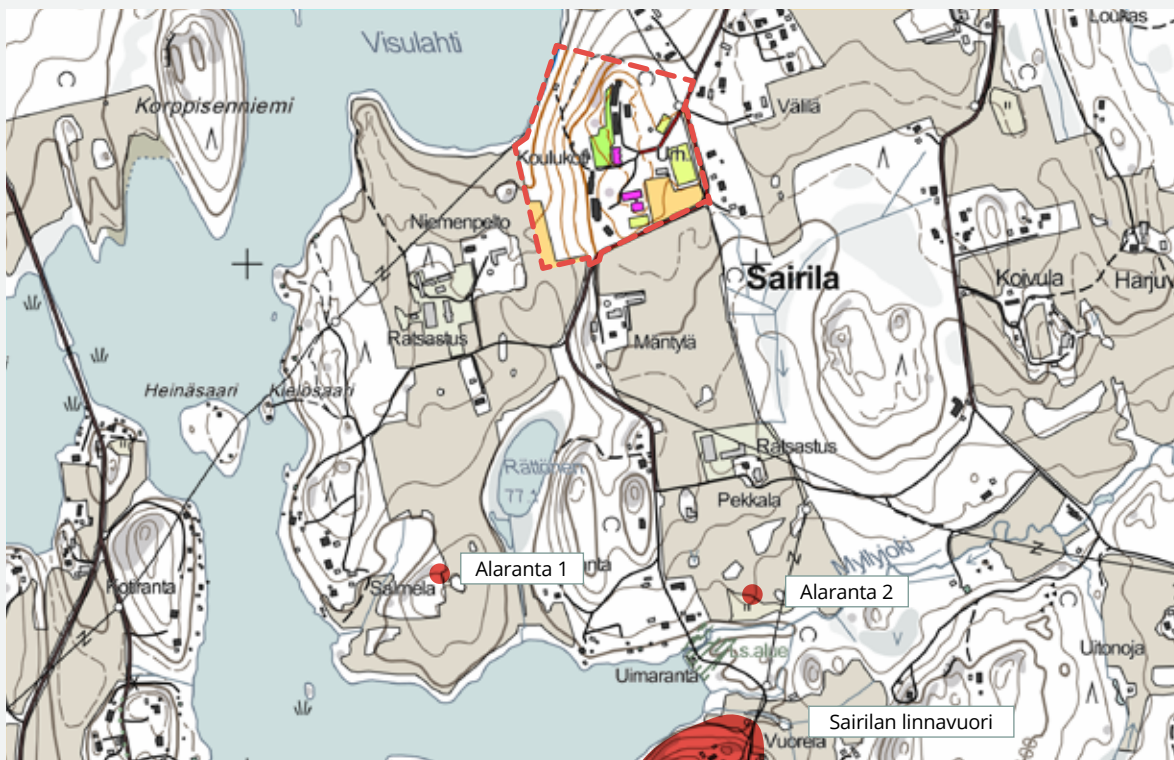
Tämä johdanto-luku esittelee kohteen ja tehtävänannon sekä perustiedot. Toinen luku käsittelee valtion koulukoteja, niiden toimintaa ja arkkitehtuuria. Kolmas luku keskittyy kohteen koulukotia edeltäneeseen historiaan. Se käsittelee tiivistetysti alueen varhaisempaa historiaa ja tunnettuja muinaisjäännöksiä, Sairilan kuninkaankartanon aikaa sekä sen jälkeisiä vaihteita aina vuoteen 1961 asti. Luku neljä koskee Sairilan koulukotia. Toimintaa ja rakentamista on käsitelty vuosikymmenittäin. Luvussa on myös esitelty kaavioina koulukodin rakennuskanta laitoksen perustamisvuonna 1962 ja nykytilanne vuonna 2015. Viides luku sisältää rakennuskortit ja käsittelee koulukodin rakennuskantaa. Luku kuusi käsittelee kartanon maisemaa ja pihapiiriä. Luku sisältää myös vuosien 1962 ja 2015 pihakaaviot. Viimeinen luku sisältää johtopäätöksiä ja pohdintaa kartanoympäristön kokonaisuuden ominaispiirteistä, muutoksista ja säilyneisyydestä.

Sairilan koulukodin alueen ortoilmakuva keväältä 2014. Kiinteistön 491-419-1-122 rajat on piirretty kuvaan. © Maanmittauslaitos.

1.3 Perustiedot

Kohteen nimi	Sairilan koulukoti, Sairilan kartano	
Vanhat nimet	1.1.2000–31.12.2013	Kasvun Yhteisöt
	1962–1999 ja 1.1.2014 –	Sairilan koulukoti
	1556–	Sairilan kartano
	1556–1630	Sairilan kuninkaankartano
Rakennettu	1500-luku–2014	
Omistaja	Suomen valtio	
Haltija	Senaatti-kiinteistöt	
Koulukodin aikaiset rakennuttajat	2001–	Senaatti-kiinteistöt
	1995–2001	Valtion kiinteistölaitos
	1962–1995	Rakennushallitus
Osoite	Sairilantie 31, 50180 Mikkeli	
Kunta	Mikkeli	
Maakunta	Etelä-Savon maakunta	
Lääni	Itä-Suomen lääni	
Tilan nimi	Sairila	
Kiinteistötunnus	491-419-1-122	
Pinta-ala	11,579 ha	

Karttaan merkityt muinaisjäännökset Alaranta 1 ja 2 sekä Sairilan linnavuori ovat aiemmin kuuluneet Sairilan kartanon maihin. © Maanmittauslaitos.

RAKENNUSLUETTELO

Rak. nro	Nimi	Rakentamis-aika	Suunnittelija	Käyttötarkoitus	Tunniste
1	Päärakennus	Noin 1905	Ei tiedossa	Ruokala, keittiö, sekä toimisto-, neuvottelu- ja saunatiloja	303108
2	Vanha huvimaja	1800-luvun loppu, uusittu 1970-luvulla	Ei tiedossa	Huvimaja	320490
3	Kellari	Noin 1560-luvulta	Ei tiedossa	Ei käytössä	303111
4	Laajennettu koulurakennus	1890, laajennus 1999	Ei tiedossa, laajennus JRS Ky	Koulurakennus	303110
5	Peruna- ja juurikaskellari	1968–1969	Jorma Kosonen, Rakennushallitus	Perunakellari	303112
6	Rantasauna	1977–1980	Jorma Hintsala, Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimisto	Rantasauna	303113
7	Perusosasto (Kartano ja Hovitupa)	1979–1980, muutos 2012–2014	Jorma Hintsala, Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimisto. Muutos: Kaisu Vasara, Sillman Arkkitehtitoimisto Oy	Oppilasasuntola	303116
8	Autotalli ja varasto	1957	Ei tiedossa	Autotalli ja varasto	303117
9	Pumppuhuone	Noin 1957	Ei tiedossa	Pumppuhuone	303013
10	Keltainen talo I	2012–2014	Kaisu Vasara, Sillman Arkkitehtitoimisto Oy	Oppilasasuntola	319730
11	Neitola	2012–2014	Kaisu Vasara, Sillman Arkkitehtitoimisto Oy	Oppilasasuntola	319731
12	Vaativan hoidon osasto (Keltainen talo II ja Jarru)	2012–2014	Kaisu Vasara, Sillman Arkkitehtitoimisto Oy	Oppilasasuntola ja erityisen huolenpidon osasto	319750
13	Varasto	1973–1974	Viatek Oy	Varasto, ei käytössä	303109
14	Jätekatos	1990-luvulta	Ei tiedossa	Jätekatos	320491

PURETTAVAT RAKENNUKSET

A	Henkilökunnan rivitalo 2 asuntoa ja sauna	1983–1984	Jorma Hintsala, Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimisto	Ollut henkilökunnan asuinrakennus, ei käytössä, puretaan.	303118
B	Henkilökunnan rivitalo 6 asuntoa ja sauna	1983–1984	Jorma Hintsala, Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimisto	Ollut henkilökunnan asuinrakennus. Purettu.	303119
C	Tukiasuntola Ilpola	1967–1968	Jorma Kosonen, Rakennushallitus	Tukiasuntola, vierasma-joitustiloja, neuvottelu- ja opetustiloja. Puretaan.	303115

KEVYET RAKENNELMAT

ke1	Rantasaunan ulkokäymälä	ke4	Henkilökunnan huvimaja
ke2	Halkovarasto	ke5	Leikkimökki
ke3	Kalastusvälinevarasto	ke6	Hiekkakentän huvimaja

ALUEKARTTA

- Kiinteistöraja
- Rakennukset
- Purettu asuinrakennus (2015)

Valtioneuvoston asetuksella 480/1985 suojellut kohteet, suojelupäätös 17.6. 1993:

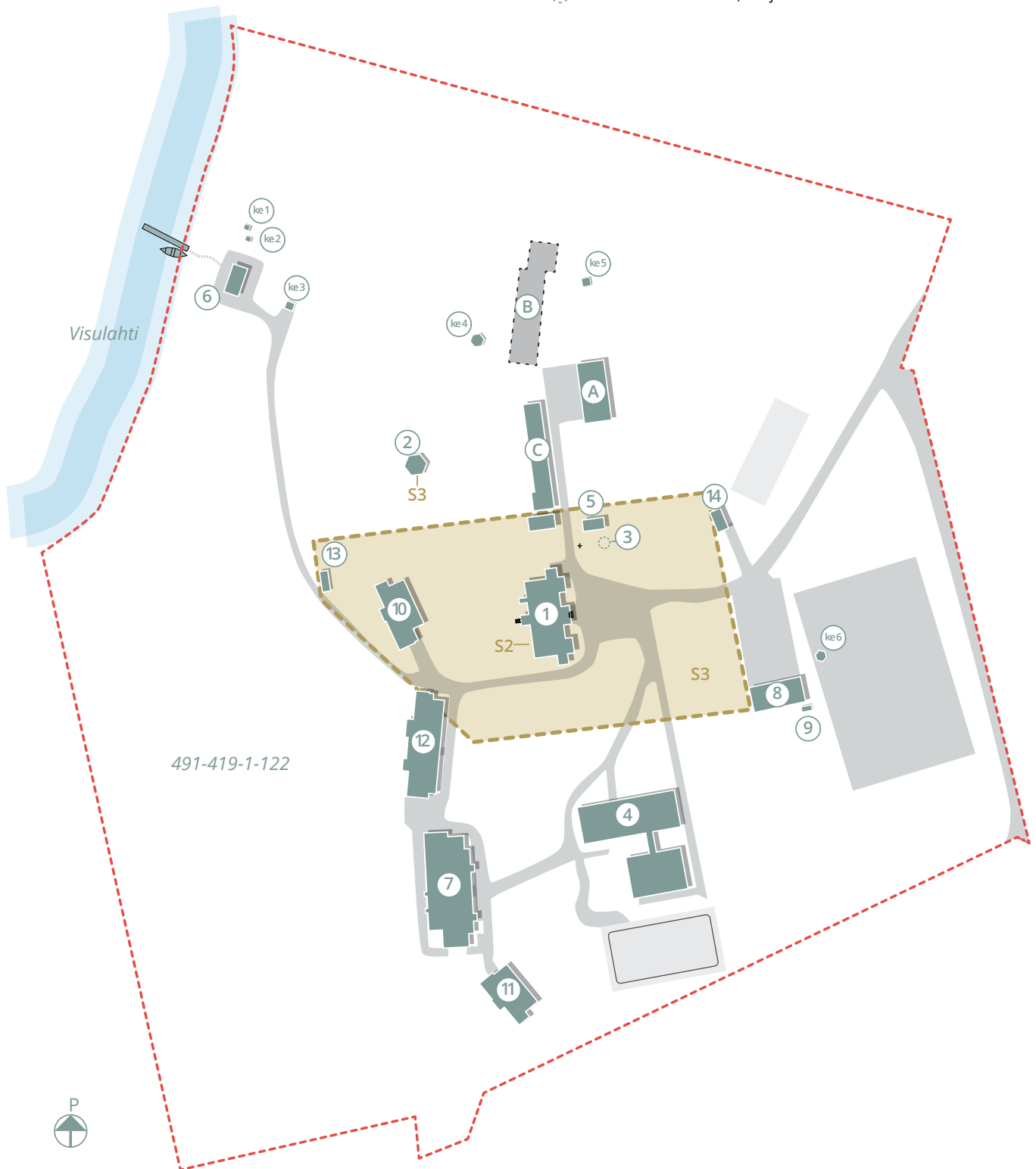
S2, rakennus suojellaan osittain

S3 suojeltu osana rakennusryhmää

--- S3 suojelualue

Maanalainen kellari, suojeltu muinaismuistolailla

OMISTUS- JA KÄYTTÖHISTORIA

Omistus- ja käyttöhistorian päälähteenä on käytetty teosta *Sairilan seudun historiaa, perinnettä ja nykyaikaa*.

Ajankohta	Omistaja	Käyttötarkoitus/käyttäjä
10.8.1945–	Suomen valtio	1962 Sairilan koulukoti
		1947–1961 Sairilan naisalkoholistihuoltola
22.5.1945–9.8.1945	Frans Henrik Sjöberg	Asuinkartano
18.4.1932– 21.5.1945	Suomen Maatalous-Osake-Pankin Mikkelin Tila Oy.	1942–1945 ylipäällikön päämajan käytössä (mm. Mannerheimin, Erik Heinrichsin asuntona). Heinrichs jäi kartanoon vuokralle heinäkuuhun 1945 asti.
		1940-l. pika-asutuslain mukaisena asuinalueena
		1940 Sotasairaala 17.
		1932–1939 pankin sijoituskohteena
1929–1932	Tila lohkottiin 1929. Sairilan kartanon päätätilä myytiin pankinjohtaja Hannes Koljoselle. Osa myytiin maanviljelijä Väinö Hellbergille	Viljely- ja asuinkartano
1927–1929	Liikemies Gideon Valdemar Grönlund	Viljely- ja asuinkartano
1919–1927	Lauri Hartonen (Alfred ja Bertta Hartosen poika)	Viljely- ja asuinkartano
1897–1919	Alfred ja Bertta Hartonen	Viljely- ja asuinkartano
1892–1897	Herastuomari Jaakko Hartonen	Viljely- ja asuinkartano
5.9.1875–1892	Johan Rakolainen ja Anna Maria os. Kyander	Viljely- ja asuinkartano
7.5.1873–4.9.1875	Maanviljelijä Emil Tandefelt ja Eugenie	Viljely- ja asuinkartano
1868–1873	Kapteeni Johan Adolf Frey ja Natalia os. Bruun	Viljely- ja asuinkartano
28.2.1763–1868	Suur-Savon kihlakunnan tuomari Karl Wilhelm Mallén, perintötila. Sen jälkeen Mallénin suku.	Perintötila, asuinkartano
1756–1763	Kruunu	Mikkelin seurakunnan rovastin leski Magdalena Wargentin
1744–1756	Kruunu	Spoofien vävy luutnantti Glas Erik Jägerskiöld ja leskensä Eva Christina Jägerskiöld
1695–1744	Kruunu	Ratsumestari Erik Spoof ja hänen leskensä Maria Elisabeth Fredenfelt. Myöhemmin Spoofin ja Fredenfeltin sukujen jäseniä
1693–1695	Kruunu	Säteriratsutila. Ratsumestari Herman Jean von Borghawsen
1691–1693	Kruunu	Säteriratsutila. Ratsumestari Barendt Grönhiellms
1681–1691	Kruunu	Säteriratsutila
20.10.1650–1681	Gerhard von Löwe	Rälssisäteri
1630–20.10.1650	Kruunu	Latokartano eli karjatila
1556–1630	Kruunu	Kuninkaankartano eli voudin virkatalo
–1556	Yksityisiä talonpoikia	Talonpoikien tiluksia

SUOJELU

Valtioneuvoston asetus

Valtioneuvosto antoi 17.6.1993 suojelupäätöksen valtion omistamien rakennusten suojelusta asetuksen 480/1985 nojalla. Asetuksella on suojeltu: Sairilan päärakennus (S2, rakennus on suojeltu osittain), huvimaja (S3, suojeltu osana rakennusryhmää), päärakennuksen ja huvimajan muodostama rakennusryhmä sekä niihin liittyvä rakentamalla ja istuttamalla muodostettu alue (S3). Pihapiirissä sijaitseva kellari (O15) on suojeltu muinaismuistolailailla.

Muinaisjäännökset

Sairilan koulukodin alueella on yksi kiinteä muinaisjäännös, joka on kuninkaankartanon aikainen kivinen kellari. Kellari on rauhoitettu muinaismuistolailailla, valtioneuvoston suojelupäätös 17.6.1993. Kohteen vieminen muinaisjäännösrekisteriin on työn alla.

KAAVOITUS

Maakuntakaava

Alueella on voimassa ympäristöministeriön 4.10.2010 vahvistama Etelä-Savon maakuntakaava, jossa Sairilan koulukoti on SR-kohde ja maV-alue. Sairilan koulukoti on taajamatoimintojen aluetta (A).

maV kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta valtakunnallisesti merkittävä kohde ¹

Kohdenumero: maV 8.575

Arvo: valtakunnallinen (V)

Suojelu: valtion asetus (ValtAsetus), seutukaava (sk)

Suunnittelumääräys: Alueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen historiallisesti tai ympäristön käytön kannalta arvokkaat rakennukset, rakennusryhmät, puistot tai maisema-alueet taikka muut niihin verrattavat erityisarvot. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava määräykset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön osatekijöiden, kokonaisuuden ja ominaislaadun säilyttämiseksi.

Suosituks: Ympäristöön merkittävästi vaikuttavista toimenpiteistä tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta ja alueelliselta ympäristökeskukselta.

SR rakennussuojelukohde

Kohdenumero: SR 8.600

Arvo: valtakunnallinen (V)

Suojelu: valtion asetus (ValtAsetus), seutukaava (sk)

Teemat: sotahistoria (S), rannat ja vesistöreitit (R)

Seutukaava

Sairilan koulukodin alueella on voimassa 18.2.2000 vahvistettu seutukaava, jossa Sairilan entinen kuninkaankartano, nykyinen koulukodin päärakennus, on luokiteltu maakunnalliseksi historiallisesti, rakennushistoriallisesti ja ympäristön kannalta merkittäväksi rakennussuojelukohteeksi.

Osayleiskaava

Sairilan koulukodin alueella on voimassa 5.5.2003 hyväksytty rantaosayleiskaava (merkinnät sr, PY 6000).

Asemakaava

Sairilan koulukodin alueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa.

¹ Merkintä on maakuntakaavan oma merkintä, eikä viittaa valtakunnallisiin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisiin inventointeihin.

2

Valtion koulukodit

2.1 Koulukotien toiminta

KASVATUSLAITOSTEN HISTORIAA

Lapsuutta ja nuoruutta alettiin pitää omina, erityisinä ikävaiheinaan Euroopassa 1800-luvun kuluessa ja niihin liitettiin kasvatus ja koulutus, ei enää työnteko. Nämä universaalit lapsuuden normit ulotettiin koskemaan myös maalais- ja työläislapsia, mikä synnytti joukon hyväntekeväisyysjärjestöjä ja myöhemmin myös muutoksia yhteiskunnan normeissa ja rakenteissa.² Näitä muutoksia olivat muun muassa lapsityövoiman käytölle 1800-luvulla asetetut rajoitteet sekä myöhemmin perustetut julkiset insituutiot, kuten lastensuojelu- ja kansakoulujärjestelmät.

Suomalainen lainsäädäntö seurasi eurooppalaista esimerkkiä, kun rikoslakia uudistettiin 1860–80-luvuilla. Tällöin säädettiin rikosoikeudellisen vastuun alaikäraja ja erotettiin lapset aikuisista rikoksenteijöistä myös seuraamusten osalta. Vuonna 1889 voimaan tuleen lain mukaan alle 15-vuotiaiden tekemät rikokset jätettiin rankaisematta, mutta lakia rikkooneet lapset ja nuoret saatettiin kuitenkin määrätä kuritettaviksi tai sijoitettaviksi valtion kasvatuslaitokseen. Kasvatuslaitosten perustaminen jäi valtion vastuulle.³ 1800-luvun lopulla lastensuojelun työnjako vakiintui: lasten ja nuorten sosiaalihuolto siirtyi hyväntekeväisyysjärjestöiltä kuntien velvollisuudeksi ja valtion tehtäväksi tuli huolehtia kaikista vaikeimman ryhmän eli nuorten lainrikkojien hoidosta.⁴

Kasvatuslaitosten esivaiheita olivat 1800-luvulla syntyneet orpo- ja lastenkodit, joista osa oli luonteeltaan kasvatuslaitoksia. Ensimmäinen tämän tyyppinen laitos perustettiin vuonna 1829 Kylliälän

(Nygård) tilalle lähelle Viipuria. Kasvatuslaitosten laajempi perustaminen tapahtui kuitenkin 1800-luvun lopulla ja valtio perusti ensimmäisen kasvatuslaitosten vasta vuonna 1891. Uuden rikoslain säätämisen myötä oli tarpeen perustaa kasvatuslaitoksia, joihin nuoret rikoksenteijät voitiin sijoittaa. Senaatti antoi vuonna 1890 määräyksen kahden kasvatuslaitoksen perustamisesta Suomeen. Näistä ensimmäisenä avattiin miespuolisille rikoksista tuomituille tarkoitettu Koivulan kasvatuslaitos Keravalla vuonna 1891. Vuonna 1893 valmistui Vihtiin tytöille tarkoitettu Vuorelan kasvatuslaitos, jonne ensimmäiset sijoitetut saapuivat 1894. Kaikki Suomeen 1900-luvun alkupuolella perustetut kasvatuslaitokset olivat joko pelkästään pojille tarkoitettuja tai sekä pojille että tytöille suunnattuja. Vuorelan kasvatuslaitos oli pitkään Suomen ainoa tytöille tarkoitettu valtion omistama kasvatuslaitos, sillä vasta 1943 sen rinnalle perustettiin Yläneen tyttökoti. Tämä johtui pitkälti siitä, että tytöt muodostivat vähemmistön kasvatuslaitoksiin sijoitetuista.⁵

Valtion kasvatuslaitokset olivat aluksi tiivis osa rikosoikeudellista järjestelmää ja niiden valvonnasta vastasi vankeinhoitohallitus. Kasvatuslaitosten asema osana lastensuojelua vahvistui, kun laitokset siirrettiin vuonna 1918 kouluhallituksen ja edelleen vuonna 1924 sosiaaliministeriön alaisuuteen, jolloin myös sijoitusperusteita muutettiin. Yhä harvemmat koulukotiin sijoitetut olivat tuomioistuimen lähettämiä ja sijoitusperusteet painottuivat muihin käytösongelmiin.⁶

Lastensuojelujärjestelmää luotaessa suojelutoimenpiteitä tarvitsevat lapset jaoteltiin turvatto-

2 Vehkalahti 2011, 390.

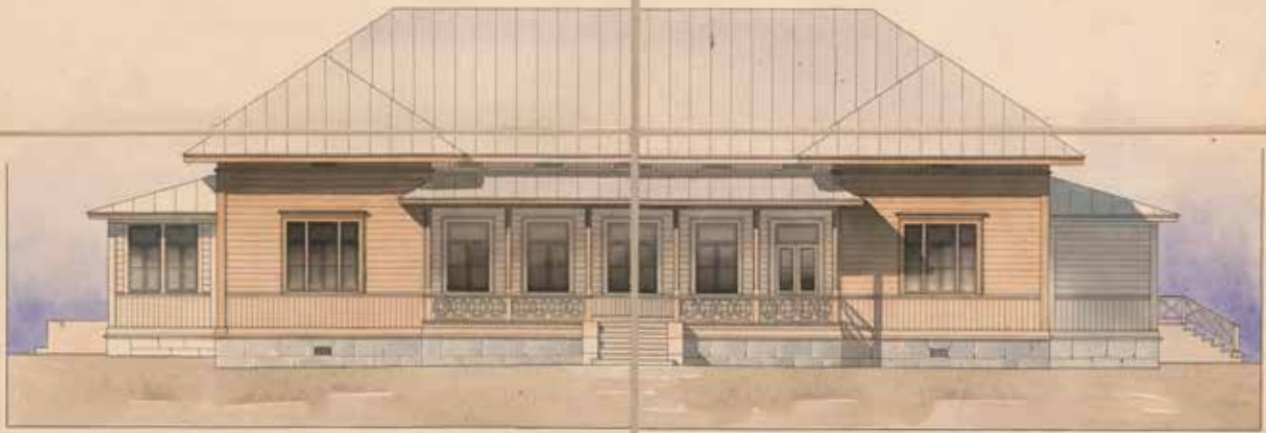
3 Vehkalahti 2011, 390.

4 Vehkalahti 2011, 392.

5 Vehkalahti 2004, 15–18.

6 Lemberg 2013, 13.

Uppfostringsanstalt
 för
 minderåriga svinnliga förbrytare, uppförd i
 Wäskläs socken
 År 1892
 Enad med staden.

Vuorelan kasvatustalo aloitti vuonna 1894 toimintansa arkkitehtien Sebastian Gripenberg ja Theodor Decker suunnittelemassa puurakennuksessa, jota nykyisin kutsutaan Vanhalaksi. Julkisivupiirustus on vuodelta 1892. KA.

miin, pahantapaisiin ja rikollisiin lapsiin.⁷ Ensimmäiseen ryhmään kuuluville suositeltiin sijoitusta kasvattiperheeseen tai lastenkotiin, mutta pahantapaisille tai rikollisille tämän ei nähty riittävän. Pahantapaisuuden määritelmänä oli ongelmallinen käytös, johon ei osattu puuttua koulun tai huoltajan voimin – pahantapaisuutta ei suoraan samastettu rikolliseen toimintaan, mutta niiden välillä nähtiin selvä yhteys.⁸ Kasvatustalostoitinnan alkuvaiheessa pahantapaiset ja rikolliset lapset pyrittiin erottamaan mahdollisuuksien mukaan omiin laitoksiinsa tai ainakin omiin tiloihinsa. Valtion kasvatustalokseen johtanut sijoitusperuste oli usein rikos, kuten näpistys tai varkaus, mutta tuomion taustalla hahmottuivat usein monisyisemmät sijoitukseen vaikuttaneet ongelmat: köyhyys, sairaudet, orpous ja kodittomuus.⁹

Vankeusrangaistukseen tuomittujen alaikäisten määrä moninkertaistui 1890-luvulla, sillä vuoden 1889 rikoslain uudistus määräsi vankeustuomioita sellaisista vähäisemmistä rikoksista, joista oli aiem-

min selvinnyt sakoilla.¹⁰ Toisaalta kasvatustalosten myötä valtiolla oli mahdollisuus yrittää vaikuttaa rikoksen teille joutuneiden nuorten elämään pelkän sakkojen määräämisen sijaan.

Kattavaa tutkimusta kaikkien kasvatustalosten sosiaalisista taustoista ei ole tehty, mutta tiedot Sipolan, Vuorelan, Pohjolan ja Koivikon laitosten osalta viittaavat kaikki samaan suuntaan. 1900-luvun alkuvuosikymmeninä lapset olivat lähes poikkeuksetta kotoisin vähävaraisista perheistä ja vanhemmista yli puolet kuului luokitusten alimpaan, tilattomien ja ammattitaidottomien työntekijöiden luokkaan. Suhteellisen suuri osa 1900-luvun alun lastensuojelulapsista oli syntynyt avioliiton ulkopuolella tai tuli yksinhuoltajaperheistä. Yksinhuoltajat olivat pääosin naisia, joiden mahdollisuudet ansiotyön ja lastenhoidon yhdistämiseen olivat heikot. Lapset jäivät ilman valvontaa, kun vanhempi tai molemmat vanhemmat olivat töissä.¹¹

Valtion koulukodit oli ensisijaisesti tarkoitettu lainrikkokijille, mutta laitospaikkoja saattoivat anoa myös kunnat tai lasten holhoojat, jos lapsen katsottiin olevan laitoshoidon tarpeessa. 1800–1900-lukujen vaihteessa enin osa laitospaikoista kuitenkin täyttyi rikoksista tuomituista.¹² Kun sotien jälkei-

7 "Turvattuun" luettiin usein kaikki olosuhteista johtuvat asianhaarat kuten vanhempien laiminlyönti, köyhyys, orpous sekä hyväksikäytetyksi tai pahoinpidellyksi joutuminen. Kehitysvammaiset lapset sisällytettiin näihin luokitteluihin vaihtelevasti.

8 Ilmenemismuodot olivat tottelemattomuus ja uppiniskaisuus, johon yhdistyivät usein epärehellisyys, taipumus valheeseen, petokseen, näpistykseen ja varkauksiin sekä työn vieroksuminen. Vehkalahti 2011, 392.

9 Vehkalahti 2004, 65.

10 Huolenpito laiminlyödyistä lapsista, Päivälehti no 41, 19.2.1902.

11 Vehkalahti 2004, 65–66.

12 Vehkalahti 2011, 392.

senä aikana sijoitusten rangaistuksenomaisuus vähentyi ja sijoitusperusteet vakiintuivat, olivat nuorten vanhemmat jollain tavalla aloitteellisia jo noin kolmasosassa sijoituksista.¹³

1800–1900-lukujen taitteessa kasvatustalosta ohjannut kasvatustalofilosofia oli hyvin kokonaisvaltaista. Tavoitteena oli korjata nuoren ongelmallinen käytös ja kasvattaa hänestä aikuisyhteiskunnan odotukset täyttävä. Parhaana menetelmänä pidettiin nuoren eristämistä: Nuori tuli erottaa sekä huonoista oloistaan että läheisistään, sekä nuoren itsensä, että ympäristön ja läheisten edun nimissä.¹⁴

Talvi- ja jatkosodan aikana lastensuojelun resurssit heikentyivät ja lasten ja nuorten ongelmat lisääntyivät. Esimerkiksi sotien aikana irtolaisuuden vuoksi huostaan otettujen tyttöjen määrä kaksinkertaistui.¹⁵ Sotien jälkeen painoarvoaan kasvattanut sijoitusperuste oli ”epäsäännöllinen elämä”, joka piti sisällään niin koulusta pinnaamisen kuin kotoa karkailun ja liian varhaiset seurustelusuhteet – viimeisin lähinnä tyttöjen kohdalla. Mitä yleisemmäksi ja painoarvoltaan tärkeämmäksi koulunkäynti ja koulumenestys kehittyivät yhteiskunnassa, sitä vakavammin koulun laiminlyöntiin suhtauduttiin ja sitä useammin kouluun liittyvät ongelmat mainittiin osana sijoituspäätöstä. Toisaalta koulusta pinnaus oli usein merkki muista ongelmista nuoren elämässä. Seurustelusuhteet sijoitusperusteena kertoivat osin perheiden moraalikäsitteiden yhteentörmäyksestä, ja rajankäynnistä siitä, kuka saa määritellä soveliaan seurustelusuhteen. Alaikäisten kohdalla viimeinen sana oli nuoren vanhemmilla tai kunnan sosiaalilautakunnalla.¹⁶

Kasvatustaloksia perustettiin maaseudulle, kauas paheellisina pidetyistä kaupungeista. Lapset haluttiin saattaa kosketukseen luonnon sekä perinteisen maalaismaisen elämäntavan ja sen rutiinien kanssa.¹⁷ Vaikka maatalouspainotteiset kasvatustalokset oli kokeiluna hylätty Keski-Euroopassa jo 1800-lopulle tultaessa, konsepti sai Pohjoismaissa ja Suomessa vankan jalansijan. Teollistuminen ja kaupungistuminen koettiin uhaksi, joten nuoria valmennettiin laitostasvatuksen keinoin tehdastyön sijaan maanviljelyselinkeinon ja kodinhoidon pariin.¹⁸

Sijoitusajat kasvatustaloksissa olivat pitkiä. Eurooppalaisia kasvatustaloksia 1880-luvulla tut-

kinut Selim Gustav Dahlström suositteli vähimmäissijoitusajaksi kolmea vuotta, ja kasvatustalosten toiminnan ensimmäisten vuosikymmenten sijoitukset määrittivätkin poikkeuksetta 18 ikävuoteen saakka. Vanhemmat luovuttivat holhoojan oikeudet kasvatustaloksen johtajalle ja oppilaiden yhteydenpitoa sukulaisiin valvottiin tarkasti.¹⁹ Eri-ikäiset oppilaat erotettiin omiin rakennuksiinsa ja heille järjestettiin omat päiväohjelmat. Näin haluttiin toisaalta suojella nuorempia oppilaita varttuneempien huonoilta vaikutteilta.²⁰

Kasvatustaloksissa pyrittiin tarjoamaan lapsille ja nuorille kodinomaisen kasvuympäristö, jossa isä- tai äitihahmon virkaa toimittava aikuinen oli lähellä oppilaita. Käytännössä kuitenkin poikalaitosten toimintamallit pohjautuivat vankilamaiselle kurille, kun taas tyttölaitos Vuorelan rakentui pehmeämmälle naisten turvakotien laitostraditiolle.²¹ Vuosisadan alkuvuosikymmeninä tämä vaati laitosten työntekijöiltä paljon, sillä laitoksissa oli tarjota hyvin rajoitetusti omaa tilaa ja vähäinen vapaa-aika sekoittui työhön.

Kasvatustaloksissa annettu opetus noudatti tavanomaista kansakoulun opetussuunnitelmaa, joskin eri aikaan saapuneilla sijoitetuilla nuorilla saattoi olla keskenään hyvin erilaiset kouluvalmiudet, mikä asetti opetukselle omat haasteensa. Koulunkäynti tai päästötodistuksen saaminen ei kuitenkaan ollut kasvatustaloksen ensisijainen tavoite 1900-luvun alkuvuosikymmeninä, sillä nuorten odotettiin suuntautuvan sijoituksensa jälkeen käytännön työhön. Painopiste oli työopetuksessa, johon kuului käsitöitä ja maatilan töitä, mutta ei kuitenkaan ammattiopetusta. Kansakoulu- ja työopetuksen rinnakkain katsottiin kasvattavan nuoret kunnan kansalaisuuteen.²²

Vaikka opetustavoitteita ei määritelty julkisesti, käytännössä poikien kasvatustaloksi ensisijaisesti maanviljelystyöhön ja tyttöjen palvelijattaren tehtäviin. 1920-luvulle tultaessa näkemys ammattikoulutuksen merkityksestä vahvistui ja poikalaitosten oppisisältöjä alettiin eriyttää poikien kasvuympäristön ja iän mukaan. Kaupunkilaislapsille opetettiin teollisuuden parissa tarvittavia taitoja ja maaseudun lapsille maataloustöitä.²³

Kasvatustalostajakson jälkeen nuorille pyrittiin löytämään palvelus- tai työpaikka kasvatustaloksen johdon kontaktien avulla, mutta varsinainen sijoi-

13 Vehkalahti 2004, 141.

14 Vehkalahti 2011, 393.

15 Lemberg 2013, 13.

16 Vehkalahti 2004, 141, 146, 148–149.

17 Haikari 2009, 24.

18 Vehkalahti 2011, 395.

19 Vehkalahti 2011, 394.

20 Vehkalahti 2004, 110.

21 Vehkalahti 2004, 93.

22 Vehkalahti 2011, 396–397.

23 Vehkalahti 2011, 397–398.

tuksen jälkihuolto oli vaihtelevaa. Vuoden 1936 lastensuojelulaki tarkensi työnjakoa kuntien ja valtion laitosten välillä ja mahdollisti sijoituksen jälkihuollon järjestämisen entistä paremmin kunnan osoittaman suojeluvalvojan tuella.²⁴ Koulukotilasten mahdollisuudet ammatillisiin jatko-opintoihin paranivat ratkaisevasti sotien jälkeen säädetyin vähävaraisten nuorten opintoavustuslain myötä.²⁵

Maatalous- ja käsitöiden korostunut asema koulukodeissa alkoi purkautua 1960-luvulla koulukoteja kohtaan esitetyn kritiikin seurauksena.²⁶ Samalla vuosikymmenellä kotipulaisten ja perinteisten käsityöosaajien, kuten räätäleiden ja seppien, tarve väheni voimakkaasti, mikä muutti koulukotien toiminnan painopistettä voimakkaammin kansa- ja oppikoulupintoihin ja jatko-opiskelupaikan hankintaan.²⁷

KASVATUSLAITOKSISTA KOULUKODEIKSI

Kasvatustuloslaitos-nimike muutettiin työ- ja kasvatustuloslaitoskomitean mietinnön johdosta koulukodiksi vuonna 1946. Nimityksen muutoksella haluttiin sanoutua irti vankeinhoidosta ja rangaistuksen leimasta sekä toisaalta tehdä näkyväksi laitoksen perustehtävät: kodinomainen kasvatustulos ja koulunkäynti. Nimitys seurasi ruotsalaista esimerkkiä (skolhem) ja se oli ehditty jo 1920-luvulla ottaa käyttöön Helsingin kaupungin kasvatustuloslaitoksissa.²⁸

Vuosien 1955–1971 aikana yksityisten ja valtion koulukotien määrä vaihteli 14–20 välillä ja oppilasluku 771–1541 välillä.²⁹ Vuonna 1962, kun Sairilan koulukoti aloitti toimintansa Mikkelin maalaiskunnassa entisissä Sairilan kuninkaankartanon tiloissa, valtio ylläpiti kahdeksaa koulukotia pojille (Järvinlinna, Koivikko, Kotiniemi, Kyllälä, Käyrä, Pernasaari, Sippola, Östensö) ja kolmea tytöille (Vuorela, Yläne, Sairila). Valtion koulukodeista tulevien poikien jälkihuoltolaitoksena toimi tuolloin Harvialan nuorisosiirtola. Valtion ammattikoulukoti antoi maatalouden, käsiteollisuuden ja kotitalouden ammattiopetusta.³⁰ Vuonna 1968 valtion omistama Koivikon koulukoti muutettiin tyttölaitokseksi.³¹

Koulukotien kovaotteisia kasvatustulosmenetelmiä alettiin kritisoida ensimmäisen kerran 1950-luvulla ja 1960-luvulla kritiikki voimistui entisestään. Asiaa

tutkineiden komiteoiden mukaan koulukotien ruumiilliset rangaistukset olivat välttämättömiä kasvatustöissä. Ruumiillinen rangaistus kiellettiin 1965.³²

Koulukotien eristyneisyyttä on purettu 1960-luvulta alkaen. Yhteiskunnan ja koulukotien vuorovaikutusta on lisätty, sillä liian pitkien sijoitusten on pelätty vieraannuttavan oppilaat normaalielämästä. Vuosia kestäneet sijoitukset lyhenivät 1960-luvun loppuun mennessä keskimäärin 1,6 vuoteen.³³

Sosiaalialan uudeksi keskusvirastoksi perustettiin vuonna 1968 sosiaalivaltio, joka vastaisi kasvatustuloslaitosten toimintaa.³⁴ Työaikalakimuutoksen myötä koulukotien piti siirtyä 40-tuntiseen työviikkoon vuoteen 1970 mennessä, mikä lisäsi henkilökunnan määrää.³⁵

1970-luvulla koulukotien ulkoisten puitteiden suunnittelussa miljööterapeuttiset seikat pyrittiin huomioimaan mahdollisimman pitkälle. Oppilasosastot olivat yleensä pieniä ja oppilaat asuivat viihtyisissä yhden tai kahden hengen huoneissa. Osastoon kuului erillinen oleskelutila välineistöineen ja myös vapaa-ajan harrastuksiin oli tiloja varattu mahdollisuuksien mukaan. Yksilöllisyyttä pyrittiin korostamaan ja kaikkea turhaa laitosmaisuuksia pyrittiin välttämään. Koulukotien oppilaspaikkalukuja vähennettiin 1970-luvulla. Samanaikaisesti henkilökunnan määrää lisättiin. Merkittäviin uudistuksiin kuului oppilas- ja työpaikkademokratian soveltaminen laitoksessa. Henkilökunnan kokouksia pidettiin viikoittain. Vallan ja vastuun jakoa laajennettiin. Henkilökunnan koulutus korostui.³⁶

Vuonna 1975 Sosiaalivaltion alaisina toimivista valtion koulukodeista neljä oli tarkoitettu tytöille. Kansalaiskoulua käyvät sijoitettiin Koivikon koulukotiin ja oppivelvollisuutensa suorittaneet ja oppikoulua käyvät Sairilan koulukotiin. Kansa- ja kansalaiskoulua varten oli Vuorelan koulukodissa Vihdissä sekä oppivelvollisuutensa suorittaneille ja ammattikursseille osallistuville Yläneellä toimiva Yläneen tyttökotikoti. Poikia varten oli kuusi laitosta.³⁷

Koulukotien kouluissa noudatettiin 1980-luvulla koulukohtaisia opetussuunnitelmia, joissa eri opiaineiden oppimäärät vastasivat peruskoulun yleisopetuksen ja/tai mukautetun opetuksen opetussuunnitelman oppimääriä. Opetukselliset tavoitteet asetettiin oppilaskohtaisesti ja opetuksessa edettiin

24 Vehkalahti 2004, 124.

25 Vehkalahti 2004, 193.

26 Vehkalahti 2011, 399.

27 Vehkalahti 2004, 195–196.

28 Vehkalahti 2004, 128.

29 Lemberg 2013, 14.

30 Arkistojen portti –verkkosivut, Koulukodit ja kasvatustuloslaitokset.

31 Lemberg 2013, 14.

32 Haikari 2009, 143.

33 Vehkalahti 2004, 165.

34 Haikari 2009, 151–152.

35 Haikari 2009, 137–138.

36 Valtion koulukodit. *Toimintakertomus 1974*, 3.

37 Valtion koulukodit 1975, 1.

oppilaan kokonaistilanne huomioiden. Koulukotikouluilla oli käytössä runsas tuntikehys, joka takasi pienet opetusryhmät, joustavat opetusjärjestelyt, riittävän tukiopetuksen ja mahdollisuuden kesällä annettavaan opetukseen. Koulukotikouluissa annettiin 1980-luvulla peruskoulun ala- ja yläasteen opetusta sekä ammattikurssiopetusta.³⁸

Valtion koulukotien koulukodeissa otettiin vuonna 1988 käyttöön koulukohtainen peruskoulun opetussuunnitelma. Opetus pystyttiin entistä paremmin sovittamaan yhteen laitoksen kokonaiskuntoutuksen periaatteiden kanssa kuitenkin tinkimättä peruskoulun tiedollisista tavoitteista. Joustavien opetusjärjestelyjen avulla pyrittiin mahdollisimman hyvin ottamaan huomioon myös kunkin oppilaan yksilölliset edellytykset ja erityistarpeet. Koulukotien kouluissa korostuivat sosiaalinen kuntoutus, aloitekyvyn ja itseluottamuksen lisääntyminen sekä pyrkimys käsitellä asiat myös tunne- ja asennetasolla. Koulukotien erityispiirteitä olivat runsas tukiopetus- ja tuntikehyskiintiö, kesälukukausi, leirikoulut, työharjoittelut ja joustava, yksilölliset tarpeet huomioiva opetus.³⁹

Suomessa toimi vuonna 1992 kymmenen valtion koulukotia. Koulukotipaikkoja oli yhteensä 209. Oppilaiden asuminen koulukodeissa toteutettiin 4–8 oppilaan asuinsoluissa, yhden tai kahden hengen huoneissa, perhekodeissa tai itsenäistymisasunnoissa. Koulunkäynti tai kurseille osallistuminen oli mahdollista myös kotona asuen. Koulukodissa asuen oli mahdollista käydä koulua myös muualla. Koulukotiasetuksen muutos astui voimaan 1.10.1992. Se antoi koulukodeille mahdollisuuden hoitaa myös Mielen-terveyslain nojalla sijoitettuja oppilaita. Samalla virallistettiin koulukotien mahdollisuus jälkihuollolliseen toimintaan.⁴⁰

Vuosien 1990–1993 lama vaikutti myös valtion koulukotien toimintaan. Pohdittiin koulukotien säätiöittämistä, mutta ministeriö päätti vuonna 1994, että koulukodit saivat jatkaa valtion alaisuudessa, mutta talous järjestettäisiin uudelleen. Vuonna 1995 siirryttiin tulosvastuullisuuteen, mikä tarkoitti sitä, että menot oli katettava kunnilta saatavilla hoitomaksuilla. Lamavuodet nostivat tulosvastuullisuuden ja taloushallinnon korostuneeseen asemaan. Kehitystyössä oli tärkeää näkemys hoidon kokonaisvaltaisuudesta ja nuorten ongelmien ymmärtäminen moninaisina. 1990-luvun lopulta lähtien myös psyyken lääkkeet ovat tulleet koulukoteihin.⁴¹

Vuonna 1994 opetussuunnitelma uudistettiin ja koulut saivat vapauksia omien opetussuunnitelmien suhteen, mutta jo 1990-luvun lopulta alkaen pyrittiin takaisin yhteisiin valtakunnallisiin linjoihin. Koulukotien koulut siirtyivät Opetustoimen alaisuuteen vuoden 1999 alusta.

Vuonna 2007 tuli voimaan uusi lastensuojelulaki (417/2007), johon koulukotien toimintaympäristö ja tulevaisuuden näkymät kytkeytyvät. Siihen vaikuttavat myös Suomen hyvinvointivaltion kehitys, mm. monikulttuurisuuden lisääntyminen. Yhteiskunnassa on myös paljon psyykkisistä ongelmista, esim. masennuksesta, kärsiviä sekä riippuvaisongelmaisia ihmisiä. On syntynyt erilaisia nuorten pahoinvointiin puuttavia palveluja sekä sosiaali- ja terveysalalle että lastensuojelun kentälle, jossa myös koulukodit toimivat.⁴²

Valtion koulukodit ovat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Opetushallituksen tulosohtajia, taloudellista voittoa tavoittelemattomia lastensuojelun laitoshuollon yksiköitä. Koulukoteja on kuusi valtion ylläpitämää ja kaksi yksityistä. Valtion koulukoteja ovat Sairilan koulukodin lisäksi Harvialan koulukoti, Lagmansgården, Limingan koulutuskeskus, Sippolan koulukoti ja Vuorelan koulukoti. Vuoteen 2014 asti Sairilan koulukodin nimi oli Kasvun Yhteistöt ja sillä oli toimipisteet Koivikossa ja Sairilassa. Yksityisiä koulukoteja ovat Lausteen perhekuntoutuskeskus Turussa ja koulukoti Pohjolakoti Muhoksella. Vaativan, koulutyypin toiminnan tarve ylittää selvästi tarjonnan. Tällaiselle toiminnalle on tyypillistä, että sen asiakkaisiin joudutaan ajoittain moninkin tavoin soveltamaan lastensuojelulaissa säädettyjä pakoitteita ja rajoituksia. Valtion koulukodit ovat taloudellista voittoa tavoittelemattomia lastensuojelun laitoshuollon yksiköitä. Niiden tehtävänä on lastensuojelun mukainen avo-, sijais-, jälkihuolto sekä peruskouluopetus ja ammatillinen koulutus tai sen tukeminen. Koulukotitoiminnan kokonaisvaltaisena tavoitteena on lasten ja nuorten terveyden ja toimintakyvyn edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Arjen turvaamisen lisäksi koulukodeilla on kasvatuksen ja sosiaalistamisen tehtävät. Koulukotien koulutyöskentelyn keskeinen tavoite on peruskoulun suorittaminen ja jatko-opintovalmiuksien saavuttaminen. Opetus-, hoito- ja kasvatustyön ohella koulukodeissa toteutetaan lastensuojeluhankkeita ja tehdään tutkimustyötä.⁴³

38 Janhunen, Kujala & Toivola 1990, 7.

39 Valtion koulukodit. *Toimintakertomus 1988*, 6.

40 Valtion koulukodit. *Toimintakertomus 1993*, 3.

41 Vehkalahti 2004, 268–270.

42 Valtion koulukotien strategia vuoteen 2015, 4–5.

43 Haahtela-kehitys Oy 2011, 4–5.

VANHIMMAT VALTION KASVATUSLAITOKSET

Laitos	Rakentamis- ajankohta	Paikka- kunta	Tytöt/ pojat	Uudisraken- nus/vanha	Rakennusten alkuperäinen lukumäärä
Koivula	1888 – 1890	Kerava (Tuusula)	pojat	Uudisrakennus	noin 10
Vuorela	1893 – 1902	Vihti	tytöt	Uudisrakennus	noin 10
Kotiniemen kasvatuslaitos	1902 – 1907	Mänttä-Vilppula	pojat	Uudisrakennus	noin 15

NYKYISET LAITOKSET

	Vuorela	Sippolan koulukoti	Lagmans- gårdens skolhem	Limingan koulutus- keskus	Harvialan koulukoti	Sairilan koulukoti
Laitos- toiminnan aloitusvuosi	1894	1909	1912	1945 (Aloittanut 1829 toimintansa Viipurin lähellä nimellä Kyliälän kasvatuslaitos, toiminta siirtynyt 1945 Suomeen, nimeksi Limingan koulutuskeskus)	1940-l.	1962
Vanhimmat rakennukset	1893 – 1902	1836, 1850-l (muutoksia), 1890-l (korotus)	1778 (pääraken- nus), koulukoti- rakennukset 1914, asuntola 1938	1940-l.	1950-l.	1500-l. kellari, 1800-l. lopun entinen navetta ja vanha huvimaja, 1905 päärakennus
Paikkakunta	Vihti	Kouvola	Pedersöre	1945 alkaen Liminka	Siirtynyt 2014 Janakkalasta Hämeenlinnaan	Mikkeli
Ensimmäiset oppilaat	Tytöt	Pojat	Pojat	Pojat	Janakkalassa pojat, Hämeen- linnassa tytöt ja pojat	Tytöt
Alkuperäinen käyttö	Koulukoti	Kartano	Laamannintalo	Koulukoti	Perttulan oppilai- toksen tiloja	Kartano
Rakennusten lukumäärä	noin 40	38	alle 10	noin 25	6	16
Arkkitehti	Theodor Decker, Hugo Lindberg	Päärakennus: 1836 von Daehn, 1850-l. Chiewitz, 1890-l. Ahrenberg, lisäksi Lindberg.	Asuntola: Martti Välikangas	Ei tiedossa	Ei tiedossa	Päärakennus: ei tiedossa. Myöhemmät rakennukset: mm. Jorma Kosonen, Jorma Hintsala, Kaisu Vasara

2.2 Koulukotien arkkitehtuuri

Uuden 1860–80-luvuilla kehitetyn rikoslain seurauksena perustettiin ensimmäiset valtion kasvatustilat. Vuonna 1891 perustettiin Koivulan kasvatustila Keravalla, vuonna 1894 otettiin Vuorelan tyttöjen kasvatustilaan ensimmäiset lapset, ja vuonna 1905 perustettiin Kotiniemen kasvatustila Vilppulaan.⁴⁴ Laitosten perustamista pohjustettiin tutkimalla ulkomaisia malleja useilla opintomatkalla ja ne edustivat kahta hyvin erilaista laitostyyppiä. Kahden laitoksen kapasiteetti todettiin pian riittämättömäksi ja lisää laitoksia perustettiin 1900-luvun alkuvuosina. Osa niistä sijoitettiin uudisrakennuksiin, osa olemassaoleville maatiloille tai kartanoihin. Vanhoja rakennuksia korjattiin kasvatustilastensa tarpeisiin, kun tilaa tarvittiin nopeasti paljon ja eikä varoja uudisrakennuksiin ollut riittävästi.

Vuonna 1905 julkaistussa suojelukasvatustilamietinnässä suositeltiin, että kasvatustilat sijoitetaan maaseudulle niille varta vasten suunniteltuihin suuriin kivirakennuksiin, jotka mahdollistaisivat kurinpidon ja tarkan valvonnan.⁴⁵ Kilpailevia lastensuojeluideologioita ja niitä toteuttavia laitostalleja oli kuitenkin samaan aikaan kehityksessä ja monet niistä korostivat humanimpaa lähestymistapaa, joka konkretisoitui puistomaisissa ja kodinomaisissa laitosratkaisuihin.⁴⁶

Kasvatustilatverkkoa järjestettiin edelleen vuonna 1905 valtion ottaessa hoitoonsa turvakodit, jotka ”Yhdistys turvattomien lasten kasvatamiseksi Suomessa” oli perustanut 1860-luvun katoavien jälkeen. Osa näistä kasvatustilastoista otettiin osaksi valtion kasvatustilatverkkoa, loput lakkautettiin.⁴⁷ Vuonna 1909 päätettiin perustaa väliaikaiseksi tarkoitettu Sippolan kasvatustila Sippolan kartanoon Kymenlaaksoon.

Vuoden 1921 lasten ja nuorisosuojelukomitean mietintö sekä vuonna 1924 annettu asetus valtion kasvatustilastoista koskivat lähinnä laitosten kasvatuksellisia tavoitteita ja pojille suunnattujen laitosten toiminnallista erikoistumista.⁴⁸ Asetus ei sisältänyt määräyksiä koskien kasvatustilastensa

suunnittelua tai tiloja, mutta toimintojen erikoistuminen vaikutti luonnollisesti myös erikoistuvien laitosten myöhempiin tilaratkaisuihin. Pernasaareen perustettiin vuonna 1930 kasvatustila erityisen vaikeasti käsiteltävien poikien sijoituspaikaksi, jonka suunnitteluratkaisu suljettuihin ulkoilupihoihin erosi huomattavasti puistomaiseen ympäristöön sijoitetuista laitosratkaisuista.⁴⁹

Kasvatustilastensa perustamisen tullessa ajankohtaiseksi lakimuutoksen myötä 1880-luvulla esikuvia lähdettiin hakemaan Pohjoismaista ja Keski-Euroopasta. Opintomatkalla tekivät niin vankeinhoitohallitus, suunnittelevat arkkitehdit kuin kasvatustilastensa johtajat. Laitoskasvatus näyttäytyi modernina ratkaisuna aikana, jolloin kasvattikodit herättivät mielikuvia 1800-luvun huutolaislasten kohtelusta ja köyhäinhuolto oli heikosti resurssoitua.⁵⁰

Varhaiset kasvatustilastensmallit voidaan jakaa toiminnallisesti kahteen päätyyppiin: Panopticon-tyyppinen kollektiivimalli mahdollisti suurten oppilasjoukkojen keskitetyn valvonnan kun taas humanimpi perhemalli nojasi laitoksen järjestämiseen pienemmissä yksiköissä. Panopticon-tyypin lähin esimerkki oli ruotsalainen Åkerbruksskoloni Hall, jossa harjoitettiin myös laajamittaista maataloutta. Perhemallin lähimmät esimerkit olivat Hampurin lähellä sijaitseva Das Rauhe Haus sekä skånelainen Råby Räddningshus. Suomalaisia laitosia suunnitelleet arkkitehdit tutustuivat opintomatkallaan molempiin laitosaipeihin.⁵¹

Teologian ylioppilas Selim Gustav Dahlström tutki eurooppalaisia kasvatustilastoja senaatin toimeksiannosta 1885–1886 ja laati matkakertomuksen sekä suosituksia kasvatustilastensa järjestämiseksi Suomessa.⁵² Matkakertomuksessa vuodelta 1890 välittyi kriittinen asenne suuria sotilaallisesti organisoituja laitosia kohtaan. Dahlström korosti kasvatustensa henkilökohtaisuutta ja kodinomaista järjestämistä, mikä ei kuitenkaan tarkoittanut kurin puuttumista. Kodinomaisuudesta muodostuikin etenkin tyttöjen kasvatustilastoille ominainen piirre, mikä liittyi osaltaan myös tytöille kaavailtuun palvelijattaren toimeen.⁵³

44 Haikari 2009, 19.

45 Haikari 2009, 25.

46 Vehkalahti 2004, 22–23.

47 Sinisalo 2001, 150. Lakkautetut kasvatustilat: Myrskylä, Kehvo, Puutosalmi ja Särkelä. Jatkuvat: Käyrä, Koivikko, Vaasan läänin kotikoulu ja Limingan lastenmaja.

48 Oppivelvollisuutensa suorittaneille oppilaille tuli järjestää ”kunnollista ammatti- tai maatalousopetusta”. Pojat jaoteltiin kasvatustilastoihin iän ja kasvuympäristön mukaan. Vehkalahti 2011, 397.

49 Vehkalahti 2004, 120.

50 Vehkalahti 2011, 393–394.

51 Vehkalahti 2011, 394.

52 Siveellisesti hairahtuneiden lasten ja nuorten lainrikkojain hoito sekä keinot heidän parantumiseensa: kertomus, valtionvaroilla vuosina 1885 ja 1886 Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa, Saksassa ja Schweitsissä toimitetusta opintomatkasta, 1890.

53 Vehkalahti 2011, 399.

Vuorelan koulukoti toimii kasvatuslaitosta varten rakennetussa luonnonkauniissa ympäristössä Vihdissä. Viistoilma-kuva on vuodelta 1999. Vuorelan koulukodin arkisto.

Sippolan koulukoti toimii vanhassa Sippolan kartanoympäristössä Kouvolassa. Viistoilmakuva on vuodelta 1999. Sippolan koulukodin arkisto.

Kaksi ensimmäistä kasvatuslaitosta edustivat hyvin erilaisia rakennustypologioita. Ensimmäinen, vuonna 1891 perustettu Koivulan kasvatuslaitos silloisessa Tuusulassa edusti ankaraa, vankilamaista kiviarkkitehtuuria.⁵⁴ Laitoksen selkeänä esikuvana voidaan pitää ruotsalaista Åkerbrukskoloni Hallia, joka oli valmistunut noin 15 vuotta aikaisemmin. Nykyisestä, vuonna 1927 nuorisovankilaksi muutetusta laitoksesta vain lehmuskujan päässä sijaitseva päärakennus on peräisin laitoksen perustamiskaudelta.⁵⁵

Yleisten rakennusten ylihallituksen arkkitehdit Theodor Decker ja Hugo Lindberg suunnittelivat Vuorelaan tytöille tarkoitettun kasvatuslaitoksen, jonka ensimmäiset rakennukset valmistuivat vuonna 1893. Vuorelan kasvatuslaitoksen jäsentely seurasi tanskalaisia esikuvia ja tuloksena oli matalista, väljästi maastoon sijoitetuista puurakennuksista koostuva laitoskokonaisuus.⁵⁶

Vuoden 1905 komiteamietinnöstä huolimatta suurin osa kasvatuslaitoksista toimi vanhoissa puurakennuksissa. Kivisiä kasvatuslaitoksia rakennettiin Koivulan laitoksen jälkeen Kotiniemeen (1902–07, arkkitehti Hugo Lindberg), Hoviin Viipurin lähelle (1921, suunnittelija ei tiedossa) ja Pernasaareen (1931, arkkitehti A. W. Stenfors). Rakennustyyppi ei kuitenkaan yksinään kerro, minkälaisiin kasvatuseriaatteisiin koulukodin toiminta perustui. Esimerkiksi kivisessä jugendrakennuskokonaisuudessa toimineen Kotiniemen kasvatuslaitoksen toimintatapa oli lähempänä perhemallia: pojat jaettiin neljään kotikuntayksikköön ja kutakin yksikköä johti kansakoulun opettaja, jonka

vaimo toimi yksikön kotiäitinä. Pariskunnalla oli yhdessä kasvatusvastuu kotikunnan pojista.⁵⁷

Vuorelan koulukodin lisäksi merkittävin puinen kasvatuslaitoskokonaisuus on Käyrän kasvatuslaitos Turun lähetyksillä. Käyrän kasvatuslaitoksen toiminta alkoi valtion alaisuudessa 1910-luvulla ja tältä ajalta on peräisin myös koulukodin nykyinen ydinalue, joka käsittää pihapiirin ympärille ryhmiteltyjä matalia puurakennuksia. Samalla paikalla toimi jo 1870-luvulla lasten turvakoti, mutta sen rakennuskantaa ei enää ole jäljellä. Nykyisin rakennukset ovat Käyrän vankilan käytössä.⁵⁸

Nykyisistä valtion koulukodeista Sairilan, Sippolan ja Lagmansgårdenin koulukotien vanhimmat osat on rakennettu muuhun käyttöön; kartanoksi, laamannintaloksi tai huvilaksi. Myöhemmin rakennusryhmiä on täydennetty ja korjattu koulukotikäyttöön. Jo alun perin varta vasten kasvatuslaitos tai koulukotitarkoitukseen on rakennettu Vuorelan, Limingan ja Harvialan koulukodit.

Vuoden 1946 työaikalaissa säädettiin myös koulukotityöntekijöiden työpäivän pituudeksi kahdeksan tuntia. Lyhentynyt työaika merkitsi henkilökunnan määrän lisäämistä ja asetti siten myös paineita lisärakentamiselle.⁵⁹ Lisärakentamistai muutostarpeita koulukodeissa ovat tuottaneet myös työpajatoiminnan tarpeet, maatilatoiminnasta ja –työskentelystä luopuminen sekä asuin- ja luokkahuonestandardien muuttuminen. Laitokset muuttuivat tyttö- ja poikalaitoksista sekalaitoksiksi pääosin 1980-luvulla, mikä aiheutti muutoksia asuin- ja harrastustiloihin.⁶⁰ Henkilökunta oli

54 Sinisalo 2001, 150.

55 [rky.fi](#), Keravan vankila.

56 Vehkalahti 2004, 21.

57 Siilasvuo 2005, 18–19.

58 [rky.fi](#), Käyrän kasvatuslaitos.

59 Vehkalahti 2004, 134.

60 Vehkalahti 2004, 246–247.

aiemmin velvoitettu asumaan koulukotialueella, mutta tilanne muuttui vähitellen ja vuodesta 2000 lähtien edes johtajalla ei ole enää ollut asumisvelvoitetta. Tämä on tietysti vahvasti vaikuttanut myös kiinteistöjen käyttötarkoituksimuutoksiin ja koulukotien jokapäiväiseen elämään ja rytmiin. Lähes kaikki työntekijät saapuvat työpaikalleen koulukotialueensa ulkopuolelta, kun taas oppilaat asuvat koulukodin asuntolassaan.

Haahtela-kehitys Oy tuotti vuonna 2011 yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä Senaatti-kiinteistöjen kanssa valtion koulukotien strategialähtöisen tilaselvityksen, jonka keskeinen tavoite oli luoda toimintoihin perustuva koulukotien tilakonsepti. Koulukotien tilat eivät kaikilta osin tue toiminnan tarpeita. Rakennusten kunto ja käytettävyys ovat vaihtelevia. Selvityksen avulla pyrittiin myös arvioimaan mahdollisuuksia kehittää kunkin koulukodin tilaympäristöä toimitilakonseptia mukaillen. Esitetty koulukotien tilakonsepti jakautuu kolmeen osioon: peruskouluun, asumiseen ja harrastamiseen. Koulukotien peruskouluissa opiskelevat koulukodin oppilaat sekä useissa tapauksissa myös muutamia lähialueen oppilaita. Koulukotien peruskoulun konsepti perustuu kotiluokkamalliin. Jokaiselle opetusryhmälle on mitoitettu kotiluokka. Opetusryhmän maksimikokona on konseptissa käytetty kahdeksan oppilasta ja kotiluokan kokona 40 m². Lisäksi jokaiselle opetusryhmälle on esitetty oma eriyttämistila. Kouluun liittyy myös aineopetus-tiloja, kuten teknisen työn tilaryhmä, kotitalouden opetustilat ja liikuntatilat ja sitä palvelevat sosiaali- ja varastotilat. Musiikille ja tekstiilityön opetus voidaan antaa kotiluokassa. Koulun ja koulukodin hallinto tarvitsee omat työtilansa. Rehtori ja koulukodin hallinnon työntekijät tarvitsevat henkilötyöhuoneita, opettajat tarvitsevat työpisteitä. Terveydenhoitaja

tarvitsee vastaanottotilansa. Koulukodissa täytyy olla myös kokoustila tai -tiloja. Lisäksi koulukodin tiloihin kuuluvat aulat, valmistuskeittiö ja ruokailutilat. Lounasruokailu tapahtuu yleensä vuorossa, lisäksi ruokasalissa tarjoillaan iltapäiväkahvit ja mahdollisesti aamupalaa ja päivällistä. Henkilökunta tarvitsee lisäksi virkistys- ja sosiaalityötilansa ja koulun oppilaat wc-tilansa. Lisäksi on siivous- ja kiinteistönhoitotilaja. Osastoasumisen tilakonsepti perustuu seitsemän hengen osastoihin, jotka ovat jaettavissa kahdeksi lähes itsenäiseksi soluksi. Solussa on huoneet 3–4 nuorelle, jokaiselle oma wc-suihkutila. Käynti soluihin tapahtuu konseptin mukaisesti omasta sisäänkäynnistä tuulikaapin kautta. Yhtä osastoa eli kahta solua varten on yhteinen saunaosasto, varasto, siivouskomero ja rauhoittumishuone. Jokaisella osastolla on konseptissa kahta solua palveleva ohjaajien toimistohuone puku- ja wc-tiloineen. Konseptissa erityisen huolenpidon osastolla on neljä huonetta, pesu- ja wc-tilat, keitti-ruokailutila, oleskelutila, erillinen opiskelutila, saunaosasto, varasto, siivouskomero ja rauhoittumishuone. Itsenäistymistä harjoitteleville on konseptissa esitetty yhden huoneen ja keittiön sisältäviä 20 neliömetrin huoneistoja. Nuorten vanhemmille ja sisaruksille on konseptissa kahden huoneen ja keittiön sisältävä 40 neliömetrin vierailuasunto. Asumisosastoille yhteisiä tiloja ovat pyykinpesu- ja kuivaustila sekä kiinteistövarasto. Lisäksi konseptissa on varattu 4 m² harrastetiloja oppilasta kohden. Harrastetila voi olla esimerkiksi pelitila, kuntosali, bänditila tai rantasauna.⁶¹

61 Haahtela-kehitys Oy 2011, 4, 6-7.

Sairilan tilan vaiheet ennen koulukotia

3.1 Alueen varhainen historia

Elinympäristö alkoi hahmottua Sairilan seuduilla Suur-Savon sydämessä mannerjään vetäytyttyä maan kohoamisen ja sisävesien muodostumisen myötä noin 3700 ennen ajanlaskun alkua.⁶² Ennen Vuoksen uuden lasku-uoman puhkeamista vesi laski melko nopeasti 2–2,5 metriä ja entiset asuinpaikat jäivät kauas rannasta. Vuoksen puhkeamisen jälkeen vedenpinta on jatkanut laskuaan hitaasti.⁶³ Tästä syystä monet alueen esihistoriallisen ajan löydöt sijaitsevat vähän etäämmällä nykyisestä rantaviivasta.

Vanhimmat ihmisen jälkeensä jättämät merkit Mikkelin pitäjän alueella ovat peräisin nuoremalta kivikaudelta. Suurin osa löydöistä on peräisin kampakeraamiselta kaudelta 4200–2600 ennen ajanlaskun alkua. Löydöt kertovat etupäässä asuinpaikkakulttuurista. Suurin osa esineistä on talttoja, kirveitä tai saviastioiden palasia sekä lisäksi luusta tai sarvesta valmistettuja pyyntiesineitä. Lopulta rautakaudella vuoden 800 tienoilla, Mikkelin seudulle syntyi pieniä asutusaarekkeitä, jotka ajan oloihin nähden kehittyivät huomattaviksi asutuskeskuksiksi.⁶⁴ Osoituksena tästä ovat esimerkiksi seudun suuret ja rikkaat kalmistot. Seuraavan kahden sadan vuoden aikana Etelä-Savo profiloitui turkisten tuottajaksi, joskin kaskitalous valtasi koko ajan alaa. Viljelykulttuurin myötä asutus sai entistä vakaamman ja vakituisehman muodon.⁶⁵

Varhaisimpina aikoina liikkumisessa turvauduttiin vesireitteihin ja harjuselänteisiin. Etelä-Savon saavutettavuus kaupan keskuksesta eli Viipurista oli vielä 1700-luvulle asti pääosin luontaisten talvi- ja vesiteiden varassa.⁶⁶ Sairila on perustettu

1500-luvulla Savonlinnasta Hämeenlinnaan kulkeeneen suuren Savontien varrelle. Sairilan kartanosta oli matkaa yleiselle Savontielle virstan, eli noin kilometrin, verran.⁶⁷

Sairilan kartanon pihapiirissä sijaitseva Sairilan kuninkaankartanon aikainen kellari on muinaismuistolailla suojeltu kiinteä muinaisjäänös. Kellari on 2000-luvun alkupuolella täytetty hiekalla sen kivirakenteiden vakauden ja säilymisen turvaamiseksi.⁶⁸ Sairilan kartanoalue on ollut nykyistä laajempi ja sen tiluksiin on aiemmin kuulunut muitakin muinaisjäänöksiä, kuten Sairilan Linnavuori.

3.2 Kuninkaankartanon aika 1556–1630

Suomen hallinto koki suuren muutoksen, kun Kustaa Vaasan aikana läänitysten sijalle tulivat kuninkaalle tilivelvolliset voutikunnat. Ne muodostivat kruunun paikallishallinnon rungon ja voutikunnan hallintokeskuksessa kuninkaankartanossa asuva vouti oli alueellaan valtiovallan edustaja. Kuninkaankartanot olivat voudin virkataloja. Kuninkaankartanon tarkoituksena oli myös toimia voudin hoidossa viljelys- ja karjatilana, jonka toivottiin tuottavan kruunulle tuloja ja vaikuttavan esimerkillään maatalouden kehittymiseen. Tällainen oli myös Visulahden ja Pelloksen/Suur-Savon voutikuntaan perustettu ja sen keskuksena toiminut Sairilan kuninkaankartano.⁶⁹

62 Kinnunen et al. 1991, 6-8.

63 Etelä-Savon maakuntaliitto, 2007, 13.

64 Kinnunen et al. 1991, 7.

65 Etelä-Savon maakuntaliitto, 2007, 2 ja 18.

66 Etelä-Savon maakuntaliitto, 2007, 5.

67 Huovinen 1990, 121.

68 Suullinen tiedonanto 14.8.2015, Sairilan koulukodin entinen johtaja Ilpo Huvisen mukaan kellaria ei oltu täytetty vielä 1.1.2000, kun hän jäi eläkkeelle.

69 Kinnunen et al. 1991, 49.

Vuoteen 1557 mennessä kaikkiin kuuteen Savon hallintopitäjään perustettiin kuninkaankartano: Sairilan kartano Visulahdelle, Kiialan kartano Moisio Pellosniemelle, Partalan kartano Juvalle, Putkilahden kartano Sääminkiin sekä Tavinsalmen ja Rantasalmen uudet kartanot samannimisiin pitäjiin.⁷⁰

Visulahden tulevan kartanovoutikunnan hallintopaikaksi suunniteltiin Sairilaa. Maittensa menettämisen puolesta pelänneet talonpojat suosittelivat kuninkaankartanon paikaksi silloista Mikkelin pappilaa, Kenkäveronniemen saarta. Kuningas määräsi tutkittavaksi, kummanko paikan maat olivat soveliaammat perustettavan kuninkaankartanon tarpeisiin.⁷¹ Sairila sijaitsi sopivasti Saimaan rannalla, joka palveli hyvin kartanon kalataloutta ja vesivoiman käyttömahdollisuuksia.⁷² Linnanpäälliköt totesivat kirjeessään 22.7.1556 Kustaa Vaasalle, ettei Sairilaa parempaa paikkaa ollut koko Visulahden pitäjässä.⁷³ Kuningas pakkolunasti kartanokseen seuraavien henkilöiden maat ja rakennukset: Matti Saironen sekä Paavo Juhonpoika ja Paavo Laurinpoika Saironen, Lauri Messinen, Paavo Anttonen, Paavo ja Jooni Olavinpoika Kaikkonen, Pekka Parkkonen sekä Paavo ja Maunu Lehikoinen. Korvaukseksi heille annettiin maita muilta talonpojilta. Myöhemmin Sairilaan liitettiin myös eräitä pappilan alueita.⁷⁴ Sairilan kuninkaankartanon kantatalon maaomaisuus oli 1875,20 hehtaaria.⁷⁵ Sairilasta tuli voutikunnan virkatalo, kuninkaankartano ”*Sairola konunge gård*” heinäkuun lopulla 1556. Talon nimi kirjoitettiin usein Sairola, Sayrola, Sairiala tai kuten vuonna 1750 Sairala. Kuninkaankartano sai nimensä paikalla jo 1540-luvulla asuneista Sairosista.⁷⁶

Perustamisvuonna Sairilan kuninkaankartanoon kuuluvat alueet arvioitiin yhdeksän täysveron ja 74 veronahan arvoiksi.⁷⁷ Kuninkaankartanoksi Sairila oli melko vaatimaton, mutta se erottui talonpoikien tuolloisista savupirteistä.

Päärakennuksessa, joka sijaitsi nykyisen päärakennuksen paikalla, oli ilmeisesti suuri väentupa, linnan-tupa sekä pari makuuhuonetta. Vuonna 1562 Sairilaan ostettiin 12 lasi-ikkunaa.⁷⁸ Lasi-ikkunat olivat harvinaisia vielä pitkään kuninkaankartanojärjestelmän

jälkeenkin. Tavallisesti kartanoiden ikkunoissa oli lampaan tai vasikan nahasta valmistettua pergamenttia. Talikynttilöitä kului kuitenkin Sairilassakin tavatomaasti, sillä valo ei kovin hyvin tunkeutunut pienten ikkunoiden läpi.⁷⁹ Irtaimistoluettelon mukaan päärakennuksen sisustusta parannettiin 1560-luvulla vuosi vuodelta. Taloon hankittiin tuolloin mm. sänkyvaatteita, penkkityynyjä, ryijyjä sekä pöytä- ja käsiliinoja.⁸⁰ Istuimet linnantuvassa olivat nahalla päällystettyjä, vuoteissa oli nahkoja peitteenä.⁸¹

Vuonna 1558 Sairilaan rakennettiin vesivoimalla toimiva jalkamylly ja pieniä jauhatuksia varten lisäksi neljät käsikivet.⁸² Sairilan rakennuksiin kuului myös paja, jossa taottiin kartanossa tarvittavia välineitä.⁸³ Lisäksi kartanotalousta varten rakennettiin navetta, aittoja, riihi, oluenpanohuone, talli ja sauna.⁸⁴

Muistona kuninkaankartanon ajalta on näihin päiviin saakka säilynyt päärakennuksen koillispuolella sijaitseva kartanon kellari, joka on 2000-luvulla peitetty hiekalla. Kellari oli vielä tutkittavissa, kun Esko Partanen vuonna 1985 kirjoitti Länsi-Savossa julkaistun artikkelin Sairilan ”rahapaja”. Partasen kuvailun mukaan kellarin katto on holvattu kiilaamalla litteitä luonnonkiviä kattokaareksi. Seinät rakennettiin paksuhkoista laattamaisista luonnonkivistä. Kellarissa oli kaksi oviaukolla erottuvaa huonetta sekä maanalaisia käytäviä. Seinissä oli paikoin syvennyksiä. Mikkelin seudun historiaa tutkinut Helmi Breitholz kirjoitti puolestaan vuonna 1927, että kellaria käytettiin kartanon ruudin varastopaikkana ja rahapajana, ja että kellarin rakennustapa osoittaa yhtäläisyyttä Olavinlinnan holvattujen kellareiden kanssa. Breitholz päättelee näiden olevan samaan aikaan rakennetut. Sairilan kuninkaankartano kuului 1560-luvulla Olavinlinnan alaisuuteen. Olavinlinnan linnanhaltijana toimi tällöin Kustaa Fincke, joka erämaiden ja yhteismaiden asuttajana seurasi mallitilojen, kuten Sairilan kuninkaankartanon, toimia. Fincke teetätti vuosina 1560–1562 Olavinlinnaa suurta tykkitornia. Tämän Paksun tornin valmistumisen aikoihin vuonna 1562 Sairilan kartanossa tehtiin korjaustöitä. Partasen mielestä on mahdollista, että joku Olavinlinnan tornin rakentaja olisi käynyt tekemässä kellarin Sairilaan.⁸⁵

70 Kinnunen et al. 1991, 51.

71 Partanen, Esko. Kuninkaankartano Sairilan kylään. *Länsi-Savo* 17.4.1981.

72 Kinnunen et al. 1991, 51.

73 Kinnunen et al. 1991, 51.

74 Wirilander 1982, 88.

75 Wirilander 1982, 234.

76 Kinnunen et al. 1991, 51.

77 *Länsi-Savo* 27.1.1985, 9.

78 Wirilander 1982, 89.

79 seutu.wikimikkeli.fi/index.php/Sairilan_kuninkaankartano

80 Wirilander 1982, 89.

81 *Länsi-Savo* 27.1.1985, 8.

82 seutu.wikimikkeli.fi/index.php/Sairilan_kuninkaankartano

83 Wirilander 1982, 90.

84 Kinnunen et al. 1991, 55.

85 Partanen, Esko. Sairilan ”rahapaja”. *Länsi-Savo* 25.8.1985.

Kartanossa oli paljon asukkaita. Tilanhoitajana Sairilassa oli Visulahden ja Pelkosenniemen/Suur-Savon hallintopitäjien vouti, jolle kartano oli tarkoitettu asumakartanoksi ja hallintokeskukseksi. Sairilan vouti oli joko Savonlinnan tai Viipurin linnanvoudin apulainen, jota nimitettiin ratsu- tai maavoudiksi. Vouti oli palvelussuhteessa kuninkaaseen.⁸⁶ Voudille kuului ympäristön talonpoikien maatalouden edistäminen, veronmaksukyvyyn valvominen sekä uusien asukkaiden hankkiminen autiotiloille. Kartanosta muodostui myös Visulahden pitäjän käräjäpaikka.⁸⁷ Kartano palveli myös yhtenä paikkakunnan linnaleirien sijoituspaikkana.⁸⁸ Kartanoon majoitettiin myös huoveja eli kuninkaallisia sota- ja ratsumiehiä.⁸⁹ Henkilökuntaan kuuluivat myös kirjuri, kokki, kellari-poika ja aittanainen eli maitopiika, jotka tilastoissa kaikki laskettiin huovien joukkoon. Varsinaiseen palvelusväkeen kuului renkejä, paimenpoika, tallipoika, leipojatar, oluenpanijatar, tupaneito, kutojatar, karjapiikoja sekä sikapiika. Perustamisvuonna asukkaita oli kaikkiaan 25, vuonna 1570 asukkaita oli 109. Määrä vaihteli paljon.⁹⁰

Visulahti ja Pellosniemi yhdistettiin yhdeksi voutikunnaksi vuonna 1562. Kiialan kuninkaankartano lakkautettiin ja paikallishallinnon yhteisenä keskuksena jatkoi Visulahden Sairila. 1572 tähän Etelä-Savon voutikuntaan yhdistettiin myös Juva, ja Savossa oli näin taas kaksi voutipiiriä, Suur-Savo ja Vähä-Savo. Sairila oli voutikuntansa hallintokeskuksena 1630-luvulle saakka, jolloin voutihallinnon aika päättyi.⁹¹ Kaiken kaikkiaan vouteja oli 27.⁹² Vuonna 1605 Sairilan kuninkaankartano siirtyi Viipurin alaisuuteen.⁹³

Sairilan kuninkaankartano oli omana aikanaan ympäristössään selvästi erottuva suurviljelmä. Vaikka Savo profiloituikin 1500- ja 1600-luvuilla kaskirukiin ja tervan tuottajaksi, kehitettiin kruununkartanoista ajalle edistyksellisiä mallimaatiloja. Kuninkaankartanon alkuvuodet 1500-luvulla olivat Sairilassa kartanotalouden parhainta aikaa. Taloudellista edistymistä näillä mallitiloilla ei kuitenkaan tapahtunut ja niiden toimintaa supistettiin 1600-luvun alusta lähtien. Sairilassa maatalouden

harjoittamista karuista olosuhteista huolimatta kuitenkin vielä jatkettiin.

Sairilan kartanon pelloilla ja kaskilla harjoitettiin varsin monipuolista ja laajamittaista viljelyä. Sairilan kartanoon oli otettu mahdollisimman paljon valmista peltoa talonpojilta, mutta myös kaskimaita. Kartanon peltoja käytettiin yksinomaan viljan ja palkokasvien viljelykseen. Yleisimmin viljeltiin ruista, ohraa, kauraa, vehnää ja papuja. Tärkein viljalaji oli ruis.⁹⁴ Kartanossa kokeiltiin uusia maatalouden menetelmiä kuten ojitusta sekä uusia viljelykasveja kuten vehnää.⁹⁵

Heinät kerättiin luonnonniityiltä. Kartanoon kuului kuusi niittymaata: Salo, Hakala, Terti, Pitkälahti, Palo ja Suurniitty. Puutarhaa Sairilassa ei ollut, mutta sitä vastoin kaalimaa sekä kaksi humalatarhaa, joista toinen sijaitsi 10 kilometrin päässä Siikasalmella.⁹⁶

Kartanossa harjoitettiin myös monipuolista karjanhoitoa. 1600-luvulla eläinten määrää vähennettiin. Sairilassa harjoitettiin myös laajaa kalastusta kartanon kolmella pyyntipaikalla.⁹⁷

Voutihallinto ja kannattamattomaksi osoittautunut kuninkaankartanolaitos lakkautettiin Suomesa vuonna 1630.⁹⁸ Sairilan kartano ehti siis toimia kuninkaankartanona yli 70 vuotta. Tämän vaiheen jälkeen se säilyi kruunun omistuksessa toimien vuosina 1630–1650 latokartanona eli karjatilana, jonka vähäistä karjaa hoidettiin lampuotien eli vuokraajien avulla.⁹⁹

Kuninkaankartanona Sairilalla oli merkitystä sotilastilana ja voudin virkatalona, mutta merkitys mallitilana jäi vähäiseksi.¹⁰⁰ Pysyvin vaikutus Sairilan kuninkaankartanolla olikin siinä, että siitä muodostui myöhemmän herraskartanoketjun alkupää.

3.3 Kartano 1650–1932

KARTANO RÄLSSISÄTERINÄ 1650–1681

Ruotsi-Suomen suurvaltakauden sotien seurauksena aateliston valta vahvistui. Hallitsijoiden oli palkittava aatelista syntyperää olevien uskollisten sotilaiden palvelukset läänittämällä talojen kruununverot. Tämä järjestelmä ulotettiin myös Savoon. Sairilan kartano läänitettiin kuningatar Kristiinan

86 Kinnunen et al. 1991, 54.

87 Kinnunen et al. 1991, 54.

88 *Mikkelin kaupunkilehti* 26.10.1997. Kuninkaankartanosta koulukodiksi. Sairilan kartanossa historia elää.

89 Väänänen 1982.

90 Wirilander 1982, 88-89.

91 Wirilander 1982, 84.

92 Toivomäki 2000.

93 Huovinen 1987, 2.

94 Huovinen 1990, 45-46.

95 Huovinen 1990, 60.

96 Huovinen 1990, 47-48.

97 Huovinen 1990, 52.

98 Wirilander 1982, 91.

99 Kinnunen et al. 1991, 55.

100 Huovinen 1987, 2.

päätöksellä ratsumestari Gerhard von Löwelle lokakuussa 1650. Hän sai Sairilan kartanoon täyden omistusoikeuden ja talosta tuli rälssitila. Tällaista verovapaata kartanoa kutsuttiin *rälssisäteriksi*¹⁰¹. Siihen kuului myös vapautus ratsupalveluksesta.¹⁰² Rälssisätereitä oli Mikkelin pitäjässä Sairilan lisäksi vain viisi. Lahjoituksen tuli kulkea perintönä suorassa polvessa lahjoituksenhaltijan miespuolisilla jälkeläisillä, jos tällaisia ei ollut, läänitys palautui kruunulle.¹⁰³ Löwe kuoli 1679, jonka jälkeen läänitykset palautuivat kruunulle.¹⁰⁴

KARTANO SÄTERIRATSUTILANA 1681–1763

Ison reduktion seurauksena vuonna 1681 läänityksen ehdot peruutettiin ja läänitys palautui kruunulle. Nyt Sairilan rälssisäteri muutettiin ratsuvelvolliseksi säteriksi eli säteriratsutilaksi ja maasta tuli kruunun omaisuutta.¹⁰⁵ Kartano oli erityinen ratsutila, *rust-holl*, joka sai ratsumiehen, hevosen ja varusteiden ylläpitoa vastaan verohelpotuksia ja mahdollisesti yhden tai useamman lisätilan verot.¹⁰⁶

Kruunu oli alkanut vähitellen myydän rahantarpeeseensa sukuoikeuksia yksityisille. Sairila oli kuitenkin edelleen kaksoisratsutila. Omistaja ei saanut myydä taloan ilman ratsuväkirykmentin everstin suostumusta. Kartano olisi ollut mahdollista jakaa perillisten kesken, mutta menettelyä ei noudatettu Sairilan kartanon ja sen maaomaisuuden kohdalla.¹⁰⁷

Vuonna 1695 omistajaksi tuli ratsumestari Erik Spoof, jonka suvulla talo oli vuoteen 1744 asti. Avioliittojen kautta omistajina oli tuolla kaudella myös Freudenfelt ja Jägerskiöld -sukujen jäseniä. Vuosina 1723–1725 Sairilan kartanoon perustettiin lampuotien tilalle kolme torppaa. 1740-luvun puolivälissä ryhdyttiin määrätietoisesti perustamaan torppia sekä käyttämään säännöllisesti kartanon työvoimana.¹⁰⁸ Vuonna 1756 Sairila myytiin Mikkelin seurakunnan rovasti Anders Heinriciuksen leskelle Magdalena Wargentinille.¹⁰⁹

KARTANO PERINTÖTILANA JA HERRASKARTANONA 1763–1932

Sairilan kartanosta tuli perintötila, kun Magdalena Wargentinin toinen aviomies, kihlakunnantuomari Karl Mallén osti kartanon perinnöksi 28.2.1763.¹¹⁰ Karl Mallénin ollessa tilanomistajana pääarakennuksessa oli kaksi kerrosta ja 24 huonetta. Seinille oli vedetty käsinmaalattuja seinäkankaita.¹¹¹ Kartanon isännän ruokakunta käsitti vuonna 1785 tuomarin, hänen kahden upseeripoikansa ja kirjurinsa lisäksi miespalvelijan, kaksi palvelevaa neitsyttä, kolme renkiä, puolikymmentä palvelijatarta ja ruotuvaivaisen.¹¹² Kartanoon kuului 15 torppaa, joiden isännillä saattoi ison perheen lisäksi olla myös oma renki.¹¹³ Mallénien aikana isäntänä oli myös Väinö Stoolin tarinoiden sankari Johan Reinhold von Törne.¹¹⁴

Sairilan kartano menetti Suomen muiden ratsutilojen tavoin entisen merkityksensä ratsupalvelusvelvollisuuden lakkauttamisen ja ruotuarmeijan hajoamisen yhteydessä vuonna 1809. Ratsumiehet saivat kuitenkin pitää torppansa.¹¹⁵

Sairilassa suoritettiin isojako 1852–1855. Sekavat maanomistusolot pantiin järjestykseen. Talojen yhteisesti omistamat tilukset jaettiin kunkin yksityiseksi omaisuudeksi, hajallaan sijainneet maa-kappaleet korvattiin mahdollisimman harvoilla isoilla palasilla ja asuinpaikkoja avarrettiin tonttien sijaintia muuttamalla.¹¹⁶ Sairilan ratsutilan kokonaispinta-alaksi muodostui 1899 hehtaaria, josta arvotonta joutomaata oli 569 hehtaaria. Torpparien hallinnassa olivat vain torpan rakennukset, pellot ja niityt.¹¹⁷ Metsämaat eivät enää pysyneet yhteisomistuksessa.¹¹⁸ Isojaon päätyttyä 1855 Sairilan pääarakennuksessa asui 18 henkeä ja ratsutilaan kuului 24 torppaa. Karjamäärät Sairilan ratsutilan torpissa olivat edelleen pieniä.¹¹⁹ Sairilan torppien lukumäärä kasvoi tasaisesti sadan vuoden aikana. Torpissa asui vuonna 1862 175 henkeä. Kartanoyhteisössä asui yhteensä 189 henkeä. Mäkitupalaisella oli asuntona kartanon läheisyydestä mökki pienellä vuokratontilla. Lisäksi oli loisia.¹²⁰

101 Rälssi tarkoitti vapautta valtion asettamista rasituksista, veroista ja maksuista. Säteri puolestaan tarkoitti asuinkartanoa.

102 Kinnunen et al. 1991, 57–58.

103 Huovinen 1987, 2.

104 Wirilander 1982, 173.

105 Kinnunen et al. 1991, 58.

106 Huovinen 1987, 2.

107 Kinnunen et al. 1991, 59–60.

108 Kinnunen et al. 1991, 60.

109 Kinnunen et al. 1991, 59.

110 Wirilander 1982, 239.

111 *Länsi-Savo* 27.1.1985, 9.

112 Väänänen 1982.

113 *Mikkelin kaupunkilehti* 26.10.1997. Kuninkaankartanosta koulukodiksi. Sairilan kartanossa historia elää.

114 *Mikkelin kaupunkilehti* 26.10.1997. Kuninkaankartanosta koulukodiksi. Sairilan kartanossa historia elää.

115 Kinnunen et al. 1991, 63.

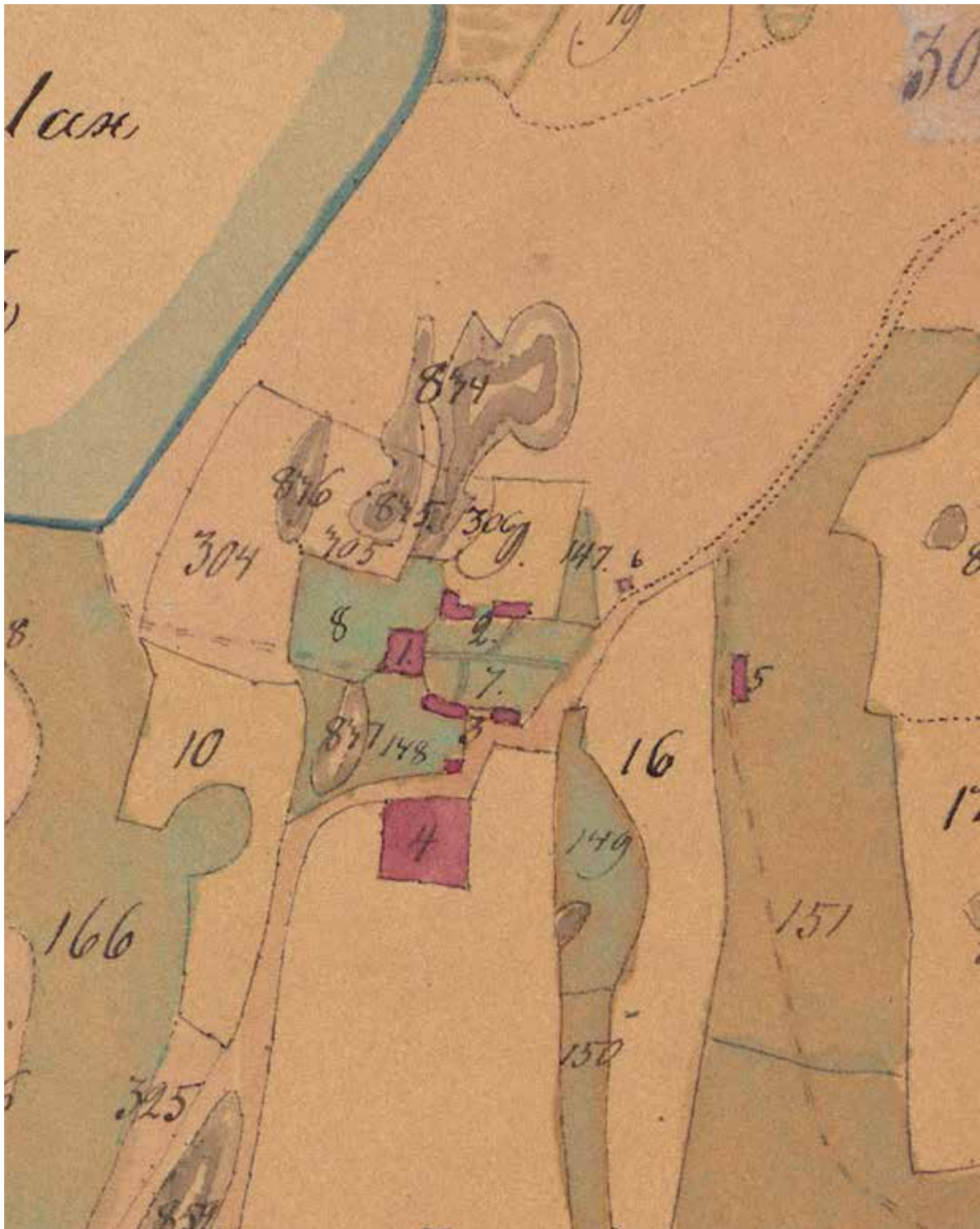
116 Huovinen 1987, 3.

117 Huovinen 1987, 16–17.

118 Huovinen 1987, 16–17.

119 Huovinen 1987, 17–18.

120 Kinnunen et al. 1991, 63–64.

Sairila rusthollin karttaote vuodelta 1852. KA.

1	Kartanon tontti	10	Niitty
2	Asuinrakennukset	148	Kesanto/heinä
3	Henkilökunnan majoitusrakennukset	304-305	Haka
4	Navetan tontti		
5	Riihen tontti		
7	Kartanon piha		
8	Yrttimaa		
9	Niitty		

Yli 100 vuotta Mallénien suvulla ollut Sairilan kartano siirtyi konkurssin kautta vuonna 1868 Johan Adolf Freylle.¹²¹ Vuonna 1873 kartano siirtyi Emil Tandefetille, mutta jo vuonna 1875 omistajaksi tuli kestikievarin pitäjä Johan Rakolainen. Sanomalehti *Keski-Suomessa* oli 15.8.1886 Sairilan kartanon myynti-ilmoitus, jossa kohdetta kuvailtiin mm. näin: *”Kartanossa on suurempi puutarha kyöki- ja hedelmäkasvia varten sekä isonlainen kaunis puisto, huoneukset tavalliset, peltoa, paitsi torppien peltoja, noin 200 mittatynnyrin alaa, niittymaista on saatu 10 000 leiviskää heiniä, tilaisuutta uusiin viljelyksiin löytyy; karjalaidun on hyvä. --- Kartanoon kuuluu sitä paitsi vesimylly kahdella kiviparilla, ryynimylly, luu- ja sarkatamppi sekä pärehöyläri, kaikki hyvässä kunnossa, kuin myös käytännössä oleva tiiliruukki hyvällä savensaannilla.*¹²²

Vuosina 1892-1897 kartanon omisti herrastuomari Jaakko Hartonen, sitten Alfred ja Bertta Hartonen sekä vuodesta 1919 heidän poikansa Lauri Hartonen. Kun siirryttiin luontaistaloudesta rahatalouteen, saatettiin vuokranmaksuna torpasta käyttää rahaakin. Vuonna 1918 torpparit saivat oikeuden lunastaa torppansa itsenäisiksi tiloiksi. Sairilan kartanotorppien lunastus ei kuitenkaan sujunut yksimielisesti. Kartanon 11 vuokra-alueen lohkomiset rekisteröitiin monien vaiheiden kautta vasta 21.2.1927. Kartanon maa-ala oli tämän jälkeen 1637,01 hehtaaria.¹²³

TARMOKASTA KARTANON MAATALOUTTA 1700-1800-LUVUILLA

Sairilan kartanon pääelinkeinona oli 1700-luvun lopulla ja 1800-luvun alkupuolella vielä vahvasti kaskeaminen. Kaskimaat sijaitsivat hiekkakankaila, mukula- ja vyörykivisellä sekä vuorisella maalla. Runsas kaskeaminen aiheutti järeän metsän loppumisen miltei kokonaan.¹²⁴ Kaskeaminen oli voimakkaasti maisemaa muovaava tekijä. Sen ja tervanpolton myötä maisemaan syntyi avoimuutta ja puuston monipuolisuutta. Talojen läheisyydessä kaskimaat yleensä muokattiin pelloiksi ja kauempana olevat kasket jäivät laidunniityiksi tai ahoiksi.¹²⁵

Siirtyminen peltoviljelyyn muutti maisemaa jälleen kerran, muutos oli hidas, 1800-luvun nopea teknillinen ja taloudellinen kehitys edistivät peltojen raivausta. Sairilan mäkiset pellot olivat melko

kivisiä. Vallitsevana viljelysmuotona oli kolmivuoroviljelys, jossa vuorottelivat kesanto, kevätvilja ja ruis.¹²⁶ Viljeltyt nurmialueet ja sarkaojitettut heinäviljelypellot olivat uusi piirre kulttuurimaisemassa.¹²⁷ Suurviljelys alkoi vähitellen käydä kannattavammaksi kuin pienviljelys. Maanviljelyksestä tuli säätyläisten muotiharrastus.¹²⁸

Tärkein Sairilan kartanolla kokeiluista uusista kasveista oli peruna, jota viljeltiin kotitarpeeksi. Sairilan kartanossa oli myös oma kasvitarha, jonka humalatarhassa viljeltiin humalaa lähinnä kaljan valmistuksen raaka-aineeksi. Kuitukasveista viljeltiin pellavaa ja hamppua. Kartanolla oli 5-6 työ- ja ratsuhevosta ja 70-80 lehmää sekä muutamia vasikoita ja lampaita.¹²⁹

Vilja puitiin kartanon riihessä ja jauhettiin omassa Myllyojan joen 1558 rakennetussa kotitarvemyllyssä. Vuonna 1836 maatilän omistaja Carl Johan Mallén varusti myllyn kahdella kiviparilla ja tampilla ja muutti sen veromyllyksi. Myllyvero poistettiin 1882.¹³⁰

KARTANO PULAKAUDEN AIKANA

Suomeen tuli suuri talouslama 1920-1930-luvun taitteessa. Lama kosketti erityisesti maaseudun väestöä. Kartano vaihtoi omistajaa. Se kiinnitettiin ja siitä lohkottiin tonttipalstoja.¹³¹ Tilaa käytettiin myös sijoitusten ja keinottelun välineenä.

Hartosten jälkeen omistajaksi tuli liikemies Gideon Valdemar Grönlund vuonna 1927. Sairilan kartanon 11 vuokra-alueen lohkomiset oli rekisteröity helmikuussa 1927.¹³² Vuonna 1929 Grönlund myi maanviljelijä Väinö Hellbergille sekä pankinjohtaja Hannes ja Saima Koljoselle 500 hehtaarin suuruisen alueen rakennuksineen erotettavaksi Sairilan kartanon päätalaksi, jota pohjoisessa erottivat Visulahden ja Juoninmaan tilat.¹³³ Vuonna 1929 Hannes Koljosen ja Grönlundin pyynnöstä lohkottiin lisäksi 16 eri tilaa. Salo-Sairila -niminen alue jäi Grönlundin omistukseen. Sairilan pääkartanossa oli tämän jälkeen maata kaikkiaan 212 hehtaaria.¹³⁴ Väinö ja Alma Hellberg omistivat Sairilan 1929 lähtien. Talouslama johti siihen, että Sairilan kartanon kantatila vaadittiin pakkohuutokaupattavaksi vuonna 1932.¹³⁵

121 Kinnunen et al. 1991, 64.

122 *Keski-Suomi* no 28, 15.7.1886, sivu 4. Myytävänä.

123 Kinnunen et al. 1991, 64.

124 Kinnunen et al. 1991, 62.

125 Etelä-Savon maakuntaliitto 2007, 44.

126 Huovinen 1990, 116.

127 Etelä-Savon maakuntaliitto 2007, 46.

128 Huovinen 1990, 113.

129 Huovinen 1990, 121-122.

130 Kinnunen et al. 1991, 63.v

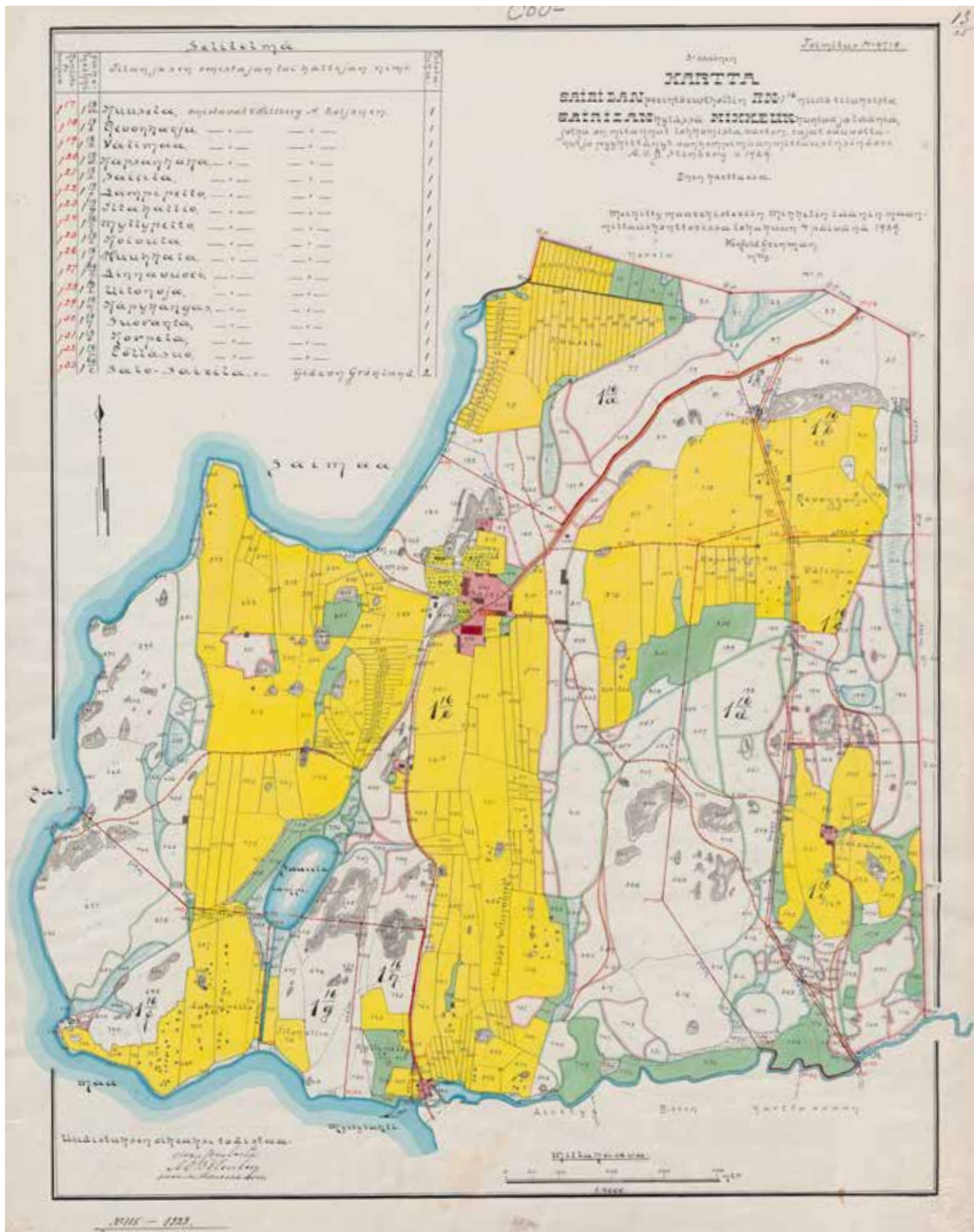
131 Kinnunen et al. 1991, 65.

132 Toivomäki 2000.

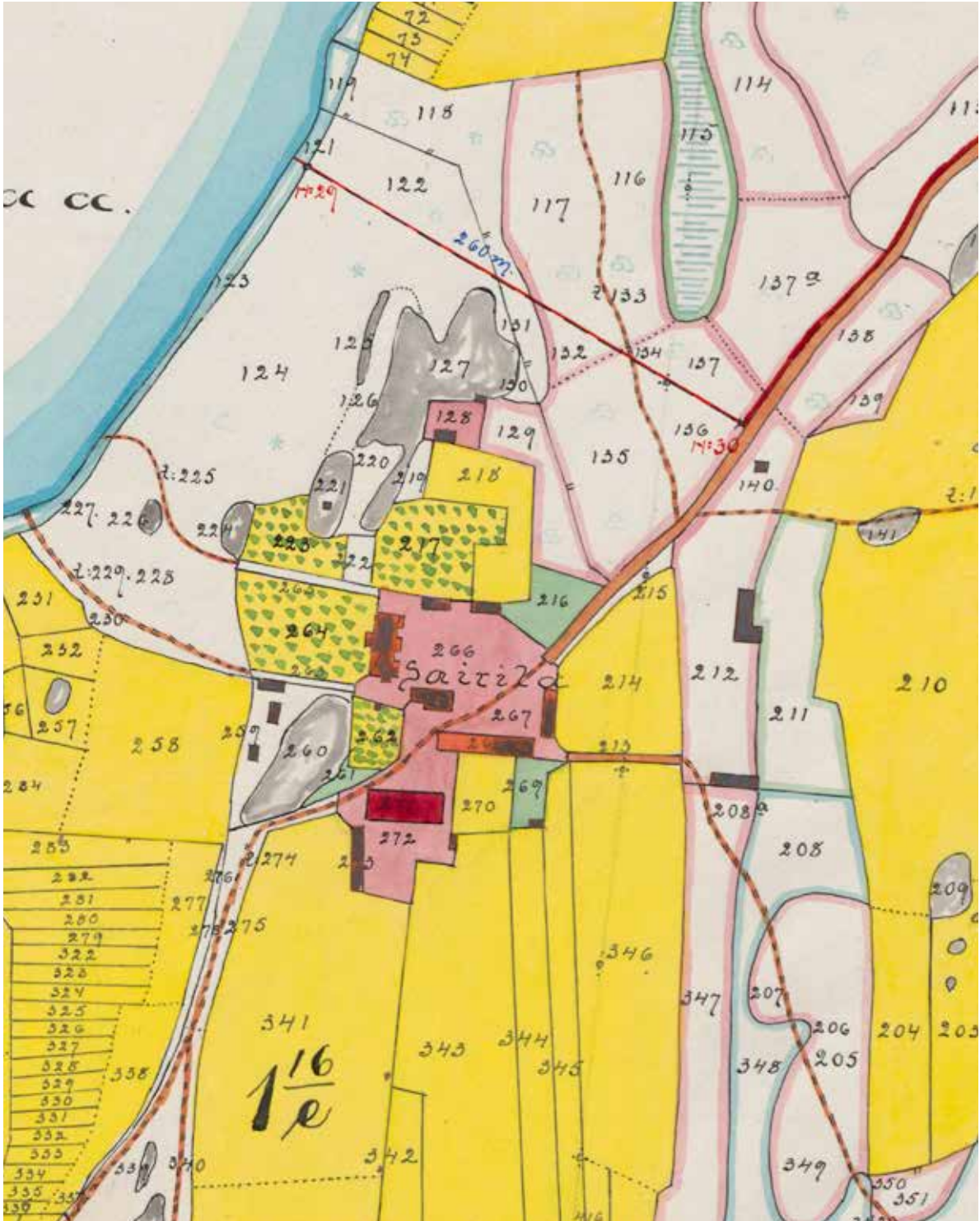
133 Kinnunen et al. 1991, 65.

134 Huvinen 2015, 5.

135 Huvinen 2015, 5.

Sairilan perintöruostuhollin kartta vuodelta 1929, jolloin tila oli kooltaan moninkertaisesti nykyistä Sairilan tilaa suurempi. Viljelymaiseman laajuus ja peltojen sijainti on myöhemmistä tilanlohkomista huolimatta lähellä nykyistä tilannetta. Pellot on merkitty karttaan keltaisella KA.

Sairilan perintöruusthollin karttaote vuodelta 1929. Piirustukseen merkityistä rakennuksista ovat säilyneet tähän päivään ainoastaan päärakennus, vanha huvimaja ja navetta sekä 1500-luvun kellari, jota ei ole merkitty kuvaan. Kartassa näkyvät myös hyötypuutarhan istutukset pihapiirin läheisyydessä. KA.

PULAKAUDEN MAATALOUTTA

1920-luvulla Sairilan kartanon maanviljelyksen apuna oli ainakin jousiäes, kääntöaura ja kuorma-auto. Tilanhoidossa ryhdyttiin käyttämään myös sähkövoimaa. Virtaa saatiin vesimyllyyn sijoitetusta sähkölaitoksesta, jonka yhteydessä toimi edelleen kotitarvemylly ja pärehöylä. Kartanolle perustettiin pieni tiilitehdas, jossa sen saviperäisestä maasta valmistettiin tiiliä.¹³⁶

Vuonna 1930 uusittiin 60 lehmän navetta. Maitoa myytiin Mikkelin osuusmeijeriin. Sairilan kartanon tilanhoito luokittui 1920-luvulla metsänhoitoon. Kartanon sekametsistä myytiin mm. polttopuita Mikkeiliin. Metsä oli jo kasvanut kaskeamisen jäljiltä.¹³⁷

3.4 Kartano pankin hallussa 1932–1945

Sairilan kartano sekä Hellbergille lohkotut tilat siirtyivät pakkohuutokaupalla Suomen Maatalous-Osake-Pankin perustaman Mikkelin Tila osakeyhtiön haltuun vuonna 1932.¹³⁸ Talvisodan aikana, 5.1.1940 jälkeen Sairilan kartanossa toimi Sotasairaala 17. Ainakin päärakennuksen kaakkoispuolella ollut vanha puurakennus oli sairaalan käytössä. Talvisodan jälkeen karjalaiselle siirtoväelle oli nopeasti hankittava omat tilat, ja niin ryhdyttiin laatimaan erityistä siirtoväen pika-asutuslakia, joka vahvistettiin 28.6.1940.¹³⁹ Muutamien muun suurtilan tavoin myös Sairilan kartanon maaoloja kohtasi suuri muutos maanhankintalain ja pika-asutuslain toimeenpanossa 1940–1941. Sairilan kartano oli lähes ainoita tiloja Mikkelin maalaiskunnassa ja kaupungissa, jonka maille pika-asutuslain mukaiset tilat ehdittiin perustaa.¹⁴⁰ Mikkelin Tila Oy:n omistuksessa olleiden Sairilan kartanon maiden kuuluvan nimenomaan luovutusvelvollisuuden alaisina toisella sijalla oleviin yhtiöiden tiloihin valtion, seurakuntien ja kuntien jälkeen. Näin vuonna 1941 Sairilasta pakkolunastettiin 110 hehtaaria ja sen kanssa yhdysviljelyssä olleista maista lähes saman verran. Kartanon kanta-tilaan ja sen kanssa olleista yhdysviljelyistä jaettiin kaikkiaan noin 222 hehtaaria maata, mikä oli noin puolet Sairilan pinta-alasta.¹⁴¹ Sairilan kartano oli lunastuksen jälkeen runsaista maiden menetyksistä huolimatta vielä elinkelpoinen tilayksikkö.¹⁴²

136 Kinnunen et al. 1991, 65.

137 Kinnunen et al. 1991, 65.

138 Kinnunen et al. 1991, 65.

139 Huovinen 1990, 220.

140 Huovinen 1990, 220.

141 Huvinen 2015, 5.

142 Huovinen 1990, 220.

SAIRILAN KARTANO PÄÄMAJAN KÄYTÖSSÄ 1942–1945

Vanhan kuninkaankartanon soturiperinteiden hui-pentumana voidaan pitää 1940-luvun jatkosodan vuosia. Loppuvuonna 1943 oli tullut tuli selväksi, että Saksa tulisi häviämään sodan. Odotettavissa oli, että Suomea ja myös Mikkeliä pommitettaisiin.¹⁴³ Kevättalvella 1944 toteutettiin päämajan yleisesikunnan hajasijoittaminen. Sodan loppuvaiheessa Sairilan kartano otettiin itsenäisen Suomen armeijan ylipäällikön päämajaksi ja se toimi myös ylipäällikön, Suomen marsalkka, vapaaherra Mannerheimin asuntona.¹⁴⁴ Sairila tarjosi maaseudulla rauhallisen, herraskartanomaisen ja pommituksilta suojaisan rauhallisen neuvottelu- ja lepopaikan, joka kuitenkin oli lyhyen ajomatkan päässä Mikkelin keskustassa sijaitsevasta armeijan päämajasta ja yleisesikunnasta.¹⁴⁵ Komendantintoimisto teetti Sairilan kartanon päärakennuksessa remontin ylipäällikköä varten. Useimmissa huoneissa vaihdettiin tapetit, maalattiin lattiat ja ovet sekä uusittiin uunit.¹⁴⁶ Mannerheim muutti Sairilaan maaliskuussa 1944. Hänen asuntonsa sijaitsi päärakennuksen luoteiskulmassa. Hänen mukanaan muuttivat myös yleisesikunnan päällikkö, kenraali Erik Heinrichs, tiedustelupäällikkö, eversti Aladar Paasonen sekä adjutantit everstilutnantti Ragnar Grönvall, majuri Rafael Bäckman ja kapteeni Erkki Sutela.¹⁴⁷ Kullakin oli päärakennuksessa oma taloutensa ja esimerkiksi aamiaiset nautittiin aina perhepiirissä.¹⁴⁸ Heidän lisäksi kartanoon kuuluvassa erillisessä rakennuksessa asuivat marsalkan autonkuljettaja, lähetit, vartiomiehet ja keittiöhenkilökuntaa.¹⁴⁹ Mannerheimia varten Sairilaan siirtyi myös neljän lotan puhelinkeskus.¹⁵⁰ Päärakennuksen viereiseen metsikköön rakennettiin kolme parakkia henkilökuntaa varten.¹⁵¹

Sairila toimi myös maan poliittisen vallan kohtaus- ja neuvottelupaikkana. Sairilan kartanossa Mannerheim ja Heinrichs tapasivat 10.4.1944 pääministeri Edvin Linkomiehen.¹⁵² 4.6.1944 Mannerheimin 77-vuotispäivät pidettiin Sairilassa, jolloin siellä kokoontui maan korkein johto.¹⁵³

143 Puntanen 1993, 83.

144 Puntanen 1993, 83.

145 Huovinen 1990, 187-188.

146 Puntanen 1993, 83.

147 Kinnunen et al. 1991, 67.

148 Puntanen 1993, 83.

149 Kinnunen et al. 1991, 67.

150 Puntanen 1993, 83.

151 Puntanen 1993, 83.

152 Kinnunen et al. 1991, 68-69.

153 Huovinen 1987, 3.

1933

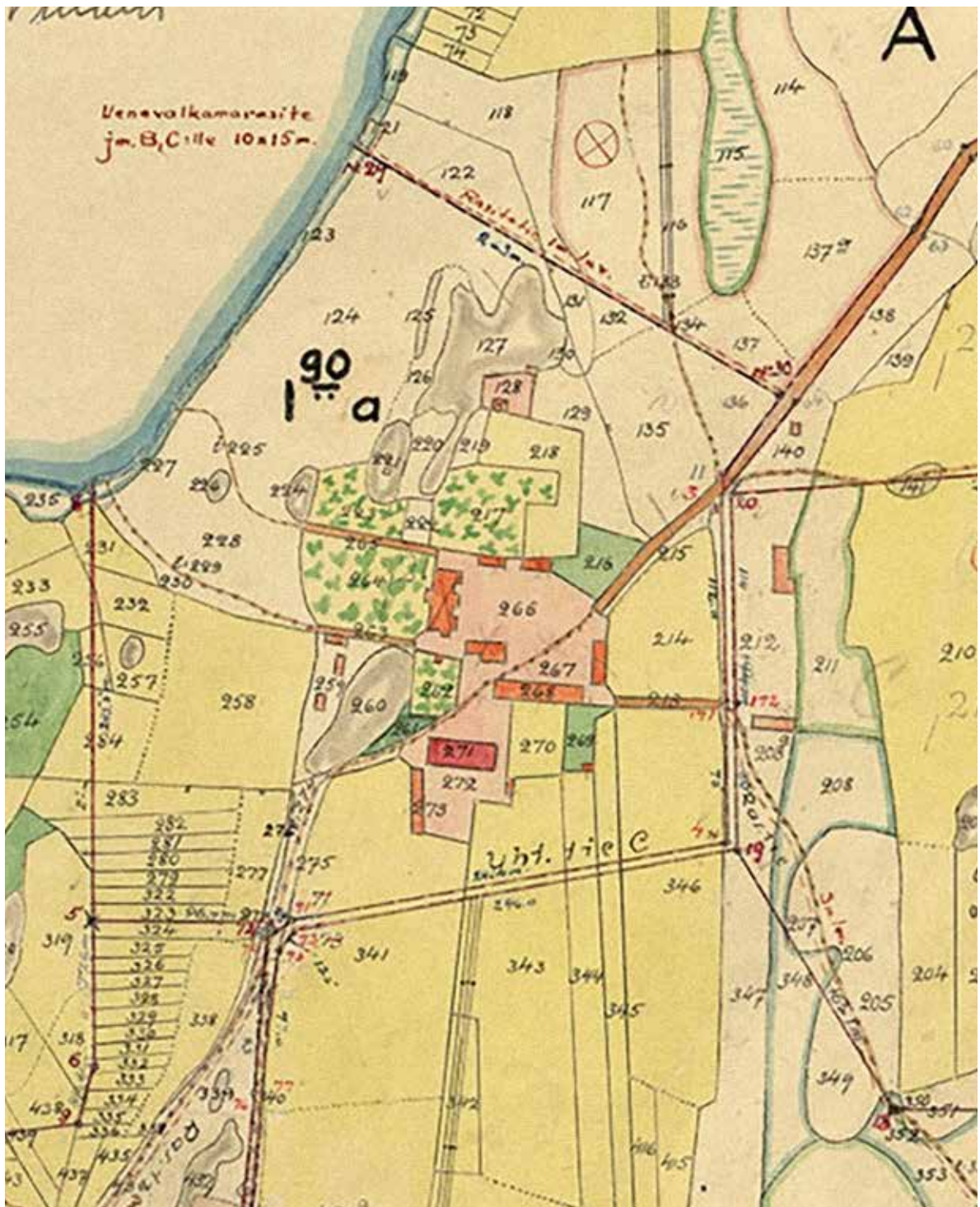

Sairilan kartanoalueen ilmakekuva 14.6.1933. Kuvaaja: Puolustusvoimat (PVTIEDL 232/2015).

1944

Sairilan kartanoalueen ilmakekuva 24.8.1944. Kuvaaja: Puolustusvoimat (PVTIEDL 232/2015).

Sairilan perintötöilan karttaote vuodelta 1940. © Maanmittauslaitos.

Vernerin päiväkahvivieraat ryhmäkuvassa Sairilan päärakennuksen kuistilla 17.8.1943. Kenraalimajuri Gustafson seisoo kädet taskussa edessä. Kuistilla kasvoi köynnöskasveja. Kuistin porras sijaitsi eteläisivulla eikä kuistin keski-akselilla kuten nykyisin. SSM.

17.8.1944 Sairilassa vieraili saksalainen sotamarsalkka Wilhelm Keitel.¹⁵⁴ Mannerheimista oli tullut presidentti 4.8.1944. Hänen nuoremman adjutanttin eversti O. Bäckmanin kertoman mukaan jatkosodan vihollisuuksien tulenlopettamiskäskey annettiin Sairilan kartanosta käsin syyskuussa 1944.¹⁵⁵ Jatkosodan päättymisen jälkeen vuoden 1944 loppuun saakka Sairilan kartano pysyi Mannerheimin useasti käyttämänä asuntona, Tamminiemessä ja Mikkelin kaupungissa olevien asuntojen lisäksi. Sanotaan, että sodanaikaisista asunnoistaan marsalkka viihtyi Sairilassa parhaiten. Häntä miellytti luonnonläheisyys ja talon tuttu herraskartanon ilmapiiri. Visulahden rantaan rakennettiin kenraalimajuri Erkki Raappanan 14. divisioonan sotilaiden toimesta marsalkalle uusi pyöröhirsinen sauna, jossa marsalkka mielellään saunoi ja otti vastaan vieraita. Jatkosodan päätyttyä sauna siirrettiin marsalkan käskystä hänen henkiläkä-

rinsä professori Lauri Katajan kesäasunnolle Kirkkonummelle.¹⁵⁶

Päämaja lopetti toimintansa 1.12.1944 ja tilalle tuli rauhanajan puolustusvoimain pääesikunta. Rauhanajan kokoonpanoon siirryttäessä päämajan joitakin osastoja lakkautettiin kokonaan tai ne pienivät toimistoiksi. Osa osastoista siirtyi Helsinkiin. Päämajan viimeiset osastot lähtivät Mikkelistä Helsinkiin heinäkuussa 1945. Puolustusvoimain komentajaksi nimittämisen jälkeen vuoden 1945 alussa Heinrichs jäi lähetteineen asumaan puolustusvoimien pääesikunnan käyttöön 3000 markan kuukausivuokralla vuokrattuun Sairilan kartanoon aina eroamiseensa, heinäkuun alkuun 1945 asti.¹⁵⁷

Sairilan kartanon tilanhoidolle päämajana toimiminen ei merkinnyt hyvää, sillä kartanon maita ei viljelty sotakesinä. Kartanon myllykin jätettiin seisomaan. Tosin Sairilan kartanon päärakennusta korjattiin 1944 ja sinne tuotiin armeijan kalustoa kuten parakkeja.¹⁵⁸

154 Kinnunen et al. 1991, 68-69.

155 Kinnunen et al. 1991, 73.

156 Kinnunen et al. 1991, 68-69.

157 Kinnunen et al. 1991, 68-69.

158 Huovinen 1990, 187-188

Sairilan kartanon päärakennuksen itäjulkisivu vuonna 1944. Rakennus toimi tällöin päämajana. Kuvassa on pääportaiden edessä ylipäällikön avoauto. Kuvaaja: Erkki Sutela. SSM.

Sairilan kartanon päärakennus vuonna 1944 kuvattuna kohti Saimaan puoleista julkisivua. Kartanossa asuivat tällöin marsalkka Mannerheim, yleisikunnan päällikkö, jalkaväenkenraali Erik Heinrichs ja hänen adjutanttinsa Erkki Sutela ja tiedustelujaoston päällikkö eversti Aladar Paasonen. Kuvaaja: Erkki Sutela. SSM.

Sairilan kartanon päärakennus kuvattuna etelästä vuonna 1944. Kuvaaja: Erkki Sutela. SSM.

Kenraali Heinrichs odottelee päärakennuksen pääsisäänkäynnin kuistin edessä Mannerheimin saapumista Sairilaan 4.6.1944. SA-kuva.

Visulahden rantaan Sairilaan rakennettiin kenraalimajuri Erkki Raappanan 14. divisioonan sotilaiden toimesta marsalkalle hirsisen saunan. Kuvassa yleisesikunnan päällikkö jalkaväenkenraali Erik Heinrichs seisoo saunan portailla Sairilassa vuonna 1944. Rakennus siirrettiin sodan päätyttyä Lauri Katajan kesäasunnolle Kirkkonummelle. Kuvaaja: Erkki Sutela. SSM.

Lounas Suomen Marsalkan asunnolla Sairilan päärakennuksen ensimmäisen kerroksen ruokasalissa 4.6.1944. Vieraina olivat johtavat valtiomiehet ja sotilashenkilöt, kuten presidentti Risto Ryti, pääministeri Edvin Linkomies ja puolustusministeri Rudolf Wallden. SA-kuva.

Marsalkka Mannerheim ja presidentti Risto Ryti saapuvat Sairilaan 4.6.1944. SA-kuva.

Tasavallan presidentti Risto Ryti keskustelee eläinlääkäri eversti Klenbergin kanssa 4.6.1944 päärakennuksen kuistilla. SA-kuva.

Lotat keittopuuhissa Sairilan päärakennuksen keittiössä 4.6.1944. SA-kuva.

3.5 Kartano valtion omistukseen 1945

Tila pakkolunastettiin valtiolle pian sodan päätyttyä.¹⁵⁹ Ensin Mikkelin Tila myi Sairilan kartanon ja sen kanssa yhdysviljelyksessä olleet tilat lukuun ottamatta pika-asutuslain nojalla muodostettuja tiloja 22.5.1945 hämeenlinnalaiselle Frans Henrik Sjöbergille. Puolustusvoimille kuuluneet parakit, Mannerheimin sauna ja leimattu puutavara eivät kuuluneet kauppaan. Sjöberg menetti kuitenkin pian ostamansa Sairilan kartanon ja sen kanssa yhdysviljelyksessä olevat, vielä lunastamatta olleet alueet, kun maanlunastuslautakunta pakkolunasti valtiolle 10.8.1945 kyseiset alueet.¹⁶⁰ Sairilan pääkartano aivan lähiympäristöineen palautui takaisin valtion kartanoksi ja loppu maaomaisuus käytettiin 11 uuden tilan asutus- ja viljelytarkoituksiin sekä kolmen pika-asutustilan lisämaa-alueeksi. Sairilan kartanolle tämä merkitsi kartanon maaomaisuuden pirstomista asutus- ja viljelytarkoituksiin sekä kartanon perinteisen agraarisen rakenteen murtumista.¹⁶¹

Maatalousministeriö päätti 30.10.1945 luovuttaa sosiaaliministeriölle Sairilan kartanon kantatilasta 11,32 hehtaarin suuruisen alueen rakennuksineen ja irtaimistoineen. Sosiaaliministeriöltä ei peritty hintaa.¹⁶² Maatalousministeriö määräsi 25.2.1946, että tälle palstalle oli perustettava valtion omistama naisalkoholistiparantola ja että muut tilukset voitaisiin käyttää asutukseen.¹⁶³ 11.9.1946 Sairilan kartanoon yhdistettiin joitakin kartanosta vuonna 1929 lohkottuja tiloja. Sairilan kartanon valtion omistamassa yhdistetyssä kantatilassa oli yhdistämisen jälkeen maata kaikkiaan 278,339 hehtaaria.¹⁶⁴

Joulukuussa 1947 Sairilan kartanon kantatilasta muodostettiin 11 tilaa, joihin kuuluivat viljelys-tila, asuntotontti, yhteistoiminta-alue sekä neljä asuntoviljelys- ja neljä asuntotilaa sekä joitakin lisäalueita.¹⁶⁵

Päärakennuksien ympärille jätettiin sosiaaliministeriön omistama 11,579 hehtaarin suuruinen palsta. Kantatilaan päärakennuksineen sijoitettiin vuonna 1947 sotien jälkeen sosiaaliministeriön toimesta valtion naisalkoholistihuoltola. Sairilan

naisalkoholistihuoltola oli sijoitettuna kartanoon vuoteen 1961 asti.¹⁶⁶ Laitokselle oli tarvetta, sillä sotien aiheuttamiin kauheuksiin liittyi myös päih-teiden liikakäyttö. Alkoholistihuoltolaan tultiin vapaaehtoisesti. Vapaaehtoiseen laitoshoitoon pääsi 1940-luvun loppupuolella ainakin Perniön, Lapinjärven ja Sairilan alkoholistihuoltoloihin. Hoido-keille oli toimitettu Alkoholistilain 20 §:n mukainen lääkärintarkastus ennen hoidon alkua.

Sairilan naisalkoholistihuoltolan aloittaessa toimintansa otti se käyttöönsä ainakin pää- ja so-tilasparakkirakennuksen. Rakennustöiden rakennuttajana oli Rakennushallitus. E. A. Nordström Rakennushallinnon IV rakennuspiiristä laati tilan pohjoisosassa sijainneeseen puiseen tilanhoitajan asuinrakennukseen muutospiirustukset syyskuussa 1948. Rakennus on purettiin myöhemmin 1983.

Toukokuussa 1952 laadittiin Rakennushallinnon IV rakennuspiirissä Kotkassa vanhan kivisen navettarakennuksen muutospiirustukset. Navetassa sijaitsi muutostöiden jälkeen sekä eläintiloja että ompelu- ja kutomistiloja.

Päärakennuksessa muutostöitä tehtiin ainakin vuonna 1951. Suunnitelmat laadittiin Kotkassa maaliskuussa 1951, ne piirsi Rakennushallinnon IV rakennuspiirin suunnittelija E. A. Nordström. Vanhimmat löytyneet päärakennuksen piirustukset ovat juuri tältä ajalta. Muutokset kohdistuivat päärakennuksen eteläpäätyyn. 1950-luvulta on säilynyt myös toinen päärakennuksen ensimmäisen kerroksen muutospiirustus, joka liittyi keittiömuutoksiin.

Sairilan alkoholistihuoltolaa varten rakennettiin vuonna 1955 siipirakennus laajentamalla navetan koillispuolella sijainnutta vanhaa puista parakkirakennusta. Piirustukset laati Helsingissä Eero Vaskinen. Rakennus on purettu 1980-luvulla, mutta osa sen kivisokkelista on havaittavissa koulukodin pihamaalla.

159 Partanen, Esko. Entistämistyöt päätöksessä: Sairilan kartano alkuperäisasussa. *Länsi-Savo* 1.12.1985.

160 Huovinen 1990, 203-204.

161 Huovinen 1990, 220.

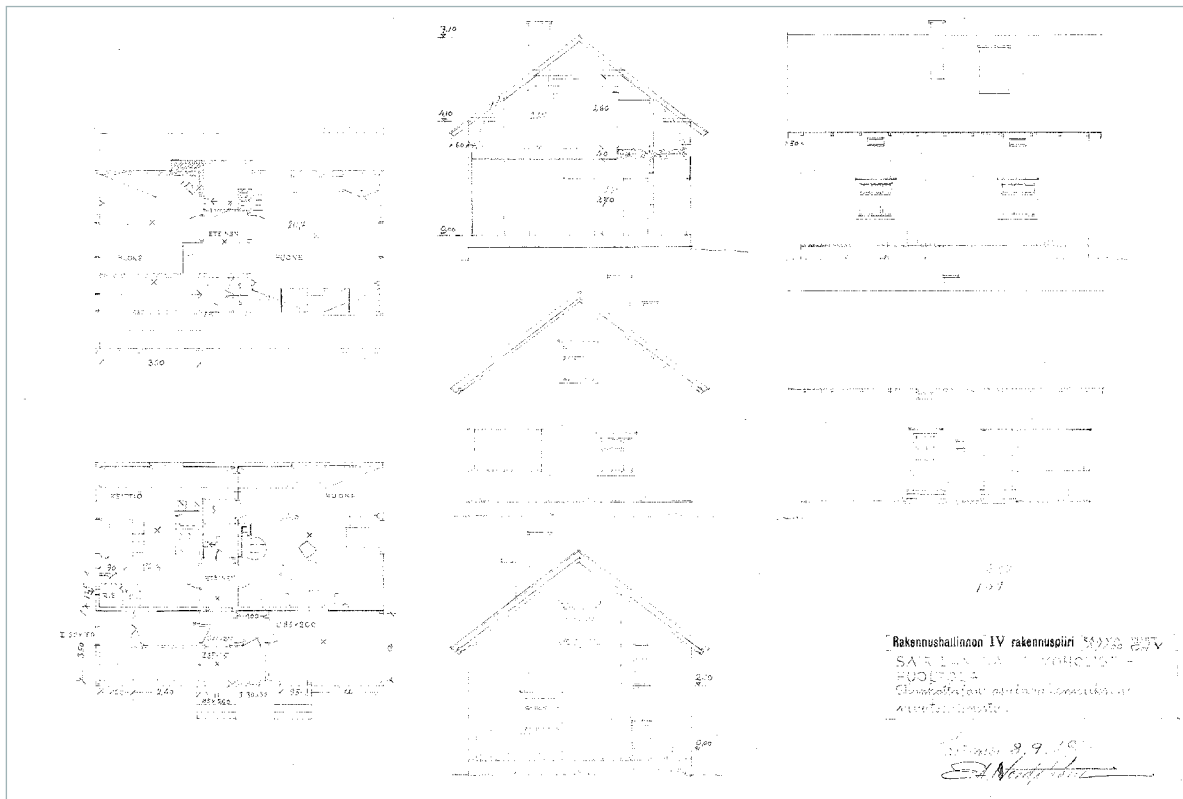
162 Huovinen 1990, 204-205.

163 Huovinen 1990, 200-201.

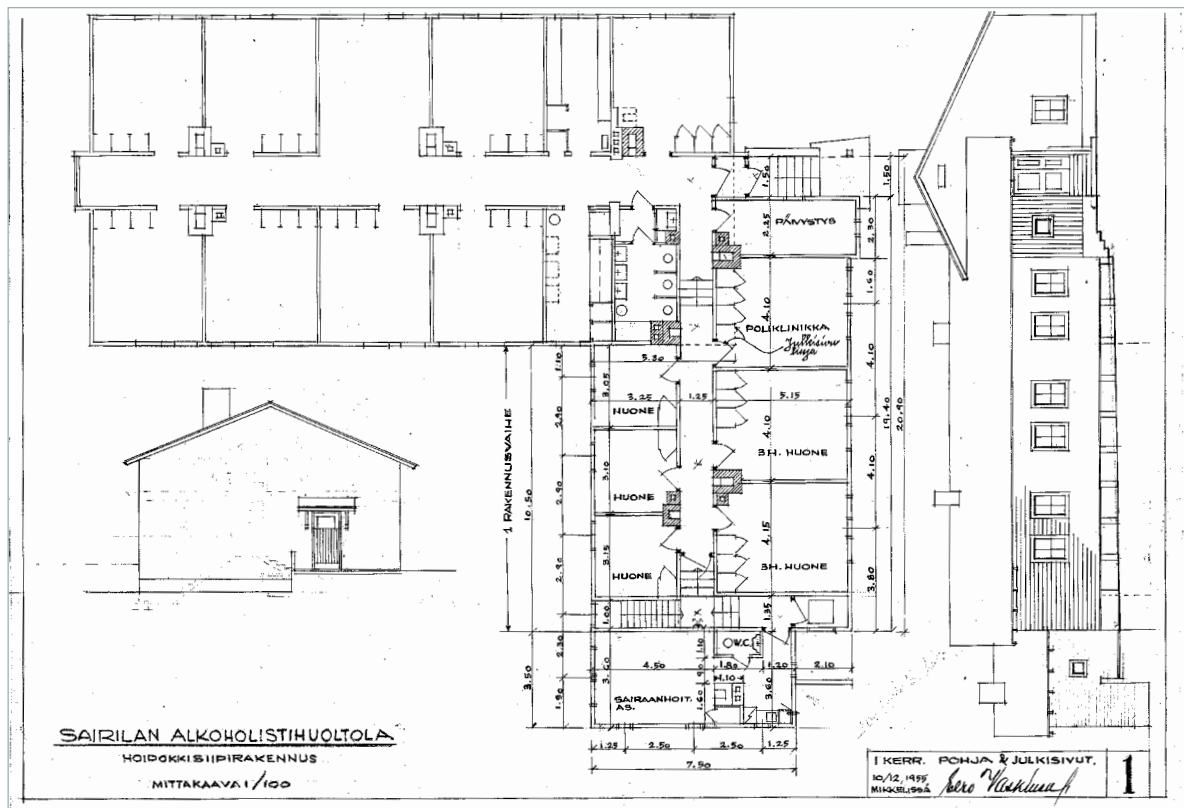
164 Huovinen 1990, 204-205.

165 Huovinen 1990, 205-206.

166 Kinnunen et al. 1991, 73.

Sairilan naisalkoholistihuoltolan tilanhoitajan asuinrakennuksen muutospiirustukset, Kotkassa 8.9.1948 E. A Nordström, Rakennushallinnon IV rakennuspiiri. Rakennus sijaitsi alueen pohjoisosassa, se on purettu 1970-luvun loppupuolella. Sk Mikkeli.

Sairilan alkoholistihuoltolaa varten rakennettiin vuonna 1955 siipirakennus laajentamalla navetan koillispuolella sijainnutta vanhaa rakennusta. Kuvassa ovat siipirakennuksen pohjapiirustus ja julkisivut. Eero Vaskinen Mikkelissä 10.12.1955. Rakennus purettiin 1980-luvulla, mutta sen kiviperustuksia on edelleen havaittavissa. Siivessä sijaitsi kolme potilashuonetta, päiväystyshuone, poliklinikka, kaksi sairaanhoitajan huonetta, sairaanhoitajan asunto sekä wc-tilat. Sk Mikkeli.

4

Sairilan koulukoti

4.1 Sairilan koulukodin ensimmäiset vuodet 1962–1969

Teemoja	1962 Sairilan koulukoti perustettiin ja aloitti toimintansa tyttöjen koulukotina. Koulukoti kärsi tila-ongelmista. 1965 kiellettiin ruumiillinen rangaistus. 1968 perustettiin sosiaalishallitus, joka ohjasi koulukotien toimintaa.
Uudisrakennuksia	1967–1968 henkilökunnan asuinrakennus Ilpola sekä oppilasasuntola 1968–1969 peruna- ja juurikaskellari
Muita rakennustöitä	1962–1964 muutostöitä vanhassa rakennuskannassa kuten päärakennuksessa, navettarakennuksessa ja oppilasosastona toimineessa parakkirakennuksessa 1964–1965 navettarakennuksen käyttötarkoituksellisia ja uudelleensisustusta
Purkutöitä	1967 purettiin vanha peruna-kellari uuden oppilasasuntolarakennuksen alta.

TOIMINTA

1960-luvulle tultaessa tyttöjen koulukotipaikkatarve oli kasvanut. Tytöille tarkoitettuja valtion koulukoteja olivat vain Yläneen ja Vuorelan koulukodit. Vuonna 1962 perustettiin uusi koulukoti valtion omistuksessa olevan Sairilan kartanoon. 1960-luvun kuluessa kolme yksityistä tytöille tarkoitettua koulukotia lopetti toimintansa, mikä edelleen kasvatti Sairilan koulukodin tarpeellisuutta.¹⁶⁷

Koulukoti sai käyttöönsä kartanon vanhat rakennukset: Sairilan kartanon päärakennukseen sijoitettiin koulukodin toimisto, ruokasali ja keittiö sekä johtajan asunto.¹⁶⁸ Päärakennuksen kaakkoispuolella sijainnut vanha puurakennus toimi oppilasosastona ja koulua käytiin kaupungilla. Vuoteen 1963 mennessä koulukoti sai opetusluvan ja opetustoiminta siirtyi Sairilaan.¹⁶⁹ Pihan oppilasasuntolaksi muutettuun vanhaan puurakennukseen tehtiin luokkahuone.

ENSIMMÄISTEN TOIMINTAVUOSIEN HAASTEITA

1960-luvulla koulukoteja arvosteltiin ankarasti. Henkilökunnan koulutukseen tuli kiinnittää entistä enemmän huomiota. Lisäksi toivottiin, että myös koulukotien tytöt saisivat vastaanottolaitoksen, jossa heidät tutkittaisiin ja jossa laadittaisiin kasvatussuunnitelmat Sosiaalilautakunnissa laaditut ns. henkilötutkinnot olivat epätasaisia.¹⁷⁰

Sairilan koulukoti sijaitsi seitsemän kilometriä Mikkelin kaupungin keskustasta. Kaupungin silloiselle rajalle ja pikatielle oli matkaa yksi kilometri. Oppilaille kaupunki oli houkuttelevan lähellä. Nuorisojengejä kokoontui aivan koulukodin lähetytyillä, myös ohi kulkeva moottoriliikenne aiheutti koulukodissa levottomuutta. Oppilasasuntola sijaitsi aivan tien vieressä ikkunat tielle päin ja provosoi karkumatkoille.¹⁷¹

Vuonna 1963 koulukodissa ei annettu ruumiillista kuritusta. Ankarin rangaistuksen muoto oli eristys, johon joutui karkumatkan tai sen yrityksen jälkeen tai jatkuvasta tottelemattomuudesta.¹⁷² Ruumiillinen rangaistus kiellettiin 1965.¹⁷³

168 Sairilan koulukoti 1964, 3.

169 Suullinen tiedontanto 1.4.2015, rehtori Jarmo Toivomäki.

170 Sairilan koulukoti 1964, 19.

171 Sairilan koulukoti 1964, 1.

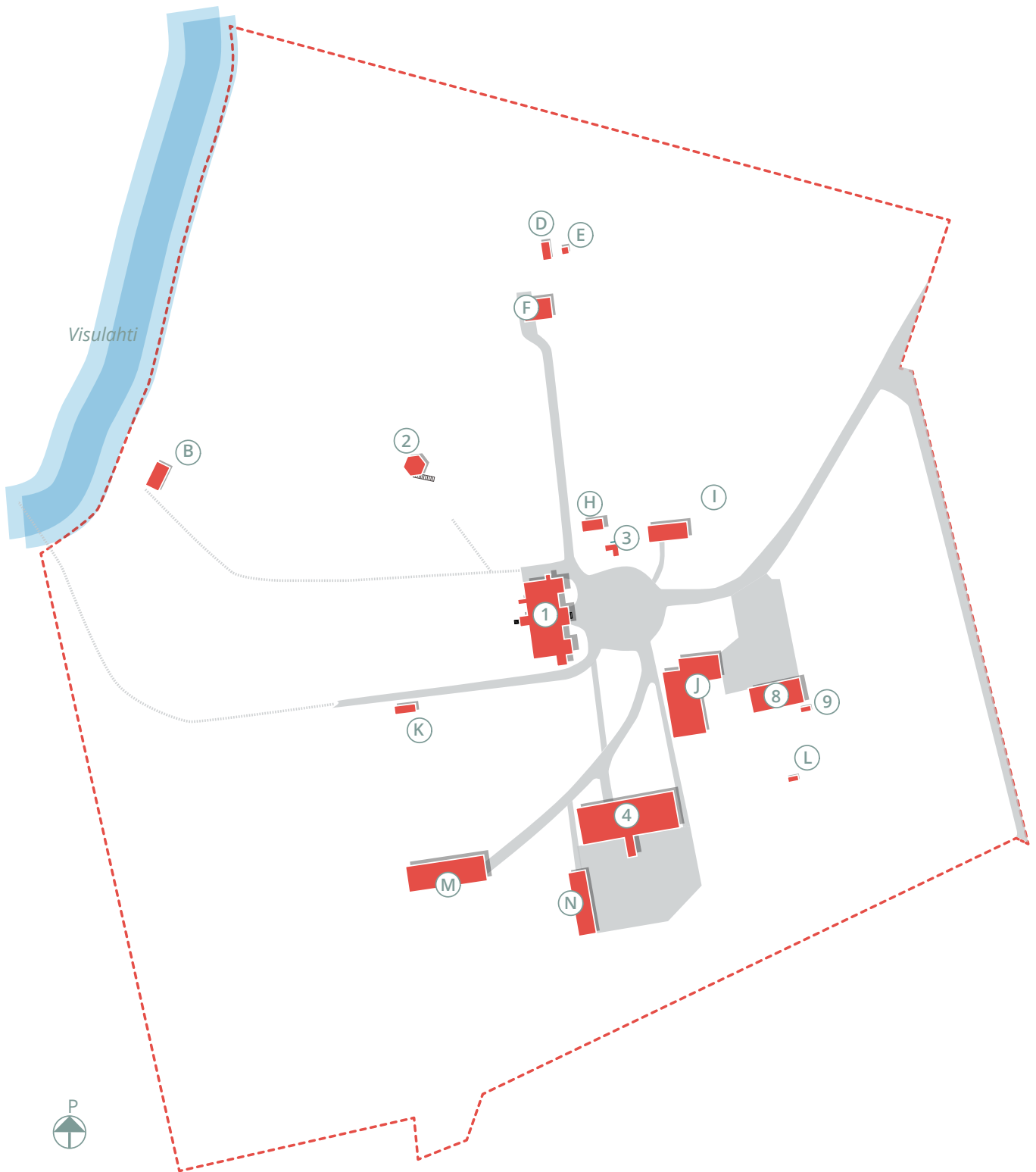
172 Sairilan koulukoti 1963, 11.

173 Haikari 2009, 143.

167 Lemberg 2013, 14.

SAIRILAN KOULUKODIN RAKENNUKSET VUONNA 1962

- Kiinteistöraja
- Rakennettu ennen vuotta 1962

1962 RAKENNUSLUETTELO JA RAKENNUSAJANKOHDAT

1	Päärakennus	Noin 1905
2	Vanha huvimaja	1800-l. rakennus rekonstruoitu 1970-l.
3	Kellari	Mahdollisesti 1560-luvulta
4	Navetta- ja työtilarakennus	1890
8	Autotalli ja varasto	1957
9	Pumppuhuone	Noin 1957
D	Ulkorakennus (purettu 1983)	1900-luku
E	Taloukellari (purettu 1983)	1900-luku
F	Tilanhoitajan asunto (purettu 1983)	1900-luku
G	Pyykkitupa	1800-/1900-luku
H	Juurikaskellari (purettu noin 1990-l.)	1800-/1900-luku
I	Aitta (purettu 1977)	1880-1890-luku
J	Oppilasasuntola (purettu 1983)	1900-luku
K	Vanha perunakellari (purettu 1967)	1800-/1900-luku
L	Pumppuhuone (purettu 1980-l.)	1900-l.
M	Puimala (purettu 1970-luvulla)	1800-/1900-luku
N	Kasvihuone (purettu 1980-luvulla)	1800-/1900-luku

Sairilan koulukodin johtajatar Aili Pursiainen keskustelemassa koulukodin tytön kanssa. Kuva on vuoden 1964 lehtileikkeestä, jossa on kuvatekstinä: *"Johtajattarella on suuri perhe. Tällä kerralla hän on istahtanut muutama kuukausi sitten kotiin tulleen tytön huoneeseen keskustelemaan. - Kyllä minä ymmärrän, että sinulla on ikävä kotiin, mutta kyllä se menee pian ohi, hän lohduttelee tytärtään."* Kuvaaja: Jorma Blomqvist. KA.

Sairilan koulukodin tyttöjä kesällä 1964 näyttelemässä Aleksis Kiven näytelmää *Yö ja päivä*. Taustalla näkyy päärakenuksen kuistia. KA.

Sisätilakuva puisen oppilasasuntolana toimineen rakennuksen käytävältä vuodelta 1964. Koulukodissa vallitsi järjestys ja siisteys, puulattiakin kiils. Lehtileike 1964. Kuvaaja: Jorma Blomqvist. KA.

Sairilan koulukodin väkeä laskiaisajelulla vuonna 1964. Taustalla näkyy puinen asuntolarakennus. KA.

Valokuva vuodelta 1964 on otettu mahdollisesti vanhasta kivinavettarakennuksesta kohti pohjoista. Pihalla oikealla näkyvä harjakattoinen puurakennus toimi oppilasasuntolana. Suuren kuusen vasemmalla puolella näkyy puinen aitta. Molemmat rakennukset on purettu myöhemmin. Sairilan koulukodin tytöt kulkevat kuvassa vapaasti koulukodin alueella, mutta kauemmaksi he eivät saaneet lähteä. Maantie oli jo kiellettyä aluetta. Lehtileike 1964. Kuvaaja: Jorma Blomqvist. KA.

Koulukotilaiset lähdössä sunnuntaikävelylle kesällä 1964. Taustalla näkyy myöhemmin puretty aitta. KA.

Koulukodin väkeä kunnostamassa kasvimaata kesällä 1964. Taustalla näkyy alueen pohjoisosassa sijainneet tilanhoidajan asunto, ulkorakennus ja talouskellari, jotka purettiin vuonna 1983 henkilökunnan asuinrakennusten alta. KA.

Koulukodissa oli toiminnan alkuvuosina vain yksi oppilasosasto. Rakennus oli kunnostettu sodan aikaisesta puuparakista ja epäkäytännöllinen oppilaiden asuntolaksi.¹⁷⁴ Oppilasmäärä oli liian suuri käytettävissä oleviin tiloihin nähden. Oppilasasuntolan ahtaus heijastui oppilaiden käyttäytymiseen ja hyvinvointiin. Yhteistilojen puute oli suuri. Koulukodin 31 oppilaan 18 neliömetrin suuruudessa olohuoneessa pidettiin hartaushetket ja suoritettiin iltavoimistelut. Lisäksi kärsittiin sairastuvan puutteesta. Päivystyshuoneeseen jouduttiin sijoittamaan oppilaiden vaatevarasto ja pitämään hoitajan ja oppilaan väliset kahdenkeskiset keskustelut. Asuntolarakennusta suunniteltaessa ei ollut otettu huomioon myöskään kenkien ja vaatteiden kuivatusmahdollisuuksia. Erityisesti hiihto- ja pihatyövarusteiden kuivattaminen oli hankalaa.¹⁷⁵

Koulukodin vuoden 1964 vuosikertomuksessa todetaan: *"Poikkeavia oppilaita, joista osa on vajaa-mielisiä, osa heikkolahjaisia ja osa psykopaatteja, on samalla osastolla liian paljon. Ahtauden vuoksi yhteiselämä tulee rauhattomaksi. Hermostuminen ja jännitys purkautuu neurooseina ja hysteerisinä reaktioina ja monien oppilaiden sielullinen häiriintyminen vain vahvistuu. Jos oppilasasuntolan paikkalukua pienennettäisiin, päästäisiin myönteisempiin kasvatustuloksiin kuin tähän asti."* Oppilasasuntolassa oli kahdeksan kolmen oppilaan ja yksi kahden oppilaan huone sekä yksi yhden oppilaan huone. Erilaisten oppilaiden jaottelua hoito- ja kasvatustarpeen mukaan ei voitu tyydyttävästi toteuttaa ja kaikki kasvatettiin samalla osastolla. Joukossa oli aina eristystä ja omaa huonetta tarvitsevia oppilaita. Eristyshuoneet sijaitsivat kartanon entisessä navetassa, jossa oli luokkahuoneita.¹⁷⁶

Alkutaipaleellaan Sairilan koulukoti toimi siis väliaikaisissa olosuhteissa. 27 oppilaan oppilasosasto oli suuri, asuntola oli ahdas ja epäkäytännöllinen, minkä vuoksi toivottiin, että Sairilan koulukotiin rakennettaisiin mahdollisimman pian uusi oppilasasuntola.¹⁷⁷

OPPILAAT

Oppilasmäärä kohosi ajoittain 32 oppilaaseen, vaikka virallinen paikkaluku oli 27. Tilanpuute aiheutti vaikeuksia järjestyksen pidossa. Oli tarve voimistelusalista ja oppilaiden yhteistiloista. Tarvittiin myös sairaanhoitotiloja. Koulukodissa oli vain

yksi kahden potilaan sairashuone, joka oli pitänyt muuttaa oppilashuoneeksi.¹⁷⁸

Koulukotiin joutumisen syitä olivat koulunkäynnin laiminlyöminen, näpistely, varastaminen, nuorisojengiin kuuluminen, autotyttönä tai laivatyttonä oleminen, siveellisyysrikkomukset, juopuneisuus tai kotoa karkaaminen. Nuorten joukossa oli myös vajaamielisiä, joiden hoitaminen ja kasvataminen toisten joukossa tuotti vaikeuksia.¹⁷⁹

Vuoden 1964 aikana oli laitoksen kirjoissa ollut 76 oppilasta. Vuoden 1964 alussa oli laitoksessa 25 oppilasta, koevapaudessa 27, palveluksessa Mikkelissä yksi ja sairaalassa yksi, eli yhteensä 54. Keskimääräinen hoitoaika laitoksessa oli yhdeksän kuukautta. Lyhin hoitoaika kaksi kuukautta ja pisin 15 kuukautta. Oppilaat pyrittiin sijoittamaan kotipaikkakunnalleen.¹⁸⁰ Koulukodin asukkaista valtaosa oli kuusitoistavuotiaita tai vanhempia, vain muutamat olivat nuorempia. Sairilan koulukodissa vuonna 1964 asui tyttö, joka kertoi aikakauslehden haastattelussa, ettei hän ole katkera jouduttuaan koulukotiin: *"Tietysti alku oli inhottavaa. Mutta hyvin tähän olen jo tottunut. Täällä on oikein mukavia ihmisiä. En minä tiedä, mutta minulla on sellainen tunne, niin kuin henkilökunta ymmärtäisi meidän kaikkien pulmia."*¹⁸¹

HENKILÖKUNTA

Kun Sairilan koulukoti aloitti toimintansa vuoden 1962 alussa, toimi koulukodin johtajana lyhyen aikaa naisalkoholistihuoltolan johtaja. Sen jälkeen valittiin uudeksi johtajaksi yhteiskuntatieteiden kandidaatti Aili Pursiainen (s. 1927), joka jatkoi tehtävässään aina vuoteen 1969 asti. Ilpo Huvinen toimi koulukodin johtajana 1969–1999.

Koulukodin henkilökuntaan kuuluivat vuonna 1963 koulukodin johtaja, kaksi kansakoulunopettajaa, käsityönopettaja, kolme asuntolan hoitajaa, yksi asuntolan ja keittiön lomittaja, emäntä, toimistopulainen katsastaja ja talonmies-lämmittäjä. Tilapäisiin työntekijöihin kuuluivat pyykinpesun hoitaja sekä hoitajien lomittaja, kesälomien lomittaja, kaksi harjoittelijaa ja kaksi talousopettajaa. Maatilan työntekijöihin kuului puutarhuri Marjatta Valoranta.¹⁸²

Koulukodissa oli jatkuva yövalvonta, mikä vähensi oppilaiden karkaamisia ja häiriöitä. Laitoksen lääkä-

174 Sairilan koulukoti 1964, 1.

175 Sairilan koulukoti 1963, 12-13

176 Sairilan koulukoti 1964, 2.

177 Sairilan koulukoti 1964, 20.

178 Sairilan koulukoti 1963, 1.

179 Sairilan koulukoti 1963, 2.

180 Sairilan koulukoti 1964, 6.

181 Lehtileike vuodelta 1964. Kohti parempaa huomispäivää. Säilyttävä arkisto KA.

182 Sairilan koulukoti 1963, 1.

Vuoden 1964 kuva kohti Sairilan päärakennuksen pääjulkisivua. Keskiympyrässä kasvaa neljä vaahteraa ja päärakennuksen edustalla on pensasistutuksia. Valokuvaaja: Pekka Kyytinen. MV.

rina toimi Tuukkalan sairaalan lääkäri, joka kävi paikkan päällä tarkastuskäynneillä.¹⁸³ Koulukodin hoitajista yksi oli apuhoitaja ja yksi mielisairaanhoitaja, ja yhdessä lääkärin kanssa he vastasivat oppilaiden sairaanhoidosta.¹⁸⁴

Koulukodin henkilökunnan sosiaaliset edut eivät vuonna 1964 olleet vastanneet yleistä vaatimustasoa varsinkaan asuntojen suhteen. Johtaja oli velvoitettu asumaan koulukotialueella. Hän asui kartanon päärakennuksessa. Katsastajan, joka oli koulukodissa keskeinen henkilö, olisi pitänyt olla aina saatavilla, mutta hän asui laitoksen ulkopuo-

lella. Koulukodissa ei ollut ainuttakaan perheellisille toimihenkilöille tarkoitettua asuntoa ja kahden toimihenkilön mentyä naimisiin, oli heidän muutettava laitoksen ulkopuolelle. Tämä lisäsi alueella asuvien työntekijöiden vastuuta. Kansakoulunopettajalla oli käytössään vain yksi huone, kun vastaavasti kaikissa kansakouluissa oli opettajalla kaksi huonetta ja keittiö. Laitoksen Kyyhkylä-nimisessä rakennuksessa, jossa asuivat talonmies-lämmittäjä, puutarhuri ja harjoittelija, ei ollut mukavuuksia. Vesi tuli hakea päärakennuksesta.¹⁸⁵

183 Sairilan koulukoti 1963, 1.

184 Sairilan koulukoti 1963, 9.

185 Sairilan koulukoti 1964, 3.

Sairilan aitta kuvattuna kesällä 1963. Tämä kaksikerroksinen hirsiaitta oli rakennettu noin 1880-1890-luvulla ja se sijaitsi päärakennuksen koillispuolella, vanhan kellarin vieressä. Rakennus purettiin myöhemmin vuonna 1977 ja osa sen terveistä hirsistä käytettiin uuden rantasaunan rakenteina. Valokuvaaja: Pekka Kyytinen. MV.

KOULUNKÄYNTI, AMMATTIKASVATUS JA TYÖTOIMINTA

Sairilan koulukodissa toimi kansalaiskoulu, jossa oli seitsemäs- ja kahdeksasloukkalaisia. Koulussa opetettiin yleisaineita ja teoreettisia aineita. Teoreettisia oppiaineita olivat uskonto, äidinkieli, yhteiskuntaoppi, kotitalous, lastenhoito ja ruotsi sekä harjoitusaineina liikunta, retkeily, läksyjen luku ja laulu. Työopetusta annettiin ruoan valmistuksessa, kodinhoidossa, käsitoissa ja puutarhanhoidossa. Vuonna 1963 oppilailla oli koulua seitsemän tuntia päivässä, lauantaisin kolme.¹⁸⁶

Käytännön työopetus toteutettiin työryhmissä, jotka vaihtuivat yhden tai kahden kuukauden välein. Kussakin työryhmässä oli sekä koululaisia että oppivelvollisuutensa suorittaneita. Työskenteleä oli seitsemän tuntia päivässä. Työryhmiä olivat

keittiö-, kodinhoito-, kokki- sekä puutarha- ja ulkoryhmä. Maatilalla oli vuonna 1963 työssä vain koulukodin puutarhuri Marjatta Valoranta. Lisäksi talonmies-lämmittäjä Aarne Tuononen osallistui maatilan töihin huolehtien peltoviljelyksistä. Koulukodin tytöt työskentelivät heidän apulaisinaan käytännön työopetuksen puitteissa. Maatilan pinta-alasta oli perunalla 0,95 ha, kauralla 1,24 ha, ohralla 1,05 ha, heinällä 1,07 ha ja kesantona 0,36 ha. Puutarhakasveilla oli 0,77 ha. Lannoitus tehtiin väkilannoitteilla. Karjaa ei ollut, mutta kanoja oli 30, yksi hevonen ja kesällä kaksi sikaa. Tilan tuotteet luovutettiin toisille laitoksille ja puutarhasta laitoksen kulutukseen ja ylimääräinen osa myytiin.¹⁸⁷ Ryhmäkoot olivat pieniä. Käytännön työopetuksen ohella annettiin teoreettista opetusta käsitoissa ja

186 Sairilan koulukoti 1963, 5.

187 Sairilan koulukoti 1963, 11-12.

kodin hoidossa.¹⁸⁸ Käsityöryhmässä tytöt oppivat pukuompelua, kankaankudontaa ja muita pienempiä käsitöitä. Jokainen laitoksen tyttö joutui ompelamaan itselleen kaksi pukua ja yöpuvun. Kangaspuissa kudottiin mattoja, raanuja ja matkahuopia.¹⁸⁹

Koulukodin oppilaat pääsivät ensimmäistä kertaa lomalle, kun kaksi laitostuokautta oli kulunut ja käytös oli ollut moitteetonta. Loman pituus oli yhdestä kahteen viikkoon.¹⁹⁰

Kansanopisto osoittautui onnistuneeksi ratkaisuksi koulukodista päässeille tytöille. Osa tytöistä suoritti kotitalouskoulun, osa opiskeli oppikoulussa.¹⁹¹

Koulukodin johtaja Aili Pursiainen kuvaili vuonna 1964 aikakauslehden haastattelussa koulukodin päiväohjelmaa näin: *"Aamulla meillä on kello seitsemän herätys. Sen jälkeen siivotaan huoneet, juodaan aamutee, kuunnellaan radion aamuhartaus. Kahdeksalta käydään muihin töihin. Koulussa olevat – heitä on tällä hetkellä neljä – käyttävät ensimmäisen tunnin lukemiseen. Yhdeksästä yhteentoista ovat koulutunnit, joita seuraa aamiainen. Sen jälkeen on tunti vapaata, kaksi seuraavaa tuntia työtä. Sitten onkin taas välipalan aika, tunti vapaata, kaksi tuntia työtä ja päivällinen. Kello seitsemäntoista jälkeen tytöt saavat siirtyä asuntolan puolelle viettämään iltaansa."*¹⁹²

Vapaa-ajan toimintaan kuului vapaaehtoista, ohjattua harrastustoimintaa. Vapaa-aikaa saatettiin viettää myös osallistumalla näytelmätoimintaan, kuuntelemalla musiikkia, käsitöitä tehden, hiihtäen tai uiden.¹⁹³ Oppilashuoneissa oli radion kovaääninen, televisiota oppilaat katsoivat pääarakennuksen ruokasalissa. Lähiympäristöön tehtiin paljon retkiä.¹⁹⁴ Koulukodilla oli oma sauna ja saunapäivät olivat odotettuja. Koulukodissa järjestettiin myös rippikoulutoimintaa.¹⁹⁵

KOULUKODIN RAKENNUSTYÖT 1962–1969

Koulukodin rakennustöiden rakennuttajana toimi Rakennushallitus, jonka tehtävänä oli huolehtia valtion rakennusten ylläpidosta ja suunnitella uudisrakennuksia. Se huolehti siitä, että rakennukset vastasivat tiettyä vaatimusten listaa siten, että käyttötarkoitus ja taloudellisuus toteutuivat. Muodonannon esteettiseen puoleen kiinnitettiin 1960-luvulla entistä vähemmän huomiota.

Mikkelin lääninrakennustoimisto suoritti Sairilan koulukodissa vuonna 1963 korjaustöitä: vanhassa navettarakennuksessa sijainneet eristys huoneet kunnostettiin ja maalattiin, oppilaiden ruokasali kunnostettiin ja kahden hoitajan huoneet sisustettiin.¹⁹⁶

Lääninrakennuksen 1964 suorittamiin korjauksiin kuuluivat lattioiden maalaus asuntolassa, käsityösalissa, luokkahuoneessa ja pyykkihuoneessa. Päärakennuksen kellarikerrokseen johtavan ulko-oven eteen rakennettiin tuulikaappi ja saunan uuni korjattiin.¹⁹⁷

1967 rakennettiin kaksi uutta asuntolaa. Ne sijoitettiin pääarakennuksen suuntaisesti. Rakennukset valmistuivat vuonna 1968. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Rakennushallituksen arkkitehti Jorma Kosonen. Henkilökunnan asuinrakennukseen, Ilpolaan tuli yhteensä kuusi huoneistoa.¹⁹⁸ Uuden oppilasasuntolan paikalta purettiin vanha perunakellari. Arkkitehtuuriltaan matalat kahitiilitalot poikkesivat vanhasta rakennuskannasta. Lämmitysmuodoksi valittiin keskuslämmitys ja lämpökeskus sijoitettiin vanhaan navettaan. Oppilasasuntolan oppilashuoneet sijoitettiin käytävän molemmin puolin, jolloin taloa oli helpompi valvoa. Uusien asuntoloiden rakentaminen maksoi 13 005 markkaa.¹⁹⁹

Vuosina 1968–1969 rakennettiin pääarakennuksen koillispuolelle uusi betoniseinäinen peruna- ja juurikaskellari. Myös tämä rakennus suunniteltiin Rakennushallituksen omana työnä ja suunnittelijana oli arkkitehti Jorma Kosonen.²⁰⁰ Rakennusasiakirjoihin on merkitty, että uuden kellarin paikalla ollut vanha puinen juurikaskellari olisi purettu uuden rakentamisen yhteydessä, mutta se näkyy perunakellarin päällä vielä vuoden 1988 valokuvissa, joten se purettiin vasta tämän jälkeen.

188 Sairilan koulukoti 1963, 7.

189 Sairilan koulukoti 1964, 10–11.

190 Sairilan koulukoti 1964, 13.

191 Sairilan koulukoti 1964, 13.

192 Lehtileike vuodelta 1964. Kohti parempaa huomispäivää. Säilyttävä arkisto KA.

193 Sairilan koulukoti 1963, 8–9.

194 Sairilan koulukoti 1964, 11–12.

195 Sairilan koulukoti 1963, 8–9.

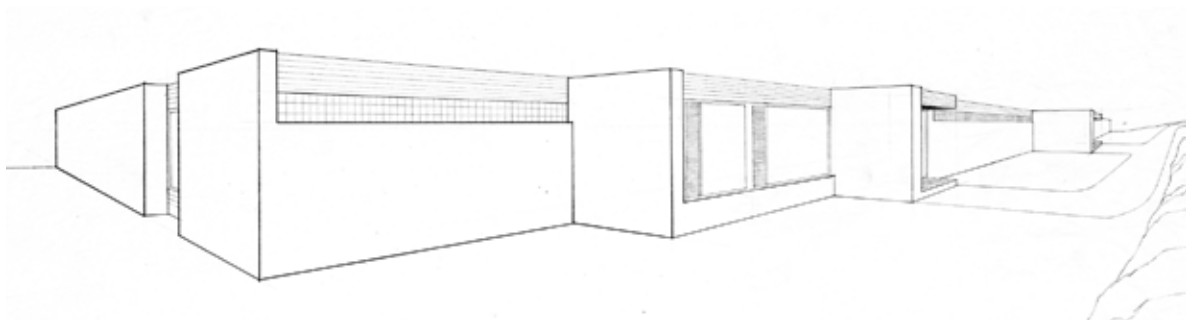
196 Sairilan koulukoti 1963, 11.

197 Sairilan koulukoti 1964, 17–18.

198 Rakennuslupa-asiakirjat lupa 204-67. MRakVA.

199 Rakennushallitus 1971, 34.

200 Uuden rakennuksen tilavuus oli 200 m³. Peruna- ja juurikaskellarin rakennustapaselostus. Kansio 13: Sairilan koulukoti, rantasauna, päärakennus, alkoholisti huoltola, vaja, kellari. Sk Mikkeli.

Architectural floor plan of the first floor of a building. The plan shows a complex layout with various rooms and corridors. Key areas include a large hall (HALL) on the left, a central corridor (CORRIDOR), and several smaller rooms. The plan is oriented with North (N) at the top. Dimensions are provided for the overall building footprint: 100.00' by 100.00'. The plan is labeled 'FIRST FLOOR' and 'NORTH'.

49

4.2 Sairilan koulukodin myöhemmät vaiheet 1970–2015

1970-LUKU

Teemoja	Asteittainen peruskoulujärjestelmään siirtyminen
Uudisrakennuksia	1973–1974 jätevedenpuhdistamo 1977–1980 rantasauna sekä halkovaja ja ulkokäymälä 1979–1980 oppilasasuntola
Muita rakennustöitä	1973 päärakennuksen ensimmäisen kerroksen toimistotilojen muutoksia vanha huvimaja rekonstruointiin 1978–1979 navetta- ja työtilarakennus muutettiin kouluksi.
Purettuja rakennuksia	sauna ja vanha puimala 1977 vanha aitta, jonka hirsiiä käytettiin uuden rantasaunan rakenteina.

TOIMINTA

1970-luvun alkupuolella Sairilan koulukoti vastaanotti paitsi oppivelvollisuutensa suorittaneita myös oppikoululaisia, jotka koulukotiaikanaan suorittivat oppimääriä joko yksityisesti tenttimälä tai käymällä luokkia Mikkelin kaupungin oppikouluissa.²⁰¹

Maatalous oli 1970-luvulla edelleen osa koulukodin laitoskokonaisuutta, mutta eläimiä ei enää ollut ja Sairilan tyttölaitoksessa oppilaiden osuus maataloudessa rajoittui vain ajoittaisiin talkooluontoihin töihin.²⁰² Vuonna 1974 Sairilan 11,5 hehtaarin pinta-alasta oli 5,0 ha metsää, 1,5 ha joutomaata ja 4,5 ha peltoa.²⁰³

Vuonna 1974 Sairilan koulukodissa oli 23 henkilökunnan jäsentä: johtaja, ammattiopettaja, apulaiskanslisti, emäntä/emännöitsijä, erityisopettaja, erityissairaanhoitaja, laitosapulainen, viisi ohjaajaa, puutarhatyöntekijä, sosiaalihoitaja, talonmies-lämmittäjä ja yövartijan lomittaja. Lisäksi

Sairilassa oli harjoittelijoita sekä joitakin tunteja kuukausittain työskentelevä psykiatri.²⁰⁴ Vuonna 1974 aikana laitoksessa oli kaikkiaan 36 oppilasta, laitoksen paikkaluku oli 24.²⁰⁵

Peruskoulu-järjestelmään siirryttiin Suomessa pohjoisesta alkaen asteittain vuodesta 1972 alkaen siten, että pääkaupunkiseutu siirtyi peruskoulu-järjestelmään vasta vuonna 1977. Valtion koulukodeissa ja myös Sairilan koulukodissa peruskouluopetukseen siirryttiin vähitellen. Vuonna 1976 Sairilan koulukoti vastaanotti kansalaiskoululaisia ja peruskoulun seitsemäs ja kahdeksaluokkalaisia, jotka koulukotiaikanaan suorittivat sitten luokkansa joko luokkaopetuksessa tai tenttimällä Kalevankankaan yläasteella Mikkeliissä. Koulukodissa toimi myös kolmen viikon kesälukukausi oppilaiden tukena.²⁰⁶

201 Valtion koulukodit 1974, 5.

202 Valtion koulukodit 1974, 6 sekä suullinen tiedonanto Ilpo Huvinen.

203 Pellosta 1,5 ha käytettiin heinän ja rehujen tuotantoon, 1,5 ha perunaan ja juurikasveihin, 1,0 ha oli kesantona ja paketissa. Lasinalaista, mm. kurkun, tomaatin ja kukkien viljelyä oli 110 m². Valtion koulukodit 1974, 14.

204 Valtion koulukodit 1974, 12.

205 Valtion koulukodit 1974, 17.

206 Valtion koulukodit 1976, 4.

Sairilan koulukodin päärakennuksen pääjulkisivu itään kuvattuna marraskuussa 1973. Vasemmalla näkyvät pihapiirille tyypilliset isot kuuset, oikealla ruokakello. Valokuvaaja: V. Laine. MV.

RAKENNUSTYÖT

Vuonna 1973 koulukodin päärakennuksen ensimmäisen kerroksen toimistotiloja muutettiin. Suunnittelutyö tehtiin Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimistossa.²⁰⁷

1978–1979 kavinavetta muutettiin kouluksi. Rakennukseen tehtiin opetustiloja. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi piirirakennustoimiston rakennusarkkitehti Jorma Hintsala.²⁰⁸

Vuosina 1973–1974 rakennettiin koulukodille uusi jätevedenpuhdistamo rantaan vievän polun varteen, päärakennuksen länsipuolelle. Rakennuttajana oli Rakennushallitus ja suunnittelutyöstä vastasi Viatek Oy.²⁰⁹

Vuosina 1977–1980 koulukodille rakennettiin uusi rantasauna Visulahden rannalle. Rakennuttajana oli Rakennushallitus ja suunnittelutyöstä vastasi Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimiston rakennusarkki-

tehti Jorma Hintsala. Saunan materiaalina käytettiin pihapiiristä puretun vanhan aitan hirsä.

1979–1980 rakennettiin uusi oppilasasuntola, joka vastaa nykyistä perusosastoa. Rakennuspaikan vierestä räjäytettiin kalliota ja tulevan talon koilliskulman ympärille rakennettiin hiekkatie. Oppilasasuntolan suunnittelusta vastasi Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimisto ja siellä työskennellyt rakennusarkkitehti Jorma Hintsala. Rakennesuunnittelijana oli insinööritoimisto Erkki Juva, sähkösuunnittelijana Sähköinsinööritoimisto Kallioinen & Oikonen ja LVI-suunnittelijana LVI-insinööritoimisto Kartek.²¹⁰

Kukkulan laella sijainnut vanha huvimaja oli 1970-luvulla osittain luhistumassa ja se rekontruoitui ammattitaitoisen timpurin siviilipalveluksen näytetyönä. Erona alkuperäiseen oli esimerkiksi käytettyjen lankkujen leveys. Uusitusversiossa lankut ovat huomattavasti kapeampia.²¹¹

207 Rakennusasiakirjat. Kansio Sairila kouluk. Päärakennus, ARK. Sk Kouvola.

208 Rakennusasiakirjat. Kansio Sairilan koulukoti, koulurakennus (entinen navetta), muutos, työpiirustukset, erikoispiirustukset, rakennepiirustukset 1978. Sk Mikkeli.

209 Rakennuslupa-asiakirjat lupa 346/73. MRakVA. Rakennus on nykyisin varastorakennus.

210 Rakennusasiakirjat. Kansio Sairilan koulukoti, Oppilasasuntola, LVI-piirustukset, 1979. Sk Mikkeli.

211 Suullinen tiedonanto 14.8.2015, Sairilan koulukodin entinen johtaja Ilpo Huvinen.

1980-LUKU

Teemoja	1980-luvun lopulla ensimmäiset pojat tulivat Sairilan koulukotiin.
Uudisrakennuksia	Noin 1980 rantasaunan halkovaja ja kuivakäymälä 1983–1984 henkilökunnan rivitalot A ja B
Muita rakennustöitä	1985 päärakennuksen peruskorjaus 1985 koulun muutostöitä 1989 oppilasasuntolan (nyk. perus-osasto) laajennus
Purkutöitä	1983 vanha asuinrakennus, vanha ulkorakennus ja vanha kellari purettiin henkilökunnan uudisrakennusten rivitalot A ja B lähiympäristöstä. 1983 päärakennuksen lounaispuolella sijainnut L-kirjaimen muotoinen puurakennus purettiin. 1980-luvun loppupuolella purettiin vanha kasvihuone navetan lounaispuolelta.

TOIMINTA

Vuonna 1980 Sairilan koulukodissa oli 27 oppilaspaikkaa. Syyslukukauden ajan oppilasmäärät pysyivät alle kymmenen ja peruskoulun opetussuunnitelmaa voitiin toteuttaa yksilöllisesti. Keväisin oppilasmäärät yleensä lisääntyivät. Käytännön aineissa oli ryhmää kohden neljästä kuuteen oppilasta. Käytännön aineiden lisääminen oli todettu tarkoituksenmukaiseksi, koska tytöt sijoituessaan työhön ja käytännön elämään tarvitsivat eniten juuri näitä taitoja. Peruskoulun yläasteella kiinnitettiin erityistä huomiota ammatinvalinnan ohjaukseen sekä ammattikurssien esittelyyn. Käytännön harjoittelu yhden tai kahden viikon jaksoina oli pakollinen kahdeksannen ja yhdeksannen luokan tytöille. Koulukodeilla oli ollut myönteisiä kokemuksia tyttöjen jatko-opintojen onnistumisesta, ammattikouluissa, kotiteollisuus- ja emäntäkouluissa, erilaisilla ammattikursseilla ja kansanopistoissa.

Maatalous oli vanhastaan osa toimintaa ja sillä oli myös tärkeä miljööterapeuttinen merkitys. Kesäaikaan, jolloin ei pääsääntöisesti ollut koulua, maatala tarjosi sopivan työmahdollisuuden.²¹²

Vuonna 1984 Sairilan oppilaiden keskimääräinen ikä oli 15,6 vuotta. Henkilöstöön kuului yhteensä

24 henkilöä. Hallintohenkilöstöön kuuluivat johtaja, apulaisjohtaja ja kaksi kanslistia. Opettajina toimi kolme erityisopettajaa, yksi ammattiopettaja sekä yksi opettaja/tuntiopettaja. Osastotyöntekijöinä työskenteli kolme miespuolista ohjaajaa, kolme naispuolista ohjaajaa, yövalvoja sekä yövalvojan lomittaja. Laitoksen huoltoryhmään kuuluivat emäntä, laitosapulainen ja talonmies-lämmittäjä. Maatilalla työskenteli lisäksi työnjohtaja.²¹³ Sairilan oppilaista pääsi vuonna 1984 jatkokoulutukseen seitsemän: ammattikouluun kolme, lukioon yksi ja kotitalousalan oppilaitokseen yksi. Viisi oppilasta palasi koulukotiin.²¹⁴

Oppilaat asuivat kahdella osastolla neljässä asuinolussa yhden tai kahden hengen huoneissa. Henkilökuntaan kuului sosiaalihuoltaja ja erikoissairaanhoitaja. Konsultoiva psykiatri oli käytettävissä. Koulukoti kuului kouluterveydenhoidon piiriin ja käytti Mikkelin seudun terveystieteiden palveluita. Myönteisten ihmissuhteiden merkitystä ja hyväksyttävän käyttäytymisen sisäistymistä painotettiin. Myös käyttäytymisen malleja pidettiin tärkeinä. Kasvaminen ja kasvattaminen tapahtuivat Sairilassa myös ryhmien ja yhteisön avulla. Oppilaiden itsenäistymistä ja vastuun ottamista tuettiin ongelmien lievittyessä.

Koulukodissa toimi 1980-luvulla peruskoulun yläaste, viralliselta nimeltään Myllyjoen yläaste. Koulu muodosti yhteisön päiväohjelmaan keskeisen rungon. Oppitunteja oli 1980-luvulla päivittäin kuusi, lisäksi oli läksyenlukutunti.

Oppilailla oli viikonloppuloma kahden, kolmen viikon välein. Tämän lisäksi oli lukukausittain pari pidempää periodilomaa. Laitoksen ohjelmaan kuului säännöllinen liikuntaohjelma. Muuta ohjattua vapaa-ajantoimintaa oli kerhomuotoisena. Lisäksi oppilailla oli mahdollisuus ohjattuihin, laitoksen ulkopuolelle suuntautuviin harrastuksiin.

1980-luvulla asiat olivat muuten hyvin, mutta omahoitajien virkoja kaivattiin lisää. Uusi lastensuojelulaki ja -asetus edellyttivät yhtä solua kohden viisi omahoitajaa ja vuonna 1986 Sairilan koulukodissa oli yhteensä seitsemän virkaa, mistä syystä pystyttiin käyttämään vain kolmen solun kapasiteettia.²¹⁵

Valtio halusi siirtää koulukodit kuntien vastuulle. Koulukoti-instituutiosta pyrittiin eroon kehittämällä vaihtoehtoisia hoitomuotoja, kuten perhesijoitusta ja terapiaa. Sosiaalishallituksessa oli tekeillä

213 Valtion koulukodit 1984, 12.

214 Valtion koulukodit 1984, 16.

215 *Länsi-Savo* 9.1.1986. Kartano kylän keskellä.

212 Valtion koulukodit 1980, 6.

Koulukotilaiset polttopalloleikissä urheilukentällä vuonna 1987. Taustalla oikealla näkyy päärakennus, vasemmalla tallirakennus. SKA.

1980-luvun alun kuvassa näkyy päärakennuksen pohjoispääty vanhassa asussaan ennen lastauslaiturin rakentamista. Oikealla on Ilpolan eteläpääty tasakattoisine sisäänkäyntikatoksineen. Kuvan vasemmassa laidassa on väliaikaisen pienen hirsirakennuksen pääty ja sen taustalla vanhan juurikaskellarin harjakattoa. Molemmat rakennukset on sittemmin purettu. SKA.

Päärakennus vuonna 1988. Valokuvaaja: Sinikka Joutsalmi. MV.

järjestelmän lopettamissuunnitelma, joka oli tarkoitus toteuttaa vuoteen 2000 mennessä. Valtiolle olisi jäänyt vain jokunen erityislaitos. Vuonna 1987 Suomessa oli 11 koulukotia, joissa oli yhteensä kolmisensataa paikkaa ja noin 330 työntekijää. Lakautussuunnitelma, sekä sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteilla ollut uusi lastensuojelulaki ja -asetus, jonka määräykset huostaanotosta sivusivat koulukotijärjestelyjä, olivat vuonna 1987 vielä keskeneräisiä. Koulukotien ei nähty olevan ratkaisu nuorten ongelmiin. Sairilan koulukodissa harkittiin mahdollisuutta erikoistua psykiatristen rajatapauksen hoitoon koulukotien kunnallistamisen yhteydessä. Sairilan koulukodin oletettiin turvaavan toimintansa erikoistumalla.²¹⁶

Ensimmäiset pojat tulivat Sairilan koulukotiin 1980-luvun lopulla.²¹⁷ Myös muista valtion koulukodeista oli tullut vähitellen sekalaitoksia.

RAKENNUSTYÖT

Vuosina 1983–1984 rakennettiin Ilpolan rakennuksen pohjois- ja koillispuolelle kaksi uutta henkilökunnan rivitaloa, rivitalot A ja B.²¹⁸ Rakennuttajana toimi Rakennushallitus. Suunnittelutyö tehtiin

Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimistossa, jossa arkkitehtisuunnittelusta vastasi rakennusarkkitehti Jorma Hintsala.

Vuonna 1983 purettiin myös päärakennuksen lounaispuolella sijainnut, L-kirjaimen muotoinen puinen rakennus, joka oli rakennettu todennäköisesti 1940-luvulla päämajan henkilökunnan käyttöön ja joka oli sen jälkeen 1940–1950-luvulla toiminut naisalkoholistihuoltolan asuntolana.

Koulukodin johtaja Ilpo Huovinen käynnisti päärakennuksen entisöimis- ja suojeluhankkeen 1980-luvulla. Laitoskäytössä rakennukseen oli tehty paljon muutoksia.²¹⁹ Päärakennus peruskorjattiin vuonna 1985. Saneeraus tehtiin Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimiston omana työnä aliurakointeja lukuunottamatta. Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimiston rakennusarkkitehti Jorma Hintsala²²⁰ ja sähkösuunnittelusta vastasi Sähköinsinööritoimisto Ky Kallioinen & Oikonen.²²¹ Työtä valvoi asiantuntijana Museoviraston arkkitehti Panu Kaila. Tällöin tutkittiin mm. vanhoja piirustuksia, vanhoja valokuvia, seinien

216 *Länsi-Savo* 20.9.1987. Tieto valmistelusta tiskin alta. Koulukodit kunnille – avohuolto etusijalle.

217 Huovinen 1987, 3.

218 Rivitalo A:n rakennustunniste 303118 ja B:n 303119. Rakennuslupa-asiakirjat, lupa 289/83. MRakVA.

219 Huvinen 2015, 10.

220 Rakennusasiakirjat. Kansio 9: Sairilan koulukoti, päärakennus, peruskorjaus, rakenne- ja LVI-piirustukset, 1984. Sk Mikkeli. Myös rakennusasiakirjat. Kansio Sairila kouluk. Päärakennus, ARK. Sk Kouvola.

221 Rakennusasiakirjat. Kansio 10: Sairilan koulukoti, päärakennus, peruskorjaus, sähköpiirustukset ja sähköloppupiirustukset 1984. Sk Mikkeli.

Päärakennuksen julkisivu itään vuonna 1988. Valokuvaaja: Sinikka Joutsalmi. MV.

tapettikerroksia. Ennen rakennustöitä Panu Kaila kävi tutkimassa rakennusta ja sen rakenteita.²²² Entisöimissuunnitelma hyväksyttiin Museovirastossa, joka oli vuonna 1985 luetteloimassa läänikohtaisesti valtion omistamia arvokkaita rakennuksia. Sairilan kartanoa suunniteltiin mukaan kyseiseen listaan ja Museoviraston odotettiin esittävän kartanon suojelua valtioneuvostolle.²²³ Sairilan koulukodin osalta suojelupäätös tehtiin vasta vuonna 1993.²²⁴

Rakennustyöt alkoivat talvella 1985 vuoden vaihteessa ja päättyivät vuoden 1985 lokakuussa.²²⁵ Ruokasali ja sen viereiset huoneet pyrittiin saattamaan alkuperäistä muistuttavaan asuun.²²⁶ Korjaustöiden aikana poistettiin kaikki alkuperäistä sisäkuvaava häiritsevät rakennelmat. Huoneet lämpöeristettiin. Seinät verhoiltiin vuosisadan vaihteen tyyliunutta muistuttavilla, suurikuvioisilla tapeteilla, joihin löytyi malleja poistettaessa salin vanhoja seinäpäreite.²²⁷ Uudet tapetit tilattiin Ruotsista asti.²²⁸

Lattioihin asennettiin mäntylaudoitus, jollainen oli todettu olleen kartanon valmistumisen aikoina.²²⁹ Johtaja Huvisen mukaan korjaustöiden yhteydessä päärakennuksen lattiasta löytyi vanhoja hiiltyneitä kannattamia, jotka olivat osittain palaneet. Näin ollen voidaan päätellä, että vanhan kuninkaankartanon päärakennuksen paikalle noin 1880-luvulla rakennetusta talosta oli ainakin osa jäänyt jäljelle vuosisadan vaihteen tulipalossa ja uusi rakennus rakennettiin vanhan päälle.²³⁰ Kartanon arvokkaat kaakeliuunit säilytettiin. Aikaisempien korjaustöiden yhteydessä oli peitetty joitakin ovia. Peruskorjauksen yhteydessä löytyivät peiliovet, joiden mallin mukaisiksi kartanon kaikki sisäovet nikkaroitettiin. Rakennushallituksen rakennusarkkitehti Jorma Hintsala suunnitteli huoneiden sisustuksen ja kalusteet. Hänen näkemyksensä mukaan suunniteltiin mm. kartanon salin valaisimet. 3,85 metriä korkea sali muutettiin koulukodin oppilaiden ruokailuhuoneeksi. Kalustoksi valittiin joukko tummansävyisiä ruokapöytiä ja tuoleja. Vain yksi kalusto oli säilynyt Sairilassa kartanoajoilta. Kartanon kabinetissa on kustavilaisajan tyylikalusto, jonka pehmusteet on verhoiltu kuvioidulla, helmenharmaasävyisellä kankaalla valkeisiin, sirorakenteisiin

222 Suullinen tiedonanto 14.8.2015, koulukodin entinen johtaja Ilpo Huvinen.

223 *Länsi-Savo* 27.1.1985, 8-9.

224 Partanen, Esko. Entistämistyöt päätöksessä: Sairilan kartano alkuperäisasussa. *Länsi-Savo* 1.12.1985.

225 Partanen, Esko. Entistämistyöt päätöksessä: Sairilan kartano alkuperäisasussa. *Länsi-Savo* 1.12.1985.

226 *Länsi-Savo* 27.1.1985, 8-9.

227 Partanen, Esko. Entistämistyöt päätöksessä: Sairilan kartano alkuperäisasussa. *Länsi-Savo* 1.12.1985.

228 Suullinen tiedonanto 14.8.2015, koulukodin entinen johtaja Ilpo Huvinen.

229 Partanen, Esko. Entistämistyöt päätöksessä: Sairilan kartano alkuperäisasussa. *Länsi-Savo* 1.12.1985.

230 Suullinen tiedonanto 14.8.2015, koulukodin entinen johtaja Ilpo Huvinen.

Sairilan koulukodin viis-toilmakuva vuodelta 1987. Vasemmalla näkyy koulurakennus eli entinen navetta ennen lisärakennuksen rakentamista. Taustalla kuvan yläaidassa on kaksi oppilasasuntolaa, joista vasemman puoleinen on muutettu 2013-2014 ja sitä kutsutaan perusosastoksi, oikeanpuoleinen purettiin uudisrakennuksen alta 2012-2014. Päärakennus näkyy kuvassa peruskorjatussa asussaan. Sk Kouvola.

Sairilan koulukodin viis-toilmakuva vuodelta 1987. Vasemmalla henkilökunnan asuinrakennuksia, keskellä päärakennus, kuvan oikeassa laidassa on kaksi tasakattoista oppilasasuntolarakennusta, joista vasemman puoleista ei enää ole. Oppilasasuntoloiden takana näkyy koulu ennen laajennusta. Sk Kouvola.

puitteisiin. Vuoden 1985 kunnostustöiden jälkeen päärakennus oli pääosin koulukodin hallinnon käytössä. Koulukodin oppilaat ruokailivat salissa. Keittiö modernisoitiin. Yläkertaan sijoitettiin saunaosasto sekä majoitus- ja seurustelutiloja oppilaiden vanhempien käyntejä varten. Nikkarityyliset julkisivut maalattiin vaaleanvihreiksi.²³¹ Päärakennus oli ainakin jo 1940-luvulta asti ollut väritykseltään vaalean vihreä valkoisin vuori- ja nurkkalaudoin.²³²

Vuonna 1985 koulurakennuksessa tehtiin muutostöitä. Rakennesuunnittelusta vastasi insinööritoimisto Taisto Brotkin.²³³ Seuraavat koulurakennuksen

muutostyöt tehtiin vuonna 1987 Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimiston suunnitelmien mukaan.²³⁴

Oppilasasuntolaa laajennettiin vuonna 1989 ja se tunnetaan nykyisin nimellä perusosasto. Muutostyöt suunniteltiin jälleen Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimistossa.²³⁵

1980-luvulla koulukodin autotalli- ja varastorakennuksen pohjoispuolella olevalta hiekkakentältä, joka toimii myös autojen parkkialueena, löytyi maan alta vanha, tiiliholvattu kaivo, jonka päällä oli hirsiä. Silloinen huoltopäällikkö peitti kaivon hiekkalla, eikä sitä nykytilanteessa voi havaita.²³⁶

231 Partanen, Esko. Entistämistyöt päätöksessä: Sairilan kartano alkuperäisasussa. *Länsi-Savo* 1.12.1985.

232 Suullinen tiedonanto 14.8.2015, koulukodin entinen johtaja Ilpo Huvinen.

233 Rakennusasiakirjat. Kansio Sairilan koulukoti, koulurakennus (entinen navetta), muutos, työpiirustukset, rakennepiirustukset, 1978. Sk Mikkeli.

234 Rakennusasiakirjat. Kansio Sairila Koulurak. ARK. Sk Kouvola.

235 Rakennusasiakirjat. Kansio 11: Sairilan koulukoti, Oppilasasuntolan laajennus, arkkitehtipiirustukset, 1989. Sk Mikkeli

236 Suullinen tiedonanto 18.8.2015, Risto Vesänen, Sairilan koulukoti.

Sairilan koulukodin päärakennuksen keittiö 1990-luvun asussaan. SKA.

1990-LUKU

Teemoja	lama
	1993 suojelupäätös
	1995 tulostavastuuseen siirtyminen
	1999 koulu siirtyi kunnan opetus- toimen alaisuuteen
Uudis- rakennuksia	1995 perhekoti Havurinne rakennet- tiin koulukotialueen ulkopuolelle
Muita rakennus- töitä	1991 jätevedenpuhdistamo muutet- tiin verstaaksi
	1999 koulurakennusta laajennettiin teknisen työn lisärakennuksella
Purkutöitä	Ei tiedossa

TOIMINTA

1990-luvun alun lama vaikutti myös Sairilan koulukodin toimintaan. Vuonna 1995 siirryttiin tulostavastuullisuuteen, mikä tarkoitti sitä, että menot oli katettava kunnilta saatavilla hoitomaksuilla.²³⁷

1990-luvun alkupuolella painetussa Sairilan koulukodin esitteessä todetaan, että koulukodin ta-

voitteena on auttaa sopeutumisvaikeuksissa olevia lapsia ja nuoria sekä heidän perheitään. Kasvatuksellisiin ja hoitotavoitteisiin pyrittiin hyvän kulttuurin, ohjaavan kasvatuksen, yksilötyön ja ratkaisukeskeisen työtavan sekä osaavan työyhteisön avulla. Keskeisiä periaatteita olivat normaalius, joustavuus ja yhteistyö.

Vuoden 1992 lopussa Sairilan koulukodin henkilökuntaan kuului 30 henkilöä: johtaja, apulaisjohtaja, kaksi toimistohenkilöä, kolme erityisopettajaa, kaksi opettajaa, sosiaalityöntekijä, erikoissairaanhoitaja, 11 lähikasvattajaa, kaksi yötyöntekijää, kaksi keittiötyöntekijää, kaksi siivoojaa sekä kaksi kiinteistöhuollon työntekijää.²³⁸

Vuonna 1992 Sairilan koulukodin paikkaluku oli 24. Laitoksessa annettiin peruskoulun yläasteen opetusta, lisäopetusta eli 10. luokan opetusta sekä työn opetusta oppivelvollisuutensa suorittaneille. Sairilassa toimiva Myllyjoen yläaste, toimi alueella palvelevana erityiskouluna. Sairilan koulukodissa asui myös oppilaita, jotka olivat keskiasteen koulutuksessa, kuten lukiossa tai ammattioppilaitoksessa, tai oppisopimuksessa koulukodin ulkopuolella.²³⁹ Kasvatusta tehostettiin henkilökohtaisilla opetussuunnitelmilla ja yksilöllisellä opetuksella,

²³⁷ Vehkalahti 2004, 268-270.

²³⁸ Valtion koulukodit 1993, 12.

²³⁹ Valtion koulukodit 1993, 12.

Päärakennuksen ruokasali 1990-luvun alun valokuvassa. SKA.

periodityöskentelyllä, koulun ulkopuolella annettavalla opetuksella, kesälukukaudella, järjestämällä perheleirejä ja ammattitaitoisella oppilashuollolla yhteistyössä eri tahojen kanssa. Jälkihuolto räätälöitiin Sairilassa kokonaisvaltaisesti nuoren, perheen ja lähettävän tahon kanssa.

Sairila oli 1990-luvulla Mannerheimin lastensuojeluliiton Omaura-projektin opinto- ja tukikeskus. Kokeilun tarkoituksena oli vähentää nuorten syrjäytymistä peruskoulussa ja ammatillisessa opiskelussa produktiiviseen oppimiseen perustuvilla menetelmillä, joissa ohjattu työnteko oli tärkeä osa opiskelua.

Asumismuotoina olivat oppilasosastossa asuminen kuudesta kahdeksaan nuoren soluissa, kolme tukiasuntoa, joissa tukiperheinä oli työntekijöiden perheitä sekä polikliininen perheterapia. Lisäksi oli kolme itsenäistymisasuntoa.²⁴⁰ Ensimmäinen perhekoti valmistui vasta vuonna 1995. Lisäksi asuminen oli mahdollista omassa kodissa tai muussa sijaishuoltopaikassa. Kaikissa asuinmuodoissa jokaisella nuorella oli oma huone.

RAKENNUSTYÖT

Vuonna 1997 vanha huvimaja kunnostettiin. Se maalattiin ja paanukatto tervattiin hautatervalla kahteen kertaan. Rakennuttajana oli Valtion Kiinteistölaitos

ja rakennuttajakonsulttina toimi Itä-Suomen Controlteam Oy:n rakennusinsinööri Jukka Rasilo.²⁴¹

Vuonna 1995 rakennettiin koulukodille uusi perhekoti Havurinne koulukotialueen ulkopuolelle Joki-Sairilantielle. Rakennuttajana oli Kymen ja Mikkelin rakennuspiiri, jonka rakennusarkkitehti Birgitta Jansson vastasi arkkitehtisuunnittelusta. Rakennesuunnittelusta vastasi Insinööritoimisto Taisto Brotkin Ky ja sähkösuunnittelusta Insinööritoimisto N. Liukkonen Oy. LVI-suunnittelu J. Ståhlberg vastasi LVI-suunnittelusta.²⁴²

Vuonna 1999 alun perin navettana toiminutta koulurakennusta laajennettiin uudella teknisen työn lisärakennuksella. Uusi osa yhdistettiin vanhoihin opetustiloihin yhdyskäytävällä. Uuden osan kattomuoto ja harjakorkeus jäljittelee vanhan osan mittasuhteita. Rakennuttajana oli Valtion Kiinteistölaitoksen Kaakkois-Suomen kiinteistöalue. Arkkitehtisuunnittelusta ja rakennesuunnittelusta vastasi Juvan Rakennussuunnittelu JRS Ky.²⁴³ Sähkösuunnittelusta vastasi Insinööritoimisto K. Nykänen Oy, LVI-suunnittelusta Rejlers Oy ja pohjatutkimuksesta Kymen Viatek Oy.²⁴⁴

241 Rakennusasiakirjat. Kansio 15. Sk Mikkeli.

242 Rakennusasiakirjat. Kansio 31: Sairila, perhekoti 1, ark+rak, Havurinne. Sk Mikkeli.

243 Rakennuslupa-asiakirjat. Lupa 99-6 vahvistettiin 24.2.1999. MRakVA.

244 Rak. asiakirjat. Kansio 18: Sairila, teknisen työn lisärakennus, arkkitehtipiirustukset, rakennepiirustukset, LVI-piirustukset, 1999. Sk Mikkeli.

240 Valtion koulukodit 1993, 11.

Vuonna 1995 valmistui koulukodille uusi perhekoti Havurinne, joka rakennettiin koulukotialueen ulkopuolelle Jokisairilantielle Havurinteen tilalle Sairilan kylään. Rakennuksessa toimii nykyisin Antinhovin perhekoti. SKA.

Päärakennuksen sali vuonna 1992. Sisätiloja oli entisöity vuoden 1985 peruskorjauksen yhteydessä. SKA.

RAKENNUSSUOJELUPÄÄTÖS

Valtioneuvosto antoi 17.6.1993 päätöksen Mikkelin läänissä sijaitsevien eräiden valtion omistamien rakennusten suojelusta asetuksen 480/1985 nojalla. Päärakennus on suojeltu osittain (S2, vahvistettu suojeluluokka kohdentaa suojelun erityisesti ulko-asuun), vanha huvimaja on suojeltu osana rakennusryhmää ja lisäksi päärakennuksen ja huvimajan muodostama rakennusryhmä sekä niihin liittyvä rakentamalla ja istuttamalla muodostettu alue on suojeltu (kartassa rajattu). Status ja rauhoitus on kirjattu rakennussuojelupäätökseen 17.6.1993. Kohteen vieminen muinaisjäännösrekisteriin on työn alla.

1993 Sairilan koulukoti otettiin mukaan valtakunnallisesti merkittävien kulttuurihistoriallisten ympäristöjen -luetteloon.²⁴⁵ Kohde ei kuitenkaan enää ole vuonna 2013 julkaistulla uudella listalla.

245 nba.fi, rky1993

Entinen navetta,
nykyinen koulu kuvat-
tuna vuonna 1996. SKA.

1990-luvun kuva Sairilan
koulukodin luokkahuo-
neesta. SKA.

Kuva koulurakennuk-
sesta 1990-luvulla.
Rakennuksen vanhassa
osassa, on paksut
kiviseinät, mikä näkyy
erityisesti ikkuna-auk-
kojen syvyytenä. SKA.

Teemoja	Sairilan koulukoti liitettiin hallinnollisesti Koivikon koulukotiin ja nimeksi otettiin Kasvun Yhteisöt. Henkilökuntaa ei enää asunut koulukotialueella. 2014 Kasvun Yhteisöistä tuli Sairilan koulukoti. 2009 Museoviraston antoi lausunnon päärakennuksen muutostöistä.
Uudisrakennuksia	2003 kalastusvälinevarasto 2013-2014 oppilasasuntolat Neitola, Vaativan hoidon osasto ja Keltainen talo I
Muita rakennustöitä	2000 oppilasasuntoloiden 1 ja 2 peruskorjaustyöt 2000-luvun alkupuolella vanha kuninkaankartanon aikainen kellari täytettiin hiekalla. 2001–2002 korjaustöitä päärakennuksessa, henkilökunnan rivitaloissa A ja B, oppilasasuntolassa, varastossa, pumppuhuoneessa, koulurakennuksessa, rantasaunassa, vanhassa huvimajassa sekä tenniskentällä 2003–2004 Ilpolan käyttötarkoituksenmuutos 2005–2006 koulurakennuksen laajentaminen lämpökeskuksen pellettisiilolla 2004–2005 jääkiekkokaukalo ja huoltotie rakennettiin. 2009 päärakennukseen rakennettiin lastauslaituri. 2012–2014 Perusosaston laaja muutostyö (Kartano ja Hovitupa) 2012–2014 maalämpö porakaivoon 2013–2014 puustoa harvennettiin ja roskapuita ja aluskasvillisuutta poistettiin. 2013 koulurakennuksessa tehtiin korjaustöitä mm. pinnoille. 2014 päärakennuksen keittiöön lisättiin jäähdytys, jonka ulkoyksikkö sijoitettiin julkisivuun. 2015 kesästä alkaen on korjattu Perusosaston sisätiloja.
Purkutöitä	2012 Vaativan hoidon osaston paikalla sijainnut, vuonna 1968 valmistunut oppilasasuntola 1 purettiin. 2015 huhtikuussa purettiin henkilökunnan 6 asunnon rivitalo (A).

TOIMINTA

Mikkelin maalaiskunnassa sijaitsevat, aiemmin itsenäisinä laitoksina toimineet valtion Sairilan ja Koivikon koulukodit liitettiin hallinnollisesti Koivikon koulukotiin 1.1.2000. Alueellisesti lähellä toisiaan toimivina laitoksina niiden yhdistämistä pidettiin perusteltuna.²⁴⁶ Asiasta käytiin yhteistoimintalain mukaiset yhteistoimintaneuvottelut molemmissa koulukodeissa sekä ammattijärjestöjen kanssa. Uusi koulukoti sai nimekseen Kasvun Yhteisöt. Se vastasi kaikista Koivikon ja Sairilan koulukotien tekemistä aikaisemmista sitoumuksista. Toimipisteet sijaitsivat Koivikossa ja Sairilassa. Alun perin Koivikko oli perustettu vuonna 1874 lasten turvakodiksi, ja vuodesta 1947 alkaen se oli toiminut koulukotina. Yhdistetyn koulukodin johtajaksi tuli Koivikon koulukodin johtaja Heikki Soininen. Sairilan koulukodin johtaja Ilpo Huvinen siirtyi eläkkeelle. Kummankin koulukodin muu henkilöstö jatkoi yhdistetyn kou-

lukodin palveluksessa vanhoina työntekijöinä. Koivikon ja Sairilan koulukotien johtokunnat, joissa oli neljä yhteistä jäsentä, jatkoivat entisissä kokoonpanoissaan yhteisesti toimikautensa loppuun.²⁴⁷

Kasvun Yhteisöissä oli 48 oppilaspaikkaa vuonna 2000. Vielä vuonna 2010 se oli suurin valtion koulukoti.

2000-luvun kuluessa asiat muuttuivat. Kasvun Yhteisöt –organisaatiota muutettiin niin, että Koivikon koulukoti lakkautettiin ja kaikki toiminta keskitettiin vuoden 2014 alussa Sairilan koulukotiin. Koivikon tilat olisivat vaatineet mittavat korjaustyöt, joten tilat omistava Senaatti-kiinteistöt teki päätöksen kunnostaa Sairilan koulukodin ja siirtää myös Koivikon toiminnot sinne. Koulukodin nimi muuttui Sairilan koulukodiksi. Uusi nimi otettiin käyttöön 1.2.2014. Uusiin rakennuksiin pystytettiin muuttamaan 24.2.2014.

²⁴⁷ Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakesin päätös Koivikon ja Sairilan koulukotien yhdistämisestä. 13.10.1999. Dnro 4669/33/99. SKA.

²⁴⁶ kulttuuriymparisto.nba.fi Sairilan koulukodin rekisteriportaali.

Toiminta 2015

Sairilan koulukoti on yksi maan kuudesta valtion ylläpitämästä koulukodista. Sairilan henkilökuntaan kuuluu 70–75 pääasiassa opetus-, kasvatusta ja hoitoalan ammattilaista. Lisäksi koulukodissa työskentelee määräaikaisia henkilöitä ja tukitoimet täydentävät työntekijäjoukkoa. Henkilöstön osamista pidetään huolta koulutuksen avulla. Ammatinimikkeitä ovat johtaja, rehtori, opettaja, ohjaaja, valvoja, kouluavustaja, sairaanhoitaja, toimistovirkailija sekä vahtimestari. Koulukodissa työskentelevät myös emäntä, keittäjä ja puoliaikainen laitoshuoltaja, joka tekee myös keittiötyötä. Ohjaajat tekevät kaksivuorotyötä. Senaatti-kiinteistöt tuottaa Sairilan koulukodille kiinteistönhoitoon ja pihajätkeiden hoitoon kuuluvat palvelut. Osa niistä nuorista, jotka jäävät kesällä koulukotiin, työskentelee pienissä pihatöissä.²⁴⁸

Sairilan koulukodissa on 35 oppilaspaikkaa. Iältään oppilaat ovat 12–17 -vuotiaita. Heistä noin kaksi kolmasosaa on poikia. Suurin osa on pääkaupunkiseudulta ja Etelä-Suomen suurista kaupungeista. Keskimääräinen koulukodissa vietetty aika on noin kaksi ja puoli vuotta. Lyhin aika on puoli vuotta ja pisin on neljästä viiteen vuotta.²⁴⁹ Oppilaspaikoista 27 sijaitsee koulukotialueella: erityisen huolenpidon yksikkö, kaksi vaativan pitkäaikaishoidon osastoa ja kolme tehostetun hoidon osastoa. Nämä osastoa sijaitsevat neljässä rakennuksessa, joiden yhteenlaskettu kerrosala on 1425 neliometriä. Sairilassa eletään pienissä, neljästä viiteen asukkaan yksiköissä. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluvat koulurakennuksessa toimiva Myllyjoen koulu, sekä alueen ulkopuolella oleva Antinhovin perhekoti sekä osasto peruskoulunsa päättäneille nuorille. Näissä kummassakin on neljä paikkaa.

Antinhovin perhekoti on kodinomainen yksikkö, joka sijaitsee koulukodin ulkopuolella Sairilan asuinalueella vuonna 1995 rakennetussa Havurinteen kiinteistössä. Havurinne oli ollut välillä vuokralalla Mikkelin kaupungilla, mutta koulukoti otti sen takaisin perhekotikäyttöön kesäkuussa 2013. Antinhovi toimi ennen Otavassa, josta toiminta siirtyi 2013 Havurinteen tiloihin, mutta nimi säilytettiin ennallaan.²⁵⁰ Perhekodin työntekijät ovat koulukodin henkilökuntaa ja he asuvat sijoitet-

tujen lasten kanssa. Perhekotiin sijoitetut lapset käyvät koulua Sairilan koulukodin koulussa.²⁵¹

Sairilan koulukodissa toimiva Myllyjoen koulu on erityiskoulu, jonka lähtökohtana on kuntouttava kasvatusta ja perustaitojen oppiminen peruskoulun opetussuunnitelman mukaisesti. Opetus järjestetään neljästä kahdeksaan oppilaan pienryhmissä, joissa työskentelee erityisopettaja ja koulunkäyntiavustaja. Lähtökohtana on, että jokaiselle turvataan peruskoulun loppuun saattaminen ja päättötodistus, mikä antaa kelpoisuuden jatko-opintoihin.²⁵²

Koulukodin lasten suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta hoidosta ja kasvatuksesta vastaa omaryhmä, johon kuuluvat lapsen oma-ohjaaja, erityistyöntekijä ja omaopettaja. Ryhmässä lapselle laaditaan kasvatuksen ja hoidon tavoitteet sekä mietitään keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Tavoitteellinen ja suunnitelmallinen työ on osa lapsen lakisääteistä kasvatusta. Sairilan koulukodissa tehdään myös intensiivistä perhetyötä sijoitettujen lasten perheiden kanssa. Perhetyöstä vastaa Sairilan koulukodin perheterapeutti. Sairilan koulukodissa kokoontuu lisäksi kerran kuussa vanhempainryhmä. Ryhmä on tarkoitettu sijoitettujen lasten vanhemmille. Lisäksi lasten omaohjaajat tekevät lasten perheiden kanssa yhteistyötä.²⁵³

Sairilan koulukodin arki rytmittyy viikko- ja päiväohjelman mukaisesti. Aamulla jokaisella osastolla nautitaan asukkaiden ja ohjaajien kesken oma aamupala. Arkipäivisin käydään peruskoulua vanhaan navettarakennukseen tehdyissä opetustiloissa. Lounas syödään päärakennuksessa. Koulun jälkeen kokoonnutaan taas asuntolaan, tehdään läksyt, osallistutaan kotitöihin ja harrastetaan joko koulun omissa kerhoissa tai muuten. Esimerkkeinä koulukodin järjestämästä kerhotoiminnasta ovat kädentaitojen kerho, tyttökerho ja moottorikerho. Sairilan koulukodissa on oma monitoimikenttä, kuntosali sekä musiikkistudio. Nuoret osallistuvat runsaasti myös Mikkelin harrastustoimintaa. Koulun leirikoulut ja osastojen retket rytmittävät kouluvuotta.²⁵⁴

Koulukodin johtajana on Assi Kukkonen ja rehtori Jarmo Toivomäen jäätyä kesällä 2015 eläkkeelle on uutena rehtorina aloittanut 10.8.2015 Marianne Huoponen.

248 Suullinen tiedonanto 1.4.2015, rehtori Jarmo Toivomäki.

249 Suullinen tiedonanto 1.4.2015, rehtori Jarmo Toivomäki.

250 Sähköposti 20.8.2015, Sairilan kouluodin johtaja Assi Kukkonen.

251 www.valtionkoulukodit.fi, Sairilan Antinhovin perhekoti.

252 www.valtionkoulukodit.fi/sairila.html

253 www.valtionkoulukodit.fi, Sairilan koulukoti

254 www.valtionkoulukodit.fi/sairila.html

RAKENNUSTYÖT 2000-LUVULLA

Vuonna 2000 oppilasasuntolat 1 ja 2 peruskorjattiin²⁵⁵ ja henkilökunnan asuinrivitaloissa A ja B tehtiin muutostöitä. Rakennuttajana oli Valtion Kiinteistölaitoksen Kaakkois-Suomen kiinteistöalue ja pääsuunnittelijana Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen Oy.²⁵⁶

Vuosina 2001–2002 suoritettiin Kasvun Yhteisöt Sairilassa usean rakennuksen vuosikorjaustöitä. Korjaustöitä tehtiin päärakennuksessa, henkilökunnan rivitaloissa A ja B, oppilasasuntolassa, varastossa, pumppuhuoneessa, koulurakennuksessa, rantasaunassa, vanhassa huvimajassa sekä tenniskentällä. Rakennuttajana oli Senaatti-kiinteistöt, pääsuunnittelusta vastasti Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen ja rakennesuunnittelijana oli Juvan Rakennesuunnittelu JRS Ky. Päärakennuksen osalta länsijulkisivun kellarin sisäänkäynti, kuisti ja eteläpäädyn portaat uusittiin, julkisivujen lahovauriot korjattiin ja seinät maalattiin. Myös ovet ja ikkunat kunnostettiin ja maalattiin.²⁵⁷

Vuosina 2003–2004 Ilpolassa tehtiin käyttötarkoituksenmuutos. Suunnitelmat laati jälleen Heikki Kirjalaisen toimisto. Entiseen henkilökunnan asuinrakennukseen tehtiin koulukodin nuorten tukiasuntoja, opetus- ja neuvottelutiloja, vanhempien vierailuasunto sekä varastoja.²⁵⁸

2004 koulurakennuksen eteläpuolelle rakennettiin jääkiekkokaukalo. Suunnittelijana toimi rakennusarkkitehti Heikki Kirjalainen, Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen. Toimenpideala oli 2012 m².²⁵⁹

2005–2006 koulurakennusta laajennettiin pellettisiilolla, joka rakennettiin entisen navettarakennuksen eteläpuolelle. Pääsuunnittelijana toimi Rakennus-Saimaa Oy:n rakennusinsinööri Pertti Honkanen.²⁶⁰ Vuonna 2013 tehtiin korjaustöitä, joiden yhteydessä muun muassa pintoja uudistettiin.

Vuonna 2009 päärakennusta laajennettiin ja sen pohjoispäähän rakennettiin lastauslaituri ja varasto. Rakennuttajana oli Senaatti-kiinteistöt ja pääsuunnittelijana Arkkitehtitoimisto Sajaniemi Oy:n rakennusarkkitehti Kari Antti Sajaniemi.²⁶¹ Rakennus-

nuslupaun liittyi lausuntopyyntö Museovirastolta. Museovirasto totesi antamassaan lausunnossa, että päärakennuksen vahvistettu suojeluluokka S2 kohdentaa suojelun erityisesti ulkoasuun ja että muutostyö kohdistuisi päärakennuksen toiseen pätyyn, jossa päätyoven kohdalla oleva katos ja portaat oli tarkoitus korvata isommalla lastauslaiturilla keittön huoltoliikenteen parantamiseksi. Suunniteltu lastauslaituri mukaili rakennuksen asua ja pyrki sopeutumaan siihen. Vanha katos tallennettiin ullakolle mahdollista tulevaa käyttöä varten.²⁶²

Vuonna 2013 koulukotialueella suoritettiin puustokatselmus, jonka jälkeen Senaatti-kiinteistöt haki maisematyölupaa. Puustoa harvennettiin ja roskapuita ja aluskasvillisuutta poistettiin Sillman Arkkitehtitoimisto Oy:n arkkitehti Kaisu Vasaran suunnitelmien mukaisesti. Loppukatselmus pidettiin helmikuussa 2014.²⁶³

OPPILASASUNTOLOIDEN RAKENNUSTYÖT 2012–2014

Haahtela-kehitys Oy:n laatimassa valtion koulukotien tilaselvityksen projektisuunnitelmassa 2011 ehdotettiin, että Koivikon toimipisteestä luopumista ja toiminnan keskitettämistä Sairilaan. Keskitämispäätöksen seurauksena Sairilaan rakennettiin kolme uutta oppilasasuntolaa ja korjattiin yksi vanha. Tiloista haluttiin viihtyisiä ja toimivia. Korjaustöiden aikana koulukoti toimi evakossa Koivikossa. Helmikuussa 2014 koulukoti pääsi muuttamaan takaisin Sairilaan.

Muutos- ja uudisrakennustöiden rakennuttajana oli Senaatti-kiinteistöt, pääsuunnittelusta vastasi Sillman Arkkitehtitoimisto Oy:n arkkitehti Kaisu Vasara. Pääurakoitsijana oli Rakennusliike Avikainen Oy ja vastaava työnjohtajana Jukka Karjalainen. Rakennuttajapäällikkö Seppo Kinnunen Senaatti-kiinteistöstä sanoo, että rakennushankkeessa tehtiin tiivistä yhteistyötä suunnittelijoiden, arkkitehdin ja Sairilan henkilökunnan kanssa.²⁶⁴

Uudisrakennuksia ovat Keltainen talo I, Neitola ja Vaativan hoidon osasto. Perusosastoa muutettiin ja korjattiin. Lisäksi vaativan hoidon osaston uudisrakennuksen paikalta purettiin vuonna 1968 valmistunut vanha oppilasasuntola.²⁶⁵ Kaikkiaan

255 Oppilasasuntola 1 on purettu, kun paikalle rakennettiin 2013–2014 Vaativan hoidon osasto (Keltainen talo II ja Jarru). Oppilasasuntola 2 vastaa nykyistä perusosasto-rakennusta.

256 Rakennuslupa-asiakirjat, lupa 00-171, vahvistettu 25.8.2000, loppukatselmus oppilasasuntolat 1 ja 2: 29.12.2000. MRakVA.

257 Rakennuslupa-asiakirjat, lupa 410-01, vahvistettu 20.7.2001. Loppukatselmus 2.8.2002. MRakVA.

258 Rakennuslupa-asiakirjat, lupa 115-03, vahvistettu 21.3.2003, loppukatselmus 10.10.2003. Hanketunnus A3045. MRakVA.

259 Toimenpidelupa 739-04. Ilmoitus jätetty 20.10.2004. MRakVA.

260 Rakennuslupa-asiakirjat, lupa 785-05, vahvistettu 2.11.2005, loppukatselmus pidetty 7.11.2006. MRakVA.

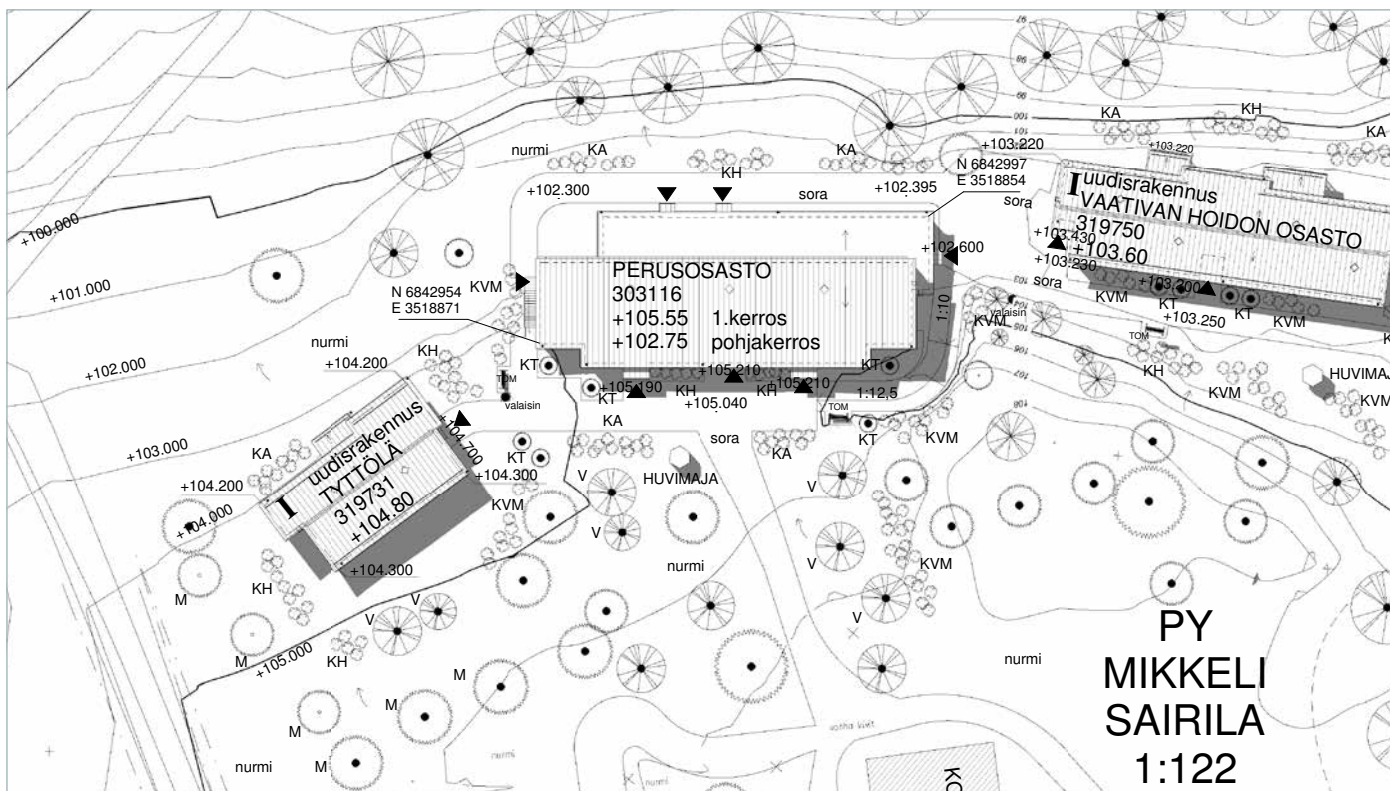
261 Rakennuslupa-asiakirjat, lupa 09-179-A, vahvistettu 18.6.2009.

262 Senaatti-kiinteistöjen lausuntopyyntö Museovirastolta: 13.5.2009, Dnro 40/50 1/2009. Museoviraston lausunto Senaatti-kiinteistöille: Mikkeli, Sairila, (Kasvun Yhteisöt) päärakennuksen muutos, lastauslaituri, Museovirasto 1.6.2009, Dnro 40/601/2009. MV.

263 Maisematyölupa 13-0871-MT vahvistettiin 8.10.2014, loppukatselmus 13.2.2014. MRakVA.

264 *Kontrahti* 2/2014, 20.

265 Rakennuslupa 698-12, vahvistettu 30.11.2012, käyttöön-ottokatselmus 13.2.2014. Loppukatselmus, kolme asuntolaa 18.6.2014. MRakVA.

rakennusurakka tuli maksamaan noin neljä miljoonaa euroa. Muutostöiden myötä koulukodin asiakaspaikkojen määrä väheni 56:sta 35:een, mutta vastaavasti koulukodin rauhallisuus lisääntyi.

Oppilasasuntolarakennukset sijoitettiin alueen länsiosaan loivaan rinteeseen maastokäyrien suuntaisesti ja keskenään eri koordinaatistoon. Sijoittelussa pyrittiin säilyttämään vanhoja pihamaan omenapuita. Uudisrakennukset suunniteltiin matalaenergiataloiksi. Niiden lämmityksessä ja viilennyksessä hyödynnetään maalämpöä.²⁶⁶ Rakenteissa ei saanut olla mitään helposti irrotettavia osia. Ikkunat piti olla vahvistettuja ja lukittavia, mutta samalla helposti avattavia hätätilanteen varalta²⁶⁷ Osastorakennusten ovet ovat normaalia jäykempää tekoa ja sisäseinät kivirakenteisia. Oppilaat saavat sisustaa huoneensa haluamallaan tavalla. Jokaisen oppilashuoneen yhteyteen rakennettiin oma wc ja suihku.²⁶⁸ Viiden tytön talossa, Neitolassa, ohjaajana toimiva Johanna Leppäkorpi kommentoi puolestaan, että yhdistetyssä keittiö- ja oleskelutilassa on mukavaa laittaa ruokaa porukalla ja yhteisöllinen tekeminen toteutuu kuin luonnostaan. Oppilaat ovat myös pitäneet uusista saunoista, joita lämmite-

tään lähes joka ilta. Aiemmin saunaan piti mennä ulkokautta ja saunavuorolistojen mukaan.²⁶⁹

KOULUKODIN RAKENNUKSET 2015

Vuonna 2015 Sairilan koulukodin keskeisimpiä käyttötiloja ovat päärakennus, koulurakennus ja neljä asuntolarakennusta. Koulukodilla on myös rantasauna, erinäisiä varastorakennuksia ja purkua odottavia rivitaloja. Koulukodin alueella ei tällä hetkellä asu enää henkilökuntaa. Historiallisesti merkittäviä ovat päärakennuksen ohella vanha huvimaja ja maanalainen vanha kellari.

Rakennukset ovat keskenään hyvin eri-ikäisiä, aina 1960-luvulta vuoteen 2015. Osa rakennuksista on suojeltuja, sekä historiallisesti että arkkitehtonisesti arvokkaita harjakattoisia puurakennuksia, osa pulpetti- tai harjakattoisia betoni- tai tiilirakenteisia, arkkitehtuuriltaan vaatimattomia rakennuksia. Rakennukset sijoittuvat väljästi koulukotialueelle ja keskenään eri koordinaatistoihin, osittain maastokäyrien suuntaisesti. Rakennukset eivät muodosta suljettuja pihvoja. Myös tiestö on kaarevaa, vapaamuotoista ja eri vaiheista peräisin olevaa.

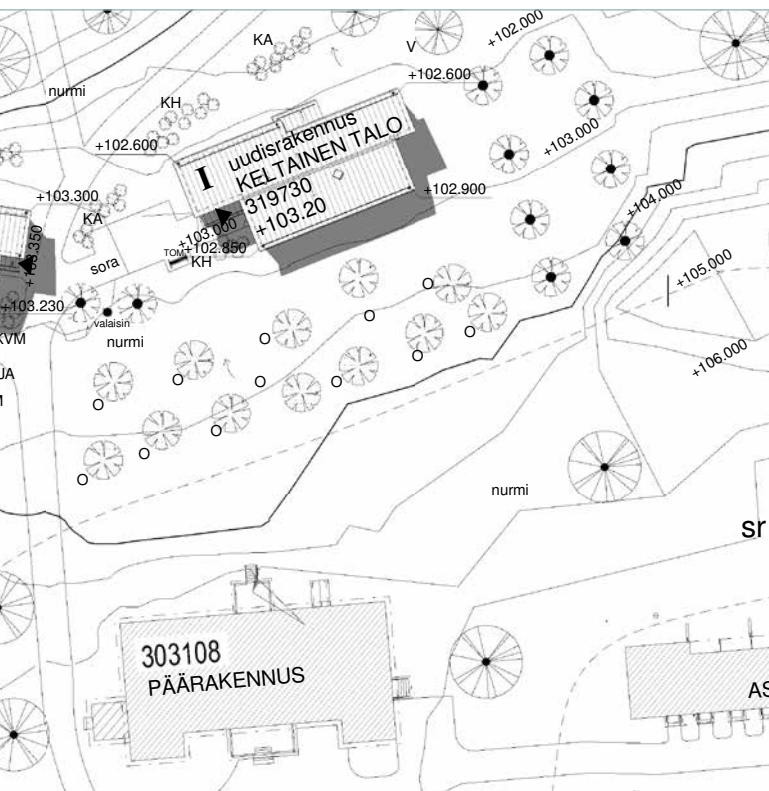
Päärakennus on suojelukohde. Viimeisin peruskorjaus on tehty vuonna 1986. Päärakennuksen korjaustyöt ovat suunnitteilla vuodelle 2019. Ra-

²⁶⁶ Kontrahti 2/2014, 21.

²⁶⁷ Kontrahti 2/2014, 21.

²⁶⁸ Kontrahti 2/2014, 18.

²⁶⁹ Kontrahti 2/2014, 20.

Sairilan koulukodille rakennettiin 2012-2014 kolme uutta oppilasasuntolarakennusta: Neitola, Vaativan hoidon osasto sekä Keltainen talo I. Perusosaston rakennus oln vuodelta 1980, mutta se uudistettiin kattavasti 2012-2014. Rakennukset noudattavat maastokäyrien linjoja ja ovat keskenään eri koordinaatistoissa. Asemapiirustus 13.11.2012. Arkkitehti Kaisu Vasara, Sillman Arkkitehtitoimisto Oy. Sk Kouvola.

kennuksen ensimmäisessä kerroksessa on tällä hetkellä keittiö, koulukodin ruokasali, yhdeksän toimisto- tai työhuonetta sekä kaksi neuvottelutilaa. Yläkerrassa on neuvottelutiloja ja saunatilat. Myös johtajan, ohjaajien, toimistotyöntekijöiden sekä sairaanhoitajan työhuoneet ovat päärakennuksessa.²⁷⁰

Koulu on entinen vanha graniittirunkoinen navetta ja sitä on laajennettu 1999. Vanha osa käsittää neljä luokkahuonetta, pienopetustiloja, kotitalouden opetustilat ja opettajien huoneen. Koulun lisäosassa ovat teknisen työn opetustilat, varasto sekä rehtorin työhuone.²⁷¹ Koulurakennukseen ollaan suunnittelemassa lisäksi uutta rakennuksen kulmaan. Suunnitteilla on kaksi uutta luokkahuonetta.²⁷² Liikuntatunnit pidetään osittain Sairilan koulussa ja kaupungilla.²⁷³

Uusi rakennus Neitola on tyttöjen asuinrakennus, jossa on viisi asuinhuonetta ja saunaosasto. Asuinhuoneiden lisäksi rakennuksessa on ohjaajan huone.

Yksiköt Kartano ja Hovitupa sijaitsevat Perusosasto-rakennuksessa, joka on lähes täysin uusittu vanhassa rakennuksessa ilmenneiden ilmanlaadun

ongelmien vuoksi. Molemmassa yksiköissä on viisi asuinhuonetta ja ohjaajien huoneet. Alakerrassa ovat kuntosali, musiikkistudio, kaksi itsenäistymisasuntoa, saunatilat sekä pyykkitupa.²⁷⁴ Vuosien 2012–2014 uudistustöiden jälkeen on rakennuksessa kuitenkin ilmennyt edelleen sisäilmaongelmia ja vuonna 2015 käynnissä olevien korjaustöiden aikana osa toiminnoista on siirretty väliaikaisesti kontteihin, joita on tuotu päärakennuksen pohjoispuolelle. Konteissa on esimerkiksi opetustiloja.

Vaativan hoidon osasto –nimisessä rakennuksessa sijaitsevat Keltainen tallo II ja Jarru. Kummassakin yksikössä on neljä asuinhuoneistoa, putkatilat, opetustiloja ja valvojan tilat. Rakennukseen kuuluu myös eristetty terassitila.²⁷⁵

Alun perin henkilökunnan käyttöön rakennetut asuinrakennukset Ilpola (C), kuuden asunnon rivitalo (B) ja kahden asunnon rakennus (A) eivät enää vastaa koulukodin nykyisiä tarpeita ja vaatimuksia. Kuuden asunnon rakennus (B) purettiin käyttämättömänä keväällä 2015. Kahden asunnon rakennus (A) odottaa vielä purkamista. Ilpolaa (C) käytetään toistaiseksi oppilaiden majoitus- ja opetustiloina, kun Perusosastoa korjataan. Myös Ilpola aiotaan purkaa.

270 Terveystalo. Sairilan koulukodin työpaikkaselvitysraportti 27.3.2014. MRakVA.

271 Terveystalo. Sairilan koulukodin työpaikkaselvitysraportti 27.3.2014. MRakVA.

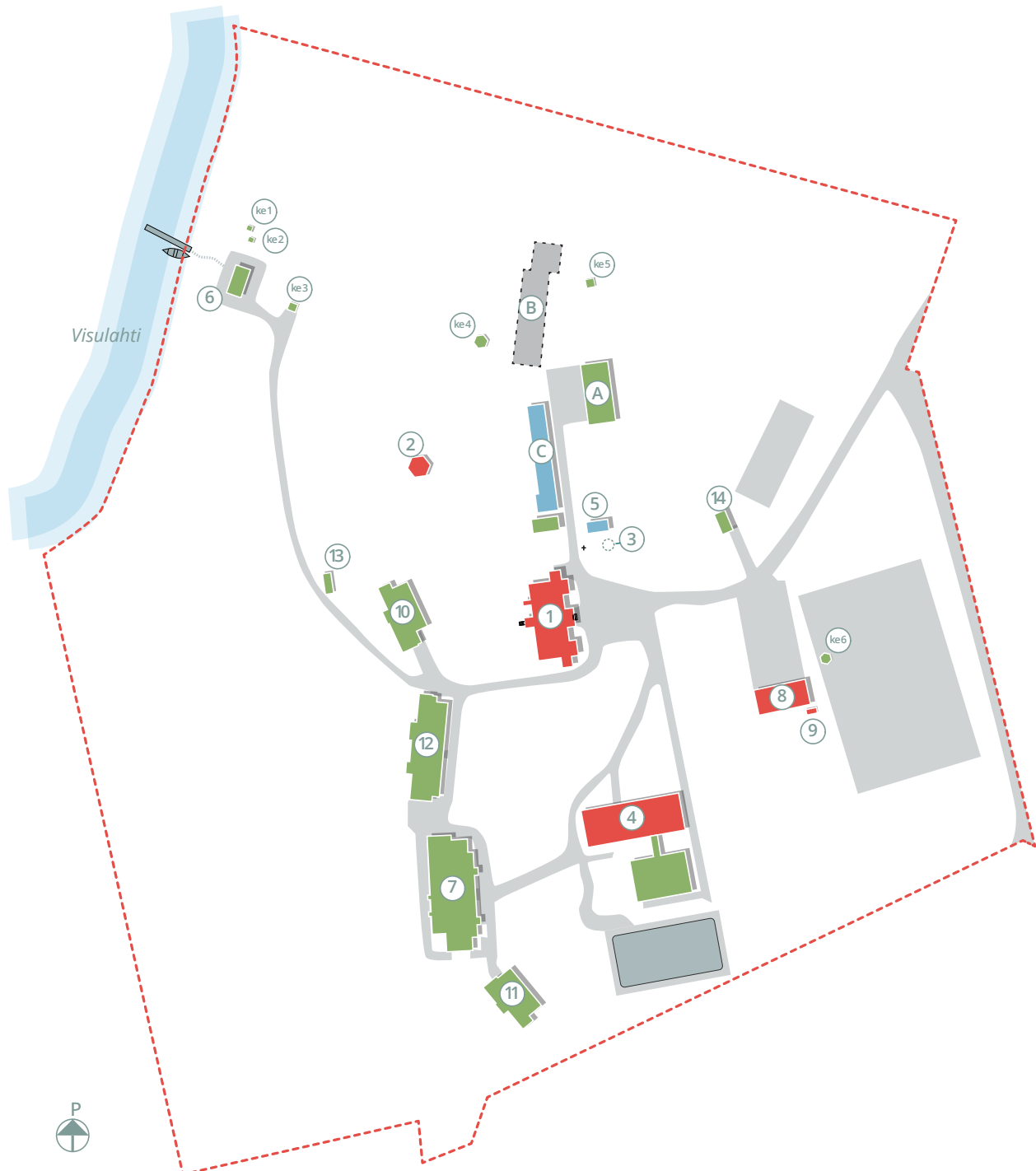
272 Suullinen tiedonanto 1.4.2015, rehtori Jarmo Toivomäki.

273 Suullinen tiedonanto 1.4.2015, rehtori Jarmo Toivomäki.

274 Terveystalo. Sairilan koulukodin työpaikkaselvitysraportti 27.3.2014. MRakVA.

275 Terveystalo. Sairilan koulukodin työpaikkaselvitysraportti 27.3.2014. MRakVA.

SAIRILAN KOULUKODIN RAKENNUKSET VUONNA 2015

2015 RAKENNUSLUETTELO JA RAKENNUSAJANKOHDAT

1	Päärakennus	Noin 1905
2	Vanha huvimaja	1800-l. rakennus rekonstruoitu 1970-l.
3	Kellari	Mahdollisesti 1560-luvulta
4	Laajennettu koulurakennus	1890, laajennus 1999
5	Peruna- ja juurikaskellari	1968–1969
6	Rantasauna	1977–1980
7	Perusosasto (Kartano ja Hovitupa)	1979–1980, muutos 2012–2014
8	Autotalli ja varasto	1957
9	Pumppuhuone	Noin 1957
10	Keltainen talo I	2012–2014
11	Neitola	2012–2014
12	Vaativan hoidon osasto (Keltainen talo II ja Jarru)	2012–2014
13	Varasto	1973–1974
14	Jätekatos	1990-luku

PURETTAVAT JA VUONNA 2015 PURETUT RAKENNUKSET

A	Henkilökunnan rivitalo 2 as ja sauna	1983–1984
B	Henkilökunnan rivitalo 6 as ja sauna	1983–1984
C	Tukiasuntola Ilpola	1967–1968

KEVYET RAKENNELMAT

ke1	Rantasaunan ulkokäymälä	Noin 1980
ke2	Halkovarasto	Noin 1980
ke3	Kalastusvälinevarasto	2003
ke4	Henkilökunnan huvimaja	1983–1984
ke5	Leikkimökki	1980-luku
ke6	Hiekkakentän huvimaja	1990-luku

5 Rakennuskortit

5.1 Päärakennus

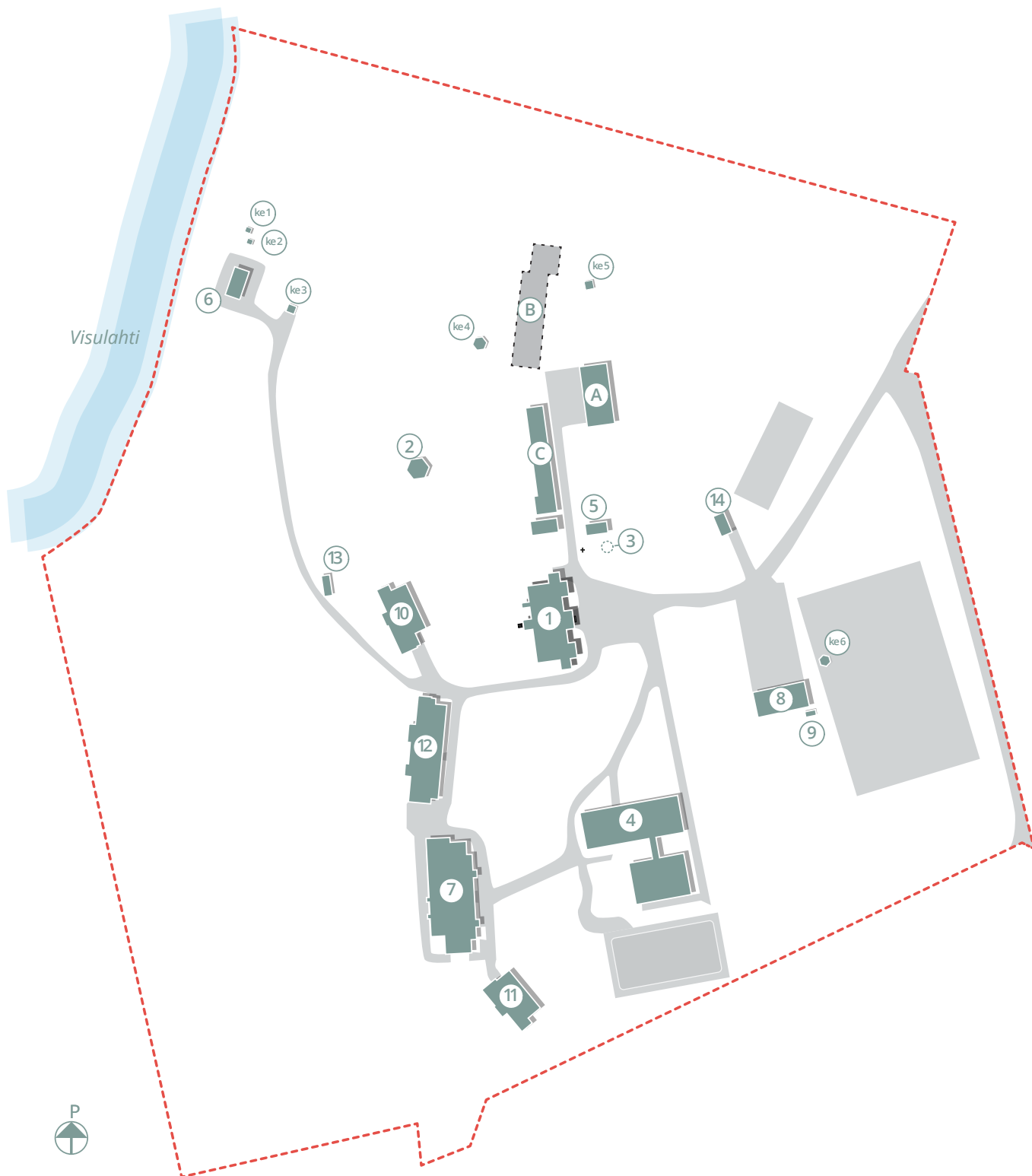
5.2 Rakennukset 2–14

5.3 Kevyet rakennelmat ke1–ke6

5.4 Purettavat rakennukset A–C

Rakennuskorttiluku on jaettu neljään osaan. Ensimmäisenä esitetään valtioneuvoston asetuksella (480/85) suojeltu päärakennus, jota on tarkasteltu muita rakennuksia tarkemmin. Sen jälkeen seuraavat rakennusten 2–14 rakennuskortit. Kevyet rakennelmat on esitelty omassa alaluvussaan. Viimeisenä esitetään vuonna 2015 purettu ja myöhemmin purettaviksi aiotut rakennukset A–C.

Rakennuskohtaiset tunniste- ja laajuustiedot perustuvat Senaatti-kiinteistöjen KOKI-järjestelmän tietoihin. Muut tiedot pohjautuvat paikalla pidettyihin katselmuksiin, suullisesti saatuihin tietoihin sekä arkisto- ja kirjallisuustutkimukseen. Kohteet on dokumentoitu valokuvaamalla.

1 Päärakennus

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

303108

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTAJA

Ei tiedossa

BRUTTOALA (m²)

799,0

KERROSALA

799,0

SUOJELUTILANNE

Rakennus on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 480/1985 nojalla merkinnällä S2 (vahvistettu suojeluluokka kohdentaa suojelun erityisesti ulkoasuun) sekä osana rakennusryhmää S3, valtioneuvoston suojelupäätös 17.6.1993.

SÄILYNEISYYS

Vanhimmat säilyneet rakennuksen piirustukset ovat 1950-luvulta ja vanhoja valokuvia on niukasti, joten säilyneisyyttä on vaikea arvioida aukottomasti. Käytettävissä olevan materiaalin perusteella rakennuksen hahmo on pääosiltaan hyvin säilynyt, mutta käyttömuutokset ovat aiheuttaneet useita muutoksia sisätiloissa.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin yksityisomistuksessa ollut kartanon päärakennus, joka rakennettiin vanhan kuninkaankartanon päärakennuksen paikalle 1905. Toiminut rälssisäterina, ratsutilana, karjatilana ja asuinkartanona. Osa päämajan intendentin toimistosta sijaitsi 1944-1945 Sairilassa, jolloin myös Mannerheim asui siellä. Valtion omistukseen siirryttyä rakennus toimi Sairilan naisalkoholistihuoltolan päärakennuksena 1947-1961 ja vuodesta 1962 Sairilan koulukodin päärakennuksena. Nykyisin rakennuksessa on koulukodin ruokala, keittiö, toimisto- ja neuvottelutiloja sekä saunatilat.

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

1905

TILAVUUS (m³)

3080,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Kaksi kerrosta ja kellari

KOHDEKUVAUS

1903-1905 rakennettiin palaneen rakennuksen paikalle vanhaa (noin 1887 rakennettua) rakennusta jäljittelevä uudisrakennus.

1944 tehtiin korjaustöitä, kun rakennus oli Mannerheimin asuntona ja päämajan käytössä. Useissa huoneissa vaihdettiin tapetit, maalattiin lattiat ja ovet sekä uusittiin uuneja.

1950-luvulla Sairilan toimiessa naisalkoholistihuoltolana päärakennuksessa tehtiin sisätilamuutoksia.

1962 päärakennus otettiin koulukodin käyttöön. 1962-1964 tehtiin pieniä muutostöitä, mm. lisättiin kellarin sisäänkäynnin yhteyteen tuulikaappi.

1973 ensimmäisen kerroksen toimistotiloja muutettiin.

1985 palauttava peruskorjaus. Rakennukseen sijoitettiin koulukodin ruokailutilat ja keittiö sekä hallintotilat. Ruokasali ja sen viereiset huoneet pyrittiin saamaan entisen näköisiksi, mm. seiniä verhottiin suurkuvioisin tapetein vanhojen mallien mukaan.

1993 päärakennus suojeltiin (S2 sekä osana rakennusryhmää S3) valtioneuvoston päätöksellä.

2001-2002 länsijulkisivun kuisti ja eteläpäädyn portaat uusittiin, julkisivujen lahovaurioita korjattiin ja julkisivut maalattiin, ovet ja ikkunat kunnostettiin ja maalattiin. Länsijulkisivun kellarin sisäänkäynti uusittiin.

2009 päärakennusta laajennettiin ja muutettiin rakentamalla lastauslaituri ja varasto.

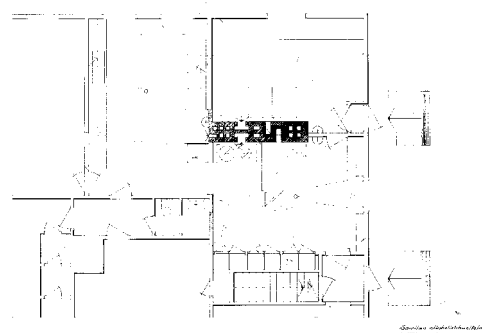
Joitakin rakennuksen lattiapintoja on uusittu vuoden 1986 peruskorjauksen jälkeen. Viime vuosina julkisivua on vain pesty, ei maalattu.

2014 keittiöön lisättiin jäähydytys, jonka ulkoyksikkö sijoitettiin julkisivuun.

PÄÄRAKENNUKSEN PIIRUSTUSLUETTELO

Piirustuksen nimi	Vanhin löytynyt piirustus	Uusin löytynyt piirustus
Kellarikerroksen pohjapiirustus	1984	2001
Ensimmäisen kerroksen pohjapiirustus	Osapiirustus: 1951, koko kerros: 1973	2009
Ullakkokerroksen pohjapiirustus	1982	1984
Leikkaus	1984	2001
Julkisivu itään	1984	2009
Julkisivu etelään	1984	2001
Julkisivu länteen	1984	2001
Julkisivu pohjoiseen	1984	2009

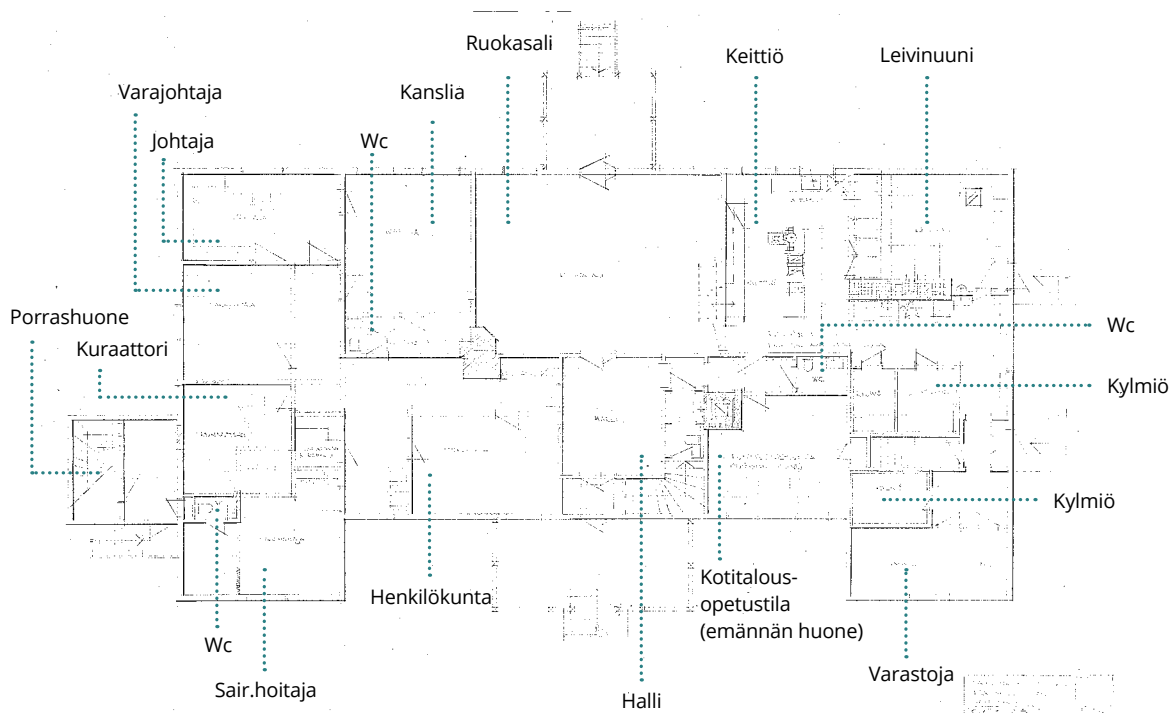
1951

Sairilan naisalkoholistihuoltolan päärakennuksen keittiön muutospiirustus 1950-luvulta. Pohjoispäädyssä sijaitsi kaksi sisäänkäyntiä ulkoportaineen. Piirros on ote päärakennuksen ensimmäisen kerroksen pohjoispäädyestä. Sk Mikkeli.

Sairilan naisalkoholistihuoltolan päärakennuksen muutos. Piirros on ote päärakennuksen ensimmäisen kerroksen eteläpäädyestä, ja sen on vanhin löytynyt päärakennuksen osapiirustus ja päivätty maaliskuussa 1951. Sk Mikkeli.

1973

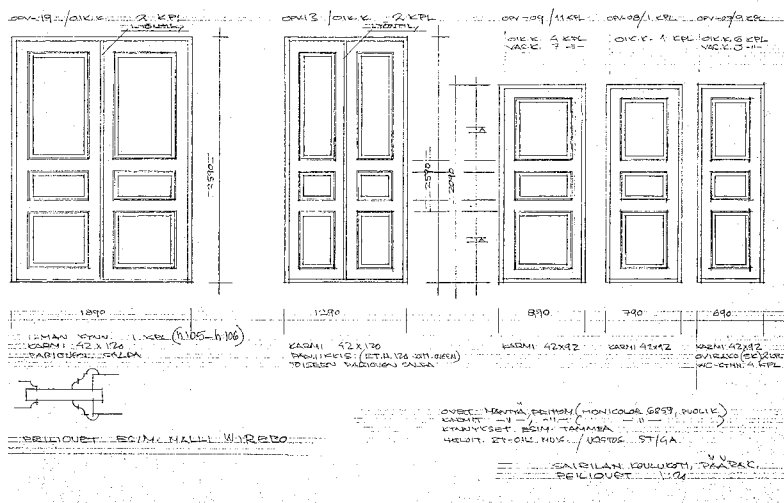

Sairilan koulukodin päärakennuksen ensimmäisen kerroksen saneerausvaiheen pohjapiirustus. Piirustus on vanhin löytynyt päärakennuksen ensimmäisen kerroksen kokonainen piirustus. Rakennushallitus, 5.9.1973. Sk Kouvola.

1984

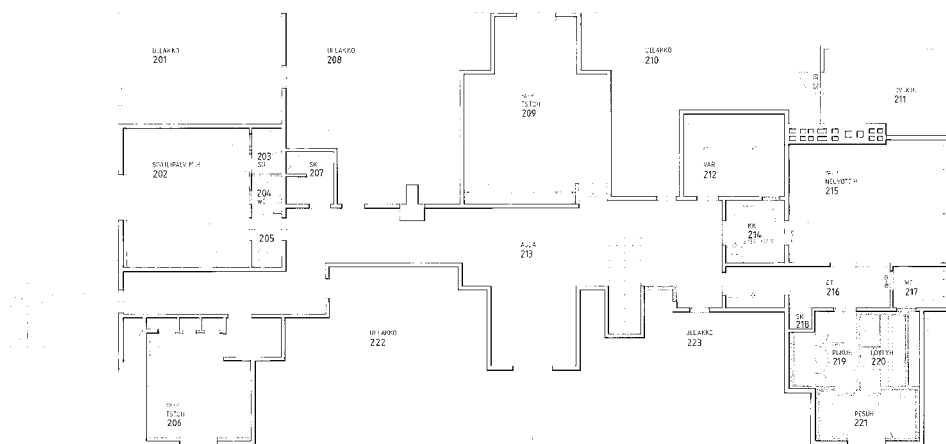
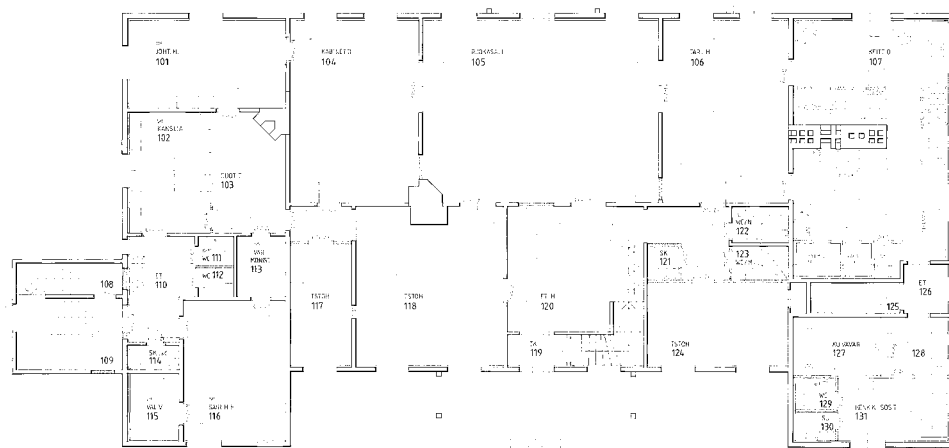
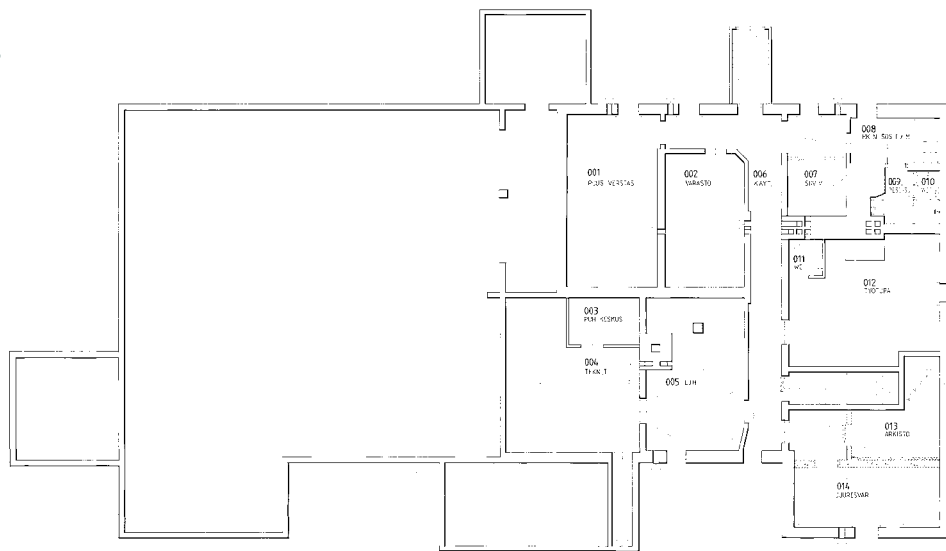

Päärakennuksen peruskorjaustöiden julkisivut itään, länteen, pohjoiseen ja etelään. Rakennusarkkitehti Jorma Hint-sala, Kymen ja Mikkelin piirakennustoimisto, 28.11.1984. Sk Kouvola.

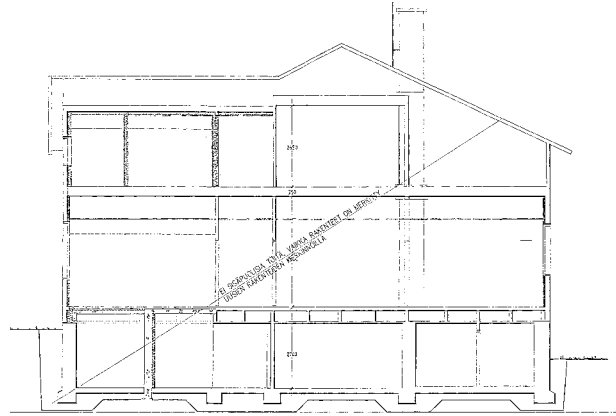

Sairilan koulukodin ovidetaljeja vuodelta 1984. Päärakennuksen aikaisempien korjaustöiden yhteydessä oli peitetty joitakin ovia. Vuoden 1985 peruskorjaustöiden yhteydessä löytyivät peiliovet, joiden mallin mukaisiksi kartanon kaikki sisäovet nikkaroitiin. Sk Kouvola.

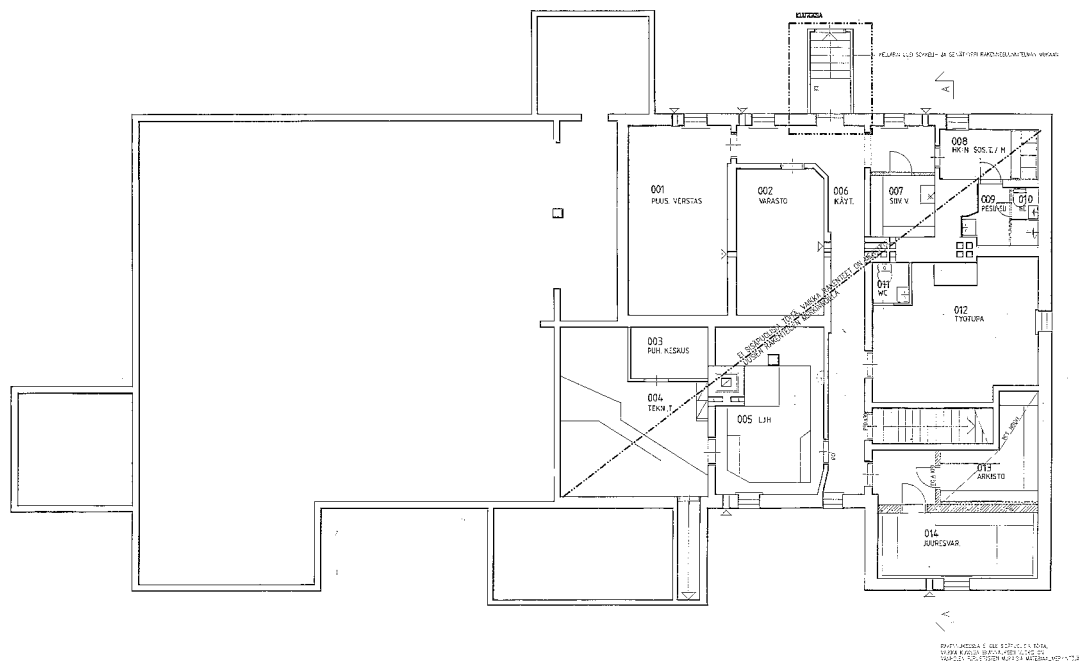
1984

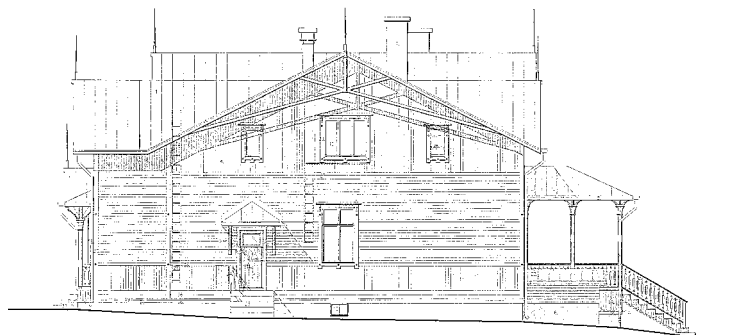
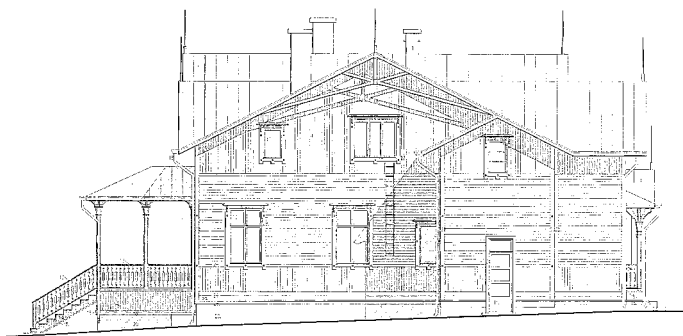
Päärakennuksen peruskorjaustöiden kellari-, ensimmäisen ja ullakkokerroksen pohjapiirustukset. Rakennusarkkitehti Jorma Hintsala, Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimisto, 28.11.1984. Sk Kouvola.

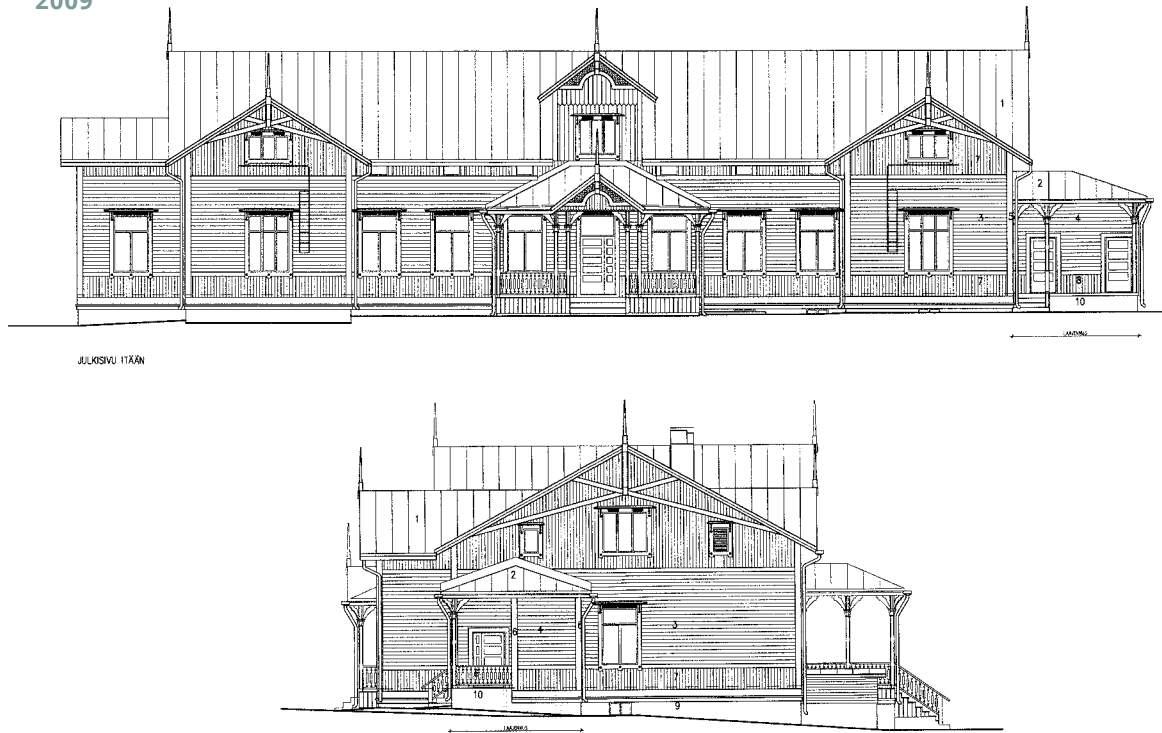
Päärakennuksen muutostöiden leikkaus A-A. Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen, 25.5.2001. Sk Kouvola.

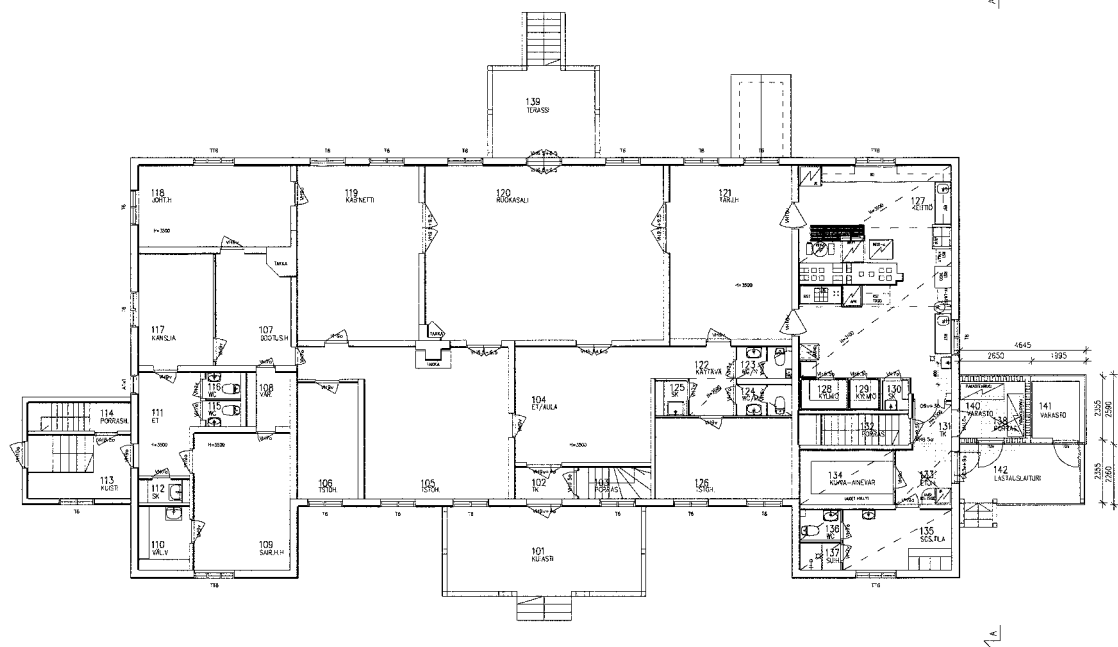
Sairilan koulukodin päärakennuksen muutostöiden kellarikerroksen pohjapiirustus. Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen, 25.5.2001. Sk Kouvola.

Päärakennuksen muutostöiden julkisivut itään, länteen, etelään ja pohjoiseen. Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen, 25.5.2001. Sk Kouvola.

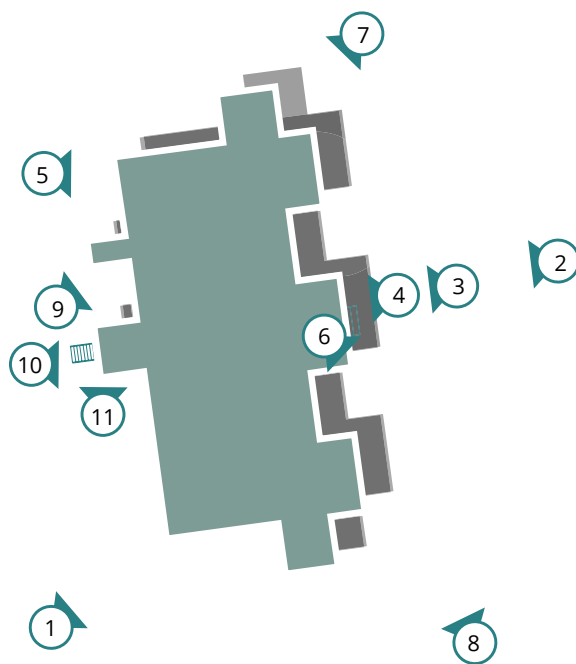

Kasvun Yhteisöt Sairilan päärakennuksen julkisivut itään ja pohjoiseen. Piirustukset liittyvät pohjoispäädyn lastauslaiturin ja varastotiloja sisältävän laajennuksen rakentamiseen. Arkkitehtitoimisto Sajaniemi Oy, 7.4.2009. MRakVA.

Kasvun Yhteisöt Sairilan päärakennuksen ensimmäisen kerroksen pohjapiirustus. Arkkitehtitoimisto Sajaniemi Oy, 7.4.2009. Pohjoispäädyn rakennettiin lastaustila ja varastoja. MRakVA.

PÄÄRAKENNUKSEN ULKOKUVIEN KUVAUSPAIKAT

5.1.1 ULKOTILAT

Arkkitehtuuri ja yleishahmo

Sairilan päärakennus hallitsee Visulahden viljelysmaisemaa. Talo rakennettiin vanhan kartanon päärakennuksen paikalle alun perin 1800-luvun lopulla, mutta se paloi vuosisadan vaihteessa ja rakennettiin uudestaan palaneen rakennuksen kaltaisena ja valmistui mahdollisesti vuonna 1905. Rakennus on kertaustyylinen, koristeellinen alun perin puoli-toistakerroksinen hirsirakennus on vanha kartano. Sveitsin rakennusperintöön perustuva, runsaasti puun työstettävyyttä rikkaiksi muodoiksi hyödynnävä sveitsiläistyyli, toiselta nimeltään nikkarityyli, levisi myös Suomeen 1800-luvun lopulla. Nikkarityyli-lissä seinien käsittely oli talon omistajan vaurauden mittari. Seinäpintoja alettiin jakaa vyöhykkeisiin, joissa laudoitus saattoi kulkea eri suuntiin. Tälle nikkarityyli-lle tyypillisesti Sairilan päärakennuksen ikkunoiden alla on pystypanelointia, ikkunoiden tasolla vaakalaudoitusta ja voimakkaasti vuorilaudoitettujen ikkunoiden yläpuolella pysty-laudoitusta.

Rakennus on lähes pohjois-eteläsuuntainen, yleishahmoltaan melko symmetrinen ja sen mo-

lemmissä päädyissä on poikkipäädyt. Rakennuksen keskiosan sekä itä- että länsipuolella on koristeelliset kuistit. Pääsisäänkäynti sijaitsee idän puolella.

Kantavat rakenteet

Rakennus on hirsirunkoinen.

LVI-tekniikka

Talossa on koneellinen ilmastointi ja keskuslämmitys. Lämpökeskus sijaitsee koulurakennuksessa. Rakennuksessa on vesijohdot ja viemärijärjestelmä.

Sokkeli

Päärakennuksen alkuperäinen luonnonkivisokkeli on muutettu yläosastaan betoniseksi. Pääsisäänkäynnin oikealla puolella on kaksi ikkunaa, jotka jäävät kuoppaan ja joiden eteen on valettu betoni-muuri. Myös kuisteissa on betonisokkelit ja pääsisäänkäynnin edessä on betoniportaati. Rinteen puoleisen portaati alla on jäljellä yksi iso lohkare. Sokkelimuurissa on luokkuja.

Sairilan kartanon päärakennus vuonna 1944 kuvattuna kohti Saimaan puoleista julkisivua. Kuvaaja: Erkki Sutela. SSM.

Päärakennuksen länsijulkisivu kesällä 2015. Rakennuksen hahmo on säilynyt hyvin. Kuistin porras on nykyisin keski-akselissa eikä sivulla, kuten ennen.

Sairilan koulukodin 1980-luvun postikortissa päärakennus näkyy vaaleissa väreissään. SKA.

Sairilan päärakennuksen julkisivu itään kesällä 2015. Rakennus on yleisilmeeltään symmetrinen. Viimeisin julkisivumaalaus on tehty vuonna 2002, minkä jälkeen julkisivuja on vain pesty. Aikaisempi vaalea väritys on muutettu tummemmaksi.

Julkisivut

Pitkät julkisivut ovat symmetrisiä. Keskiakselia on korostettu sekä sisäänkäynnin että rinteen puolelta kuisteilla ja poikkipäädyillä. Pitkän julkisivun päissä on sivurisasiitit ja poikkipäädty. Poikkipäädtyissä on koristeleikkauksia.

Julkisivuissa on lautaverhous, joka on jaettu kolmeen vyöhykkeeseen leveillä lautalistoilla. Ensimmäisen kerroksen ikkunoiden alla on pystyverhous helmiponttipaneelia, keskivyöhykkeessä on vaaka-verhous ja ullakkokerroksessa taas pystyverhous.

Katto

Rakennuksella on harjakatto, johon liittyy kuistit rakennuksen keskiosan molemmin puolin ja poikkipäädty rakennuksen päädyissä. Katemateriaalina on saumapelti.

Ikkunat

Vallitseva ikkunatyyppe on T-ikkuna. Rakennuksessa on myös kolmijakoisia ikkunoita, joissa on pienet yläruudut. Niiden puitteet ovat tavanomaista aikakauden ikkunaa kapeampia. Talon kaksilasiset puuikkunat ovat suurelta osin alkuperäisiä, mutta niitä on kunnostettu: puitteita ja heloja on vaihdettu ja täydennetty. Vuorilistat ovat alkuperäisiä ja erittäin koristeellisia.

Sisäänkäynnit ja ovet

Pääsisäänkäynnin edessä on katos, jonka lattia ja kaide on uusittu, mutta tolpat, erityisesti niiden koristeellinen yläpää, ovat alkuperäisiä. Tolpat ovat nikkarityylille tyypilliseen tapaan viistoreunaisia. Kuistin sisäkatto on alkuperäinen. Pääovi on lasikehysovi, oletettavasti 1950-luvulta.

Rinteen puoleisen kuistin tolppien kapiteelit ovat sirompia ja hienostuneempia, nekin alkuperäisiä. Kuistilla näkee selvästi, että tolppien alaosa on uusittu, samoin kuistin kaide, mutta kuistin sisäkatto on alkuperäinen.

Ulkotilojen säilyneisyys

Päärakennus on Museoviraston suojelukohde, johon on tehty useita korjaustöitä vuosien aikana. Rakennuksen yleishahmo on kokonaisuudessaan hyvin säilynyt. Hahmoon liittyvät muutokset sijaitsevat lähinnä rakennuksen pohjois- ja eteläpäädyissä.

Päärakennus oli ainakin jo 1940-luvulta asti ollut väritykseltään vaalean vihreä valkoisin koristeluin. Rakennuksen vaalea väritys säilytettiin entisöivässä vuoden 1985 peruskorjauksessa. Nykyinen julki-

Pääsisäänkäynti sijaitsee itäjulkisivun kuistilla. Pääovi on 1950-luvulta.

sivuväritys ei silti vastaa alkuperäistä vaaleaa sävyä, vaan se maalattiin vuonna 2002 tummasävyiseksi. Länsijulkisivun kuistin porras ei alun perin ole ollut kuistin keskellä vaan sivulla. Porras on rakennettu kuistin keskiakseliin mahdollisesti 1960- tai 1970-luvulla. Vuosina 2001-2002 länsijulkisivun kuisti uusittiin, kellarikerroksen länsiseinään tehtiin uusi sokkeli- ja seinätyyppi uuden portaan yhteyteen. Länsijulkisivun kellarin sisäänkäynti oli lisätty vuonna 1985, ja 2001-2002 se rakennettiin kokonaan uudelleen.

Suurin hahmollinen muutos on pohjoispäätyyn vuonna 2009 lisätty keittiötä palveleva lastauslava ja varastolaajennus. Pohjoispäädyn toinen keittiönovi oli purettu jo vuonna 1985. Eteläpäädyn sisäänkäynnin yhteydestä on puolestaan purettu ulkoporras, joka oli olemassa ainakin jo vuonna 1951.

Yksityiskohta itäsivun kuistin katon ja ullakon poikkipään koristeleikkauksista ja sauvoista, jotka on uusittu vanhan mallin mukaan.

Osa rakennuksen ikkunoista on kolmijakoisia ikkunoita, joissa on pienet yläruudut. Kaksilasiset puuikkunat ovat suurelta osin alkuperäisiä, mutta niitä on kunnostettu. Vuorilistat ovat alkuperäisiä ja koristeellisia. Julkisivuverhoilussa vaihtelevat vaaka- ja pystyponttilaudoitusten vyöhykkeet.

Kuistin puutolpat ovat nikkarityylille tyypillisesti viisto-reunaisia.

7

Pohjoispäättyyn on vuonna 2009 lisätty lastauslaituri ja keittiön varastotiloja.

8

Eteläpäädyn sisäänkäynnin yhteydessä ollut ulkoporras on purettu vuonna 1985. Muuten pääty on pitkälti alkuperäisessä hahmossaan.

9

Länsijulkisivun kellarin sisäänkäynti on lisätty koulukodin aikana. Sisäänkäynti on rakennettu uudelleen vuonna 2002. Betonipinta rapattiin ja puuhierrettiin vanhojen sokkelipintojen tasoon.

10

Länsijulkisivun kuisti on uusittu vuonna 2002. Vanhat kaiteet, puuporras ja lattialankut korvattiin entisen kaltaisina. Kaikki leikkaukset ja profiloinnit piirrettiin käyttäen vanhan kaiteen profiilia. Sisäkatto on alkuperäinen mutta kunnostettu.

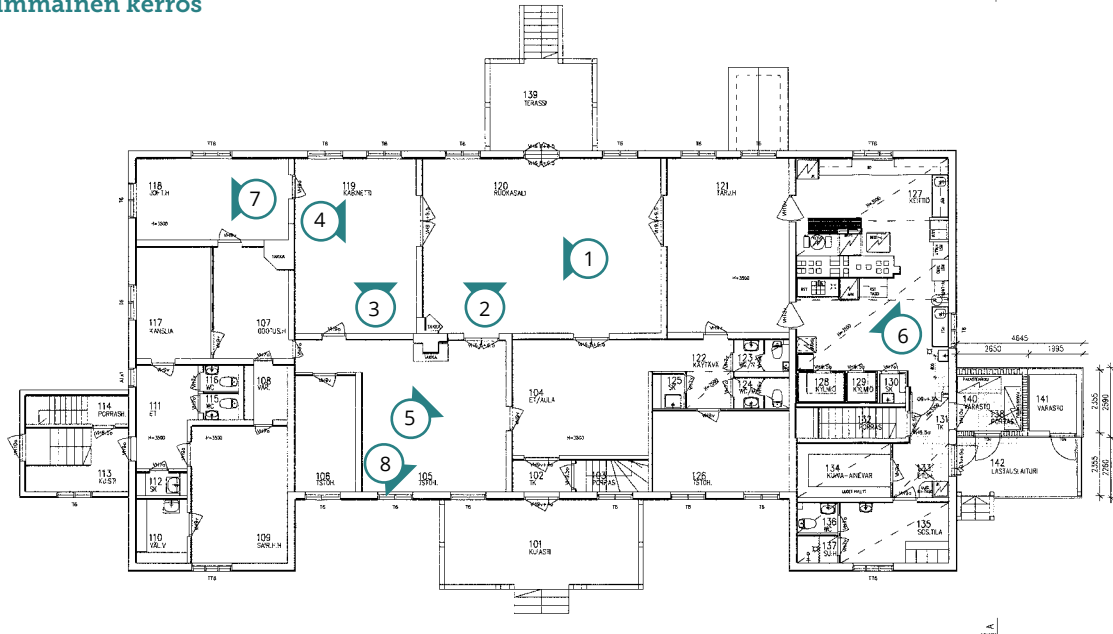

11

Länsijulkisivun kuistin portaat on uusittu vuonna 2002 vanhan mallin mukaisesti.

5.1.2 SISÄTILAT

Ensimmäinen kerros

Ensimmäisen kerroksen kuvanottopaikat. Pohjapiirros: Arkkitehtitoimisto Sajaniemi Oy, 2009. MRakVA.

Koulukodin ruokasali on päärakennuksen suurin tila. Salin nurkassa on vanha kaakeliuuni. Tummansävyiset ruokapöydät ja tuolit on valittu vuoden 1985 peruskorjauksen yhteydessä.

Ruokasalin ikkunat suuntautuvat länteen. Salissa on mäntylattia. Kattovalaisimet on hankittu 1985.

Kellarikerros

Kellarin ulkoseinän yläosa on uudehkoa betonivalua ja alaosa on reveteerausmuurausta. Katto on betonivalua, maalattua raakavalupintaa kuten seinäkin. Väliseinät ovat pääosin kantamattomia puolen kiven tiiliseiniä.

Kellarissa sijaitsee mm. työtupa. Kellarikerroksen pannuhuone ei ole käytössä, sillä nykyisin lämpökeskus sijaitsee Koulurakennuksessa.

Ensimmäinen kerros

Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevat koulukodin keittiö, ruokasali, toimisto- ja työhuoneita sekä neuvottelutiloja. Rakennuksessa ei ole keskeiskäytävää, vaan tiloihin kuljetaan huoneiden läpi. Aulatilalla itäpuolella on suurin tila, joka toimii ruokalana. Ruokalan pohjoispuolella sijaitsevat keittiötilat. Ruokasalista on yhteys myös sen eteläpuoleiseen kabinettitilaan ja sieltä edelleen rakennuksen lounaiskulman toimistohuoneeseen. Eteläpäädyssä on myös muita toimistohuoneita sekä portaikko ullakolle. Ullakolle johtava pääporras alkaa pääsisäänkäynnin tuulikaapista.

Rakennuksen etelä- ja pohjoispään tilajakoa on muutettu 1950-luvulta alkaen eri vuosikymmeninä. Rakennuksen keskiosassa alkuperäiset tilahahmot ovat säilyneet paremmin. 1980-luvun peruskorjauksessa mm. ruokasali ja niin kutsuttu kustavilaishuone palautettiin alkuperäistä muistuttavaan asuunsa.

Kuistin ovet ovat alkuperäiset tummat ovet, jotka on mahdollisesti alun perin ootrattu. Sisätilassa on paljon vanhan mallin mukaan tehtyjä uusia puupei-

liovia, jotka ovat vanhojen ovien kokoa. Myös niiden profilit vaikuttavat noudattavan vanhaa luontevasti. Uusitus keittiössä on yksinkertaisemmat laaka-ovet. Uudet ovet ovat 1980-luvulta.

Ikkunoissa on alkuperäiset karmit ja sisäpuutteet, joiden kulmikas muoto viittaa 1800–1900-luvun taitteeseen. Ikkunoiden helat ovat eri aikakausilta. Ikkunalauta on puuta. Keittiön ikkunassa on ollut terveysikkunan mekanismi.

Ensimmäisen kerroksen huonekorkeus vastaa lähes vanhaa huonekorkeutta, nykyinen paneelikatto on vain vähän laskettu. Jossakin tilassa katon helmi-paneeli on maalattu paksulla lateksilla. Pääsaleissa on lakattu parketti.

Salien seinistä on poistettu aikaisemmat tapetti-kerrokset ja seinät on oikaisukoolattu ja levytetty, kun niihin lisättiin lisäeristeet vuoden 1985 korjauksissa. Sähköasennukset on tehty levyrakenteen sisään. Lämpöjohtoputket ja levypatterit on asennettu pintaan.

Pääsalin uuni on uusrenessanssiuuni, toinen uuni on ruskea jugenduuni. Se sijaitsee sisäänkäynnin vasemman puoleisessa huoneessa. Kolmas uuni on vanhan kakluunin paikalle 1940-luvulla muurattu pienikokoinen takka.

Keittiö on moderni suurtalouskeittiö. Keittiössä levyseinät on kaakeloitu, alaslaskettu katto on tehty alumiiniprofileista ja lattia on valettu. Keittiöön liittyvässä toimistohuoneessa on levyseinät ja lattiassa muovimatto.

Ruokasalin eteläpuolella on kabinetti, joka pyrittiin vuoden 1985 entisöimistöissä saamaan alkuperäistä muistuttavaan asuun. Huoneesta purettiin aiempien muutostöiden aikana lisätyt väliseinät. Huoneen kustavilaistyylinen kalusto on säilynyt kartanon ajoilta. Huonetta kutsutaankin myös kustavilaishuoneeksi.

Kustavilaishuoneen seinät on verhoiltu 1900-luvun alun tyyliä muistuttavilla suurikuvioisilla tapeteilla, joihin saatiin mallia vanhoista seinäkerroksista. Tapetit tilattiin vuonna 1985 Ruotsista. Peiliovet uusittiin samana vuonna vanhojen, löytyneiden ovien mallien mukaisesti.

Vanha jugenduuni on säilynyt aulan etelänpuoleisessa toimistuhuoneessa.

Koulukodin keittiössä valmistetaan koulukodin oppilaiden ja henkilökunnan päivittäinen lounas. Keittiötiloja on uusittu eri vuosikymmenten aikana, mutta keittiön paikka on säilynyt entisellään.

Ensimmäisen kerroksen lounaiskulmassa sijaitsee koulukodin johtajan työhuone. Huone oli vuonna 1944 osa marsalkka Mannerheimin asuntoa.

Rakennuksen ikkunat ovat kaksilasisia puuikkunoita. Puitteet ja karmit ovat vanhoja, mutta ikkunoita on kunnostettu ja tiivistetty sekä helat uusittu.

Ullakkokerros

Ullakkokerroksessa on neuvotteluhuoneita, saunatilat, jotka ovat vain vähän käytössä, keittokomero sekä psykologin ja sosiaalityöntekijän työhuoneet sekä iv-konehuone. Osa huonekaluista on siirtynyt vuoden 2014 helmikuussa Koivikosta Sairilaan. Yläkerrassa on aiemmin asunut koulukodin henkilökuntaa.

Ullakkokerros on matala, kattomuodot ovat kaltevia. Ullakolla on käytävä, joka yhdistää etelä- ja pohjoispään huoneryhmät. Lisäksi rakennuksen keskivaiheilla on huoneita. 1980-luvulla pohjoispäähän on tehty saunaosasto. Ullakosta on myös tuolloin otettu uutta tilaa. Ullakon alkuperäistä tilahahmoa ei tunnetta. Käytävän kaikki pinnat ovat levytettyjä.

Ullakolle on lisätty lämmöneristeen päälle kulkusilat. Kattotuolit ovat alkuperäisiä tai ainakin vanhoja.

Sisätilojen säilyneisyys

Päärakennus on noin 110 vuoden elinkaarensa aikana ollut hyvin erilaisessa käytössä; ensin yksityisenä kartanona, sitten pankin omistuksessa, jona aikana päärakennusta käytti mm. päämaja. Valtion omistukseen siirtymisen aikana rakennus on ollut laitospäätöksessä, ensin naisalkoholistihuoltolan ja vuodesta 1962 alkaen Sairilan koulukodin käytössä. Rakennuksessa on sijainnut myös asuintiloja aina vuoteen 1985 asti. Asumistoimintojen siirryttyä muihin rakennuksiin päärakennusta on käytetty toimisto- ja neuvottelutiloina sekä koulukodin ruokalana. Erityyppiset käyttäjät ovat tarvinneet erilaisia tiloja, mikä on aiheuttanut sisätilamuutoksia.

1960-luvulla, kun rakennus otettiin koulukotikäyttöön, rakennuksessa sijaitsivat koulukodin toimisto, ruokasali, keittiö ja johtajan asunto. Vuonna 1973 koulukodin päärakennuksen ensimmäisen kerroksen toimistotiloja muutettiin. Laitospäätöksessä päärakennukseen oli tehty tilamuutoksia ja levytettyjä seiniä, joilla hillitty ja tyylikäs rakennus muutettiin virastokäyttöön ja asunnoiksi. Vuoden 1985 entistävässä peruskorjauksessa muuttanut tilajakoa palautettiin vanhempaan hahmoonsa. Ruokasali ja sen viereiset huoneet pyrittiin saamaan alkuperäiseksi muistuttavaan asuun. Korjaustöiden aikana revittiin kaikki alkuperäistä sisäkuvaav rikkovat rakennelmat alas. Huoneet lämpöeristettiin, seinät verhoiltiin vuosisadan vaihteen tyyliä suuntaa muistuttavilla, suurikuvioisilla tapeteilla, joihin löytyi malleja purettaessa salin vanhoja seinäpapeireita. Lattioihin levitettiin mäntylaudoitusta, jollainen lattioiden päällysteenä oli todettu olleen kartanon valmistumisen aikoina. Kartanon arvokkaat kaakeliuunit säilytettiin. Kaikki sisäovet nik-

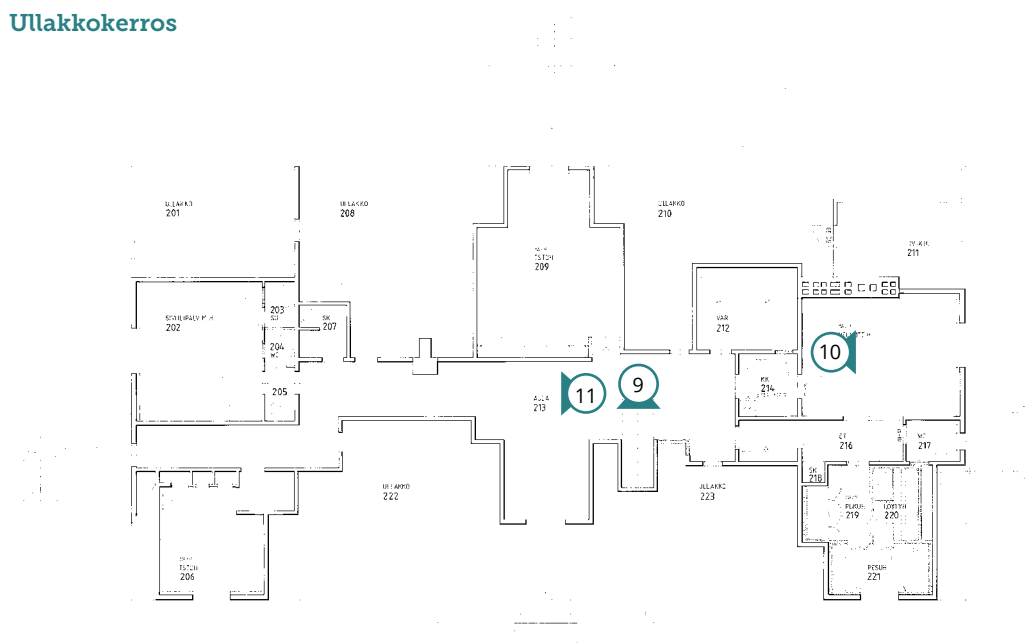
Yläkertaan johtava porras.

karoitiin vanhojen peiliovien mukaisiksi. Rakennushallituksen rakennusarkkitehti Jorma Hintsala suunnitteli huoneiden sisustusta ja kalustusta.

Vuoden 1985 peruskorjauksen jälkeen rakennuksen sisätiloissa tehdyt muutokset ovat pienenköjä. Joidenkin tilojen lattiaa on uusittu. Kaiken kaikkiaan rakennuksen pinnat on pitkälti uusittu rakennuksen historian aikana, vaikka sisätilojen ilme erityisesti ensimmäisessä kerroksessa vaikuttaakin vanhalta.

Vuonna 2011 tehdyn kuntoarvion mukaan rakennus on rakennusteknisesti tyydyttävässä kunnossa. Kuntoarviossa on esitetty käyttövesi- ja viemärijärjestelmän uusimista, valmistuskeittiö ei täytä tämän päivän vaatimuksia, arvoikkunat ja ulko-ovet tulevat kunnostaa entisöiden.²⁷⁶ Päärakennuksen korjaukset ovat suunnitteilla 2019.

276 Haahtela-kehitys Oy 2011, 12.

Ullakkokerroksen kuvauspaikat. Pohjapiirustus on vuodelta 1984. Sk Kouvola.

Ullakkokerroksen neuvotteluhuone.

Ullakkokerroksen aulatilaa.

2 Vanha huvimaja

YLEISKUVA

Vanha huvimaja kesällä 2015. Huvimaja sijaitsee pienen kallionnyppylän päällä. Sen läheisyydessä kasvaa villiintyneinä tyypillisiä pihakasveja kuten syreeniä ja siperianhernepensasta.

RAKENNUKSEN TUNNISTE

320490

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Ei tiedossa

BRUTTOALA (m²)

-

KERROSALA

-

SUOJELUTILANNE

Huvimaja on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 480/1985 nojalla osana rakennusryhmää S3, valtioneuvoston suojelupäätös 17.6.1993.

SÄILYNEISYYS

Huvimaja on rakennettu uudestaan vanhaa arkkitehtuuria jäljitellen. Korjaustöitä on tehty eri aikoina.

KÄYTTÖHISTORIA

Rakennus on toiminut aina huvimajana.

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

Ap. n. 1880-l, rekonstruoitu 1970-l.

TILAVUUS (m³)

-

KERROSLUKUMAARA

Yksi kerros

KOHDEKUVAUS

Puinen huvimaja sijaitsee korkealla paikalla, päärakennuksen luoteispuolella. Se on rakennettu 1970-luvulla lähes kokonaan uudestaan, kun paikalla sijainnut 1800-luvun jälkipuoliskolta peräisin oleva huvimaja oli huonokuntoinen. Se edustaa tyyliään uusgotiikkaa. Huvimajalle johtaa idästä päin vinosti sijoitettu puuporras (ei alkuperäinen). Portaassa on 14 askelmaa ja ne ovat maalaamatonta puuta. Puinen ristikaide on maalattu valkoiseksi. Huvimajalla on kuusikulmainen pohjamuoto. Graniittilohkareperustuksen päällä on hirsikehikko, joka on maalattu vihreäksi. Huvimajalla on lautalattia (vanha), joka on maalattu 1997 vihreäksi. Rakennuksella on mäntypaanukatto, joka on tervattu vuonna 1997 sekä 2001, jolloin 30 paanua vaihdettiin uuteen. Katon keskellä on valkoiseksi maalattu puinen keskiseiväs. Huvimajan sisäänkäyntiaukko sijaitsee eteläsivulla. Majassa on suuret, suippokaaren muotoiset aukot. Kaarten alkamispisteissä on pyöreät, profiloituneet puuleikkaukset. Seinien alaosat ovat valkoiseksi maalattua leveää vaakalautaa, aukkojen yläpuoliset osat ovat pystylautaa. Maalipinnat lohkeilevat. Rakennuksen kulmissa on puupilarit, joiden yläpäät nousevat kattoon korkeammalle ja niiden päissä on tähtimäiset lautahatut. Huvimajan sisätilaa kiertää kaksilautainen kiintopenkki, joka on vihreäksi maalattua lautaa. Huvimajasta avautuu kaunis näkymä Visulahdelle, vaikkakin puut ovat kasvaneet ja näkyvät järvelle eivät enää ole yhtä avoimia kuin ennen.

Huvimajan ajoittamaton kuva ennen kunnostustöitä. SKA.

Sairilan huvimaja kesällä 1963. Valokuvaaja: Pekka Kyytinen. MV.

3 Kellari

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE	KIINTEISTÖTUNNUS
303111	491-419-1-122
ARKKITEHTI	OMISTUS JA HALLINNOINTI
Ei tiedossa	Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt
RAKENNUTAJA	SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA
Ei tiedossa	Mahdollisesti 1560-luvulta
BRUTTOALA (m²)	TILAVUUS (m³)
40,0	140,0
KERROSALA	KERROSLUKUMÄÄRÄ
-	Yksi maanalainen kerros

SUOJELUTILANNE

Kellari on muinaismuistolain suojelama ja rauhoittama kiinteä muinaisjäänös. Status ja rauhoitus on kirjattu valtioneuvoston 17.6.1993 suojelupäätökseen valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen 480/1985 nojalla.

SÄILYNEISYYS

Kellari on täytetty hiekalla ja sinne ei ole pääsyä. Alkuperäishahmoa ei täysin tunneta.

KÄYTTÖHISTORIA

Kuninkaankartanon aikana ollut ruutikellari, jossa on tehty myös rahaa. Myöhemmin kellari on jäänyt pois käytöstä. Kellari on täytetty hiekalla 2000-luvun alussa.

KOHDEKUVAUS

Vanha kellari sijaitsee päärakennuksen itäpuolella, peruna- ja juurikaskellarin eteläpuolella. Kellari on peräisin Sairilan kuninkaankartanon ajoilta, mahdollisesti 1560-luvulta. Kellari on täytetty 2000-luvun alkupuolella hiekalla. Hiekkatäytöllä turvattiin kivirakenteiden vakautta ja säilymistä. Kellarista näkyy nykyisin ulospäin kumpuileva kohta maastossa. Entisen sisäänkäynnin molemmin puolin kasvaa vanha koivu. Kellaria ei ole merkitty ympäristöön.

Koulukodin vastaavan tiiminvetäjän Risto Vesasen mukaan kellari käsittää kaksi huonetta ja sen seinät ovat muurattuja ja katto on holvattu kivistä. Maan alla on ahtaita käytäviä. Tilat ovat kooltaan noin sylin levyisiä ja pituisia sekä miehen korkuisia.

Kellari oli vielä tutkittavissa, kun Esko Partanen vuonna 1985 kirjoitti Länsi-Savossa julkaistun artikkelin Sairilan ”rahapaja”. Partasen kuvailun mukaan kellarin katto on holvattu kiilaamalla litteitä luonnonkiviä kattokaareksi. Seinät oli rakennettu paksuihkoista laattamaisista luonnonkivistä ja niissä oli syvennyksiä. Kellarissa oli kaksi oviaukolla erottuvaa huonetta sekä maanalaisia käytäviä.

Mikkelin seudun historiaa tutkinut Helmi Breitholz kirjoitti puolestaan vuonna 1927, että kellaria käytettiin ruudin varastopaikkana ja rahapajana, ja että kellarin rakennustapa osoittaa yhtäläisyyttä Olavinlinnan holvattujen kellareiden kanssa. Breitholz päättelee näiden olevan samaan aikaan rakennetut. Sairilan kuninkaankartano kuului 1560-luvulla Olavinlinnan alaisuuteen. Olavinlinnan linnanhaltijana Fincke teetätti vuosina 1560–1562 Olavinlinnaa uuden tykkitornin. Tämän Paksun tornin valmistumisen aikoihin vuonna 1562 Sairilan kartanossa tehtiin korjaustöitä. Esko Partasen mielestä on mahdollista, että joku Olavinlinnan tornin rakentaja olisi käynyt tekemässä kellarin Sairilaan.

Vanhan holvatus ruutikellarin arvellaan olevan rakennettu Sairilan kuninkaankartanon aikana 1500-luvulla. Maanalaiset käytävät ovat ahtaita, seinät ovat muurattuja ja katto on holvattu kivistä. Kellarin rakennustapa osoittaa yhtäläisyyttä Olavinlinnan holvattujen kellareiden kanssa ja on mahdollista, että linnan työmaalta on tullut rakentaja Sairilaan. Kuva on *Mikkelin kaupunkilehden* 26.10.1997 julkaistusta artikkelista Kuninkaankartanosta koulukodiksi - Sairilan kartanossa historia elää. Kellari on 2000-luvun alkupuolella täytetty hiekalla sortumisvaaran vuoksi, joten tällä hetkellä tilat eivät ole tutkittavissa.

Sairilan kellarin sisäänkäynti oli vielä näkyvässä vuonna 1988. Valokuvaaja: Sinikka Joutsalmi. MV.

Kuninkaankartanon aikaisen kellarin sisäänkäynti sijaitsi kuvassa näkyvien kahden koivun välissä, mutta kellari on peitetty hiekalla. Valokuva on otettu kesällä 2015.

4 Laajennettu koulurakennus

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

303110

ARKKITEHTI

Ei tiedossa, laajennus: JRS Ky

RAKENNUTTAJA

Ei tiedossa

BRUTTOALA (m²)

1015,0

KERROSALA

958,0

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu.

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

Noin 1890, laajennus 1999

TILAVUUS (m³)

3840,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros, ullakolla iv-huone

KOHDEKUVAUS

Rakennus muodostuu 1800-luvun loppupuolen entisestä kivilavetasta sekä 1999 rakennetusta laajennusosasta ja niiden välisestä yhdyskäytävästä. Vanha navetta on itä-länsisuuntainen, pohjaltaan suorakaiteen muotoinen suuri kivirakennus, jolla on harjakatto. Katemateriaalina on Vartti-kate. Katolla on korkea valkotiilinen piippu, joka liittyy lämpökeskukseen. Vanhalla osalla on graniittikiviperustus. Seinät ovat paksuja ja graniittilohkareista. Sekä sokkelin että seinien kivet ovat epäsäännöllisen muotoisia, saumat ovat leveitä ja vaaleasta laastista (alkuperäisiä). Ikkunat on uusittu. Ne ovat puisia ruutuikkunoita, joita reunustaa punatiilinen koristevyöhyke. Räystäät ovat suljettuja. Räystäään alapinnassa on musta laudoitus. Vanhalla osalla on ruskeat peltiset räystäskourut ja syöksytorvet. Pääsisäänkäynti sijaitsee pohjoisen puolella. Pariovet ovat ruskeita, teräslasiovia, joissa on potkupellit. Edessä on teräspilarillinen katos, jonka alapinta on laudoitettu. Oven edessä on liuskekiveä ja rappuralli. Seinässä on iv-ritilöitä. Itäpäädyssä on valkoinen, ikkunallinen paneeliovi, kaksi ruutuikkunaa. Ullakon ikkunasta osa on muutettu iv-ritiläksi. Ikkunoita ja ovea kiertää tiilivyöhyke. Vanhan osan päädyissä on ullakkokerroksessa leveä musta lomalaudoitusverhoilu. Myös räystäslaudat ovat mustia. Vanhan osan eteläpuolelle on 2005 rakennettu peltiverhoiltu pellettisilo, jolla on betonisokkeli. Navetan julkisivuissa kasvaa paikoin villiviiniä. Uusi teknisen työn lisärakennus rakennettiin vuonna 1999 vanhan osan eteläpuolelle. Osien välillä on yhdyskäytävä. Laajennusosan arkkitehtuuri jäljittelee sommittelultaan vanhaa osaa. Rakennus on harjakattoinen, katemateriaalina on ruskea nauhapelti. Betonisokkeli on sileä ja valkoinen. Seinät ovat rapattuja ja maalattu valkoiseksi. Ikkunat ovat puisia, ruskeita ruutuikkunoita. Vuorilautoja ei ole. Ikkunapellit, räystäskourut ja syöksytorvet ovat ruskeita. Ullakkokerroksessa on lomautaverhoilu. Räystäs on suljettu, alapinnassa on ruskea laudoitus. Uuden osan räystäään alla on lomalaudoitettu kapea vyöhyke. Uuden osan länsipäädyssä on puupaneloitu pariovi ja ruutuikkunoita. Yhdyskäytävässä on suuret pystyikkunat. Seinien yläosassa on ruskea lomalaudoitus, alaosassa kapea valkoiseksi maalattu rapattu seinäpinta. Yhdyskäytävän länsipuolella on sisäänkäynti. Vanhassa osassa sijaitsee luokahuoneita, kotitalousluokka, opettajien huone ja atk-luokka. Ullakolla on iv-konehuone, jonne pääsee tikapuilla koulutarvikevarastosta. Uudessa osassa teknisen työn opetustiloja. Rakennuksen yhteyteen ollaan suunnittelemassa kahden perusopetusluokan laajennusta.

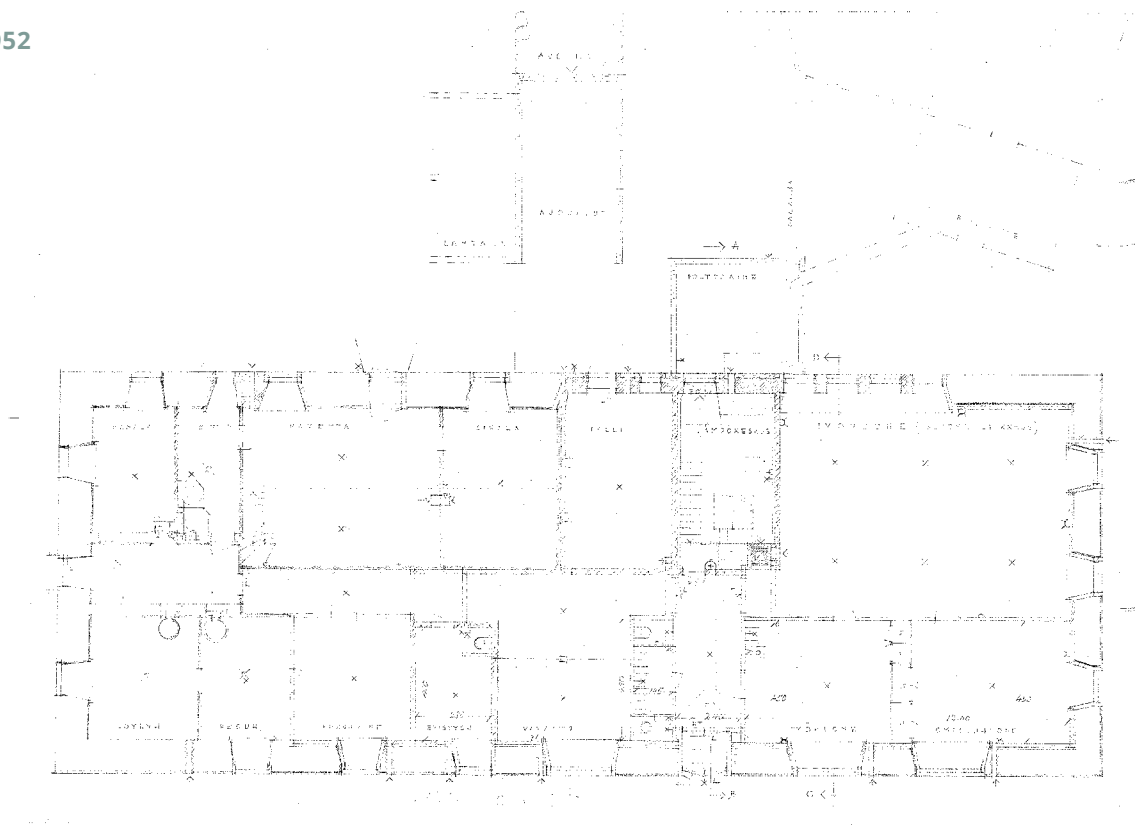
SÄILYNEISYYS

Vanhaa osaa on muutettu eri aikoina, sen kiviseinät ovat alkuperäisiä. Ikkunat, ovet ja käyttätarkoitukset ovat muuttuneet. Uusi laajennusosa on hyvin säilynyt.

KÄYTTÖHISTORIA

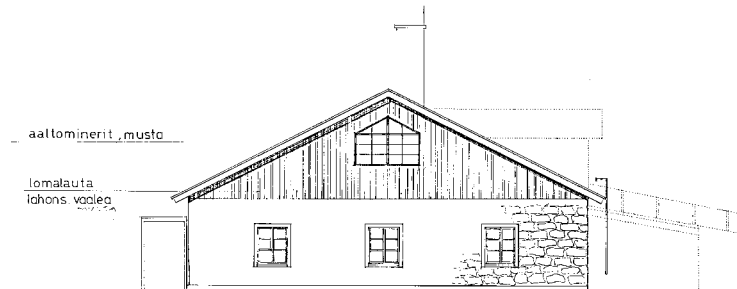
Alun perin toiminut kartanon navettana. Myöhemmin navetta-tallitoimintojen lisäksi ollut työhuoneita ja verstaiteja. Nykyisin toimii koulurakennuksena ja siihen liittyy laajennusosa. Rakennuksessa on myös koulukodin lämpökeskus.

1952

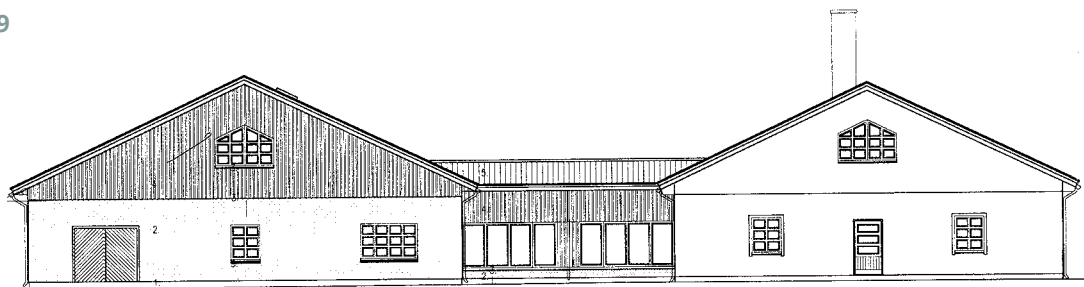
Sairilan naisalkoholistihuoltolan aikaisen entisen navettarakennuksen muutostyön pohjapiirustus. Rakennushallituksen IV rakennuspiiri, Kotkassa toukokuussa 1952. Rakennuksessa sijaitsivat tällöin löylyhuone, pesuhuone, pukuhuone, eristys, varasto, työhuone, ompeluhuone, kutomon työhuone, lämpökeskus ja polttoainehuone, talli, sikala, navetta, keittiö sekä kanala. Lisäksi rakennukseen liittyivät ajosilta, ajokaluvarasto, lantala ja kasvihuone. Sk Mikkeli.

1979

Koulurakennuksen päätyjulkisivu länteen vuonna 1979. Rakennusarkkitehti Jorma Hintsala, Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimisto. Sk Kouvola.

1999

Laajennetun koulurakennuksen julkisivu länteen. Teknisen työn lisärakennus (vasemmalla) rakennettiin vanhan rakennuksen viereen ja tilat yhdistettiin yhdyskäytävällä. Juvan Rakennussuunnittelu JRS Ky, 29.1.1999. Sk Mikkeli.

5 Peruna- ja juurikaskellari

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

303112

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

ARKKITEHTI

Jorma Kosonen, Rakennushallitus

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

1968-1969

BRUTTOALA (m²)

78,0

TILAVUUS (m³)

225,0

KERROSALA

78,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi maanalainen kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu.

KOHDEKUVAUS

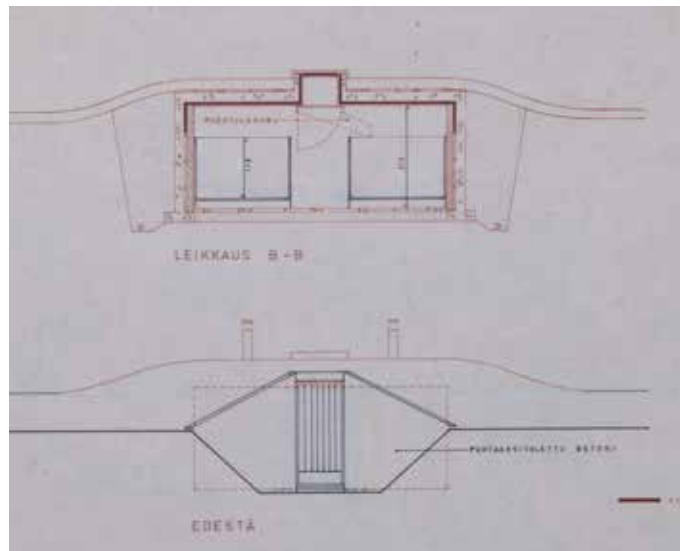
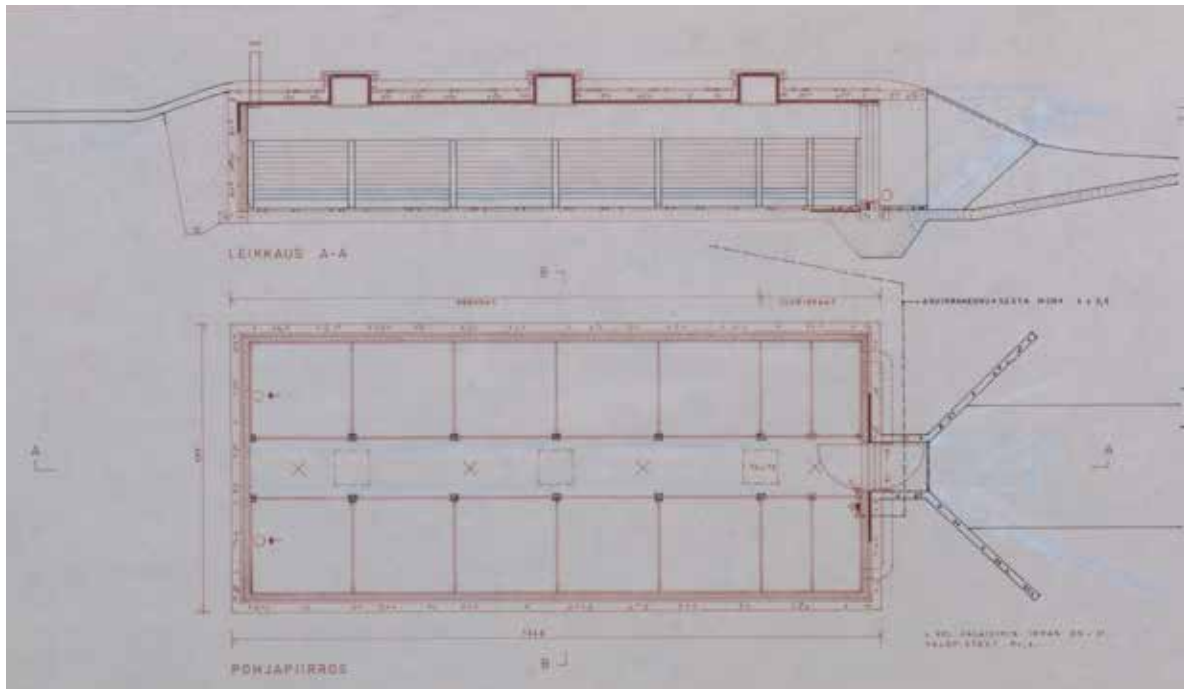
Peruna- ja juurikaskellari sijaitsee päärakennuksen koillispuolella loivassa rinteessä. Kun kellari rakennettiin 1960-luvun lopulla koulukodin käyttöön, purettiin sen paikalta vanha kellari. Rakennus on itä-länsisuuntainen. Itäpäädyssä on kiilamaiset betoniseinämät, joissa näkyy puhtaaksivalumuottilautojen puunsyykuviot. Keskellä on ruskea paneloitu ovi, jossa on potkulauta. Itäpäädyn yläpuolella on puinen suoja-aita. Muut sivut kellarista ovat maan alla. Katolla on kolme vihreäksi maalattua peltikantta. Luukkujen sisäpuolella on pudotuskourut, joiden kautta kellariin on pudotettu juureksia. Sisätiloissa on puiset osastot juureksille ja perunoille. Katolla on myös kaksi ilmanvaihtohormia.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on säilynyt hyvin.

KÄYTTÖHISTORIA

Koulukodin peruna- ja juurikaskellari

Koulukodin peruna- ja juurikaskellarin uudisrakennusvaiheen leikkaus A-A pohjapiirustus, leikkaus B-B ja julkisivu itään. Arkkitehti Jorma Kosonen, Rakennushallitus, 23.8.1968. Piirustusta on muutettu 14.4.1969. KA.

6 Rantasauna

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

303113

ARKKITEHTI

Jorma Hintsala, Kymen&Mikkelin prt

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

BRUTTOALA (m²)

63,0

KERROSALA

63,0

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu.

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

1977-1980

TILAVUUS (m³)

160,0

KERROSLUKUMAARA

Yksi kerros

KOHDEKUVAUS

Rantasauna sijaitsee lähellä Visulahden rantaviivaa. Saunalta on polku puulaiturille. Rakennus on sijoittuu rannan kanssa saman suuntaisesti ja sillä on suorakaiteen muotoinen pohja. Saunan runko ja kattopalkit ovat peräisin vanhasta aittarakennuksesta, joka purettiin koulukodin pihamaalta.

Rantasaunalla on maalaamaton betonisokkeli. Seinät ovat vaakahirreästä ja maalattu mustiksi. Päädyissä seinän yläosassa on lakattu pystylautaverhoilu, jonka alareunassa on kolmiohammastus. Rakennuksella on harjakatto, katteeksi on vuoden 2001 korjaustoissa vaihdettu sementtitiili. Katolla on mustalla pellillä verhoiltu piippu. Räystäskourut ja syöksytorvet ovat mustia (2001). Saunalla on avoräystäät, joiden alapinnat ovat maalaamatonta lautaa. Räystäslaudat ovat ruskeita.

Järven puolella on avokuisti, jossa on hirsipylväät ja vaakahirsikaide sekä laualattia. Ikkunat ja ovet ovat alkuperäisiä (1980) ja ne ovat lakattua puuta. Pääovessa on lakattu pystypanelointi ja suuri ikkuna. Kuistilla on kaksi rinnakkaista kuusiruutuista, kaksilasista puuikkunaa. Kuistin edessä on liuskekivi. Länsijulkisivussa on myös toinen sisäänkäynti. Ovi on puinen ja siinä on lakattu pystypanelointi.

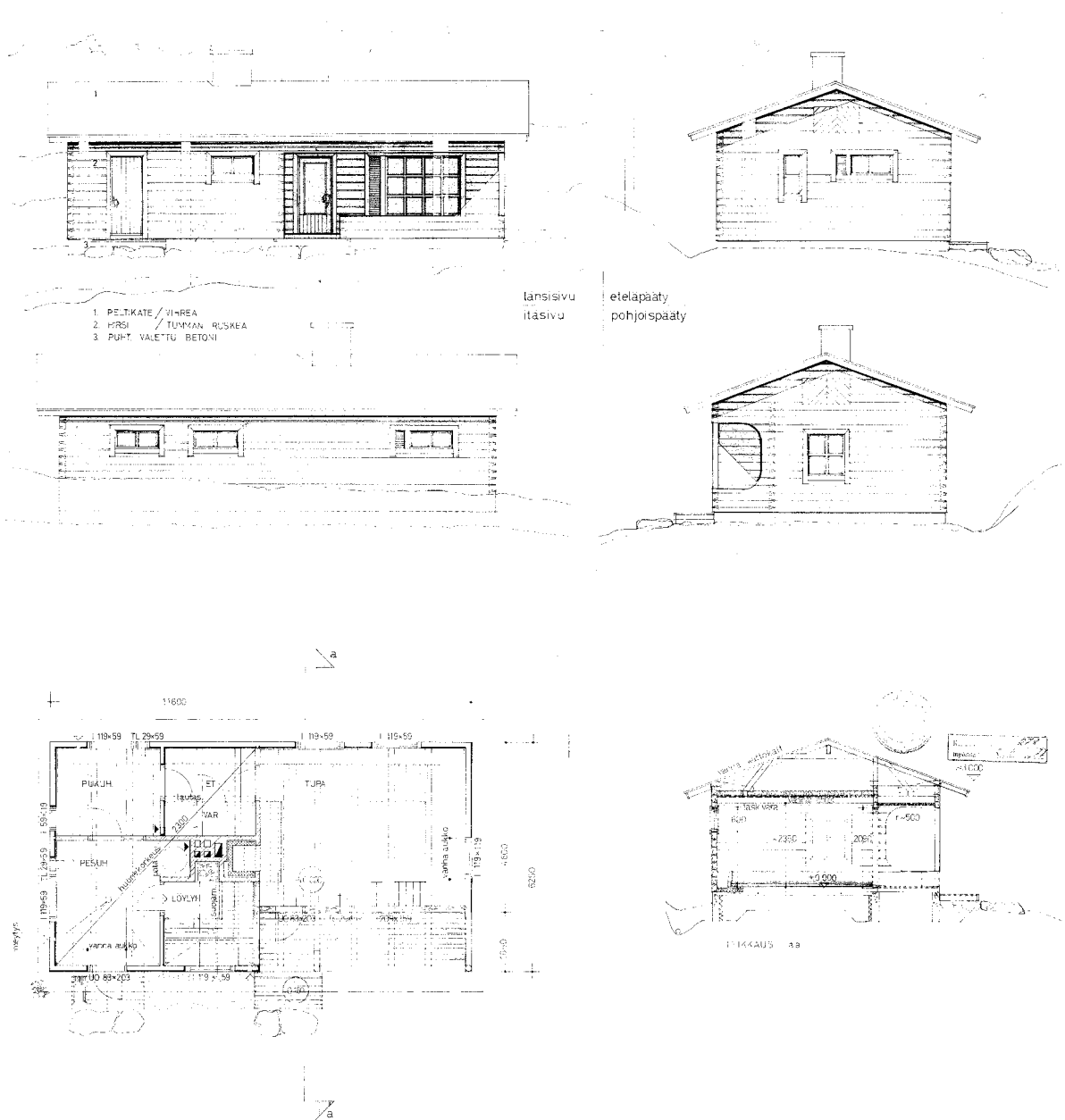
Itäjulkisivussa on neljä kaksiruutuista ikkunaa ja tikapuut. Eteläpäädyssä on yksi neliruutuinen ikkuna. Nurkkalaudat ovat lakattua puuta. Sisällä on pesuhuone, puulämmitteinen löylyhuone, pukuhuone, keittokomero ja tupa, jossa on punatiilinen avotakka. Matalaan ullakkotilaan pääsee pohjoispäädyn luukun kautta.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt. Rakennuksessa on vanhan aitan runko- ja kattopalkkiosia. Rakennus on valmistunut 1980 ja korjattu 2001, jolloin katto on uusittu.

KÄYTTÖHISTORIA

Koulukodin saunarakennus

Rantasaunan uudisrakennusvaiheen julkisivut pohjapiirustus sekä leikkaus A-A. Rantasaunaan tehtiin avokuisti, avotakallinen tupa, eteinen, pukuhuone, pesuhuone ja puulämmitteinen löylyhuone. Rakennuksen runko ja katto tehtiin purretun aitan rakenteita hyödyntäen. Rakennusarkkitehti Jorma Hintsala, Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimisto 5.10.1977. MRakVA.

7 Perusosasto Kartano ja Hovitupa

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

303116

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

ARKKITEHTI

Jorma Hintsala, 2014: Kaisu Vasara

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

1979-1980, muutos 2012-2014

BRUTTOALA (m²)

887,5

TILAVUUS (m³)

2517,0

KERROSALA

807,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Kaksi kerrosta

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu.

SÄILYNEISYYS

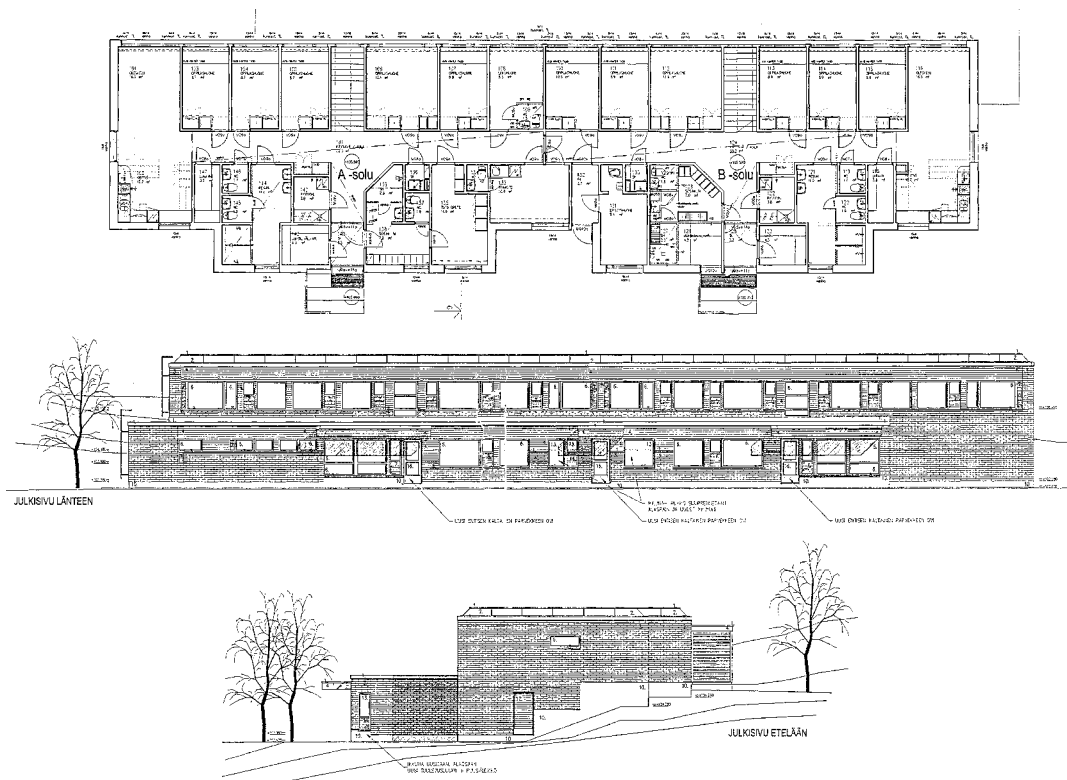
Rakennus on uudistettu 2014 ja muuttunut voimakkaasti alkuperäisestä.

KÄYTTÖHISTORIA

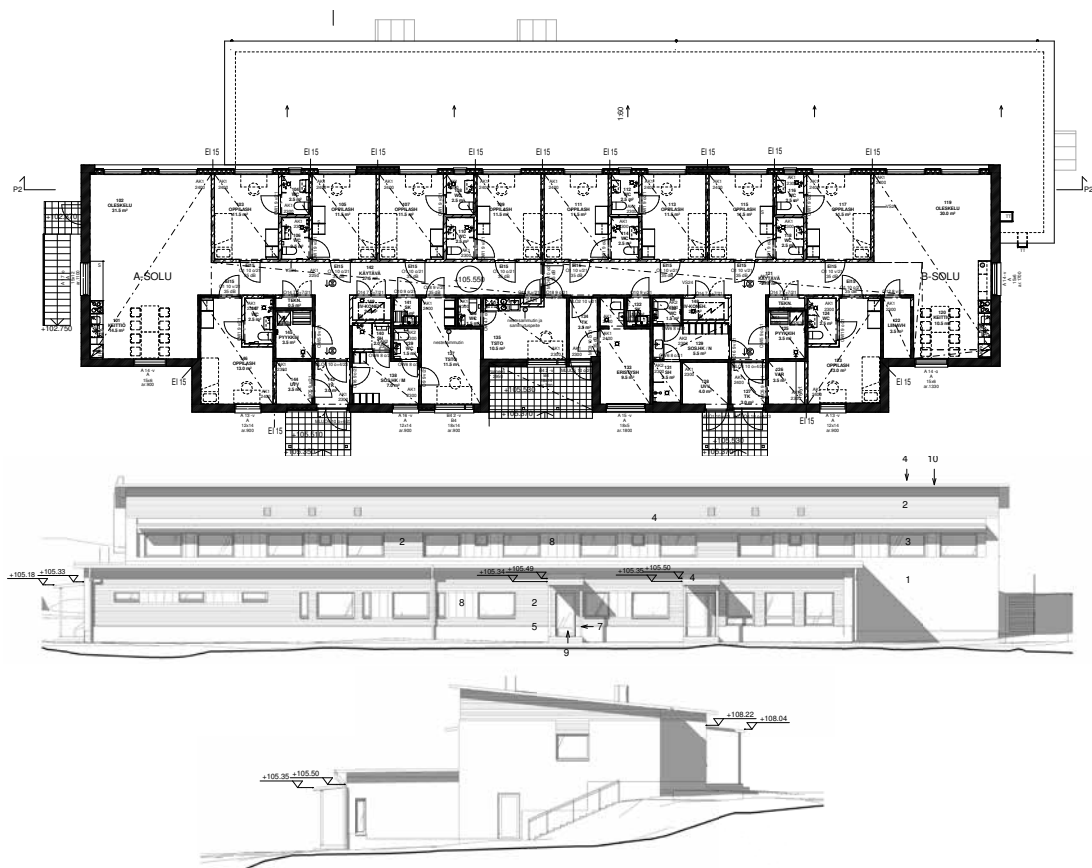
Alun perin oppilasasuntola. 2014 lähtien kaksi viiden oppilaan asuntoa (tyttöjen ja poikien), kaksi itsenäisen asumisen huoneistoa sekä opetus- ja musiikkitiloja, kuntosali, sauna ja pyykkitupa.

KOHDEKUVAUS

Rakennus valmistui alun perin vuonna 1980 oppilasasuntolaksi. Rakennus peruskorjattiin vuonna 2001. Rakennuksen pohjahahmo säilyi, mutta julkisivut ja kattomuoto muuttuivat täysin, kun se uudistettiin 2012-2014 Kaisu Vasaran suunnitelmien mukaan. Rakennus on pitkä ja osittain kaksikerroksinen. Se sijaitsee rinteessä Neitolan pohjoispuolella. Tasakattoisesta rakennuksesta tehtiin pulpettikattoinen. Katteena on harmaa saumattu nauhapelti. Rakennuksessa on kaksi viiden tytön tai pojan oppilasasuntolaa: eteläpäädyn Kartano ja pohjoispäädyn Hovitupa. Rakennuksessa on sekä oppilasasuntoja että opetustiloja ja alakerrassa kaksi itsenäisen asumisen oppilasasuntoa, mutta alakerran tiloja ei tällä hetkellä voi käyttää kosteusongelmien vuoksi. Kesän 2015 aikana rakennuksen lattia uusitaan kosteusongelmien vuoksi. Sockeli on harmaaksi maalattua betonia (alkuperäinen) ja sitä kiertää kapea soravyöhyke. Muottilautakuviointi näkyy pinnassa. Osa seinäpinnoista on rapattu ja maalattu valkoiseksi, osa on punaiseksi maalattua vaakaponttiverhoiltua pintaa. Räystäät ovat avoräystäitä, alapinnat ovat punaista laudoitusta. Valkoiset syöksytorvet ja harmaat räystäskourut ovat uusia (2014). Itäjulkisivussa on kolme sisäänkäyntiä, joista 2 on katoksellisia, keskimäinen sijaitsee syvennyksessä. Eteläpäädyssä sijaitsee betoninen ulkoporras, jossa on RST-putkikaide (2014). Länsijulkisivussa on kaksi sisäänkäyntiä, joissa on teräspilarilliset katokset. Katoksissa on keltainen aluslaudoitus. Länsijulkisivussa on vaakaponttilautaverhoilu, joka on maalattu punaiseksi. Ikkunat ovat siniharmaita alumiini-ikkunoita ja niitä on monenkokoisia. Länsijulkisivun puuverhoillun osan alareunassa on vaakapelti. Yläkerran länsijulkisivussa on ikkunoiden yläpuolella pitkä lippakatos. Pohjoispäädyssä sijaitsee alakerran sisäänkäynti, johon liittyy teräspilarillinen katos. Ovi on teräslasiovi.

Kasvun Yhteisöt Sairilan oppilasasuntola 2:n vuoden 2000 korjaustöihin liittyviä piirustuksia. Ylemmän kerroksen pohjapiirustus sekä julkisivut länteen ja etelään. Rakennus oli tässä vaiheessa vielä tasakattoinen. Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen, 4.8.2000. Sk Kouvola.

Perusosaston uudistusvaiheen ylemmän kerroksen pohjapiirustus sekä julkisivut länteen ja etelään. Rakennuksesta tehtiin uudistustöiden yhteydessä pulpettikattoinen. Arkkitehti Kaisu Vasara, Sillman Arkkitehtitoimisto Oy, 13.11.2012. Sk Kouvola.

8 Autotalli ja varasto

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

303117

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTAJA

Rakennushallitus

BRUTTOALA (m²)

215,0

KERROSALA

212,0

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

1957

TILAVUUS (m³)

1020,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros ja ullakko

KOHDEKUVAUS

Rakennus on rakennettu alun perin Sairilan naisalkoholistihuoltolan puuvajaksi vuonna 1957. Rakennusta on muutettu vuonna 2001. Se on suuri, itä-länsisuuntainen, pohjaltaan suorakaiteen mutoinen puurakennus, jolla on harjakatto. Katemateriaalinen on musta huopa. Räystäskouruja ei ole. Räystäät ovat avoräystäitä ja niiden alapintojen laudat on maalattu vihreiksi. Räystäslaudat, nurkkalaudat ja ikkunoiden vuorilaudat ovat valkoisia. Seinissä on pystylautaverhoilu. Lautojen päällä on peiterimat. Rimat on lisätty 2001, jolloin 10 % laudoista uusittiin. Seinät on maalattu vihreiksi 2001. Verhoilun alapinnassa on valkoinen, puinen vaakalista. Rakennuksella on alkuperäinen betonipilariperustus. Sokkelia ei ole. Pilareiden välisissä aukoissa on paikoin irtokiviä ja suojalautoitusta (2001).

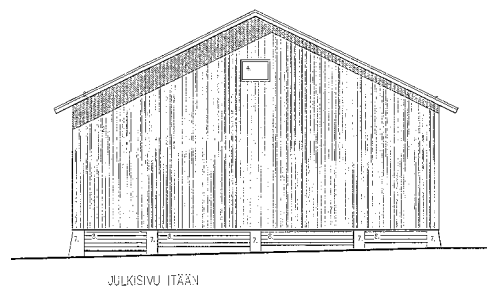
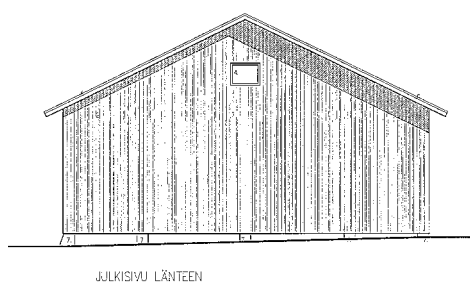
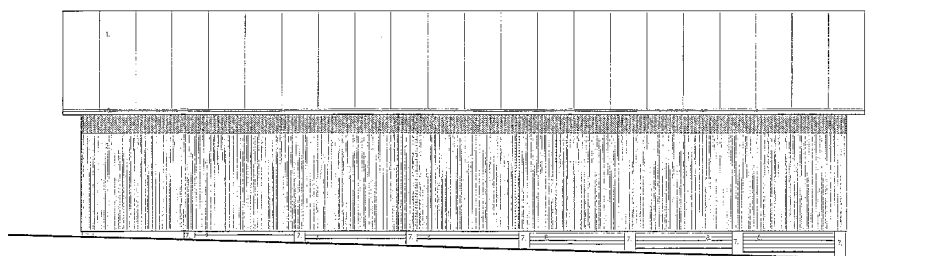
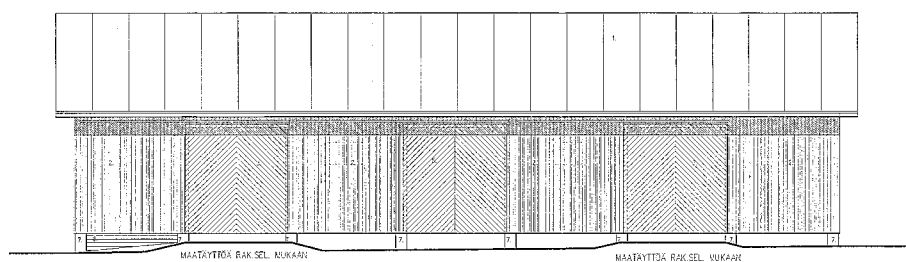
Rakennuksella on ullakko. Pohjoisen puoleisessa julkisivussa on kolme suurta puista liukuovea, jotka kulkevat teräskiskoilla. Ovisa on valkoiseksi maalatut vinopaneloinnit. Pohjoisen, idän ja etelän puoleisilla seinillä on kullakin kaksi pientä kiinteää yksiruutuista puuikkunaa, länsijulkisivussa on ullakkoikkuna.

SÄILYNEISYYS

Rakennusta on muutettu vuonna 2001, mutta hahmoltaan rakennus on hyvin säilynyt.

KÄYTTÖHISTORIA

Rakennusta on käytetty puuvarastona. Nykyisin sitä käytetään autotallina ja varastona.

Autotalli- ja varastorakennuksen muutos- ja korjaustöiden julkisivupiirustukset pohjoiseen, etelään, länteen ja itään.
Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen 25.5.2001. Sk Kouvola.

9 Pumppuhuone

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

303013

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTAJA

Rakennushallitus

BRUTTOALA (m²)

-

KERROSALA

-

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu.

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

Arviolta 1957

TILAVUUS (m³)

-

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

KOHDEKuvaus

Pieni puinen pumppuhuonerakennus sijaitsee autotalli- ja varastorakennuksen eteläpuolella. Se on yksikerroksinen, pohjaltaan suorakaiteen muotoinen, harjakattoinen rakennus. Pumppuhuone on rakennettu todennäköisesti vuonna 1957. Sitä on muutettu ja korjattu vuonna 2001 arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalaisen suunnitelmien mukaan. Tällöin rakennus lisäeristettiin.

Rakennuksella on harmaa betoniperustus, jonka pinnassa näkyy muotilautakuviointi (2001). Sisäänkäynti on länsijulkisivun puolelta. Oven edessä on betoniporras. Puuovi on alkuperäinen, pystyrimoilla verhoiltu ovi. Vuonna 2001 ovi on maalattu valkoiseksi ja seinät vihreiksi. Nurkka- ja räystäslaudat ovat valkoisia. Räystäät ovat avoräystäitä. Rakennuksen ainoa ikkuna sijaitsee etelän puoleisessa julkisivussa. Se on pieni kiinteä ruutuikkuna (2001), jolla on valkoiset puitteet ja vuorilaudat. Rakennuksen maalipinnat ovat lohkeilleet ja ne hilseilevät.

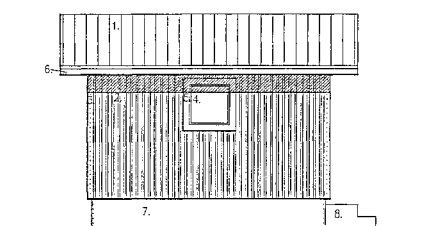
Rakennuksen sisällä on porakaivopumppuja, pumpun painesäiliö ja sähkökeskus. Pumppuhuoneita on alun perin ollut kaksi, joista toinen on purettu 1980-luvulla.

SÄILYNEISYYS

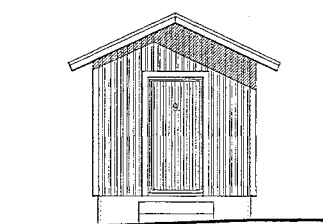
Rakennus on säilynyt hyvin. Pumppuhuonetta on korjattu 2001. Maalipinnat ovat huonokuntoisia.

KÄYTTÖHISTORIA

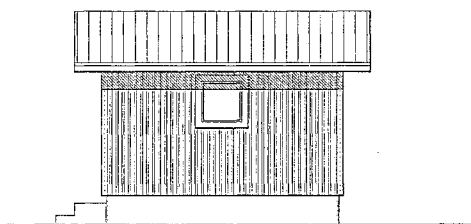
Pumppuhuone

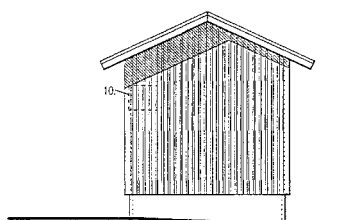
JULKISIVU POHJOISEN

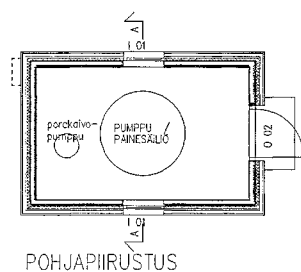
JULKISIVU LÄNTEEN

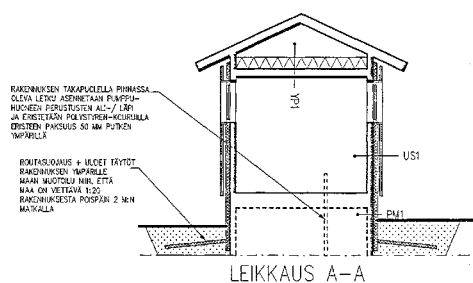
JULKISIVU ETELÄÄN

JULKISIVU ITÄÄN

POHJAPIIRUSTUS

LEIKKAUS A-A

Pumppuhuoneen muutospiirustukset 25.5.2001. Julkisivut pohjoiseen, länteen, etelään ja itään, pohjapiirustus sekä leikkaus-A-A. Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen 25.5.2001. Sk Kouvola.

10 Keltainen talo I

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

319730

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

ARKKITEHTI

Kaisu Vasara, Sillman Ark.tsto Oy

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENNUTAJA

Senaatti-kiinteistöt

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

2012-2014

BRUTTOALA (m²)

241,5

TILAVUUS (m³)

1416,0

KERROSALA

237,5

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on uusi ja hyvin säilynyt.

KÄYTTÖHISTORIA

Koulukodin tyttöjen ja poikien oppilasarunko. Rakennuksessa on viisi oppilasarunkoa, ohjaajan toimisto, yhteistilat (keittiö ja olohuone) ja sauna.

KOHDEKUVAUS

Rakennus valmistui 1.1.2014 päärakennuksen länsipuolelle ja se otettiin käyttöön helmikuussa 2014. Rakennuksessa voi asua koulukodin tyttöjä ja poikia, mutta keuhällä 2015 siellä asui viisi poikaa.

Rakennus on yksikerroksinen, harjakattoinen oppilasarunko. Katemateriaalina on harmaa, saumattu nauhapelti. Katolla on lumiesteitä. Pääsisäänkäynti sijaitsee eteläpäädyssä, jossa on kaksi yksilehtistä harmaata teräslasiovea. Sisäänkäynnin yhteydessä on teräsrakenteinen katos, jonka alapinnan laudoitus on maalattu keltaiseksi.

Länsijulkisivulla on vaakaponttilaudoitettu vyöhyke ja kuisti, jolla teräspilarit ja -kaiteet. Kuistin ovi on teräslasiovi. Sockeli on sileää harmaata betonia. Sockelia kiertää kapea soravyöhyke. Seinät on rapattu ja maalattu valkoiseksi. Ikkunat ovat siniharmaita alumiini-ikkunoita. Ikkunapellit ovat siniharmaita. Ikkunoiden välissä on vaakaponttilautaverhoituja, punaiseksi maalattuja vyöhykkeitä. Syökytorvet ovat valkoisia, räystäskourut harmaita. Avoräystäiden alapinta on punaiseksi maalattua laudoitusta. Seiniin on kiinnitetty valkoisia puolipallon muotoisia valaisimia.

11 Neitola

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

319731

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

ARKKITEHTI

Kaisu Vasara, Sillman Ark.tsto Oy

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENNUTAJA

Senaatti-kiinteistöt

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

2012-2014

BRUTTOALA (m²)

215,0

TILAVUUS (m³)

1416,0

KERROSALA

211,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu.

KOHDEKUVAUS

Neitola on viiden tyttöoppilaan oppilasasuntola, joka valmistui koulukotialueen eteläosaan vuonna 2014. Rakennus on yksikerroksinen ja harjakattoinen. Rakennuksessa on tupakeittiö, sauna, ohjaajan toimisto, varastot sekä oppilaiden asuinitilat. Rakennuksesta on käytetty myös nimeä Tyttölä.

Rakennuksella on saumatusta nauhapellistä tehty harmaa katto, jolla on hormoneja ja lumiesteet. Sokkeli on sileä ja harmaa betonisokkeli. Seinät on rapattu ja maalattu valkoiseksi. Seinissä on punaiseksi maalattuja vaakaponttipaneloituja vyöhykkeitä. Sisäänkäynti sijaitsee rakennuksen pohjoispäädyssä. Sisäänkäynnin edessä on betonilaatoitus ja teräspilarillinen katos, jonka alapinta on laudoitettu. Ikkunat ovat siniharmaita alumiini-ikkunoita. Vuorilautoja ei ole. Syöksytorvet ovat valkoisia, räystäskourut harmaita. Avoräystäiden alapinnassa on punainen laudoitus. Seinissä on valkoisia puolipallon muotoisia valaisimia.

SÄILYNEISYYS

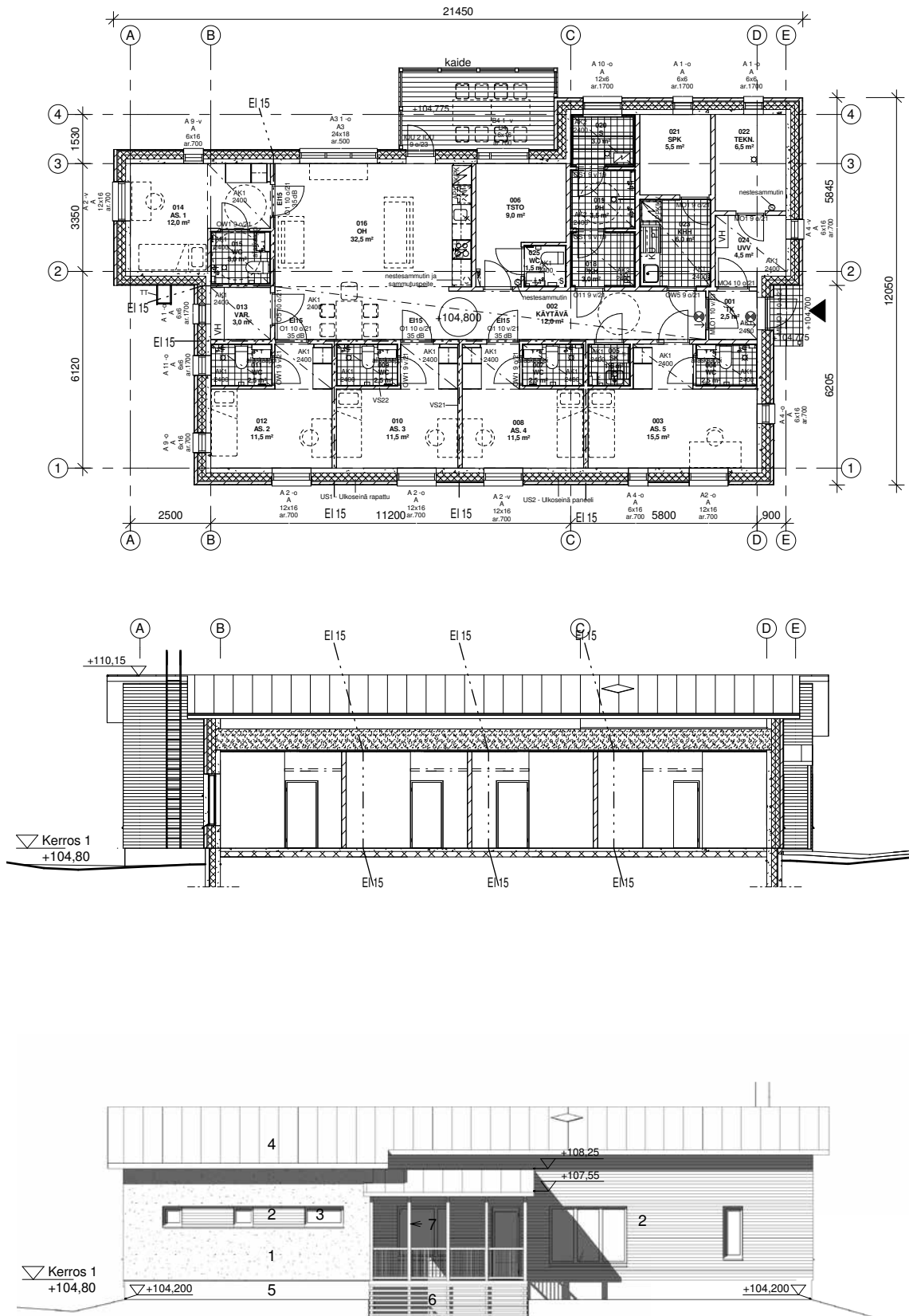
Rakennus on uusi ja hyvin säilynyt.

KÄYTTÖHISTORIA

Koulukodin tyttöjen oppilasasuntola

Neitolan julkisivu kaakkoon. Sk Kouvola.

Neitolan uudisrakennusvaiheen pohjapiirustus, pitkittäisleikkaus ja julkisivu ja julkisivu lounaaseen. Arkkitehti Kaisu Vasara, Sillman Arkkitehtitoimisto Oy. 13.11.2012. Sk Kouvola.

12 Vaativan hoidon osasto Keltainen talo II ja Jarru

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

319750

ARKKITEHTI

Kaisu Vasara, Sillman Ark.tsto Oy

RAKENNUTTAJA

Senaatti-kiinteistöt

BRUTTOALA (m²)

403,6

KERROSALA

362,5

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on uusi ja hyvin säilynyt.

KÄYTTÖHISTORIA

Koulukodin oppilasasuntolarakennus, jossa on neljän nuoren oppilasasuntolaosasto Keltainen talo II sekä erityisen huolenpidon osasto Jarru.

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

2012-2014

TILAVUUS (m³)

1440,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

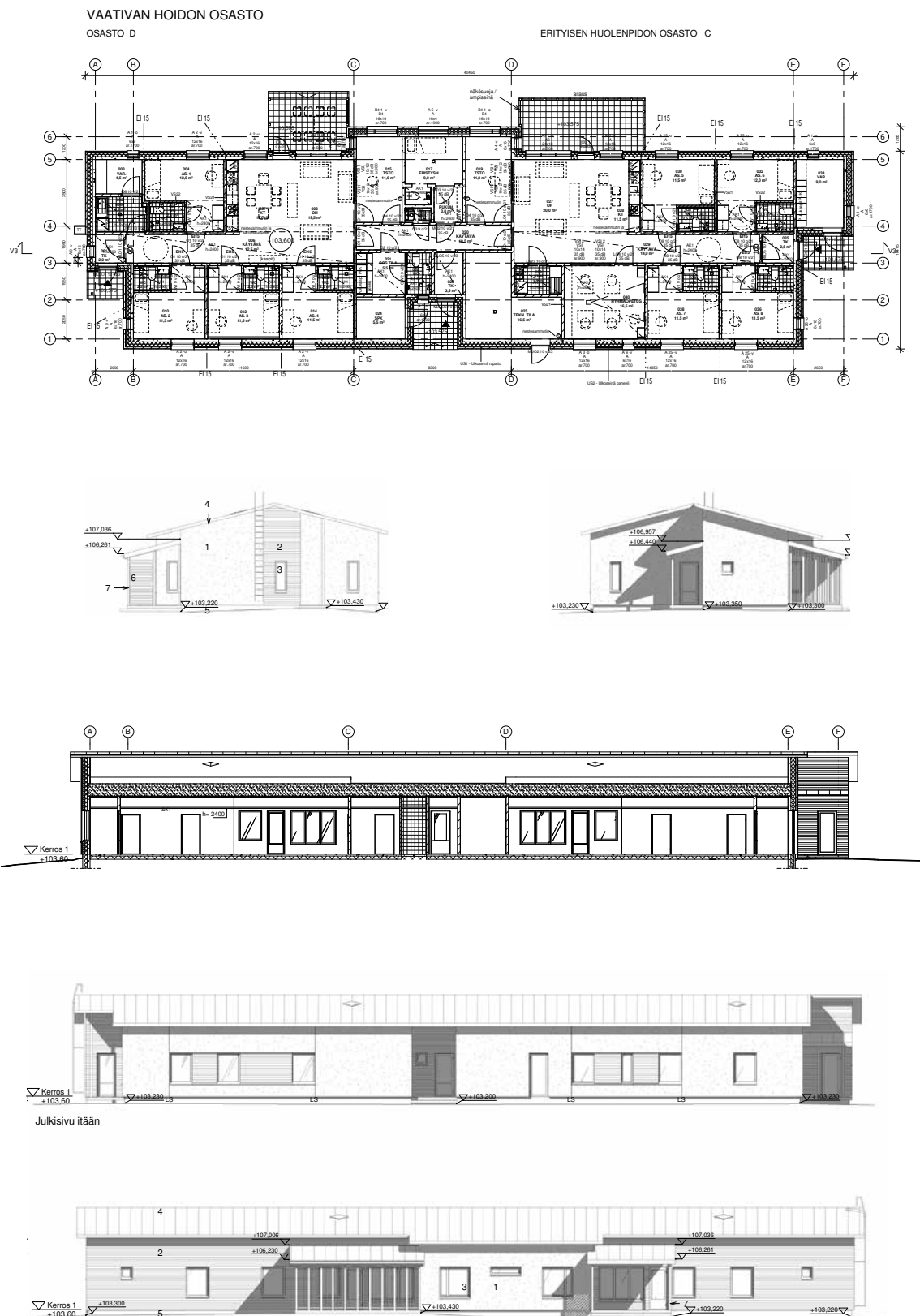
KOHDEKUVAUS

Vaativan hoidon osaston rakennuksen alta purettiin vanha, 1967 rakennettu oppilasosasto. Uudessa rakennuksessa on kaksi osastoa: eteläpäädyn neljän nuoren Keltainen talo II ja pohjoispäädyn erityisen huolenpidon osasto Jarru. Rakennus otettiin käyttöön helmikuussa 2014.

Rakennuksella on sileä harmaa betonisokkeli. Seinät on rapattu ja maalattu valkoiseksi. Osa seinäpinnoista on vaakaponttilautaverhoiltu ja maalattu punaiseksi. Ikkunat ovat siniharmaita alumiini-ikkunoita. Ikkunapellit ovat siniharmaita.

Jarrussa oleskeluaika on yhdestä kolmeen kuukautta ja sinne tulee oppilaita myös koulukodin ulkopuolelta. Sen sisäänkäynti sijaitsee pohjoispäädyssä. Sisäänkäyntikatosta kannattaa kaksi teräspilari. Ovi on teräslasiovi. Sisäänkäynnin edessä on betonikivilaatat. Seinässä on valkoisia puolipallonmuotoisia valaisimia. Rakennuksella on harmaa saumapeltikatto, jolla on lumiesteet. Rakennuksen ulkopuolella on kameravalvonta. Syöksytörmät ovat valkoisia, räystäskourut harmaita. Länsijulkisivussa on vaakaponttiverhoiltu osa. Länsisivulla Jarrun kuistilla on kuistin korkuinen vahva teräsaita, jossa on harmaaksi maalatut teräspilarit ja pystypinnat. Kuistin lattialla on sementtilaatat.

Keltainen talo II:n kuisti on avokuisti, jonka katoksen alapinnassa on keltainen laudoitus. Keltainen talo II:n sisäänkäynti on eteläpäädyssä. Sisäänkäynnin seinäpinnoissa on punainen vaakaponttiverhoilu. Ovi on teräslasiovi. Sisäänkäyntikatosta kannattaa harmaa teräspilari.

Vaativan hoidon osaston uudisrakennusvaiheen pohjapiirustus, leikkaus V2 sekä julkisivut etelään, pohjoiseen, itään ja länteen. Rakennuksessa on neljän oppilaan asuntola Keltainen talo II sekä erityisen huolenpidon osasto Jarru, jossa on neljän oppilasasunnon lisäksi myös eristyshuone, toimisto- ja opetustiloja sekä erisetty ulkoterasi. Arkkitehti Kaisu Vasara, Sillman Arkkitehtitoimisto Oy, 13.11.2012. Sk Kouvola.

13 Varasto

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

303109

ARKKITEHTI

Viatek Oy

RAKENNUTAJA

Rakennushallitus

BRUTTOALA (m²)

35,0

KERROSALA

35,0

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu.

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

1973-1974

TILAVUUS (m³)

100,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

KOHDEKUVAUS

Varastorakennus sijaitsee rantaan johtavan tien varrella, päärakennuksen länsipuolella. Se valmistui vuonna 1974 Viatek Oy:n suunnitelmien mukaan koulukodin jätevedenpuhdistamoksi. Vuonna 1992 rakennus muutettiin verstaaksi/varastoksi Geosto Oy:n muutossuunnitelmien mukaan. Sisätiloista purettiin vedenpuhdistamolaitteisto.

Rakennuksella on suorakaiteen muotoinen pohja. Pohjois- ja eteläpäädyt ovat ikkunattomia sileitä betoniseiniä, jotka ovat harjaltaan suoria. Rakennuksella on loiva pulpettikatto, jolla on musta huopakate. Katolla on pellitetty hormi. Rakennus sijaitsee rinteessä ja sen itäpuoli on vain noin 1,4 metriä korkea betoniseinä. Seinät on maalattu vihreäksi. Länsijulkisivussa on vihreä betonisokkeli, ruskeaksi maalattu pystylomalaudoitusverhoilu ja kolme pientä puista lankalasi-ikkunaa, yksilehtinen vihreä, pystypaneloitu puuovi (alkuperäinen) sekä 1992 lisätyt lämpöeristetyt pariovet, joissa on vihreäksi maalattu vaneriverhoilu. Länsisivulla on myös vihreä peltinen räystäskouru ja syöksytorni.

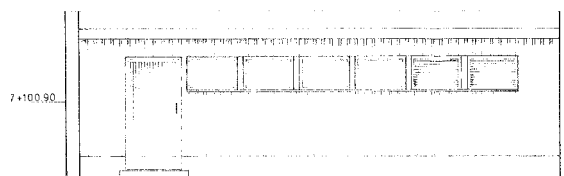
SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt. Käyttötarkoituksmuutostöiden yhteydessä 1991 on lisätty pariovi ja sisältä purettu jätevedenpuhdistuslaitteisto.

KÄYTTÖHISTORIA

Rakennus toimi alun perin koulukodin jätevedenpuhdistamona. Se muutettiin verstaaksi/varastoksi vuonna 1992. Tällä hetkellä rakennus ei ole käytössä.

Jätevedenpuhdistamon uudisrakennusvaiheen julkisivu länteen. Rakennuksessa oli alun perin vain yksi ovi. Viatek Oy, 26.7.1973. MRakVA.

14 Jätekatos

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

320491

ARKKITEHTI

Ei tiedossa

RAKENNUTTAJA

Senaatti-kiinteistöt

BRUTTOALA (m²)

-

KERROSALA

-

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu.

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

1990-luvulla

TILAVUUS (m³)

-

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

KOHDEKUVAUS

Jätekatos on suorakaiteen muotoinen puurakennus, joka sijaitsee koulukotialueen sisäntuloväylän pohjoispuolella. Rakennuksella on maalaamaton betonisokkeli ja betonilattia. Harjakatolla on musta, profiloitu peltikate. Jätekatoksessa on puiset pilarit ja kattoristikot. Seinissä on ulkopuolella vaakaponttilaudoitusta, joka on maalattu vaalean vihreäksi. Nurkkalaudat, pilarit ja räystäslaudat ovat valkoisia. Maalipinnat ovat osittain homehtuneet. Eteläseinän keskellä on kulkuaukko. Seinien yläosassa on aukot. Rakennuksessa säilytetään koulukodin jätessäiliöitä. Sisällä on sähkövalot. Jätekatos on rakennettu 1990-luvulla.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt, mutta maalipinnat ovat homehtuneet.

KÄYTTÖHISTORIA

Koulukodin jätekatos

ke1

Ulkokäymälärakennus sijaitsee ranta-saunan ja halkovaraston pohjoispuolella loivassa metsärinteessä kuusen juurella. Se on rakennettu noin vuonna 1980. Käymälällä on kuusikulmainen pohjamuoto. Katto muodostuu kaltevista kolmiopinnoista, katteena on musta huopa. Käymälällä on avoräystäät. Seinissä on pystylautaverhoilu. Laudat ovat käsittelemätöntä, harmaantunutta puuta. Sisäänkäynti on järven puoleisella sivulla. Ovi on puinen ja siinä on pystylauditus. Eteläseinän yläosassa on pieni kiinteä puuikkuna. Käymälä on rantasaunassa kävijöiden käytössä.

ke2

Halkovarasto on puinen, pieni kuusikulmainen rakennus, joka sijaitsee ranta-saunan pohjoispuolella metsäisessä rinteessä. Se on rakennettu noin vuonna 1980. Varastolla on hirsikehikkoperustus, puinen rankorunko ja vaakaverhoilu, joka on maalattu mustaksi. Nurkissa on pystylaudat. Rakennuksella on kolmiopinnoista muodostuva kalteva katto. Katemateriaalina on musta huopa. Katon harjalla on puinen koristesauva. Räystäät ovat avoräystäitä. Eteläpuolella sijaitsee puinen vaakaponttilautaovi. Varastossa ei ole ikkunoita.

ke3

Kalastusvälinevarasto sijaitsee ranta-saunan itäpuolella. Se on rakennettu 2003 ja sen on suunnitellut Marcus & Wood Oy. Rakennus on pohjamitoiltaan 2 m x 3 m. Puurakennuksella on harjakatto, jolla on musta, sammaloitunut huokate. Seinät ovat mustaksi maalatusta hirrestä, nurkissa on ristisalkovokset. Rakennuksen kulmissa on betoniharkkoperustus, sokkelia ei ole. Avoräystään alapinta on mustaa laudoitusta. Räystääkouruja ei ole. Eteläseinän puolella on ikkunallinen puupaneliovi. Vuorilaudat ja ovi ovat lakattua puuta. Oven edessä on puinen porras.

Henkilökunnan kuusikulmainen 1980-luvulla rakennettu huvimaja sijaitsee rivitalojen länsipuolella rinteessä. Se on pienikokoinen versio vanhasta huvimajasta. Hirsikehikko on perustettu betonikivien päälle. Rakennuksen keskellä on puupilari, johon on kiinnitetty pöytälevy. Huvimajassa on lautalattia. Katteena on musta huopa. Katon keskellä on puinen seiväs, joka on katkennut. Katto on laho ja vajaa sisään. Seinien alaosat ovat vaakalaudoitettuja. Seinissä on suuret suippokaariset aukot. Seinien yläosissa on kapeat rimat pystysuuntaisten lautojen päällä. Sisällä on puinen kiintopenkki. Huvimajan vieressä on punatiilinen ulkogrilli.

ke4

Henkilökunnan rivitalojen pihapiirissä sijaitsee pieni vaakahirsinen lasten leikkimökki. Rakennus on suorakaiteen muotoinen, sen edustalla on veranta. Harjakatolla on huopakate. Räystäslaudat on maalattu valkoiseksi kuten myös oven vuorilaudat sekä seinien vaakalautojen päädyt. Muutoin rakennus on punainen. Mökki on hieman kallistunut. Se on pystytetty mahdollisesti 1980-luvulla.

ke5

Pesäpallokentän länsilaidalla on puinen huvimaja. Rakennus on kuusikulmainen. Rakennuksella on musta huopakate ja maalattia. Seinissä on vaakalaudat, jotka on maalattu punaiseksi. Nurkkalaudat ovat valkoisia. Ovi on punainen pystypaneloitu ovi, jonka päällä on pieni harjakatos. Huvimajassa on kolme ruutuikkunaa sekä oven yläpuolella yksi kuusiruutuinen ikkuna. Ikkunapuitteet ja karmit ovat valkoisia.

ke6

A Henkilökunnan rivitalo 2 as ja sauna

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

303118

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

ARKKITEHTI

Jorma Hintsala, Kymen&Mikkelin prt

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

1983-1984

BRUTTOALA (m²)

257,0

TILAVUUS (m³)

770,0

KERROSALA

257,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu. Rakennus aiotaan purkaa.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on hyvin säilynyt, mutta se aiotaan purkaa.

KÄYTTÖHISTORIA

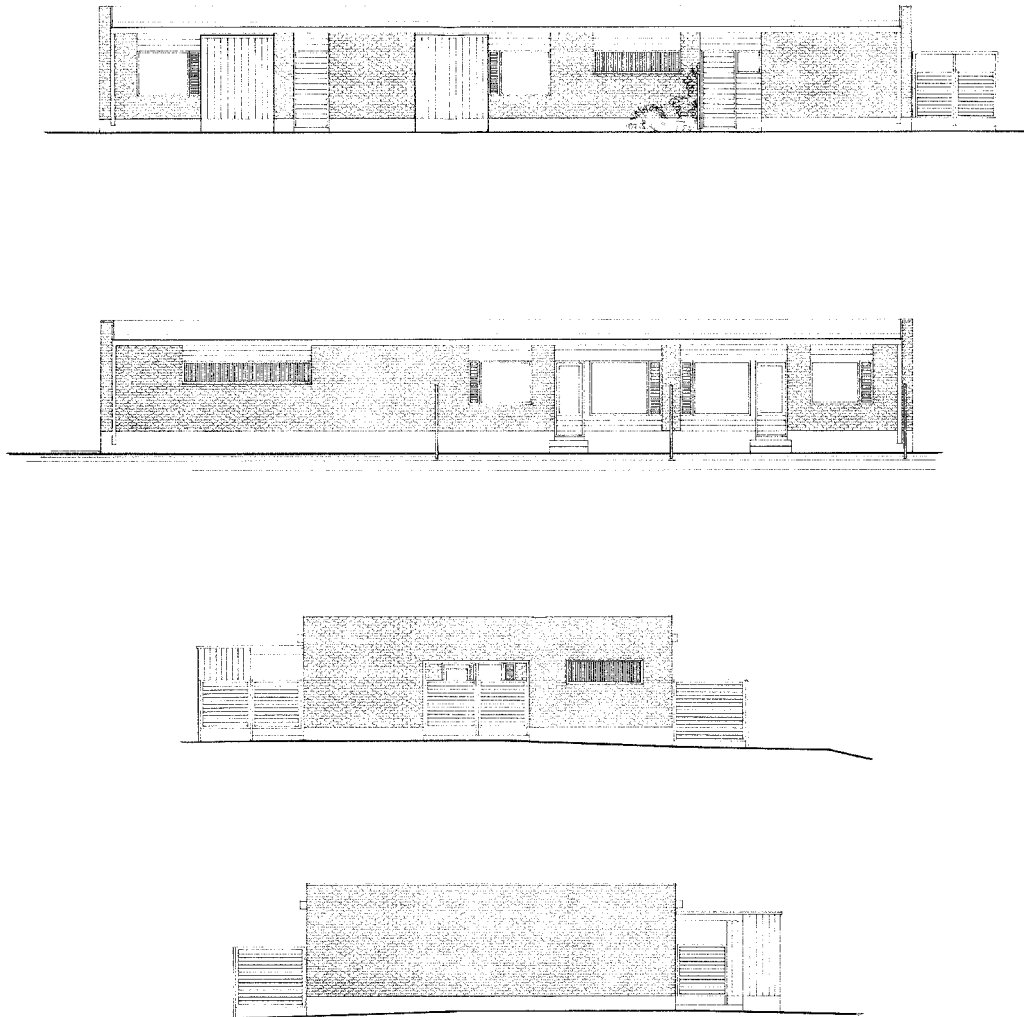
Alun perin koulukodin henkilökunnan kahden asunnon rivitalo. Myöhemmin käytetty vierasmajoitustilana. Nykyisin rakennus ei ole käytössä.

KOHDEKUVAUS

Koulukodin henkilökunnan kahden asunnon ja saunan rivitalo valmistui vuonna 1984 päärakennuksen koillispuolelle. Sen suunnitteli Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimiston rakennusarkkitehti Jorma Hintsala. Rakennuksen alta ja läheltä purettiin 1983 vanha asuinrakennus (80 m², 3 h + k), vanha ulkorakennus ja vanha talouskellari.

Kaksi asuntoa ja saunan käsittävä rivitalo edustaa samaa typologiaa kuin kuuden asunnon rivitalo. Suorakaiteen muotoisen rakennuksen eteläpäässä on sauna. Rakennus on samassa koordinaatistossa vastapäätä sijaitsevaan Ilpolaan nähden. Sisäänkäyntijulkisivussa on kummankin asunnon sisäänkäynnin edessä varasto ja katos. Naapureiden välillä on säleseiniä. Rakennukseen muodostuu puolijulkinen etupiha ja itäpuolelle myös yksityisempi piha, joka rajautuu naapurin pihasta lyhyellä väliseinällä.

Rakennus on perustettu paikalla valetuilla perusmuureilla soratäytön varaan. Sokkeli on puhtaaksi valettua ja maalattua betonia. Pitkissä seinissä on kalkkiahiekkatiiliverhoilu ja seinien yläosassa on vaaleanvihreäksi maalattu vaakalaudoitus. Päätyseinät ovat kantavia tiiliseiniä. Katto on erittäin loiva harjakatto, mutta päätyseinät peittävät sen kaltevan muodon niin, että katto näyttää tasakatolta. Vuonna 2001 vesikaton vanha saumattu peltikate maalattiin uudelleen. Ikkunat ovat alkuperäisiä puuikkunoita ja niihin liittyy avautuvat, ulospäin rutilällä peitetyt tuuletusluukut. Asunnoista avautuu pihalle ovi ja ikkunat ovat suurempia pihalle päin. Pihaa on tasoitettu maantäytöillä, jotka erottuvat selvästi ympäröivästä maastosta.

Henkilökunnan asuinrakennus, rivitalo A:n uudisrakennusvaiheen julkisivut länteen, itään, etelään ja pohjoiseen.
Rakennusarkkitehti Jorma Kosonen, Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimisto 22.8.1983. MRakVA.

B Henkilökunnan rivitalo 6 as ja sauna

YLEISKUVA

RAKENNUKSEN TUNNISTE

303119

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

ARKKITEHTI

Jorma Hintsala, Kymen&Mikkelin prt

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENNUTTAJA

Rakennushallitus

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

1983-1984

BRUTTOALA (m²)

576,0

TILAVUUS (m³)

1595,0

KERROSALA

576,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu. Rakennus oli saanut purkuluvan.

SÄILYNEISYYS

Rakennus purettiin huhti-toukokuussa 2015.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin ollut koulukodin henkilökunnan kuuden asunnon rivitalo. Ennen purkamista rakennus oli käyttämättömänä.

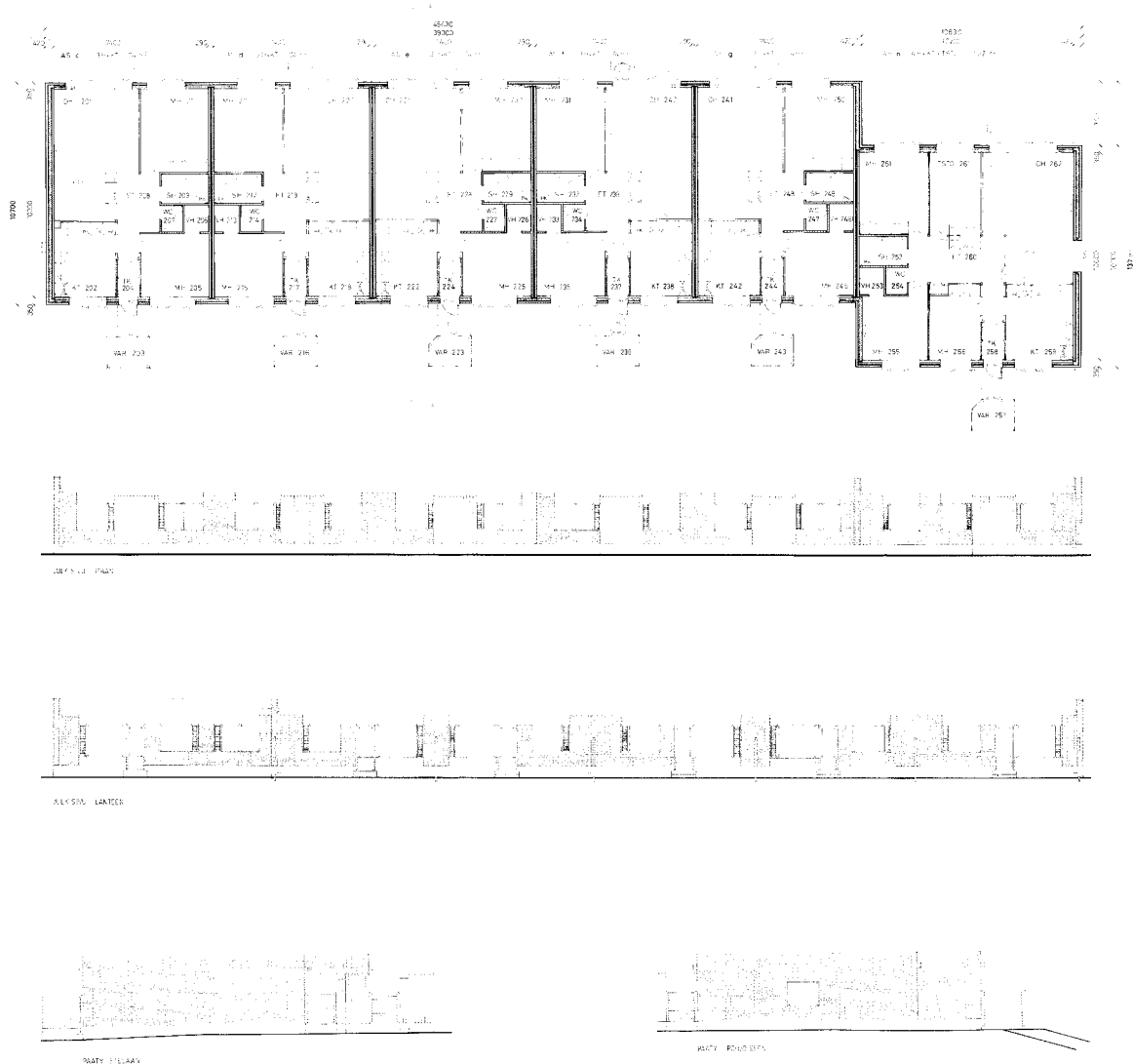
KOHDEKUVAUS

Koulukodin henkilökunnan kuuden asunnon ja saunan rivitalo valmistui syksyllä 1984 koulukotialueen pohjoisosaan. Sen suunnitteli Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimiston rakennusarkkitehti Jorma Hintsala. Matala yksikerroksinen rivitalo sijaitsi maisemallisesti komealla paikalla ja katsoi järvelle. Sen pihaa oli tasoitettu maantäytöillä. Rakennuksen pohjamuotona oli suorakaide, joka taistui hieman pohjoispäässä. Rakennus sijaitsi vinossa koordinaatistossa eteläpuoleiseen loppuun nähden. Sisäänkäyntijulkisivu oli tilallisesti mielenkiintoinen. Kunkin asunnon sisäänkäynnin edessä oli varasto ja katos. Naapureiden välillä oli säleseinä. Rakennuksen itäpuolelle muodostui kuhunkin asuntoon liittyvä oma puolijulkinen etupiha ja järven puolelle länteen yksityisempi piha, joka rajautui naapurin pihasta lyhyellä väliseinällä.

Rakennus perustettiin paikalla valetuilla perusmuureilla louhitun kallion varaan. Sockeli tehtiin puhdasvalubetonista. Pitkissä seinissä oli kalkkihiekkatiiliverhoilu ja seinien yläosassa oli vaaleanvihreäksi maalattu vaakalaudoitus. Päätyseinät olivat kantavia tiiliseiniä.

Katto oli erittäin loiva harjakatto, mutta päätyseinät peittivät sen kaltevan muodon niin, että se näytti tasakatolta. Katemateriaalina oli sinkitty peltikate, joka oli maalattu vuonna 2001. Sisäänkäyntien yhteydessä olevien varastojen katot uusittiin 2001. Ikkunat olivat alkuperäisiä puuikkunoita ja niihin liittyi avautuvat, ulospäin rutilällä peitetyt tuuletusluukut. Järvelle päin suuntautuneet ikkunat olivat muita suurempia. Pihalle avautui jokaisesta asunnosta ovi.

Rakennus inventoitiin 1.4.2015 ennen sen purkamista.

Henkilökunnan asuinrakennus, rivitalo B:n uudisrakennusvaiheen pohjapiirustus, julkisivut itään, pohjoiseen, länteen ja etelään. Rakennusarkkitehti Jorma Hintsala, Kymen ja Mikkelin piirirakennustoimisto, 22.8.1983. MRakVA.

C Tukiasuntola Ilpola

YLEISKUVA

1990-luvun talvikuvassa Ilpolan sisäänkäyntikatokset olivat tasakattoisia ja ikkunat ja syösytorvet vihreitä. SKA.

RAKENNUKSEN TUNNISTE

303115

KIINTEISTÖTUNNUS

491-419-1-122

ARKKITEHTI

Jorma Kosonen, Rakennushallitus

OMISTUS JA HALLINNOINTI

Suomen valtio, Senaatti-kiinteistöt

RAKENNUTAJA

Rakennushallitus

SUUNNITTELU- JA RAKENTAMISAIKA

1967-1968

BRUTTOALA (m²)

294,0

TILAVUUS (m³)

800,0

KERROSALA

294,0

KERROSLUKUMÄÄRÄ

Yksi kerros

SUOJELUTILANNE

Rakennusta ei ole suojeltu. Rakennus aiotaan purkaa.

SÄILYNEISYYS

Rakennus on melko hyvin säilynyt, mutta se aiotaan purkaa.

KÄYTTÖHISTORIA

Alun perin henkilökunnan asuinrakennus. 2003 käyttötarkoituksen muutoksia. Rakennukseen tehtiin tukiasuntoja, neuvottelu-, opetus- ja vierasmajoitustiloja sekä varastoja.

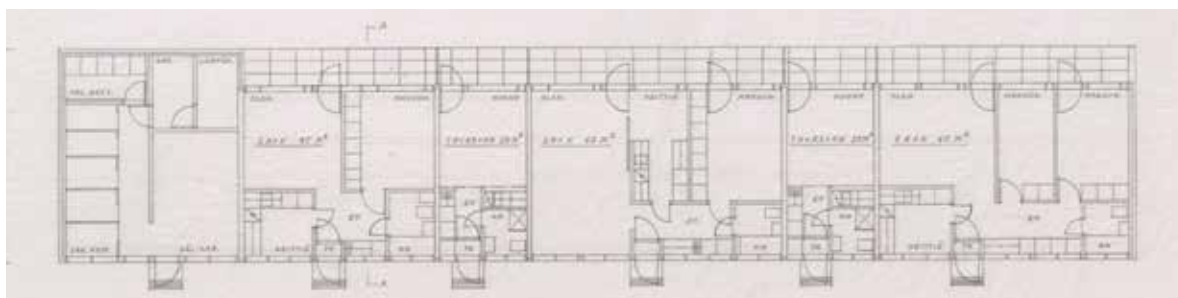
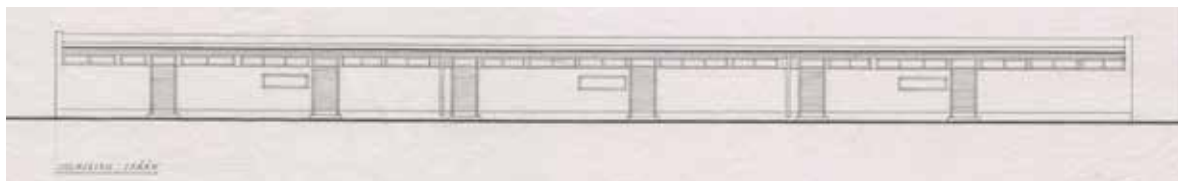
KOHDEKUVAUS

Ilpola rakennettiin päärakennuksen pohjoispuolelle vuonna 1968 koulukodin henkilökunnan asuinrakennukseksi Rakennushallituksen arkkitehdin Jorma Kososen suunnitelmien mukaan. Rakennuksessa oli alun perin 2 kpl 1 h + kk, 1 kpl 1 h + k ja 3 kpl 2 h + kk, yhteensä 6 huoneistoa. Vuonna 2003 arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen suunnitteli rakennuksen käyttötarkoituksenmuutoksen. Rakennukseen sijoitettiin nuorten itsenäiseen tarkoitettuja tukiasuntoja, opetus- ja vierasmajoitustiloja sekä varastoja.

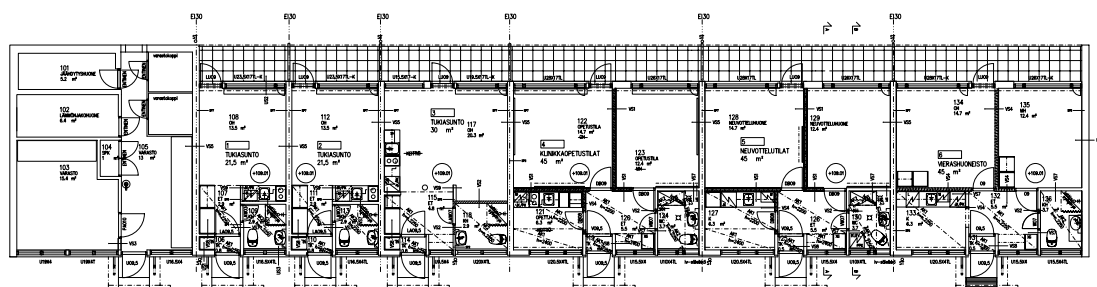
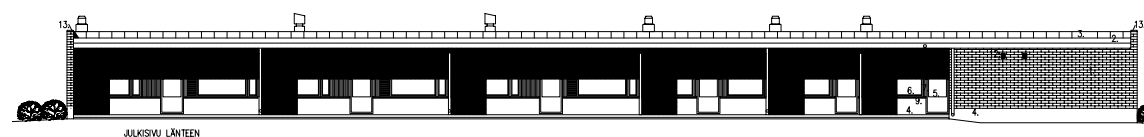
Yksikerroksinen rivitalo on päärakennuksen kanssa samansuuntainen. Rakennuksessa on puhtaaksi valettu, maalattu betonisokkeli ja kahitiilinen julkisivu, jonka yläosa on vaakalaudoitettu ja maalattu harmaaksi. Ikkunat ovat valkoiseksi maalattuja puuikkunoita. Aukotuksia on paikoin muutettu vuonna 2003 ja ikkunat olivat aiemmin vihreitä. Talon päädyt nousevat loivan harjakaton yläpuolelle niin, että katto näyttää tasakatolta. Räystäillä on kulmikkaat riippukourut. Syösytorvet on asennettu julkisivun pintaan.

Sisäänkäyntijulkisivu itään on varsin umpinainen. Sitä rytmittävät huoneistojen sisäänkäynnit, jotka on uusittu vuonna 2003. Alun perin sisäänkäyntikatokset olivat tasakattoisia, nykyiset katot ovat vinoja ja ne on kannatettu teräksillä vinoilla. Myös ulko-ovet on vaihdettu. Nykyiset ovet ovat sinisiä ovia, joissa on vaakapaneelikuvio. Oven vieressä on ulkovalaisin.

Rinteen puolella lännessä talon edessä on katos ja huoneistojen välissä jakoseinät. Huoneistoista on käynti pihalle ja pihan puolella on isot ikkunat.

Koulukodin henkilökunnan asuinrakennuksen uudisrakennusvaiheen julkisivut länteen ja itään sekä pohjapiirustus 11.2.1967. Rakennuksessa oli kuusi asuntoa: 2 kpl 1 h + keittokomero, 1 kpl 1 h + keittiö, 2 kpl 2 h + kk. Arkkitehti Jorma Kosonen, Rakennushallitus. Rakennus sai myöhemmin nimen Ilpola. KA.

Ilpolan käyttötarkoituksen muutosvaiheen julkisivut itään ja länteen sekä ensimmäisen kerroksen pohjapiirros. 10.2.2003. Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen. Sk Kouvola.

Maisema ja pihapiiri

6.1 Sairilan maisemakuva ja maiseman ominaispiirteet

Sairilan alue on pinnanmuodoiltaan melko pieni-piirteistä ja vaihtelevaa. Matalien moreeni- ja kallio-kumpujen väleissä on pieniä suopainanteita sekä jo varhain kaskimaista raivattuja, yhä viljelyksessä tai laidunalueina olevia peltoja. Koulukoti sijaitsee korkeuskäyrillä 100–108 metriä merenpinnan yläpuolella luoteeseen viettävän rinteiden päällä. Suhteelliset korkeuserot järven pinnasta ovat noin 20–25 metriä.

Maaperä on pääosin kalliomaata ja hiekkamoreenia, paikoin myös hienoa hietaa. Pienten suolämpäreiden ympärillä esiintyy paikoin myös saraturvetta. Alueen pohjoispuolella kalliomaata muuttuu hiekkamoreeniksi useiden harjumuodostumien myötä. Kallioperä on kiillegneissistä ja graniittia. Kovaa kvartsia esiintyy kallioperässä kapeina suikaleina Sairilan koulukodin kaakkoispuolella.²⁷⁷

Sairilan alueen viljelyala on säilynyt ainakin 1800-luvulta lähtien lähes samanlaajuisena ja maisemakuva avoimena. Alueella on nykyisin kaksi ratsastustallia, joiden ansiosta myös laidunmaita on runsaasti.

VESISTÖT

Sairilan eteläpuolella polveilee Suur-Saimaaseen kuuluva Ukonvesi useine kapeine selkävesineen. Saimaa kuuluu Vuoksen vesistöalueeseen, joka on Suomen suurin yhtenäinen ja kulkukelpoisin sisävesistö. Vedet laskevat Vuoksen kautta Laatokkaan ja sieltä Nevajokea pitkin Suomenlahteen. Saimaan reittivedet ovat toimineet merkittävinä kulkureitteinä ennen alueen tieverkoston kehittymistä.

Sairilanniemen eteläosassa virtaa Ukonveteen laskeva Myllyjoki. Vanha Sairilan tilan vanha mylly on sijainnut tämän joen varrella. Koulukodista

noin 600 metriä etelään sijaitsee pieni Saarelan lampi, nykyiseltä nimeltään Rättönen.²⁷⁸

Vesistöistä Sairilan koulukodin maisemassa näyttyy merkittävästi Ukonveden pohjoisin lahdelma, Visulahti.

NÄKYMÄT

Näkymät pihapiiristä ovat melko rajoittuneet vaikkakin pihapiiri itsessään on suhteellisen avointa, pääosin leikattuja nurmialueita, joilla kasvaa eri ikäisiä puita ja pensaita. Koulukodin pihapiiriin saavutaan koivukujannetta pitkin. Päärakennus sijaitsee nykyisen kiinteistön lähes korkeimmalla paikalla ja on selkeästi pihapiirin keskus. Sairilantieltä päin katsottuna vanha navetta, korkeat vanhat puut ja päärakennus luovat vahvan maisemakuvan ja aluejulkisivun, jota tulisi vaalia.

Huvimaja kallionyppylän päällä on aikanaan tarjonnut näkymiä puiden välistä pilkistelevälle Saimaalle. Nyt järvinäkymät ovat lähes kokonaan ummessa. Näkymälinjojen avaaminen voisi palauttaa huvimajan alkuperäistä henkeä ja viehättävyyttä. Luonnollisia näkymiä päärakennukselta järvelle rajoittavat myös uudisrakennukset alarinteessä päärakennuksen länsipuolella.

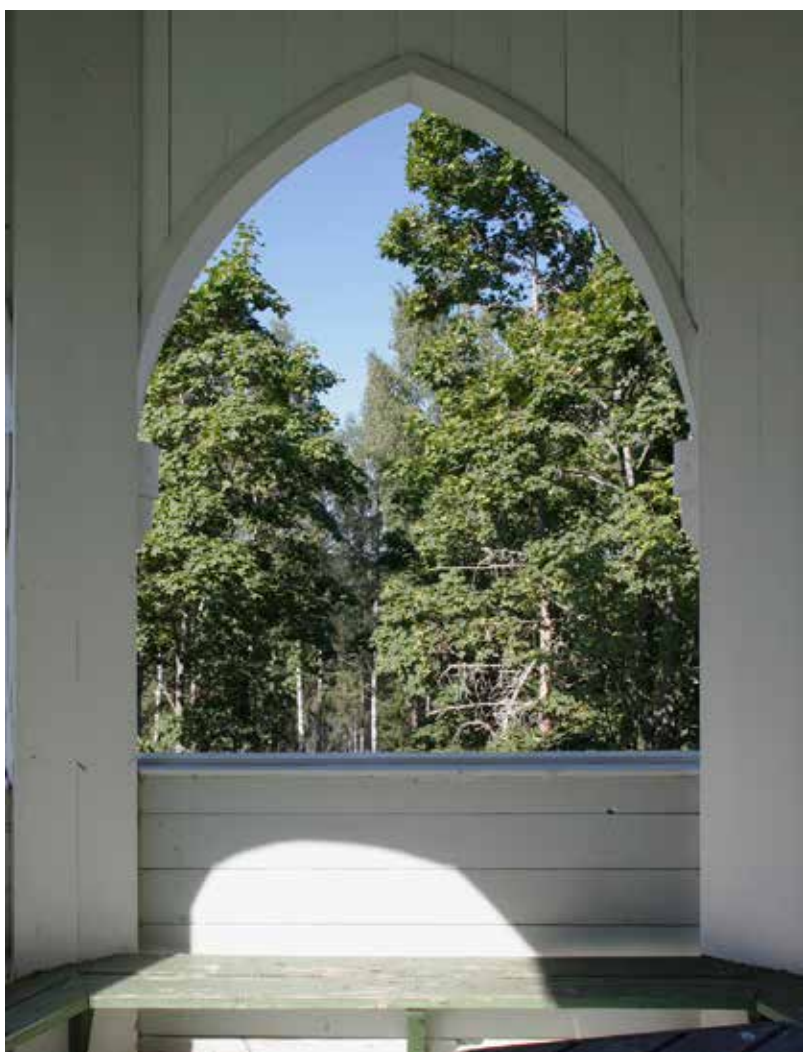
Pihapiirin edustalle 1990-luvulla rakennettu jääkiekkokaukalo on uudisrakennusten ohella yksi näkyvimpiä uusia rakenteita maisemakuvassa. Kentän laitojen pehmentäminen esimerkiksi matalalla kasvustolla voisi sovittaa rakenteen paremmin ympäristöönsä. Matalana rakenteena kenttä ei kuitenkaan peitä näkymiä kumpaankaan suuntaan.

277 Paikkatietoikkuna, MML; Maankamara, GTK

278 Sairilan rusthollin tiluskartta vuodelta 1852, KA; Sairilan perintö-rusthollin tiluskartta vuodelta 1929, KA; Paikkatietoikkuna, MML.

Näkymä Sairilan huvimajasta kohti Visulahtea kesällä 1963. Valokuvaaja: Pekka Kyytinen. MV.

Näkymä huvimajasta vuonna 2015.

Sairilan koulukodin viistoilmakuva kohti Visulahden poukamaa vuodelta 1987. Sk Kouvola.

Kaukomaisemaa rajaavat taustalla matalat metsäiset selänteet.

Rantamaisema on rauhallinen huolimatta vastarannalle ulottuvasta Visulahden matkailukeskuksesta. Niemenpellon hevosalaitumet lahdenpoukaman eteläosassa ulottuvat aivan rantavyöhykkeelle saakka.

6.2 Pihapiiri

PIHAPIIRIN VAIHEET JA OMINAISPIIRTEET

Sairilan kartanolla ei tiettävästi ole ollut varsinaista puutarhaa. Piha on ollut käyttöpiha, johon eri maatalouden toiminnot sekä hyötypuutarhat ovat sijoittuneet. Päärakennuksen takana on kasvanut hedelmäpuita, marjapensaita ja jo varhaisessa vaiheessa siellä on sijainnut myös kartanon kasvi- ja yrttima. Pihapiirissä on tiedetty myös olleen aikanaan humalatarha sekä kaalimaa ja myöhemmin koulukotiaikana ainakin perunamaa, mansikkamaa, marjapensaita, kasvimaata ja kasvihuone.

Pihapiirissä on vielä jäljellä muutama vanha omenapuu, jotka ovat todennäköisesti perua 1900-luvun puolivälistä. Vanhan kartanoympäristön merkkejä on muutoin enää vähän jäljellä. Joitain tyypillisiä kasvilajeja kasvaa paikoin villiintyneinä. Pihapiirin sommitelma on vapaamuotoinen ja muuttunut uusien rakennusten rakentamisen ja maanmuokkauksen myötä. Tyypillisiä vanhan kartanoympäristön elementtejä ovat sisääntulon koivukujanne, päärakennuksen edustan keskiympyrään perustuva sommitelma reitteineen sekä läheinen huvimaja.

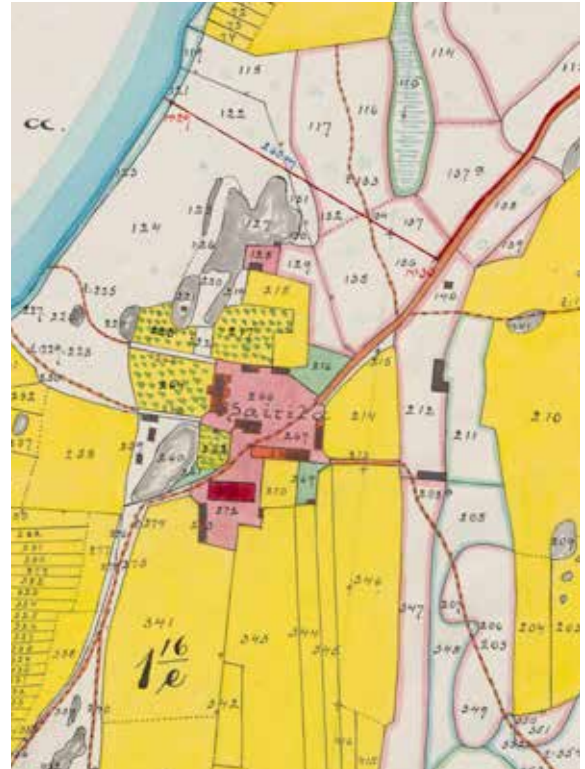
Pihapiiriä on tutkittu vertailemalla vanhoja karttoja 1700-luvulta nykypäivään sekä eriaikaisia ilmakuvia ja asemapiirustuksia 1900- ja 2000-luvuilta. Kartoissa on osoitettu vain vähän varsinaisia pihapiirin toimintoja tai esitetty tarkempia rakenteita. Ympäröivän viljelymaiseman kannalta oleellista on huomioida vanhojen ja nykyisten peltomaiden yhtenevyys. Samoin nykyinen tiestö on rakentunut pääosin vanhojen reittien mukaan. Sairilantie on siirretty kiertämään pihapiiri kokonaan viimeis-

1852

Sairila rusthollin karttaote vuodelta 1852. KA.

1929

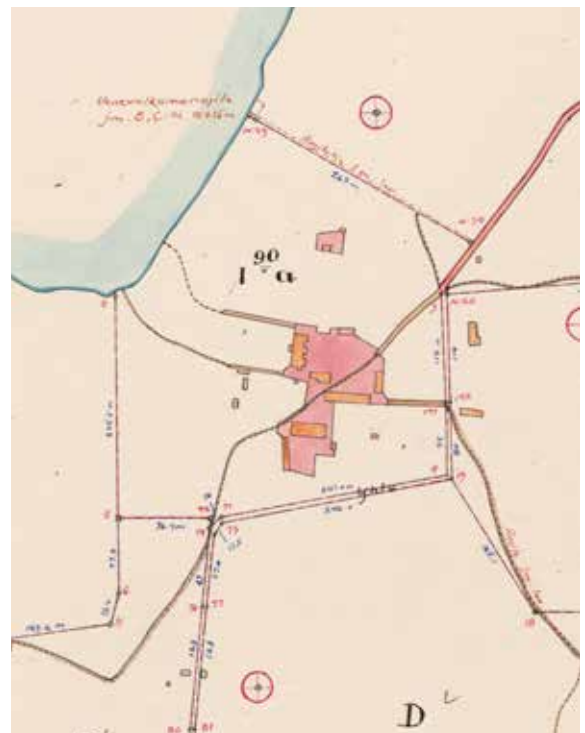
Sairilan perintörusthollin karttaote vuodelta 1929. KA.

1940

Sairilan perintötilan karttaote vuodelta 1940. © Maanmittauslaitos.

1955

Sairilan tilan karttaote vuodelta 1955. KA.

tään vuoteen 1969 mennessä. Eteläänpäin menevän tien linjausta on muutettu Mäntylän tilan kohdalla todennäköisesti 1990-luvulla. Sairilantie jatkuu yhä etelään Myllyjoen yli kohti Linnavuorta. Pihapiiristä on nykyisin yksi varsinainen reitti Visulahden rantaan rantasaunalle. Rannassa on ponttonilaituri.

PIHAPIIRIN MUOTOUTUMINEN ENNEN KOULUKOTIAIKAA

Vuoden 1852 tiluskarttaan on kartanon päärakennuksen edustalle merkitty kartanonpiha, jonka poikki on kulkenut aksiaalinen reitti kohti päärakennusta ja siitä poikittaiset yhteydet pihan sivuilla sijainneisiin majoitusrakennuksiin. Rantaan viettävällä rinteellä päärakennuksen länsipuolella on ollut yrttimaa ja aidattu haka. Päärakennuksen länsipuolelle on merkitty polku rantaan.

Kartanoalueen läheisyydessä on pieniä niittyjä pohjoisessa ja lounaassa sekä eteläpuolella kalliokumpareen ympärille karttaan on merkitty kesantonurmi, joka viittaa mahdollisesti jonkinlaiseen vuoroviljelyyn. Viljelykset painottuivat kuitenkin vielä ympäröiville kaskimaille.

Tie kulkee navetan tontin ja henkilökunnan asuntojen välistä ja jatkuu etelään Myllyjoen suistoon, jossa oli mylly ja kaksi torppaa. Myllyjoen suistosta reitti jatkuu edelleen etelään kohti Linnavuorta.

Vuoden 1929 Sairilan perintörusthollin maiden lohkomiskartassa kartanon päärakennuksen ympärille on merkitty neljä erillistä puutarha-aluetta, jotka ovat todennäköisesti hedelmätarhoja sekä hyötypuutarhoja (kartassa numerot 217, 223, 264, 262). Pihapiiriin on rakennettu uusia rakennuksia ja järvenpuoleisen kallion päälle huvimaja. Rantaan viettävä rinne on merkitty harvinaiseksi metsämaaksi, tarkemmin kangasmetsäksi. Pihapiiristä johtaa kaksi polkua järven rantaan.

Maantie ulottuu kartanon pihapiirin reunalle saakka, josta reitti jatkuu jonkinlaisena polkuna tai tienä pihapiirin läpi jättäen kuitenkin vanhan kartanonpihan yhtenäiseksi alueeksi. Reitti jatkuu etelässä Myllyjoen suiston lisäksi myös niemen länsirannalle (nykyinen Sairilanniementie). Myllyjoen suistossa on todennäköisesti pato. Myllyjoen suistosta tieyhteys jatkuu edelleen Linnavuorelle.

PIHAPIIRI KOULUKODIN PERUSTAMISESTA NYKYPÄIVÄÄN

Koulukodin perustamisen alkuvaiheessa 1960-luvulta 1980-luvulle asti pihapiiri oli vielä toimintoiltaan varsin agraarinen. Pihapiirissä oli peltoa ja hyötykasveja kasvatettiin koulun omaan tarpee-

Ulkokuva 1980-luvun alkupuolelta kohti päärakennuksen pohjoispäätä osoittaa takapihan olleen melko puustoinen. Rinnettä on tasoitettu rakentamisen myötä. SKA

seen. Alueella oli myös runsaasti marjapensaita ja omenapuita. Omenapuita oli sekä kesä- että talvilajikkeita, sokeri-mironia sekä puna- ja valkokanelia. Vanhan navetan läheisyydessä oli myös kasvihuone. Perunamaa sijaitsi nykyisen pesäpallokentän kohdalla, mansikkamaa asuinrakennusten itäpuolella ja kasvimaata päärakennuksen länsipuolella. Vielä 1980-luvulla koulukodilla oli oma puutarhanhoitaja ja sekä siviilipalvelusmiehiä hoitamassa pihapiiriä. Alueella on ollut koulun nykyisen emännän mukaan myös nykyistä runsaammin koristepensaita ja kukkaistutuksia.²⁷⁹ Sairilan humala kasvoi ainakin vielä 1980-luvulla villinä huvimajan liepeillä.²⁸⁰

Uusien asuinrakennusten sekä osastorakennusten rakentaminen on muuttanut pihapiirin alkupeleistä luonnetta. Maastoa on tasoitettu ja muokattu pihapiirin ympäristössä merkittävästi etenkin 1970- ja 1980-luvuilla. Perusosasto-rakennuksen koilliskulmasta on louhittu 1970-luvun lopulla kalliota ennen rakennuksen ja sen vieressä kulkevan tien rakentamista. Myös pihapuustoa on vanhojen valokuvien perusteella poistettu.

Uusien rakennusten myötä pihapiiriin ilmestyivät myös kuivaus- ja tomutustelineet, laatoitettuja alueita, sorapintaisia ajoteitä, paikoitusalueita sekä joitain ajalle tyypillisiä pensasistutuksia. Pihapiiriin on rakennettu myös vapaa-ajan toimintoihin liittyviä kiinteitä rakenteita kuten lentopallokenttä (nyk. tenniskentät) 1980-luvulla, jääkiekkokaukalo 1990-luvulla ja frisbeegolfrata 2000-luvulla.

NYKYTILA JA SÄILYNEISYYS

Pihapiiri on yleisilmeeltään siisti ja hyvinhoidettu. Leikattua nurmipintaa on paljon. Tiet ovat kivituhkaa. Päärakennuksen takana on rakennuksen suuntainen koko rakennuksen pituinen kivenloh-

279 Suullinen tiedonanto 1.6.2015, emäntä Sirpa Ripatti.

280 Sairilan seudun historiaa ja perinnettä ja nykyaikaa, 55.

Vuoden 1969 peruskartta. Sairilan koulukoti sijaitsee Visulahden itäpuolella. Peltoala on säilynyt lähes samana jo 1920-luvulta lähtien. 1960-luvun jälkeen vain pieniä peltoaloja on poistunut muun muassa koulukodin läheisyydestä. © Maanmittauslaitos.

kareilla tuettu pengeri. Paikoitusalue sijaitsee ennen varsinaiselle koulunpihalle saapumista alempana rinteessä. Paikoitusta on lisää myös mäen päällä nurmialueella sekä asuin- ja osastorakennusten edustoilla. Myös paikoitusalueen edustalla on kivinen tukimuuri, joka on todennäköisesti tällä paikalla ennen sijainneen rakennuksen perustukset. Viimeaikainen rakennusten uudistaminen ja purkamisen ovat muuttaneet jonkin verran myös pihapiiriin ilmettä etenkin kasvillisuuden suhteen.

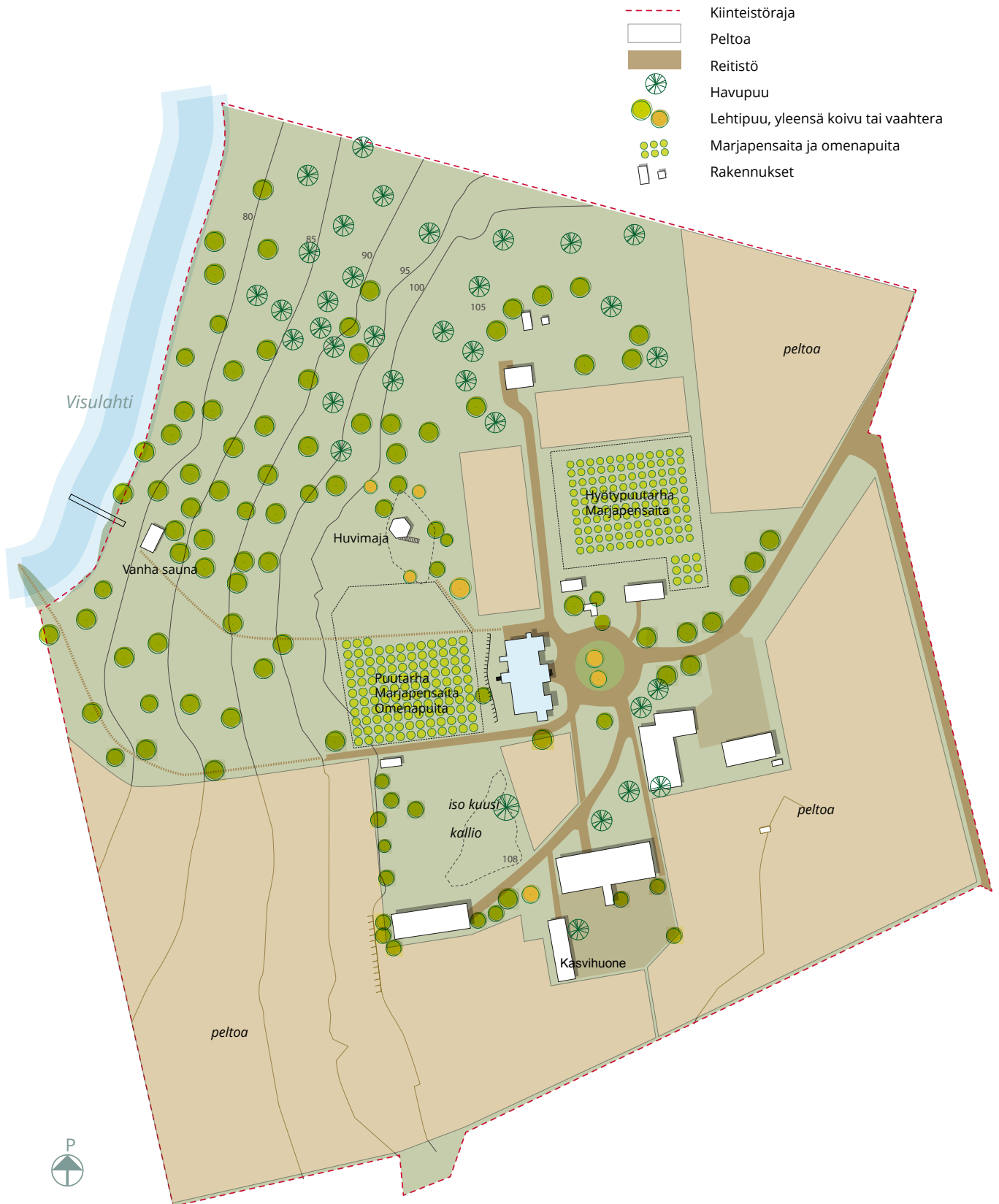
Pihapiirissä kasvaa näyttäviä korkeita havupuita kuten kuusia, siperianpihtoja, sembramäntyjä ja hopeakuusia. Päärakennuksen edustan keskiympyrässä on kaksi vanhempaa ja yksi nuori vaahtera. Uudempiin istutuksiin kuuluvat vaahterat, männyt, vuorimännyt ja kartiotuijat. Huvimajan ympärillä kasvaa villiintyneinä perinteisiä pihakasveja kuten syreeniä, siperianhernepensasta, pihlaja-angervoa, tuomia, pihlajia ja vaahteraa. Rinteessä kasvaa myös runsaasti kieloja. Päärakennuksen takaa, kivipengerryksen edestä on vähän aikaa sitten kaadettu kaksi isoa koivua. Pengerryksen alapuolella kasvaa pihapuuna kaunis muotoinen iso vaahtera. Pihapiirissä kasvaa myös lehtikuusi sekä jonkin verran mäntyjä.

Vanhasta hyötynuutarhasta on jäljellä muutama vanha omenapuu sekä marjapensaita. Uudet omenapuita istutettiin päärakennuksen länsipuolelle 2014, mutta todennäköisesti myyrät söivät juuret ja kaikki taimet kuolivat. Marjapensaita koulun keittiö vielä saa omaan käyttöönsä puna- ja mustaviinimarjoja sekä karviaisia.²⁸¹

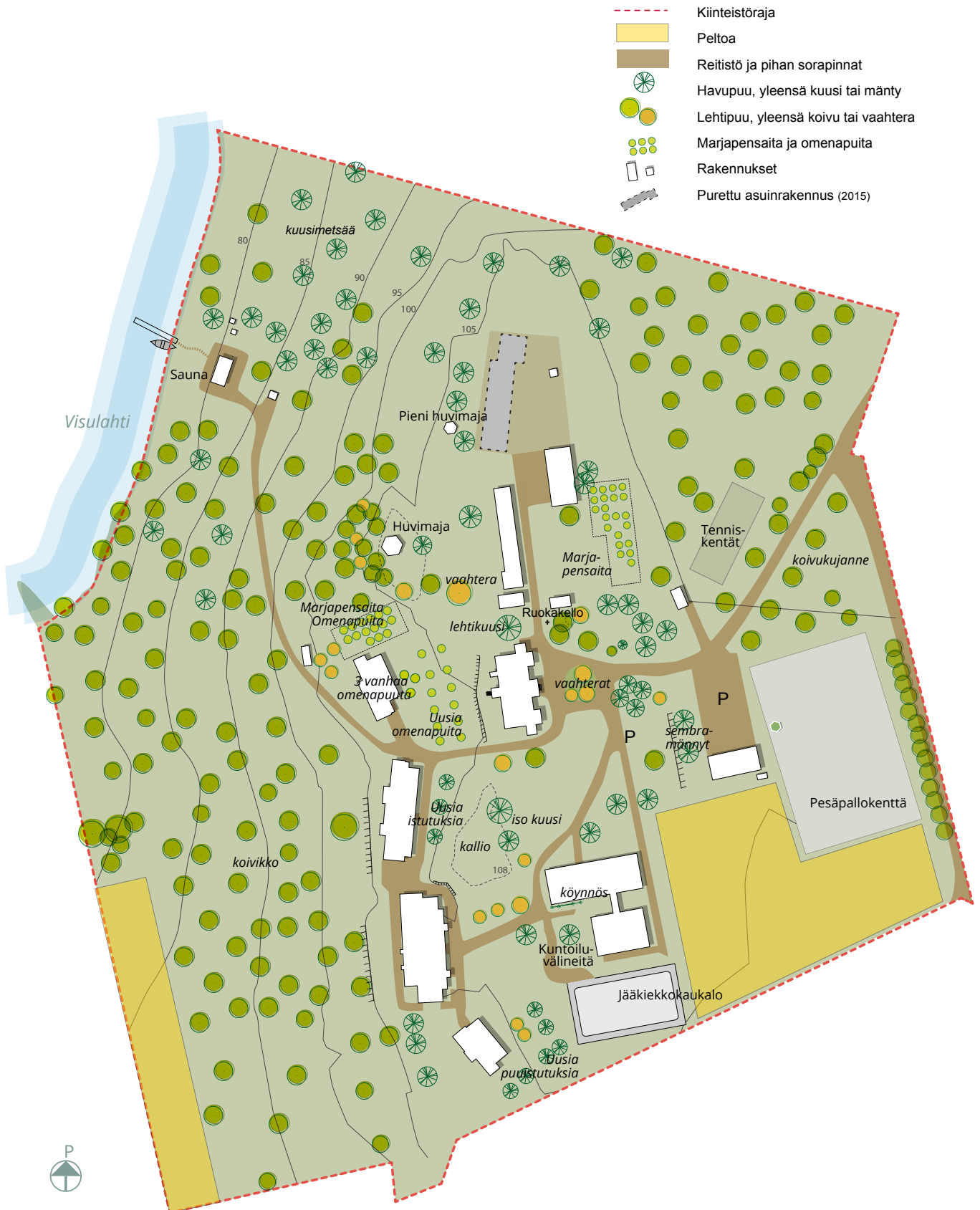
Pihapiiriin jyrkässä rinteessä kasvaa kaunis tasaikäinen koivikko. Rantavyöhyke on todennäköisesti ollut aikoinaan metsälaidunta. Rinteen puusto muuttuu pohjoiseen päin mentäessä monilajisemmaksi ja lopulta saunan takana kuusivaltaiseksi. Näkymät tiheään metsän läpi Visulahdelle ovat lähes olemattomat. Rantavyöhyke ei ole ollut ainakaan 1900-luvulla avoin.

Pihapiiriin rakennetut pelikentät ovat vain vähäisessä käytössä. Tenniskentät sisääntulon läheisyydessä ovat huonokuntoiset ja käyttökelvottomat. Tenniskentät rakennettiin aikanaan pääasiassa henkilökunnan virkistytymistä varten. Ulos on asennettu myös kuntoiluvälineitä sekä lasten keinuteline.

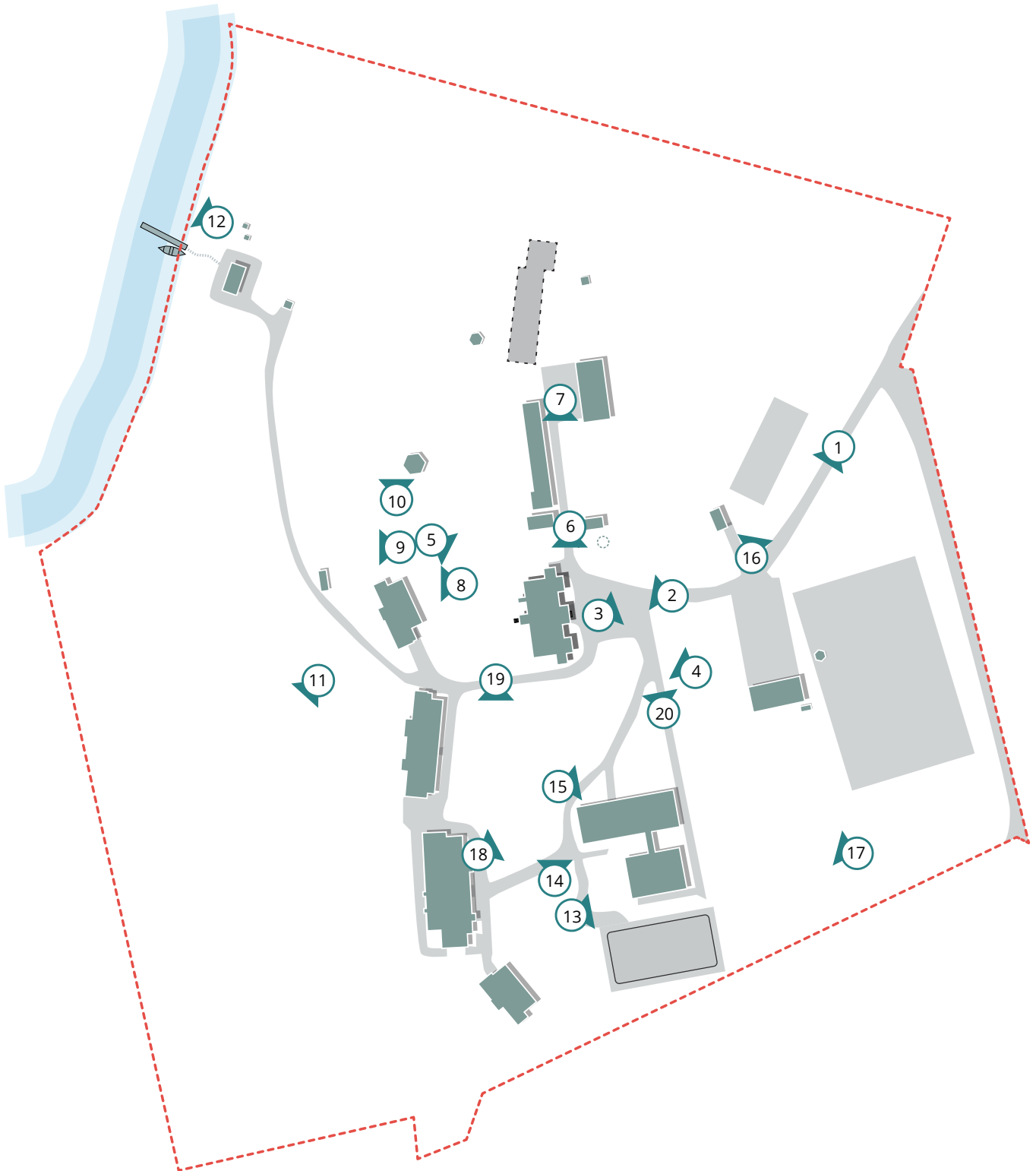
281 Suullinen tiedonanto 1.6.2015, emäntä Sirpa Ripatti.

Koulukodin perustamisen alkuvaiheessa 1960-luvulta 1980-luvulle asti pihapiiri oli vielä toiminnoiltaan varsin agraarinen. Pihapiirissä oli peltoa ja hyötykasveja kasvatettiin koulun omaan tarpeeseen. Alueella oli myös runsaasti marjapensaita ja omenapuita. Peltoviljelykset ulottuivat aivan pihapiirin rajalle saakka.

Pihapiiri on pääosin leikattua nurmikkoa, jota rytmittävät suuret yksittäispuut. Koulukodin pihapiiriin on rakennettu uusia rakennuksia sekä sijoitettu erilaisia toimintoja, kuten jääkiekkokaukalo, tenniskentät ja pesäpallokenttä. Pihapiiriä kiertää myös frisbeegolfrata. Marjapensaita ja omenapuita on jäljellä vain murto-osa. Rinteen entisellä pellolla kasvaa koivikko.

Koulukodin pihaan tullaan näyttävästi koivukujannetta pitkin. Kujanteen oikealla puolella on tenniskentät ja kujanteen päässä paikoitusalue.

Näkymä päärakennukselle tulosuunnasta. Pihapiirissä on komeita vanhoja korkeita kuusia, koivuja ja vaahteroita. Päärakennus sijaitsee pienen kalliokumpareen päällä.

Päärakennuksen edessä olevassa keskiympyrässä kasvaa kaksi isoa vaahteraa. Ympyrään on istutettu yksi uusi vaahterantaimi. Keskiympyrä on hieman pienentynyt ja menettänyt muotoaan alkuperäisestä säännöllisestä ympyrästä.

Paikoitusalueen ja päärakennuksen välissä olevan nurmialueen läpi on kivillä tuettu pengerryks. Kivet ovat todennäköisesti paikalla olleen vanhan oppilasosaston perustuskiviä. Pengerryksen päällä kasvaa kaksi iso sembramäntyä. Ylhäällä olevaa nurmialuetta käytetään myös paikoitusalueena.

Päärakennuksen edustalla on kivillä tuettu pengerryks. Vanhat, isoiksi kasvaneet koivut pengerryksen edustalta on kaadettu. Rinteeseen on istutettu omenapuita sekä joitain sipulikukia. Pihassa kasvaa kaunis muotoinen vanha vaahtera.

Pihassa on ruokakello. Uutena toimintoja pihapiiriä kiertää frisbeegolfrata. Tausta koivujen kohdalla on hiekalla täytetty juurikaskellari, joka on suojeltu muinaisjäänös. Päärakennuksen edustalla on leikattua nurmikkoa.

Asuinrakennusten edustalla on nurmea ja joitain pensasis-tutuksia sekä muita rakenteita kuten matto- ja kuivaustelineitä. Taustalla näkyy ruokakello sekä päärakennuksen pohjoispäätä. Maastoa on tasoitettu voimak-kaasti.

Näkymä päärakennuksen yläker-rasta länteen. Keltaisen talon edustalla on vielä kolme vanhaa omenapuuta. Oikealla on vielä muutama marjapensas koulun keittiön käyttöön. Taustalla Saimaan Ukonvesi ja Visulahdi. Lehtien tullessa puihin näkymät järvelle ovat lähes olemattomat.

Marjapensaita keltaisen talon pohjoispuolella.

Huvimajalta näkymät Visulah-delle ovat täysin peittyneet. Huvimajan edustalla kasvaa runsaasti villiintyneitä eri lajisia puita ja pensaita kuten tuomea, syreeniä, siperianhernepensasta ja pihlajia.

Vanhalla rinnepellolla kasvava koivikko on alkukesästä hehkeimmillään. Taustalla avautuvat vanhat laajat yhtenäiset viljelyalueet.

Näkymä saunarannasta etelään kohti Visulahtea ja Niemenpellon vanhoja viljelyalueita ja hevoslaitumia. Koulukodin kohdalla metsikkö tulee aivan rantaan saakka. Saunarannassa on ponttonilaituri.

Jääkiekkokaukalo rakennettiin 1990-luvulla koulukodin alueen eteläosaan loivaan rinteeseen tasatulle vanhalle pellolle. Koulurakennuksen edustalle on asennettu myös kuntoiluvälineitä.

Raittimainen näkymä pihapiirin sisältä. Näkymä etelästä kuvattuna kohti vanhaa navettaa ja päärakennusta. Vanhan navetan seinustalla kasvaa villiviini.

15

Piha on pääasiassa leikattua nurmea, jota vanhat puut ja pensaat rytmittävät. Rakennusten edustoilla on pääasiassa leikattua nurmea.

16

Tenniskentät sisääntuloväylän läheisyydessä eivät ole enää käyttökunnossa. Kentät rakennettiin alunperin lentopallokentiksi lähinnä henkilökunnan virkistystarpeisiin.

Aluejulkisivu Sairilantieltä. Päärakennus häämöttää korkeiden puiden keskellä kuvassa oikealla. Tyypillisiä piha-piirin maisemakuvalle ovat isot vanhat kuuset.

Pihapiirin kalliota on louhittu 1970-luvulla uusien rakennusten tieltä.

Uudet istutukset ovat vuorimäntyä ja kartiotuijia. Kuvassa näkyvä rakennus on vaativan hoidon osasto. Takana näkyy perusosaston pääty. Vasemmalla kallio, joka on pihapiirin korkein kohta ja pääasiassa luonnontilassa.

Pihapiirin komeat hopeakuuset. Taustalla päärakennus.

7 Johtopäätökset

KARTANOYMPÄRISTÖ KOKONAISUUTENA

Vanhoista asemapiirroksista tiedetään, että Sairilan kartanon päärakennuksen paikka on säilynyt samana, ainakin vuodesta 1852 lähtien. 1850-luvulla pohjois-eteläsuuntaisen päärakennuksen itäpuolella oli lähes suorakulmion muotoinen etupiha, jonka pohjois- ja eteläpuolella sijaitsi symmetrisesti neljä itä-länsisuuntaista rakennusta. Päärakennusta lähestyttiin kohtisuorasti etupihan keskellä kulkevaa väylää pitkin, vaikkakin Sairilantie itsessään oli kaareva. Etupihan symmetrinen muoto ja lähestymispolun muoto ovat muuttuneet. Pihaa eivät enää rajaa keskenään samansuuntaiset rakennusparit, vaan ympäristön rakennukset ovat keskenään eriaikaisia, erikokoisia ja eri koordinaatioissa.

Työn haasteellisuutta lisäsi se, ettei Sairilan kartanon päärakennuksen alkuperäispiirustuksia ole löytynyt. Vanhin piirustus on ensimmäisen kerroksen pohjapiirustus 1950-luvulta, naisalkoholistihuoltolan vaiheesta. Arvokasta lisätietoa päärakennuksen vaiheista saadaan myös eriaikaisista valokuvista, erityisesti 1940-luvulta. Päärakennuksen rakentamisajankohdasta tai suunnittelijasta ei myöskään ole varmuutta. Sen rakennusvuodeksi on useissa lähteissä mainittu 1905. Joissakin asiakirjoissa on maininta myös 1880-luvusta. Kun päärakennusta entisöitiin vuonna 1985, rakennuksen lattiasta löytyi hiiltyneitä kannattimia, mikä viittaa siihen, että rakennus on rakennettu uudelleen palon jäljiltä.²⁸² Nikkarityylinen arkkitehtuuri viittaa 1880-luvulle.

Päärakennus on noin sadan vuoden aikana ollut ensin yksityishenkilöiden koti, sitten muun muassa sotasairaala ja Suomen marsalkan päämajana. Sotien jälkeen se on ollut valtion laitosten käytössä – ensin naisalkoholistihuoltolana ja vuodesta 1962 alkaen koulukotina. Rakennukseen tiedetään teh-

dyn muutoksia kaikissa vaiheissa, mutta ulkoasuun vaikuttaneet muutokset ovat olleet suhteellisen pieniä. Vanhimmat löytyneet julkisivupiirustukset ovat 1980-luvun puolivälistä, kun rakennus entisöitiin. Sisäänkäyntejä on muutettu, kuisteja on uusittu, on lisätty lastauslaituri ja yksityiskohdat ovat paikoin muuttuneet. Rakennuksen yleishahmo on kuitenkin säilynyt. Koulukoti oli 1970-luvulla tehnyt sisätiloihin levyseiniä ja muita muutoksia, mutta vuoden 1985 entisöimistyöt pyrkivät palauttamaan rakennuksen alkuperäisiä piirteitä ja tilajakoa. Päärakennuksessa sijaitsi asuintiloja vuoteen 1985 asti, mutta siitä lähtien rakennuksessa on ollut vain toimisto-, neuvottelu-, keittiö- ja ruokalaitiloja sekä saunaosasto.

Päärakennus aiotaan korjata lähitulevaisuudessa. Julkisivujen värit on vuosien varrella vaihtunut. Julkisivut ovat olleet hyvin vaaleat, mutta 2000-luvulla värit on muutettu ruskeaksi ja siniseksi. Rakennuksen ilme on nykyisin sangen tumma.

Muita kartanovaiheen rakennuksia ovat vanha kellari, entinen kivinavetta ja kukkulan laella sijaitseva puinen huvimaja, jotka ovat peräisin 1800-luvun loppupuolelta. Navettaa muutettiin ainakin 1930-luvulla sekä 1940-50-luvuilla, kun sinne rakennettiin naisalkoholistihuoltolaa varten työtiloja. Koulukodin aikana sinne tehtiin eristyshuoneita, karjaa siellä ei 1960-luvulla enää pidetty. Rakennus muutettiin koulurakennukseksi 1970-luvulla. Vuonna 1999 sitä laajennettiin. Ulkoasultaan rakennuksen kokonaisuus on siis muuttunut, mutta kivinavetan kiviseinät ovat säilyneet, vaikka ovet ja ikkunat ovatkin uudempia. Kaiken kaikkiaan navetta on muuttunut eläinten suojasta kouluksi. Vanha huvimaja puolestaan oli 1970-luvulle tultaessa päässyt huonoon kuntoon ja se rekonstruoidiin eli rakennettiin uudestaan.

Sairilan kartano on toiminut koulukotina 53 vuotta. Tänä aikana vanhaa rakennuskantaa on muutettu uusiin käyttötarkoituksiin, koulukodin käyttöön sopimattomia tai huonokuntoisia vanho-

282 Suullinen tiedonanto 14.8.2015, koulukodin entinen johtaja Ilpo Huvinen.

ja puurakennuksia on purettu ja tilalle rakennettu koulukodin toimintoja palvelevia rakennuksia kun- kin rakennusajankohdan tyylin mukaisesti ilman, että puisen päärakennuksen arkkitehtuuria olisi huomioitu. 1960-luvulla rakennetut Ilpola ja oppi- lasasuntola I, joka on purettu 2012, sijoitettiin pää- rakennuksen kanssa saman suuntaisesti. Tämän jälkeen rakennetut uudisrakennukset on sijoitettu vapaasti, paikallisen maaston ja pihan tilanteen mukaan. Henkilökunta ei enää asu alueella. Eri- laisia oppilasryhmiä varten on neljä osastoraken- nusta, jotka sijaitsevat koulukotialueen länsirin- teessä. Neljästä oppilasasuntolasta kolme on vasta valmistuneita uudisrakennuksia ja yksi äskettäin perusteellisesti korjattu. Työt valmistuivat vuonna 2014, eli kokonaisuus on muuttunut voimakkaasti aivan äskettäin. Kaiken kaikkiaan Sairilan koulu- kodin aikana rakennetut uudisrakennukset ovat laitoshoitoon liittyviä hyötyrakennuksia, joiden arkkitehtuuri edustaa ajalleen tyyppillistä laitosra- kentamista. Nämä uudisrakennukset eivät toimin- noiltaan eivätkä arkkitehtuuriltaan liity alueella aiemmin harjoitettuun maatalouteen ja sitä palve- leviin rakennuksiin. Näin kartanokulttuuria edus- tava vanhempi rakennuskanta ja nykyaikainen, julkinen hoitoslaitokulttuuri törmäävät yhteen sa- malla alueella. Koulukodin nykyiseen toimintaan ei myöskään enää kuulu maatalouteen liittyvien teh- tävien opettaminen osana hoito-ohjelmaa, joten suhde ympäristöön on muuttunut.

MAISEMA

Sairila sijaitsee maisemallisesti kartanoille tyyppi- lisellä paikalla mäen päällä vesistön äärellä. Yhteys Saimaaseen on kuitenkin vähäinen ja näkymät järvelle ovat lähes olemattomat. Joidenkin näkymälinjojen avaaminen kartanon pihan pengerrykseltä sekä huvimajalta olisi hyvä ottaa huomioon. Huvimajan ympäristöä harventamalla voisi saada esille myös joitain vanhoja villiintyneitä kulttuurikasveja.

Sairilan kartanon puutarha on ollut pääasiassa hyöty- ja käyttöpuutarha, kuten suomalaisissa kar- tanoympäristöissä usein oli tapana. Tyyppillisiä piir- teitä ovat olleet omenapuutarha sekä marjapensaat päärakennuksen läheisyydessä sekä keskiympyrään perustuva sisääntulo koivukujannetta pitkin. Kar- tanoon ei tiettävästi missään vaiheessa ole teh- ty varsinaista puisto- tai puutarhasuunnitelmaa. Vanhoista omenapuista on vain muutama jäljellä, marjapensaita on vielä koulun tarpeeseen. Muu- toin pihapiiri on nykyisin leikattua nurmikenttää, jota kulkureitit ja eri-ikäiset puut ja puuryhmät

rytmittävät. Tyyppillisiä puulajeja ovat koivu, vaah- tera, kuusi ja mänty. Uusien rakennusten edustoille on istutettu viime aikoina mäntyjä, vuorimäntyä sekä kartiotuijia. Päärakennuksen taakse, vanhan omenapuutarhan paikalle on istutettu myös uusia omenapuita, mutta osa taimista on jo kuollut. Tu- houtuneet taimet olisi hyvä korvata uusilla.

Pihapiirin luonnollisia maastonmuotoja on tasoi- tettu merkittävästi uusien rakennusten rakenta- misen myötä 1970- ja 2000-luvuilla, mikä on muo- kannut pihapiirin maisemaa merkittävästi. Alueen maisemakuvalle oleellisia ja säilytettäviä pihan elementtejä ovat isot, näyttävät kuuset sekä pää- rakennuksen ja vanhan navettarakennuksen muo- dostama aluejulkisivu.

SAIRILA VALTION KOULUKOTINA

Kun verrataan Sairilan koulukodin rakennettua ym- päristöä, maisemaa ja historiaa muihin valtion kou- lukoteihin, on Sairilaa pidetty Sippolan koulukodin pikkusisarena, sillä myös Sippolan koulukoti perus- tettiin värikkään historian omaavaan, arvokkaaseen kartanoympäristöön. Sairilassa ei kuitenkaan ollut vastaavanlaista kokonais- ja pihasuunnittelua kuin Sippolassa ja Sairilan rakennuskanta oli myöskin vähälukuisempi. Vuorelan koulukoti Vihdissä pe- rustettiin puolestaan varta vasten kasvatuslaitosta varten suunniteltuihin puurakennuksiin 1890-lu- vulla. Vuorelan, Sippolan, Lagmansgårdenin koulu- kodit ovat myös Museoviraston valtakunnallisesti arvokkaiksi rakennettuiksi kulttuuriympäristöiksi luokittelemia RKY-alueita, mitä Sairila ei ole. Sen si- jaan Sairilan koulukodin päärakennus lähiympäris- töineen on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojeluasetuksen nojalla ja pihapiirin vanha kellari on suojeltu muinaismuistolailla.

Harvialan koulukoti puolestaan on siirtänyt syk- syllä 2014 toimintansa Janakkalasta Hämeenlinnaan Miemalaan Perttulantien varrelle vanhan Perttulan kartanoympäristön eteläpuolella sijaitseviin uu- dempiin rakennuksiin. Limingan koulutuskeskus sijaitsee Pohjois-Pohjanmaalla ja sen toimintaym- päristö rakennettiin tähän tarkoitukseen vuodes- ta 1945 lähtien, kun Kyliälän kasvatuslaitoksena tunnetun laitoksen toiminta oli siirretty Viipurin lähistöltä Liminkaan.²⁸³ Valtion koulukotien ympä- ristöille on kaikille yhteistä sijainti rauhallisessa, luonnonläheisessä ympäristössä pois kaupungin houkutuksista, rakennusten suuri lukumäärä ja vaihteellinen rakentuminen.

283 Korpi 2004, 9.

Lähteet

Arkistolähteet

Etelä-Savon maakuntaliitto (ESML)

Maakuntakaava.

Kansallisarkisto (KA)

Vanhoja karttoja, rakennuspiirustuksia. Sosiaali- ja terveysministeriön huolto- ja väestöosaston lastensuojelutoimiston arkisto, Sairilan koulukodin vuosikertomukset 1963 ja 1964, valokuvia ja lehtileike vuodelta 1964.

Mikkelin kaupunki, rakennusvalvonnan arkisto (MRakVA)

Rakennuslupa-asiakirjat.

Maanmittauslaitoksen arkisto (MML)

Ilmakuvia ja peruskarttoja.

Suur-Savon museo kuva-arkisto

Valokuvia.

Museoviraston arkisto (MV)

Valokuvia ja suojeluasiakirjat.

Puolustusvoimien kuva-arkisto

SA-kuva-arkiston valokuvia.

Puolustusvoimien tiedustelulaitos, Topografiakunta

Ilmakuvia.

Sairilan koulukodin arkisto (SKA)

Lehtileikkeitä, toimintakertomuksia ja valokuvia.

Savonlinnan maakuntamuseo (SMM)

Sairilan koulukodin kohderaportti ja suojeluasiakirjoja.

Senaatti-kiinteistöjen arkisto Helsinki (Sk Helsinki)

KOKI-raportit.

Senaatti-kiinteistöjen arkisto Kouvola (Sk Kouvola)

Rakennuspiirustuksia ja –asiakirjoja, ilmakuvia.

Senaatti-kiinteistöjen arkisto Mikkelä (Sk Mikkelä)

Rakennuspiirustuksia ja –asiakirjoja.

Painamattomat lähteet

ark-byroo, 2015. *Sippolan koulukodin kulttuuriympäristö- ja rakennushistoriaselvitys*. Tilaajana Senaatti-kiinteistöt.

ark-byroo, 2015. *Vuorelan koulukodin rakennushistoria- ja kulttuuriympäristöselvitys*. Tilaajana Senaatti-kiinteistöt.

Haahtela-kehitys Oy, 2011. *Valtion koulukotien strategialähtöinen tilaselvitys: Loppuraportti 3.6.2011*. Yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Senaatti-kiinteistöjen kanssa. Säilyttävä arkisto: Sk Helsinki.

Huovinen, Ari, 1987. *Isojako ja sen merkitys Sairilan kartanossa*. Proseminariesitelmä tuntiopettaja Tapio Hämyksen johtamassa Suomen historian proseminaarissa Joensuun yliopistossa 20.1.1987. Säilyttävä arkisto: SKA.

Huovinen, Ari, 1990. *Sairilan kartano kuninkaankartanosta koulukotiin*. Jyväskylän yliopisto. Opinnäyte. Suomen historian pro gradu –tutkielma.

Huvinen, Ilpo, 2015. Sairilan kartano. Moniste alustuksesta Kevätretkellä Sairilassa.

Jantunen, Noora, 2011. *Kasvun Yhteisöjen perhetyö. Kokemuksia Sairilan ja Koivikon koulukotien perhetyöstä*. Opinnäytetyö. Mikkelin ammattikorkeakoulu, kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma.

Kantonen, Timo. Intendentti (rakennusperintö), Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu, Itä- ja Pohjois-Suomen kulttuuriympäristöpalvelut. Sähköposti 15.6.2015.

Kukkonen, Assi. Sairilan koulukodin johtaja. Sähköposti 20.8.2015.

Sairilan koulukoti, 1963. *Kertomus Sairilan koulukodin toiminnasta vuodelta 1963*. Säilyttävä arkisto: Sosiaali- ja terveysministeriön huolto- ja väestöosaston lastensuojelutoimiston arkisto/ kasvatuslaitosten vuosikertomukset. KA.

Sairilan koulukoti, 1964. *Kertomus Sairilan koulukodin toiminnasta vuodelta 1964*. Säilyttävä arkisto: Sosiaali- ja terveysministeriön huolto- ja väestöosaston lastensuojelutoimiston arkisto/ kasvatuslaitosten vuosikertomukset. KA.

Toivomäki, Jarmo, 2000. *Sairilan kartano 1556-2000*. Sairilan koulukodin rehtorin Jarmo Toivomäen kirjoitelma. Säilyttävä arkisto: SKA.

Väänänen, Kyösti, 1982. *Sairilan kartanoon ja Visulahden tienoihin liittyviä historiallisia muistoja. Lyhennelmä dosentti Kyösti Väänäsen esitelmästä Voudinpolun avajaisissa 17.6.1982*. Säilyttävä arkisto: SKA.

Painetut lähteet

Etelä-Savon maakuntaliitto, 2001. *Mikkelin seudun maisema-alueet. Täydennysinventointi 1999*. Julk. 47:2001.

Etelä-Savon seutukaavaliitto, 1984. *Etelä-Savon rakennusperintö. Kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet*. Etelä-Savon seutukaavaliiton julkaisu 114/1984.

Etelä-Savon seutukaavaliitto, 1989. *Etelä-Savon kulttuurimaisemainventointi 1988*. Julkaisu 147:1989.

Etelä-Savon seutukaavaliitto, 1989. *Etelä-Savon kulttuurimaisemainventointi 1989*. Julkaisu 154:1989.

Haikari, Janne, 2009. *Latu auki elämään. Sippolan koulukodin historia 1909-2009*. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Halila, Aimo, 1967. *Suomen rakennushallinto 1811-1961*. Rakennushallitus. Valtion painatuskeskus, Helsinki.

Janhunen, Kristiina; Kujala, Anna-Maija; Toivola, Pirjo, 1990. *Valtion koulukodit – Statens skolhem 1990*. Julkaisija: Vuorelan koulukoti. Vihdin Kirjapaino Oy. Säilyttävä arkisto: SKA.

Korpi, Kalle, 2004. *Uudenkartanon kasvatuslaitoksesta Limingan koulutuskeskukseksi. Kasvatusta, hoitoa ja opetusta vuodesta 1829*. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kinnunen, Matti & toimituskunta, 1991. *Sairilan seudun historiaa, perinnettä ja nykyaikaa, 1991*. Mikkelin maalaiskunnan kansalaisopiston ”Tunne kotikyläsi – Tallenna perintöä” opintopiirin työryhmä 1984-1991. Tekstin jälkikäsitteily ja viimeistely Matti Kinnunen. Valiokopio Ky.

Kuujo, Erkki, 1971. *Entisajan Mikkeli. Mikkelin kaupungin vaiheita 1838-1917*. Mikkeli, Länsi-Savon Kirjapaino.

Kuujo, Erkki; Väänänen, Kyösti; Lakio, Matti; Hassinen, Esa, 1988. *Muuttuvaa Mikkeliä: Mikkelin kaupungin historia II: 1918-1986*. Pieksämäki, Sisälähetysseuran kirjapaino Raamattutalo.

Lahti, Juhana, 2011. *Kauneus, käytännöllisyys, kestävyys. Valtion rakentamisen kaksi vuosisataa 1811-2011*. Senaatti-kiinteistöt, Edita, Helsinki.

Lehtosalo, Pirkko-Liisa; Pirinen, Kauko, 1988. *Savon historia I: Esihistorian vuosituhannet Savon alueella. Savon keskiaika*. Kustannuskiila Oy, Kuopio.

Länsi-Savo 22.8.1985. Valtion arvokkaita rakennuksia luetteloon Mikkelin läänissä.

Länsi-Savo 9.1.1986. Kartano kylän keskellä.

Länsi-Savo 20.9.1987. Tieto valmistelusta tiskin alta. Koulukodit kunnille – avohuolto etusijalle.

Mikkelin kaupunkilehti, 26.10.1997. Kuninkaankartanosta koulukodiksi – Sairilan kartanossa historia elää.

Museovirasto ja Ympäristöministeriö, 1993. *Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt*. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16/1993.

Partanen, Esko. Naisen kuvaus Nuijasodasta. *Länsi-Savo* 24.4.1981.

Partanen, Esko. Sairilan ”rahapaja”. *Länsi-Savo* 25.8.1985.

Partanen, Esko. Entistämistyöt päätöksessä: Sairilan kartano alkuperäisasussa. *Länsi-Savo* 1.12.1985.

Partanen, Esko. Kuninkaankartano Sairilan kylään. *Länsi-Savo* 17.4.1981.

Partanen, Esko. Sairilan kartanoa entisöidään. Kuninkaankartanolla vankka historiallinen tausta. *Länsi-Savo* 27.1.1985.

Puntanen, Pia, 1993. *Mannerheimin saappaanjäljillä. Päämajan sijainti ja toiminta Mikkelin seudulla talvi- ja jatkosodan aikana.* Helsingin yliopisto, Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskus Mikkeli, Julkaisu- ja 27. Mikkeli.

Rakennushallitus. *Suomen virallinen tilasto XVI. Valtion rakennushallinto 34-43, 1955-64.*

Rakennushallitus, 1963. *Suomen virallinen tilasto XVI. Valtion rakennushallinto 41. Rakennushallituksen kertomus vuodelta 1962.* Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

Rakennushallitus, 1964. *Suomen virallinen tilasto XVI. Valtion rakennushallinto 42. Rakennushallituksen kertomus vuodelta 1963.* Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

Rakennushallitus, 1965. *Suomen virallinen tilasto XVI. Valtion rakennushallinto 43. Rakennushallituksen kertomus vuodelta 1964.* Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

Rakennushallitus. *Suomen virallinen tilasto XVI. Valtion rakennushallinto 44-49, 1965-1970.*

Rakennushallitus, 1967. *Suomen virallinen tilasto XVI. Valtion rakennushallinto 44. Rakennushallituksen kertomus vuodelta 1965.* Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

Rakennushallitus, 1968. *Suomen virallinen tilasto XVI. Valtion rakennushallinto 46. Rakennushallituksen kertomus vuodelta 1967.* Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

Rakennushallitus, 1969. *Suomen virallinen tilasto XVI. Valtion rakennushallinto 47. Rakennushallituksen kertomus vuodelta 1968.* Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

Rakennushallitus, 1971. *Suomen virallinen tilasto XVI. Valtion rakennushallinto 48. Rakennushallituksen kertomus vuodelta 1969.* Helsinki: Valtioneuvoston kirjapaino.

Sairilan koulukoti. Sairilan koulukodin esite 1990-luvulta. Säilyttävä arkisto: SKA.

Siilasvuo, Louise, 2005. *Kotiniemen kasvatuslaitos/ koulukoti 1905-1988.* Vilppula: Vilppulan vankila.

Sinisalo, Jarkko, 2001. *Vankeinhoidon rakennukset. Rakennusperintömme: kulttuuriympäristön lukukirja.* Toim. Lounatvuori, Irma ja Putkonen, Lauri. Helsinki: Rakennustieto.

Valtion koulukodit, 1974. *Valtion koulukodit 1974.* Säilyttävä arkisto: SKA.

Valtion koulukodit, 1975. *Valtion koulukodit 1975.* Säilyttävä arkisto: SKA.

Valtion koulukodit, 1976. *Valtion koulukodit 1976.* Säilyttävä arkisto: SKA.

Valtion koulukodit, 1980. *Valtion koulukodit – Statens skolhem 1980.* Säilyttävä arkisto: SKA.

Valtion koulukodit 1984. *Valtion koulukodit 1984.* Säilyttävä arkisto: SKA.

Valtion koulukodit, 1986. *Valtion koulukodit - Statens skolhem. Toimintakertomus 1986.* Säilyttävä arkisto: SKA.

Valtion koulukodit, 1988. *Valtion koulukodit – Statens skolhem. Toimintakertomus 1988.* Säilyttävä arkisto: SKA.

Valtion koulukodit, 1993. *Valtion koulukodit – Statens skolhem 1993.* Säilyttävä arkisto: SKA.

Vehkalahti, Kaisa, 2002. Vuorelan kasvatuslaitoksen tytöt ja pahantapaisuuden sukupuoli 1900-luvun alun Suomessa. *Tulkintoja tytöistä.* Toim. Sanna Aaltonen ja Päivi Honkatukia. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 224-250.

Vehkalahti, Kaisa, 2003. Hilda ja Jenny huonoilla teillä. Kasvatuslaitostyttöjen elämää 1900-luvun alussa. *Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia.* Toim. Sinikka Aapola ja Mervi Kaarninen. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 238-259.

Vehkalahti, Kaisa, 2004. *Kissanpäiviä ja koulunkäyntiä. 110 vuotta kasvatusyötä Vuorelan koulukodissa*. Vihti: Vuorelan koulukoti.

Vehkalahti, Kaisa, 2011. Kasvatuslaitos modernin kansalaisuuden rakentajana. *Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historia II – Valistus ja koulunpenkki*. Toim. Anja Heikkinen ja Pirkko Leino-Kaukainen. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 389-404.

Vuorinen, Juha, 2005. *Hyvinvointivaltion avoin muoto. Suomalaisen massakorkeakoulutusjärjestelmän arkkitehtoninen toteutus, tapausesimerkinä Oulun yliopiston suunnittelu ja varhaiset rakennusvaiheet*. Helsingin yliopisto, taidehistoria, Yliopistopaino, Helsinki.

Wirilander, Hannele, 1982. *Mikkelin pitäjän historia vuoteen 1865*. Julkaissut Mikkelin maalaiskunta, Mikkelin maaseurakunta. Mikkelä, Länsi-Savo Oy.

Ympäristöministeriö 1993: *Maisema-aluetyöryhmän mietintö Osa I, Maisemanhoito*. Ympäristöministeriön mietintö 66/1992. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Verkkolähteet

Arkistojen portti –verkkosivut, Koulukodit ja kasvatuslaitokset

wiki.narc.fi/portti/index.php/Koulukodit_ja_kasvatuslaitokset#-Valtion_koulukodit_ja_kasvatuslaitokset

Haettu 4.8.2015.

Digi - Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot, sanomalehtihaku

digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti

Keski-Suomi no 28, 15.7.1886, sivu 4. Myytävänä.

digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/85289?term=-Kartanossa&term=Sairilan&term=Kartanoon&term=Kartanon&term=kartano#?page=4

Haettu 2.6.2015.

Päivälehti no 41, 19.2.1902, Huolenpito laiminlyödyistä lapsista.

digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti/binding/673681

Haettu 30.3.2015.

Etelä-Savon Maakuntaliiton verkkosivut
Haettu 27.3.2015.

Etelä-Savon maakuntakaava

www.esavo.fi/resources/public/media/ETELA-SAVON_Maakuntakaava_selostus_041010.pdf

Etelä-Savon maakuntaliitto. 2007. *Kulttuuriympäristöselvitys – Etelä-Savon kulttuuriperinnön kehityslinjat, jatkumot ja murrokset*. Julk. 88/2007.

www.esavo.fi/resources/public/media/Kulttuuriymparistosiselvitys.pdf

Geologisen tutkimuskeskuksen karttapalvelu, Maankamara.

gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html

Haettu 15.6.2015.

Korhonen, Elina, 2010. Koulukotiohjaajan työ Kasvun Yhteistöt Sairilassa. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosiaali- ja terveysala, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23791/Oppari.pdf?sequence=1

Haettu 30.3.2015.

Lemberg, Anna. Riistetty vapaus – Yläneen tyttökoti ja tyttöyden tulkinnat 1955–1971. Pro gradu –tutkielma, Turun yliopisto, Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos, Suomen historia, marraskuu 2013.

www.doria.fi/bitstream/handle/10024/94334/graduLemberg2013.pdf?sequence=2

Haettu 2.6.2015.

Maanmittauslaitoksen kartta-aineistot, Paikkatietoikkuna.

<https://www.paikkatietoikkuna.fi>

Maanmittauslaitos: vanhat painetut kartat, peruskartat (ruutu 314205) vuosilta 1969 ja 1987.

vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/

Haettu 5.6.2015.

Mikkelin kirjaston verkkosivut, Sairilan kartano
kirjasto.mikkeli.fi/etela-savon-kartanot/index.php?page=mikkelinmlk

Haettu 4.6.2015.

Mannerheimin päämaja Mikkelissä jatkosodan aikana (24.6.1941–19.9.1944)

materiaalit.internetix.fi/fi/opintojaksot/9historia/mikkelinpaikallishistoria/sotahistoria/mannerheimin_paamaja

Haettu 4.6.2015.

Matkalla maailmalla –verkkosivut, Kolmen sodan Mikkeli

www.matkallamaailmalla.fi/Mikkeli.html

Haettu 4.6.2015.

Museoviraston Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY –verkkosivut

Haettu 30.3.2015.

Koivulan kasvatustila

www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=935

Kotiniemen kasvatustila

www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=400

Käyrän kasvatustila

www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1753

Perttulan oppilaitos

www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1001

Sippolan kirkonkylä

www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4419

Sääksjärven parantolat ja Kiljavan opisto

www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4155

Vuorelan koulukoti

www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1018

Östensön koulukoti (Lagmansgårdens skolhem)

www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4592

Museoviraston rky1993-verkkosivut

www.nba.fi/rky1993/kohde99.htm

Haettu 20.3.2015.

Museoviraston Kulttuuriympäristö-verkkosivut, Sairilan koulukoti

kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx?sovellus=rapea&taulu=T_KOHDE&tunnus=200198

Haettu 20.3.2015.

Rakennusperintö-verkkosivut. Malmberg, Jonas. Tarkoituksenmukaisuus, toimivuus ja tavanomaisuus korvasivat yksilöllisyyden, arkkitehtuurin ja taiteenalojen yhteistyön. Julkaistu 22.2.2012.

www.rakennusperinto.fi/kulttuuriymparisto/artikkelit/fi_FI/Tarkoituksenmukaisuus_toimivuus_ja_tavanomaisuus/

Haettu 4.8.2015.

Senaatti-kiinteistöjen verkkosivut, Senaatti-kiinteistöjen sidossryhmälehti *Kontrahti* 2/2014. Matikainen, Jaana. Koulukodin lähtökohtana turvallisuus.

www.senaatti.fi/filebank/2345-Kontrahti-2-2014.pdf

Haettu 20.3.2015.

THL:n verkkosivut, Suomen koulukodit:

Haettu 30.3.2015.

Harvialan koulukoti

www.valtionkoulukodit.fi/harviala.html

Lagmasgårdens skolhem

valtionkoulukodit.fi/lagmansgarden.html

Limingan koulutuskeskus

www.valtionkoulukodit.fi/liminka.html

Sairilan koulukoti

www.valtionkoulukodit.fi/sairila.html

Sippolan koulukoti

www.valtionkoulukodit.fi/sippola.html

Vuorelan koulukoti

www.valtionkoulukodit.fi/vuorela.html

Valtion koulukodit –verkkosivut. Valtion koulukotien strategia vuoteen 2020.

www.valtionkoulukodit.fi/images/pdf/valtion-koulukotien-strategia_2020-esite.pdf

Haettu 4.8.2015.

Vanhakartta-verkkosivut, Mikkelin 1750-luvun pitäjänkartta

www.vanhakartta.fi/historialliset-kartat/pitaejaenkartat/@@map-view?handle=hdl_123456789_20468

Haettu 30.3.2015.

Wikimikkeli, Sairilan kuninkaankartano

seutu.wikimikkeli.fi/index.php/Sairilan_kuninkaankartano

Haettu 20.3.2015.

Suullisia tietoja ovat antaneet

Heikkinen, Timo. Huoltomies. Keskustelu Sairilassa 1.6.2015.

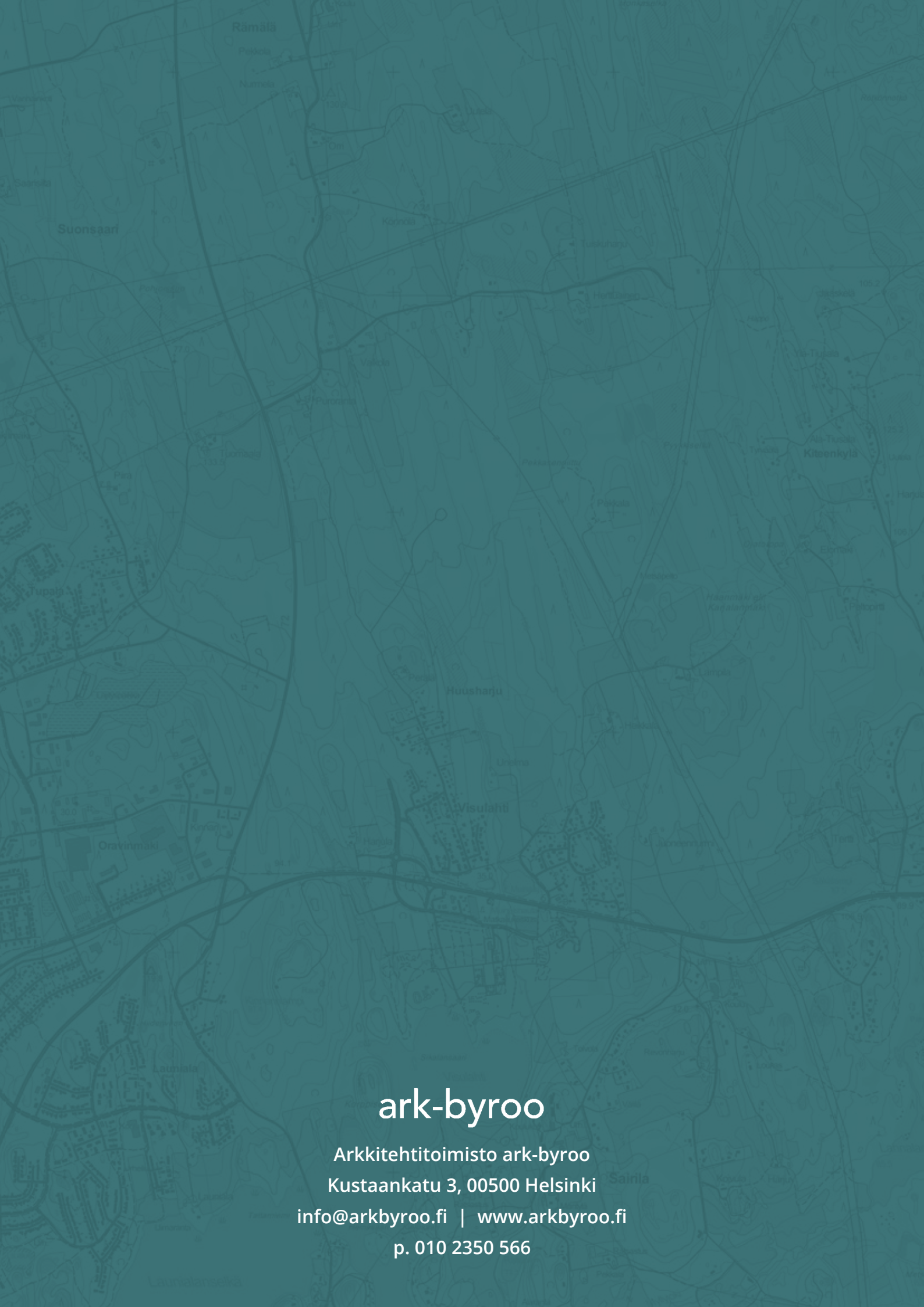
Huovinen, Ari. Ressun lukion rehtori. Kirjoittanut 1990 Pro gradun Sairilan kuninkaankartanosta koulukodiksi.

Huvinen, Ilpo. Sairilan koulukodin johtaja vuosina 1969-1999. Jäänyt eläkkeelle 1.1.2000. Puhelinkeskustelu 14.8.2015.

Ripatti, Sirpa. Sairilan koulukodin emäntä. Työskennellyt Sairilassa vuodesta 1979 lähtien, asunut pääarakennuksen yläkerrassa, Ilpolassa ja jo puretussa vanhassa tilanhoitajan asuinrakennuksessa. Keskustelu Sairilassa 1.6.2015.

Toivomäki, Raimo. Sairilan koulukodin entinen rehtori. Työskennellyt Sairilan koulukodissa vuodesta 2000 alkaen, sitä ennen asunut ja työskennellyt Koivikossa vuodesta 1991 alkaen. Toimi rehtorina 17.6.2015 asti. Keskustelut Sairilassa 1.4.2015 ja 1.6.2015.

Vesanen, Risto. Sairilan koulukodin vastaava tiiminvetäjä. Keskustelut Sairilassa 19.3.2015 ja 18.8.2015.

ark-byroo

Arkkitehtitoimisto ark-byroo

Kustaankatu 3, 00500 Helsinki

info@arkbyroo.fi | www.arkbyroo.fi

p. 010 2350 566